

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:
<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FEMOGHALVFJERDSINDSTYVE AAR.

ERINDRINGER

NEDSKREVNE FOR VENNER OG BEKJENDTE

AF

J. H. LORCK.

KJØBENHAVN.

GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG (F. HEGEL & SØN).

FR. BAGGES BOGTRYKKERI.

1885.

Til Verden kom jeg den 9de Januar 1810 i Toldbodgade, hvor mine Bedsteforældre paa mødrene Side boede; Grunden til, at denne Begivenhed foregik hos dem, var den, at min Fader den Gang netop var fraværende paa en af sine lange Søreiser, og min Moder foretrak da under saadanne Omstændigheder at søge hen til sit gamle Hjem.

Min Bedstefader var en paa sin Tid meget anseet og velstaaende Mand, Grosserer og Tømmerhandler Jørgen Bech, der, da han døde, var Formand for Stadens 32 Mænd og Ridder af Dannebrog, en Udmærkelse, som den Gang ikke var saa almindelig, som den senere er bleven. Den største Deel af sin Formue mistede han imidlertid ved Bombardementet i 1807, da begge hans Tømmerpladser med deres store Beholdninger bleve skudte i Brand af de engelske Batterier og bleve et Rov for Flammerne. Han arbejdede sig dog op igjen, saa at han, da han i 1816 døde 85 Aar gammel, endnu var en ret velstaaende Mand. Han havde været to Gange gift og efterlod sig ved sin Død en Datter af første Ægteskab, der havde ægtet Grosserer Jens Holbech, en Bedstefader til den nuværende Skoledirektør af samme Navn, og af andet Ægteskab en Søn, den senere i en vid Kreds bekendte Grosserer og Tømmerhandler Markus Chr. Bech, og en Datter, Marianne Elisabeth, der blev min Moder. Forresten kan jeg ikke erindre synderlig Andet om min Bedste-

fader, end at han var en venlig og kjærlig gammel Mand, at jeg som sexaarig Purk, iført en lang Sørgekappe var med til hans Begravelse, og at det store Antal af Karether, der fulgte efter Ligvognen, gjorde et overvældende Indtryk paa mig, idet Rækken af dem naaede lige fra Toldbodgade til Nørreport, saa at Bedemanden ikke kunde naae at komme i Spidsen for Sørgetoget, før end dette var lige ved Assistents Kirkegaard. Den Gang holdt man endnu strængt over Etiketten ved Begravelser, og det vilde have været en reen Skandale, om der havde siddet flere end to Personer i samme Vogn, eller om Nogen af Følget var mødt, uden at være iført den lange sorte Sørgekappe, som Bedemanden havde en god Fortjeneste af at udleje. Min Bedstemoder overlevede sin Mand i 15 Aar, og hos hende var jeg baade som Dreng og senere som Student en hyppig og kjærkommen Gjæst.

Min Fader, Lorents Lorck, var en Søn af den Danske Konsul i Memel, der ogsaa hed Lorents og oprindelig nedstammede fra Flensborg, hvor endnu Grene af Familien findes. Den Omstændighed at Preussen den Gang endnu ikke havde tænkt paa at blive en Sømagt kan jeg takke for, at jeg er bleven fri for den Ubehagelighed at blive preussisk Undersaat. Da min Fader havde en ubetvingelig Lyst til Søen, blev han nemlig allerede i sit 8de Aar sendt til Kjøbenhavn, for at blive uddannet til Søkadet. Han blev her sat i Huset hos Holmens Pælelukkemester Halkjer, hvor han havde det godt og ved hvem han, da han blev ældre, blev indført i forskellige Familier, iblandt andre ogsaa hos den ovenfor omtalte Grosserer Holbech. At han her ofte traf sammen med og gjorde nærmere Bekjendtskab med Fru Holbechs Halvsøster, Mariane, var jo rimeligt, og lige saa rimeligt var det, at han snart forelskede sig i den smukke, livlige og begavede unge Pige. Da Tilbøjeligheden var gjensidig, bleve de,

strax efter at min Fader i 1801 var bleven Officeer, forlovede, og i 1805 bleve de gifte. Bryllupet stod hos daværende Grosserer L. N. Hvidt, der i Aaret 1800 havde ægtet min Faders yngre Søster, Therese Villhelmine Lorck, en Forbindelse, der senere skulde faae en stor og indgribende Betydning for hele min Fremtid.

Det var i hine Tider meget almindeligt, at Søofficererne søgte om Tilladelse til at fare med Koffardiskibe, og da Lieutenantsgagen neppe var tilstrækkelig til at leve af for det unge Par, søgte og fik min Fader ogsaa denne Tilladelse. Uagtet jeg saaledes sjeldent var sammen med min Fader i længere Tid af Gangen, husker jeg ham dog endnu meget godt, og selv om Familien ikke havde været i Besiddelse af et udmærket Portræt af ham, der er udført i Pastel af Hornemann, vilde hans hele Personlighed dog staa tydelig og klar for min Erindring. Han var en smuk og kraftig Mand med et mildt og venligt, lidt skjelmisk Udtryk i de ejendommelige lyseblaa Øjne, som han til Trods for sine sorte Haar havde tilfældes med hele den Lorckske Slægt. Han var af et muntret og livligt Temperament og kunde let blive hidsig; men Hidsigheden var altid kortvarig og slog hurtigt over i sin Modsætning, en stor Godmodighed. Jeg erindrer saaledes, at han, der var lidt omhyggelig for sit Ydre og navnlig satte stor Pris paa elegant Fodtøi, en Dag blev meget opbragt paa sin Oppasser, fordi denne ikke havde pudset hans Støvler ordentligt og derfor blev regaleret med et ordentligt Ørefigen. Men i samme Øjeblik fortrød min Fader sin Hidsighed, stak Haanden i Lommen efter en Specie, som han derpaa gav Oppasseren med de Ord: «Saa! lad nu det være godt og brug Børsten bedre en anden Gang». — Min Fader havde en smuk Syngestemme og forstod med Smag og Følelse at foredrage de i hin Periode saa yndede kjelne Romancer, hvortil han åkkompanerede sig selv paa

Guitar. Dette Instrument behandlede han med megen Dygtighed og havde Fortjenesten af, under et længere ufrivilligt Ophold i Cap i 1807 at have givet den senere saa berømte Virtuos paa dette Instrument, Kammermusikus Lemming, den første Undervisning i Guitarspil. Mange Aar efter har Lemming ved en Koncert i Studenterforeningen selv meddelt mig dette Faktum, idet han tilføjede, at min Fader den Gang endogsaa havde foræret ham den samme udmærkede spanske Guitar, hvilken han endnu benyttede.

Da jeg var et Par Aar gammel, blev min Fader udkommanderet som Chef for en Kanonbaadsflotille, der først var stationeret ved Kallundborg og senere ved Helsingør. Begge Steder medfulgte hele Familien, det vil sige: min Moder, min fire Aar ældre Broder, Lorents, og jeg. Om vort Ophold i Kallundborg kan jeg selvfølgelig slet Intet erindre, men fra Helsingør staar der endnu ikke faa Minder ganske klart for mig, tildeels maaske, fordi jeg senere selv ofte har hørt dem omtale af Andre. Her blev jeg snart en yndet Personlighed, naturligvis mest for mine Forældres Skyld; men — da Papiret ikke rødmer —, kan jeg maaskee gjerne fortælle, at mange ældre Damer længere hen i Tiden have forsikkret mig, at jeg *den Gang* var en «sød» og morsom lille Dreng, om end en stor Spilopmager.

Jeg skal tillade mig at meddele et Par af disse Spilopper, fordi de synes mig at være ret karakteristiske for min daværende Opfattelse af Livet og dets Gjerning, en Opfattelse, som i Aarenes Løb maaskee har udviklet sig videre i samme Retning.

Med en anden Dreng legede jeg en Gang Hest og stod i denne Egenskab bunden i Porten til den Gaard, hvori vi boede, da Kommandanten paa Kronborg, General Scheel, kom for at aflægge et Besøg hos mine Forældre. Da den gamle General gik forbi mig, klap-

pede han mig paa Hovedet og spurgte, hvorledes jeg havde det. Som Svar paa denne venlige Tiltale vrindskede jeg kun og bed ham i Armen. «Fy! skam Dig!» — udrød Generalen —, «Hvad skal det betyde?» — «Kan han ikke see, at jeg er Hest!» — var mit Svar. At denne Historie indbragte mig en ordentlig Lussing af min Fader, følger af sig selv; men jeg kan dog ikke indrømme, at den var fortjent, da jeg netop handlede, som jeg gjorde, af reen Pligtsfølelse. Jeg *var* Hest og *burde* opføre mig som saadan, indtil Kudsken, den anden Dreng, havde løst mig fra min frivillig indgaaede Forpligtelse, qua Hest. — Lignende Situationer have oftere gjentaget sig for mig i mit senere Liv, kun med den Forskjel, at det i de fleste Tilfælde var mig selv, hvem jeg maatte bide. Jeg har nemlig altid været overdreven samvittighedsfuld i Opfyldelsen af de Pligter og de Hverv, jeg havde paataget mig lige over for Andre i disses Interesse, om jeg end herved kom til at tilsidesætte Hensynet til mit eget velforstaaede Tarv, hvad enten det nu var Staten, der fordrede megen Tjeneste af mig for en ringe Løn, eller andre Autoriteter — lad os sige — Studenterforeningens Seniorat, overfor hvilket jeg havde paataget mig at spille en Rolle i en Komædie, at arrangere en Koncert eller Sligt. Jeg anvendte da al min Tid og Flid derpaa, skjøndt jeg i saadanne Tilfælde nødvendigviis maatte tilsidesætte Hensynet til egne Interesser, for at kunne opfylde de paatagne Forpligtelser.

En anden Gang havde jeg hørt mine Forældre tale om, at de snart skulde slagte deres Gris. Min Fader yttrede da, at de saa maaskee kunde indbyde Officererne paa sorte Pølser, og herimod havde min Moder Intet at indvende. Dette var nok for mig. Øjeblikkelig stak jeg af og hilste alle de Officerer, hvem jeg i Dagens Løb kunde faae fat paa, fra Fader og Moder med Indbydelse til at spise Pølser hos dem om Afte-

nen. Denne kom og med den Dhrr. Officerer, der efterhaanden indtraadte den ene efter den anden. I Begyndelsen troede mine Forældre, at disse Besøg vare tilfældige; men da Antallet af Gjæsterne tiltog i en foruroligende Grad, kastede Husmoderen betænkelige Blikke til sin Mand, som om hun vilde spørge om, hvad i al Verden hun skulde give alle disse Mennesker at spise. Min Fader, som fattede hendes Uro, sagde da, at det glædede ham og hans Hustru at see saa mange gode Venner hos sig, men han maatte bede dem om at tage tiltakke med hvad Huset formaaede, da man ikke havde været belavet paa det talrige Besøg. En af Herrerne gjorde da den Bemærkning, at der ikke behøvedes nogen Undskyldning, da de vist alle vilde være fuldkomment tilfredse med Pølserne. «Pølserne, hvilke Pølser?» — udrød min Fader. «Jo! den lille Jørgen har inviteret os alle til sorte Pølser.» — Det kom nu til en Forklaring, og for mit Vedkommende blev Resultatet naturligviis atter en Dragt Prygl, der heller ikke i dette Tilfælde synes mig fortjent. Den hele Historie tyder jo aabenbart kun paa, at jeg allerede i en tidlig Alder har havt en klar Opfattelse af Gjæstfrihedens hellige Pligter i Forbindelse med et vist Anlæg til Flothed og en umiskjendelig Tilbøjelighed til at ville dele med Andre, naar jeg havde noget Godt at byde dem. Jeg tør dristigt henstille til Alle, der kjende eller have kjendt mig, om de ikke i alle Perioder af mit Liv have fundet denne Tilbøjelighed stærkt udviklet hos mig. Frygt for Prygl — det være sig nu legemlige eller aandelige — kunde ikke udrydde saa bestemt udprægede medfødte Anlæg. «Naturam furca pellas», osv. Det er en Skjæbne, imod hvilken det ikke nytter at kæmpe.

Dette fleeraarige Ophold i Helsingør foranledigede, at mine Forældre sluttede mange kjære Forbindelser og Bekjendtskaber i denne paa hine Tider saa livlige

og muntre By, og disse gik senere i Arv til mig, der mange Aar efter at begge mine Forældre vare døde, tilbragte næsten alle mine Ferier hos min Faders Ven og tidligere Kamerat i Marinen, Lieutenant, senere Justitsraad Top, der, efter at have mistet det ene Been i den hæderlige Affaire, som Linieskibet «Prinds Christian» i 1808 bestod i Store Belt under Jessen's Kommando, var bleven Postmester i Helsingør. Top havde Søner, som vare jevnaldrende med min ældste Broder og mig, og disse vare i mange Aar vore stadige Omgangsvenner indtil vore Veje skiltes.

Fra Helsingør flyttede vi til Kjøbenhavn, hvor vi først boede i Dronningens Tvergade og senere flyttede hen til Kronprindsessegade i Stue Etagen af den Gaard, som min Onkel, Etatsraad Hvidt, allerede den Gang ejede. Hvidt var en betydelig Skibsrheder, som havde mange store Skibe i Farten, navnlig til Vestindien. Min Fader førte flere af disse, først Barkskibet «Søblomsten» og senere Fregatskibet «Danmark». Da han i 1819 gik ud med dette, fik min ældste Broder og jeg Tilladelse til at følge ham til Helsingør. Jeg husker godt, at min Moder, som da allerede var begyndt at blive svagelig, var stærkt bevæget og aldeles utrøstelig ved Afskeden fra sin Mand, ligesom jeg ogsaa ganske tydeligt mindes, at der var noget aparte uhyggeligt ved vor Seillads i den lille Baad, som i den mørke og regnfulde Nat skulde bringe os ud til Skibet, som laa til Ankers langt ude i Renden. Det var som om en tung Anelse om Noget forestaaende ondt hvilede over os Alle, og desværre viste denne sig ikke at være ugrundet. Da vi paa Helsingørs Rhed gik fra Borde og havde sagt Farvel til ham, havde vi seet vor Fader for sidste Gang.

Da han var ankommen til St. Croix, viste det sig, at der var kommen en Del Konfusion i de vanskelige og indviklede vestindiske Anliggender, og for ved sin

personlige Nærværelse om muligt at bringe Orden i disse, forblev min Fader efter sin Svogers Anmodning tilbage, medens hans Skib, ført af Styrmanden, seilede hjem. Under dette længere Ophold paa St. Croix, hvor han var udsat for mange Ærgrelser og Trakasserier, paadrog han sig et heftigt Anfald af Klimatfeberen, der efter faa Dages Forløb bortrev den stærke og kraftige Mand i sit 39te Aar d. 20de Juni 1820. Det var vitterligt, at min Fader paa sin sidste Reise havde medført en ikke ubetydelig Pengesum, da Dhrr. Capitainer i hine Tider plejede at drive forskjelligartet Handel for egen Regning; men det har aldrig været muligt at komme efter, hvor hans Efterladenskaber ere blevne af; de forsvandt sporløst i det store vestindiske Gab, der har slugt saa mange Formuer og Kapitaler.

Dette saa sørgelige og uventede Dødsfald gjorde et stærkt Indtryk paa min Onkel Hvidt, der nærede en stor Hengivenhed for sin Svoger, og det staaer endnu tydeligt for min Erindring, hvor aldeles fortvivlet han var, da Efterretningen kom hertil. Tungest traf dog dette Slag min stakkels Moder, der nu var ladt alene tilbage med sine tre Sønner, af hvilke den ældste, Lorents, senere Sognepræst til Hvedstrup og Flyng, var fjorten, jeg ti, og den yngste, Carl Behrend, nuværende Dansk Generalkonsul i Leipzig, sex Aar gammel. Efter denne min yngste Broders Fødsel var min Moder begyndt at skranke; hendes Bryst var meget angrebet, hun hostede ideligt, og efterhaanden udviklede sig en snigende Tæring hos hende. Men tiltrods for Sygdom og Sorg bevarede hun stedse sit milde, kjærlige og livlige Sind, glemte sine Bekymringer hos sig selv og forstod altid at skabe Hygge og Tilfredshed om sig ved sin Elskelighed og det ejendommelige Humor, hvoraf hun i høi Grad var i Besiddelse, hvorfor Alle gjerne vilde være hos hende. Jeg vil aldrig kunne glemme de stille og hyggelige Aftentimer, som vi

Børn tilbragte enten alene med vor kjære Moder, eller i Selskab med en eller anden af hendes Ungdomsveninder, iblandt hvilke hendes Slægtning, Karen Holbech, var den hyppigste og kjæreste Gjæst. Min ældste Broder og jeg havde begge gode Syngestemmer, og vi sluttede gjerne vore Aftener med at synge Duetter og Sange af Schultz, Kuntzen og andre af Datidens yndede Komponister, medens vor Moder akkompagnerede os paa Klaveret. Om Sommeren laa hun for sit Helbreds Skyld paa Landet hos min Bedstemoder, som havde en Sommerleilighed i Lyngby; men vi to ældste Drengene maatte jo blive i Byen, for at passe vor Skole, og kom kun derud fra Lørdag Aften til Mandag Morgen, da vi sædvanligviis kjørte ind med en Mælkevogn. Men flere Gange om Ugen fik vi fra vor Moder de kjærligste og morsomste Breve, meget ofte paa Vers, og af disse findes endnu i Familiens Besiddelse opbevaret adskillige, der kunne vidne om hendes rige Lune og store Begavelse.

I Lyngby var hun ogsaa den Dag, da vor kjære Fader døde langt borte fra sin Hustru og sine Børn. En mærkværdig og, som det senere viste sig, betydningsfuld Drøm havde hun samme Nat. Hun drømte, at hun var tilstede ved en Jagt, hvor en deilig Hjort blev ivrig forfulgt af Jægere og Hunde. Et Skud faldt fra en af Jægerne, Hjorten blev dødelig truffen, og idet den faldt antog den pludselig min Faders Skikkelse og sendte et langt smerteligt Blik til hende. Selv var hun fast overbevist om, at hun i samme Øjeblik havde mistet sin Mand; hun hensank i en stille Sorg, og hendes Tilstand forværredes øjensynlig Dag for Dag, hun blev svagere og svagere, og overlevede kun i halvandet Aar sin saa tidligt bortrevne Ægtefælle. Det var som om hendes Aands Udvikling og Klarsynethed tiltog i samme Forhold som hendes legemlige Kraft svandt, og ogsaa om sit eget Endeligt havde

hun en aldeles bestemt Forudfølelse. Aftenen før sin Død sagde hun til sine Omgivelser, at hun havde seet sig selv siddende for Enden af den Seng, hvori hun hvilede, idet hun holdt sine Hænder velsignende paa sine Børns Hoveder og tog Afsked med dem for dette Liv. Den næste Morgen, d. 28de Januar 1822, hensov hun, ikkun 38 Aar gammel.

Vi tre Brødre stode nu forældrelose tilbage; men vi vare ikke forladte. Gode og kjærlige Slægtninge toge sig af os, og vor fortræffelige Onkel, Hædersmanden Laurits Nicolai Hvidt og hans elskelige Hustru bleve fra nu af Fader og Moder for min ældste Broder og mig, medens den yngste kom i Huset hos vor Bedstemoder. Imidlertid bleve vi endnu et Fjerdingaar boende i vore Forældres Lejlighed i Stue Etagen med den Husbestyrerinde, der var antaget under min Moders Sygdom.

En lille Begivenhed fra denne Periode gjorde den Gang et saa stærkt Indtryk paa mig og staaer endnu efter over 60 Aars Forløb saa levende for mig, at jeg ikke kan nægte mig selv den Fornøjelse at nedskrive den.

Fra min Barndom af havde jeg megen Interesse for Musik og var — hvad man kalder — musikalsk anlagt. Jeg havde derfor ogsaa tidligt begyndt at faae lidt kvindelig Undervisning i Klaveerspil, man maa til min Skam bekjende, at jeg havde en afgjort Modbydelighed for Skalaer, Fingerøvelser og Sligt, men holdt mere af at klimpre ud af mit eget Hoved. Heraf er Følgen naturligviis bleven, at jeg aldrig har drevet det til at blive en nogenlunde anstændig Klaveerspiller efter Kunstens Regler, men kun en fantaserende Fusker, der kunde more mig selv og dem, der vare meget beskedne i deres musikalske Fordringer, med mit Spil.

En Aften, da jeg sad i min Ensomhed og morede mig med at fordybe mig i mine barnlige Fantasier paa

min Moders lille Klaveer, blev jeg pludselig afbrudt ved Indtrædelsen af to nydelige og festligklædte unge Damer. Det var min ældste Kousine, der for et Aars-tid siden var bleven gift og nu boede i den øverste Etage af sin Faders Gaard, og hendes elskværdige og i musikalsk Henseende saa høit begavede Svigerinde, Josephine (Pipina) Siboni, senere Fru Tutein. Der havde været Selskab ovenpaa, og de to elskelige Kvinder havde tænkt paa at glæde os dernede ved et lille Besøg. Det syntes at mere den Sidstnævnte, at høre paa mit noget aparte Spil, og man kan tænke sig min Glæde, da hun spurgte, om hun nu ikke ogsaa skulde spille og synge lidt for mig. Jeg lyttede henrykt til, var aldeles betagen og syntes aldrig at have hørt Noget saa skjønt før, — hvad jeg rimeligviis dengang heller ikke havde. — Længe efter at de to yndige Damer vare forsvundne med et venligt god Nat, sad jeg stille og drømmende om, hvad jeg havde hørt, og mange Gange senere har denne Time staaet for min Erindring, mest levende dog den Aften, da jeg adskillige Aar senere, som Medlem af Musikforeningens Administration, havde den Ære at følge denne udmærkede Dame til Flygelet, da hun efter min Anmodning ved en af Foreningens Koncerter paa Hofteatret med sin elskværdige Forekommenhed glædede Medlemmerne med sin mesterlige Udførelse af Webers berømte Klaveerkoncert.

Efter at vore Forældres Hus var hævet, flyttede vi saa oven paa og vare nu optagne som Medlemmer af den Hvidt'ske Familie, og det i Ordets mest udstrakte Betydning; thi der blev ingen Forskjel gjort imellem os og Husets egne Børn, ligesom ogsaa disse under Tidernes forskjellige Omvexlinger altid have været kjærlige Sødskende og trofaste Venner for os.

I mit 6te Aar blev jeg sat i Skole hos en fransk Dame, Mlle Bouquet, en lille, stiv, stram, indtørret, rar

og kjærlig gammel Pige, der i sin Tid maaskee havde hørt til det franske Aristokratis Prydelser, men nu maatte ernære sig ved at holde en lille Pogeskole. Elevantallet oversteg ikke 6 à 8, og der var baade Drengene og Piger. Disse sidste bleve min Ulykke. Naturligviis kunde Drengene ikke afholde sig fra at gjøre Jav med Pigerne, hvad disse ogsaa fandt baade rimeligt og morsomt, og Alting gik af i Fred og god Forstaaelse, indtil en Dag en af Smaapigerne pludselig gav sig til at udstøde et høit Skrig og som Grund til denne saa paafaldende Opførsel angav, at jeg havde knebet hende i Benet. Denne Forseelse imod Sædeligheden paadrog mig Skolens højeste Straf, der tilmed var udtænkt med særlig raffineret Grusomhed. Den bestod i at jeg hele Dagen blev hensat paa en almindelig umalet Finlapperstol, hvorhos der paa min Ryg blev fasthæftet et af et Kortblad udklippet Æsel, paa hvilket mit Navn blev skrevet. Den lille Pige, der paadrog mig denne ærerørige Straf, har jeg mange Aar efter gjenseet som en fornem Dame, og jeg haaber, at hun har tilgivet mig min lidt upassende Behandling af hendes Been, ligesom jeg for længe siden har tilgivet hende den Tort, hun bragte over mig. Forøvrigt var jeg den gamle Mademoiselles speciele Favorit og tilbragte meget ofte min Søndagaften hos hende. Hun og en Plejedatter, hvem hun havde i Huset, vare da udtømmelige i at fornøje mig med Æbleskiver, Hinbærpunsch, Rumlepotter, Knaldperler i Lyset og Andet af den Tids Sport. Jeg havde den Fordeel af at frekventere denne lille Skole i et Par Aar, at jeg, da vi altid maatte tale Fransk, kom temmelig let til dette Sprog.

Efter Sommerferien 1818 blev jeg i mit 8de Aar samtidig med min Broder Lorents og min ældste Fætter, Eduard Hvidt, (den senere Formand for de private Assurandører) indsat i Borgerdydskolen i Kjøbenhavn,

der var anseet for at være Byens bedste Skole, fra hvilken min Onkel Hvidt ogsaa i sin Tid var demitteret. Den bestyredes af senere Professor og Ridder M. Nielsen, der da kun var slet og ret Hr. Michael Nielsen. Det tør antages som almindelig bekjendt, at denne Mand, der var bondefødt og først havde været Tjener hos gamle Sporon, som opdagede og sørgede for at udvikle hans ualmindelige Begavelse, efterhaanden uddannede sig til en dygtig Filolog, navnlig en udmærket Latiner, og jeg behøver derfor ikke at opholde mig herved.

Skolens Lokale var i Klareboderne i den Gyldendalske Boghandels Gaard, der eiedes af Secretair Deichmann. Bogladen var i Stuen, Skolen paa første og anden Sal. Der var dengang over 300 Elever i Skolen, og disse vare fordelte i syv Latinklasser, tre Handelsklasser (Realklasser) og en Forberedelsesklasse, i hvilken jeg fik min Plads. De ældre vittige Drengene kaldte denne Klasse for Forbryderklassen, og os Smaadrenge, der vistnok vare de uskyldigste i hele Skolen, Forbryderne. Det Værelse, hvori denne Klasse var etableret, staar endnu saa tydelig for mig, som om jeg havde siddet i det igaar. Det var en lang smal Stue, med Adgang til Trappen og belyst ved et eneste stort Vindue i det ene Hjørne ud til Gaarden. I det modsatte Hjørne af Stuen stod et stort Stueuhr og ved Siden af det en læderbetrukken Lænestol med et lille Bord foran. I denne Stol præsiderede «den gamle Olsen», Skolens Bud, der vistnok endnu erindres af mange gamle Borgerdydianere. Han havde iblandt Andet ogsaa det Hverv, at vaage over en stor Mængde Spanskrør, der stode i Krogen bag Uhret, og saa ofte en eller anden Synder kom for at rekvirere en Rotting til sin egen Ryg, havde den godmodige gamle Mand altid en medlidende Hovedrysten og et trøstende Ord tilovers for ham, ligesom jeg ogsaa bestemt tror, at

han ingen Samvittighed gjorde sig af at udsøge de sletteste Spanskrør til de ulykkelige Rekvirenter. Olsen gjorde ogsaa god Tjeneste som et Slags Barometer; thi man kunde være vis paa, at det trak op til en Orkan paa høiere Steder, naar Olsen saae ualmindelig alvorlig og nedtrykt ud; han vinkede da ogsaa gjerne afværgende med sit blaa Lommetørklæde, naar der under saadanne foruroligende Omstændigheder viste sig Tegn til Munterhed hos Drengene. Iblandt Lærerne i Forberedelsesklassen erindrer jeg kun en eneste, en ældre Mand ved Navn Petersen, der altid var sortklædt, med lange Støvletter knappede udenpaa Benklæderne og meget høie stive Flipper, men uden Halstørklæde. Hans Øgenavn var derfor afvexlende Støvlettekathrine og Peter Barhals. Denne godlidende gamle Fyr var naturligviis ikke i Stand til at holde Styr paa den meget livlige Ungdom i «Forbryderklassen»; men, hvad der bidrog væsentligt til at skærpe Disciplinen, var den Omstændighed, at Døren til Bestyrerens Studereværelse var umiddelbart ved Siden af den gamle Olsens Lænestol; han passerede såaledes hyppigt igjennem vor Klasse, kunde fra sin Stue høre enhver Støi i den, og vor Respekt for ham, der allerede var stor i Forveien, steg til den høieste Grad af Ærefrygt ved en lille Scene, som vi en Dag vare Vidne til. En af Disciplene i øverste Klasse, en høi smal Fyr, kom nemlig meget flot ind i vor Klasse og henvendte sig til Olsen med det Spørgsmaal: «Giver han Audiens idag?» I det Samme aabner Nielsen sin Dør og tildeler Spørgeren uden Præliminairer et Par alvorlige Ørefigen, først med Bagen og derefter med Fladen af Haanden — hans sædvanlige Maade at uddele disse Kjærtegn paa — idet han udbryder: «Ja! jeg skal gi'e Dig Audiens, Du Slubbert!» Det gjorde et mægtigt Indtryk paa os Smaafyre, at en voxen og frakkeklædt Herre maatte tage imod en saadan Konfekt, og vi gøs

ved Tanken om, hvad vi smaa trøieklædte Drengene i paakommende Tilfælde kunde blive udsatte for. Nielsen, som i hin Tid endnu var ugift, var meget barsk og stræng i sin Optræden i det Hele taget og overholdt Disciplinen med Jærnhaand saavel overfor Lærere som Disciple. Ved det Klokkeslet, da Skoletiden skulde begynde, gik han igjennem alle Klasserne, for at spørge, om Alle vare tilstede, og hvis Læreren endnu ikke var kommen, undlod han ikke at spørge: «Hvem skal læse her?» Ve den Efternøler, der tilfældigviis mødte ham paa denne Vandring; en af de ovenfor omtalte dobbelte Kindheste, ledsaget af en «Slubbert» eller «Æsel», var ham da sikker nok. Undskyldninger, om end nok saa gyldige, tog han ikke imod, og de førte kun til en Gjentagelse af den beskrevne Velkomsthilsen. Hele hans Ydre var skrækindjagende for Drengene; det store brede Hoved med de strænge alvorlige Træk, de store stirrende Øine, hans kraftige og undersætsige Figur, der altid var iført en brun Kjole, de blanke Støvler med slingrende Duske udenpaa de snævre drapfarvede Benklæder, hans hele faste og bestemte Optræden, hans barske Tiltale — alt Dette var vel skikket til at gjøre et stærkt Indtryk paa Drengene, der rystede og bævede, naar de saa ham. Der blev heller ikke let nogen Forseelse ustraffet i hin Tid. I hver Klasse henlaa der en Anmærkningsprotokol, hvori Lærerne paatalte enhver lille Synd, hvad enten den hidrørte fra Dovenskab eller fra altfor stor Livlighed og Meddelsomhed i Timerne. Hver Løverdag var den store Afregningsdag, da alle de Syndere, der i Ugens Løb havde paadraget sig Anmærkninger, bleve samlede og straffede ved at «sidde over» om Eftermiddagen, medens Skolen forøvrigt havde fri, og — hvad der for de Fleste var det ubehageligste — ved en uhyggelig Bemærkning i deres Karaktérbøger, der skulde fornyes med et «forevist». Man fik

saaledes Ubehageligheder baade hjemme og i Skolen. Forøvrigt var denne Oversiddende i og for sig ikke nogen stræng Straf den Gang, da den var saa almindelig, at en Fjerdedel til en Trediedel af hele Skolen sad over, Drengene af alle Størrelser og Aldere imellem hverandre i en stor Stue. De Oversiddende sadde paa lange Bænke med Hovederne høiede og Hænderne paa Ryggen, uden at tage sig noget for, og selvfølgelig forefaldt der adskillige Kattespaser, saa ofte den inspicerende Lærer vendte Ryggen til. Men til Slutningen kom den alvorlige Del af Festen, naar Hr. Nielsen selv traadte ind med sit alvorlige Ansigt og — en stor Bunke Spanskrør under Armen, for at uddele alvorlige Revselsler til de værste Syndere. Den, til hvem de Ord bleve henvendte: «Knap din Trøie, Dreng!» han vidste, hvad der ventede ham, og trods al Hysten og Jamren fik han med kraftig Arm og god Villie sin Portion tildelt. Senere blev Løverdag ombyttet med Onsdag, og der blev da taget den Beslutning, at de Oversiddende skulde bestille Noget, istedetfor at sidde og drive med Hænderne paa Ryggen. Dette syntes nu i og for sig at være meget fornuftigt, men, hvad der efter min Mening var borneert, ja næsten grusomt, var, at det, Synderne skulde bestille, var at lære et vist Antal Spalter af Registret i Riises Geografi udenad, «for at de ikke skulde have nogen Nytte af at sidde over.» De jævnlige Oversiddere kunde tilsidst det hele lange Register udenad, ligesom de ogsaa iagttog den Forsigtighed, at forsyne deres Rygstykker med Silketørklæder hver Onsdag, af skyldigt Hensyn til, hvad der kunde vente dem i Retning af Spanskrør. Det maa dog her bemærkes, at den overdrevne Strænghed og Barskhed hos Nielsen var mest fremtrædende i de første Aar af min Skoletid, da han endnu var ugift, medens det var tydeligt, at hans hele Optræden fik et mildere og blidere Præg, efter at han var bleven gift.

Undertiden sporedes der ligesom en humanere Luftning gennem Skolen, og der blev eksperimenteret paa flere Maader i denne Retning. I nogen Tid var det saaledes forment Lærerne at bruge Spanskrøret — nok mest af den Grund, at der var bleven ført Klage over Misbrug — hvorimod den legemlige Straf kun tildeltes ifølge Dom og exekveredes af Nielsen selv, i særlige Tilfælde i Overværelse af hele Skolen. En anden Gang blev det forsøgt at afskaffe alle Karakterer, og disse bleve da afløste af den saakaldte offentlige Censur, der fandt Sted hvert Fjerdingaar. Denne Indretning var, saaledes som den blev udført, upaatvivlelig saa forfeilet og uheldig som vel muligt, og var snarere skikket til at nedbryde end til at vække Æresfølelsen hos Drengene, der, naar de ikke i enhver Henseende havde tilfredsstillet de til dem stillede Fordringer, paa den mest hensynsløse og ubarmhjærtige Maade bleve gennemhutlede i mange fremmede Menneskers Paahør; thi disse Censurer vare, som sagt, offentlige og stærkt besøgte, netop fordi det var bekjendt, at de vare saa pikante. Det var ved en saadan Leilighed, at Nielsen tiltalte en større Dreng, der en Aftenstund havde moret sig med at spadsere om i Gaderne i sin Faders Slængkappe, saaledes: «Sene sene*) Dreng! Hvad for et Hjærte tror Du at der kan slaa under en sene sene Slængkappel» — Alles Øine bleve ved disse Ord henvendte paa den daværende Artillerikapitain de Méza, der overværede Censuren netop iført et saadant Klædningsstykke og næppe havde tænkt sig, at hans Hjærte kunde tage Skade af at bære den.

Da Aaret var omme, rykkede jeg fra Forberedelsesklassen op i 3die Handelsklasse, og i de to følgende Aar gennemgik jeg denne og 2den Handelsklasse.

---

*) Nielsen's Tale, især naar den skulde være indtrængende eller forklarende, var altid gennemvævet med denne Lyd: «sene sene».

Om disse to Aar har jeg ikke meget at sige. Handelsklasserne havde i og for sig ingen synderlig Betydning; Nielsen havde næppe nogen særlig Interesse for dem, og de bleve ogsaa snart ganske nedlagte. Iblandt Lærerne fra den Tid mindes jeg Blechingberg, den senere Høiesteretsadvokat, Friedenreich, der blev Bestyrer af Efterslægtsselskabets Skole, Ortved, Domprovst i Roeskilde, og den senere saa bekjendte Magister Lindberg, der den Gang var et meget fredsommeligt, godmodigt og af Drengene afholdt ungt Menneske. Iblandt mine Meddisciple i Handelsklasserne ere ikke ret Mange naaede til at blive betydende Mænd i Samfundet; jeg har i Aarenes Løb truffet adskillige af dem som større eller mindre Næringsdrivende, men kun to og — mærkelig nok — netop de to, der almindeligt bleve ansete for de slettest begavede og ringeste af os Alle, have opnaaet at faa betydelige Embeder i Staten. Det var ikke saa ualmindeligt i hine Tider, at unge Mennesker af god, det vil sige indflydelsesrig Familie, der paa Grund af manglende Begavelse ikke duede til at studere eller til at komme frem paa anden Maade, ad Gjenveie kom ind i smaa Bestillinger, som derefter førte dem Trin for Trin op ad Embedsstigen; det vil da sige, den Embedsstige, der kunde staa fast, uden at støtte sig til nogen Examen som Fundament. Den Ene af de to omtalte Personer forskaffede sig senere almindelig Berømmelse ved sin kvikke Besvarelse af den ham ved en Examen, til skriftlig Udarbeidelse givne Opgave: «Hvilke ere de varigste Glæder?» Uden at indlade sig paa nogen vidtløftig Motivering, besvarede han nemlig dette kildne Spørgsmaal med det eneste Ord: «Skindbuxer». Den Anden kom ind i det saakaldte Bülow's Kontor, og man fortalte, at Frederik VI., da Bülow udbad sig hans Samtykke til denne Ansættelse, udbrød: «Haa, haa! De er en mærkelig Mand, Bülow! Jeg vidste nok, at De samlede paa Pibe-

hoveder, men vil De nu ogsaa begynde at samle paa Fæhoveder?» Om den gamle Konge maaske feilede i sin Vurdering af Personen, skal jeg ikke kunne sige; men vist er det, at denne avancerede rask fremad, indtil han endte i et stort Embede.

Jeg har ovenfor berørt, at jeg allerede som lille Dreng havde erhvervet mig nogen Færdighed i Tysk og Fransk. Dette kom mig nu tilgode, saa at jeg ikke behøvede at læse paa mine Lectier i disse Fag hjemme og derfor kunde anvende saa megen større Flid paa de andre Discipliner. Jeg var derfor ganske flink i alle Fag og blev anset for at være en opvakt og begavet Dreng. Da dette kom for Nielsens' Øren, havde han, der var Latiner med Liv og Sjæl, ingen Ro, førend han fik mig over i Latinklasserne, og de Forestillinger han i den Hensigt kom frem med til dem, der raadede over mig, fandt kun altfor villige Øren. I de Tider blev en Dreng ikke spurgt om, hvad han havde Lyst til at være, men man bestemte ligefrem, hvad han *skulde* være. Min specielle Lyst var altid gaaet ud paa at blive Søkadet. Jeg tør ikke sige, om denne Lyst var begrundet i nogen særegen Kjærlighed hos mig for Søen og Sølivet, eller om ikke Søkadeternes smukke Uniform og den særdeles Velvillie, hvormed de bleve modtagne paa Ballerne, maaske ogsaa havde nogen Del deri; nok er det, min Lyst blev ikke tilfredsstillet, hvorimod der blev taget allerhøieste Beslutning om, at jeg skulde studere. Det havde nu vistnok været meget ønskeligt for mig, om denne Beslutning var blevet tagen strax, da jeg kom ind i Skolen; thi da kunde min Udvikling være gaaet regelmæssigt og jævnt for sig, medens jeg nu saa godt som havde spildt to Aar i Handelsklasserne og var bleven over elleve Aar, altsaa for gammel til at træde ind i den nederste Latinklasse. For nu at raade Bod herpaa, maatte jeg have Extraundervisning udenfor Skole-

tiden og lære saa meget Latin, at jeg kunde komme ind i den 5te Latinklasse. Dette opnaaede jeg ogsaa uden synderligt Besvær. Men herved var jeg desværre endnu ikke kommen ind paa den jævne Skolevei; thi nu fandt man, at jeg godt kunde anstrænge mig saa meget, at jeg det følgende Aar kunde springe endnu en Klasse over. Jeg fik derfor paany Extratimer hver Aften efter den almindelige Skoletid, for dels at komme videre i Latinen, end det kunde ske i min Klasse, dels for at begynde paa Græsk. Jeg paaskjønner endnu med Taknemmelighed den Dygtighed, Ihærdighed og Humanitet, hvormed denne Extraundervisning blev ledet af Cand. theol. Randbøll (senere Præst); men det kan dog ikke nægtes, at en saadan forceret Drivhusudvikling var temmelig haard at gaa paa for en livlig Dreng, der egentlig slet ikke af Naturen var anlagt til, eller havde Lyst til Studering; det er ogsaa aabenbart, at den ialtfald maatte efterlade enkelte Lakuner i mine Kundskaber, der senere vilde blive følelige for mig, saa at det maatte koste mig Anstrængelse, at følge nogenlunde med de Andre, der havde haft Fordelen af en roligere og jævner Uddannelse. Foreløbig kronedes imidlertid Anstrængelserne med Held, og, efter at jeg havde siddet mit Aar i 5te Klasse, erfarede jeg ved den aarlige med Omflytning forbundne Censur til min egen store Forbavselse, at jeg ikke blot var sprungen en, men hele to Klasser over (4de og 3die Klasse B), idet jeg var kommen op i 3die Klasse A, «Nielsens egen Klasse», som den kaldtes. I Regelen underviste nemlig Nielsen selv kun i de to øverste Klasser; men han havde faaet den Ide, at ville følge et bestemt Hold af Disciple igjennem alle Latinklasserne. Det maatte vel saaledes betragtes som en Ære, at komme ind i denne Eliteklasse; men det viste sig dog senere, at Æren var temmelig dyrt kjøbt, da det kostede saa stor Anstrængelse at følge med, at jeg fra

nu af ikke længere kunde regnes iblandt de flinkeste Disciple i Klassen.

Der stilledes overdrevent store Fordringer til os, og jeg kan fortælle Nutidens Dreng, at det virkelig ikke var nogen Spas for 50 til 60 Aar siden at være Elev i en lærd Skole. Der maatte tages anderledes fat, end man nu gjør; Frihed og Fritid kjendte man næppe af Navn, og Drengenes, eller overhovedet Børnenes, hele Læremaade og Behandlingsmaade var vidt forskjellig fra, hvad den nu er. Min Onkel Hvidt var Pligtmenneske og Forretningsmand lige ud til Fingerspidserne og forlangte, at Andre ogsaa skulde være det. Hver Morgen Kl. 4 var han allerede ved sit Arbeide, og Kl. 6 kom han selv ind og vækkede os Dreng. For at vi ikke skulde fristes til at falde hen igjen, blev han gaaende op og ned ad Gulvet med Hænderne paa Ryggen, indtil vi alle vare oppe og komne i Klæderne. Selv Pigebørnene maatte møde til Morgentheen fuldt paaklædte og med Haaret opsat. Skulde det falde en af Kousinerne ind at komme til Thee med Papillotter i Haaret, kunde hun være sikker paa at blive sendt ud igjen. Nu gik det løs med Lektielæsningen, indtil vi skulde i Skole fra 9—1; to Gange om Ugen havde vi desuden Syngetimer fra 1—2. — Saa skulde Lektierne til om Eftermiddagen i Hast gjennemløbes, og saasomt vi i al Hast havde faaet Middagsmaden tillivs, saa afsted igjen til Skolen fra 3—7. Naar vi saa kom hjem om Aftenen, begyndte Læsningen igjen, og for at vi ikke skulde forstyrres i denne, fik vi vor Thee og vor Aftensmad sendt ind paa vort Værelse; om nogen Adspredelse eller noget Samkvem med den øvrige Familie om Aftenen var der slet ikke Tale, uden om Søndagen. Vi kunde saa gaae i Seng, naar vi vare færdige, for at begynde det samme Liv forfra den næste Morgen.

Ogsaa i anden Henseende var Opdragelsen i hine Tider langt strengere, end den nu er, og saa inderlig god og kjærlig min Tante end var, saa holdt hun dog et skarpt Øje med, at hverken Pigebørnene eller vi Drengene tillode os Nogetsomhelst, der i fjærneste Grad lignede Flaneri eller Lapseri, hverken i Opførsel eller Klædedragt. Maaskee gik hun i denne Henseende undertiden en lille Smule for vidt, men at hun altid handlede efter, hvad der af hendes fuldeste Overbeviisning tjente til vort Bedste, er vist nok.

En af Kousinerne havde saaledes engang i Anledning af et Bal i Familien faaet sit Haar opsat paa en ny Maade, der klædte hende ualmindelig godt, og før Ballet blev der heller ingen Indvendinger gjort herimod. Men da hun nu *paa* dette blev meget stærkt feteret paa Grund af sit smukke Udseende, blev den nye Frisure uden Pardon afskaffet Dagen efter, for at Pigebarnet ikke skulde blive indbildsk og forfængelig.

Da jeg i 1825 blev konfirmeret i Trinitatis Kirke af Mynster, fik jeg hele min Konfirmationsdragt foræret af min gamle Bedstemoder. Tænk dem engang, høistærede Nutidens Konfirmander! — Den Gang «stode vi» med hvidt Halstørklæde, stive Flipper af umaadelige Dimensioner og Kalvekryds, i sorte Kjoler med lange Svalehaler, høi Cylinderhat og med en Mængde Signeter dinglende paa Maven, saa at vi omtrent saae ud som Lejetjenere eller Ligbærere en miniature! — Hvad ville Nutidens Trøjer og korte Jakker forslaae imod en saadan Pragt? — Jo! Noget havde vi dog forud for Eder, men dette Noget var ikke kjønt. Jeg havde selv bestilt Klæderne hos Skrædderen, og da de kom, var Vesten naturligviis efter Modens Fordring forsynet med en hvid Undervest. Men næppe havde min Tante faaet Øje paa dette Pragtexemplar af en Vest, førend den øjeblikkelig blev remitteret til

Skrædderen, for at den straalende Undervest kunde blive fjærnet. Forfængeligheden maatte ikke næres.

Børnene i det Hvidt'ske Hus bleve af Princip kjørte i temmelig stramme Tøiler, og det var derfor ikke saa underligt, at opvakte og livlige Dreng, der vare særlig oplagte til alleslags Spilopper, undertiden sloge lidt til Skaglerne, som man siger. Det var ikke saa sjældent, at vi skifteviis toge os en lille Udgangsbillet om Aftenen uden Tilladelse, hvad der meget let lod sig gjøre uden at det bemærkedes, da vort Værelse stødte op til Entréen, saa at den eller de Hjemmевærende let kunde lukke dem eller den ind, der havde været ude paa smaa Exkursioner og Forlystelsestoure.

Da min Broder og min Fætter var bleven Studenter fire Aar før jeg, blev min Situation temmelig isoleret, og det kan ikke nægtes, at jeg begyndte at more mig lidt mere end nødvendigt og i det Hele taget blev, hvad man i Almindelighed kalder lidt vidtløftig. Det blev derfor efter Prof. Niensens Raad anseet for rigtigst, at jeg blev sat i Huset hos en af Skolens Lærere, J. Chr. Riise, den bekjendte Udgiver af «Archiv for Historie og Geografi», i hvis Hus jeg formentlig ved større Ro og under stadig Opsigt kunde fortsætte mine Studier i Skolen.

Nielsen havde naturligvis ladet det være sig magtpaaliggende, at skaffe sin egen Klasse dygtige Lærere, Den dygtigste af dem alle var dog upaatvivlelig Ernst Bojesen, den Gang endnu en ganske ung Student, der for ikke længe siden var dimitteret fra samme Skole, senere Rektor i Sorø og tilsidst i Roeskilde. Han læste Græsk med os og det paa en saadan Maade, at vi ikke blot lærte, hvad vi skulde, men lærte det saaledes, at vi ikke kunde glemme det igjen. Egentlig stræng var Bojesen ikke; han kunde endogsaa være ret gemytlig overfor dem, der vare hans Favoriter, af hvilke han unægtelig havde nogle; men der

var en vis uimodstaaelig Fasthed og Bestemthed i hans hele Optræden, der ligesom tvang os til at lære, hvad der fordredes af os. Jeg kunde selv glæde mig ved at være en af hans Favoriter, og jeg skal derfor anføre et Exempel paa, hvorledes han favoriserede og dog fuldstændig bevarede Upartiskheden. Jeg havde nemlig forset mig med Noget og skulde følgelig straffes; men nu vidste Bojesen meget godt, at det var mig haardt imod, at faa en Anmærkning i Protokollen, fordi der da senere vankede Ubehageligheder baade hjemme og hos Rektor; han overlod mig derfor Valget, om jeg vilde have Anmærkning eller Prygl. Naturligvis foretrak jeg det sidste Alternativ. Men nu traf det sig saa uheldigt, at dette forefaldt i den humane Periode, da Spanskrøret var afskaffet, og der forefandtes ikke noget saadant. Bojesen fandt da paa den Udvei, at han gav mig en Mark, for at jeg selv kunde kjøbe et Spanskrør. Jeg gik da over i en Urtebod paa Hjørnet og tilforhandlede mig et meget daarligt i Enden spaltet Spanskrør for to Skilling, idet jeg udbad mig fjorten Enestekillinger tilbage. Disse stillede jeg op i en Stabel paa Kathedret. Bojesen kom til at rive dem ned paa Gulvet, blev flov derved og var nu ganske godt oplagt til at give mig en alvorlig Overhaling. Men det flækkede Rør kneb ham i Haanden, naar han slog til, saa at jeg slap meget let derfra. Det var tydeligt, at han blev mere og mere ærgerlig, men han sagde Intet, førend han, da Timen var ude, mødte mig paa Trappen; da standsede han mig, tog mig i Knaphullrt og sagde i en bebreidende, næsten bedrøvet Tone: «Du kunde gjerne have givet mig de Penge tilbage paa en delikatere Maade.» Jeg, der holdt grumme meget af Bojesen, svarede med Taarer i Øinene: «Jal Det var stygt af mig, og jeg beder Dem om Forladelse; men det var da heller ikke saa delikat af Dem, at lade mig kjøbe en Stok til min

egen Ryg.» — «Nei saamænd!» svarede han; «det kan du i Grunden ogsaa have Ret i.» Vi havde god Grund til at beklage, at vi ikke beholdt Bojesen som Lærer i Græsk lige til vor Afgang til Universitetet, thi vi vilde da Alle upaatvivleligt have udmærket os i dette Fag; men uheldigvis fik Nielsen det Indfald, at ville læse Græsk med os, da vi kom i øverste Klasse, og dette laa vistnok over hans Kræfter, da han tilmed slet ingen Øvelse havde deri. Iblandt de øvrige Lærere i Klassen husker jeg Scharling, den senere theologiske Professor, der samtidig med Bojesen var dimitteret fra Skolen, afdøde Ivar Schouw, Vilh. Rothe, Martensen i Mathematik og J. Chr. Riise (senere Klasselotteriinspektør) i Tysk og i Skrivning. Disse sidste Fag bleve betragtede som Bisager og bleve ikke drevne med synderlig Alvor. Den vigtigste af Lærerne, den, der ligesom paatrykte denne Klasse sit Stempel, var dog Nielsen selv, og alle Begivenheder og Stemninger i mit senere Skoleliv dreie sig nærmest om ham og hans Undervisning. Det er ikke let at tegne et Billed af denne eiendommelig Personlighed som Lærer og Opdrager, fordi han som saadan havde mange forskellige, tildels modstridende Egenskaber. Det er vist, at han egentlig slet ikke var elsket af særdeles mange af sine Disciple, men derimod i høi Grad frygtet, og det just ikke saa meget paa Grund af sin Strængthed, som fordi han kunde være lunefuld og uberegnelig. Hele Dagens Gjerning var saa at sige afhængig af hans Humør om Morgenens, og naar han traadte ind i Klassen med det strænge og alvorlige Ansigt, som vi pleiede at kalde hans Alteransigt, saa vidste vi forud, at der forestod os alvorlige Timer, og at det ikke vilde være muligt at gjøre ham Noget tilpas den Dag. En ringe Ting kunde forstemme ham. Da han saaledes en Morgen i Perlehumør stod og tydede Horats for os og netop havde udtalt de Ord: *parturiunt montes*, gik Døren

op og ind traadte en Efternøler. «God Morgen Ramus! — *nascetur ridiculus mus!* — Kom herom, din Slubbert.» Ramus fik nu en varm Morgenhilsen, og vi Andre maatte lide hele Dagen, fordi Professoren var bleven gnaven. At Ramus (den senere Professor) derfor heller ikke blev glemt i Frikvarteret, men fik en almindelig Balerone, skal jeg kun *in parenthesi* bemærke. Var Nielsen derimod vel stemt, saa var han en meget behagelig Lærer, kunde endogsaa blive gemytlig og spøge med os, ja lade Meget hengaa upaa-talt, som under andre Omstændigheder vilde have fremkaldt hans høieste Mishag. Hvad vi mindst kunde lide hos Nielsen, var hans temmeligt fremtrædende Partiskhed; havde han først faaet Noget imod en stakkels Discipel, saa var det en aldeles umulig Sag for denne, at gjøre ham til Behag, og det værste var, at hans Sympathier eller Antipathier ingenlunde vare afhængige af Vedkommendes Flid og Opførsel i Skolen, men som oftest beroede paa rene Tilfældigheder, saasom Disciplenes Udseende, Klædedragt, Familie eller andre Omstændigheder, som aldeles ikke havde Noget med Skolen at gjøre; han kunde, for at bruge et vulgært Udtryk, se sig gal paa En eller Anden, uden at man altid kunde opdage Grunden dertil. En Sommerdag mødte saaledes en af Disciplene i øverste Klasse med et Par hvide udskaarne Benklæder, som da vare moderne; Nielsen gik længe omkring og skulede til disse, men tilsidst kunde han ikke holde sig længere, og udbrød: «B., hvad er det for Benklæder, du gaar med?» B. strakte ganske gemytlig Benene ud, kastede et tilfredst Blik paa dem og svarede: «Det er et Par rigtig rare Sommerbenklæder, Hr. Professor.» — «Gaa strax hjem og tag andre Benklæder paa, Dreng! og lad dig ikke se paa Skolen med saadant Narretøil!» B. gik og kom ikke igjen før otte Dage efter. «Har du været syg, B.?» spurgte Nielsen, da han saa ham.

«Nei, jeg har ikke, Hr. Professor!» — «Hvorfor har Du da ikke været i Skolen, din Slubbert!» — «Hr. Professoren forbød mig jo at komme med mine hvide Benklæder, og da jeg ikke havde andre, maatte jeg vente, indtil min Fader kom hjem fra sin Reise, for at faa Tilladelse til at anskaffe et andet Par.» Med dette B.s temmelig uforskammede Svar lod Professoren sig nøie. — En anden Discipel var til sin Ulykke i Besiddelse af et ualmindelig smukt krøllet Haar, som Nielsen havde ondt af. En Søndag havde han mødt denne Fyr i Skoven med en Cigar i Munden. Denne Synd skulde naturligvis paatales om Mandagen, og det skete da paa den Maade, at Nielsen greb den Paa-gjældende i Haaret og spurgte, om han maaske brugte sine deilige Lokker til at gjemme Cigarer i. — Atter en Anden havde anskaffet sig en lille Kaskjæt med flad Skygge, som den Gang vare temmelig almindelige; den havde nu ogsaa stukket Nielsen i Øinene, og den maatte følgelig paa Tapetet; Leiligheden tilbød sig, da Nielsen skulde forklare Ordet *pileolus*, en calabresisk Hovedbedækning, for os; efter flere forgjæves Forsøg paa at beskrive den, udbrød han endelig: «Aa! Det er saadan en, som den Nar, den L., løber omkring med.» — Saadanne Smaaligheder have vel i og for sig ingen stor Betydning, men de vare dog ret skikkede til at irritere Disciple, som ikke længere vare Børn, og til at vække en bitter Stemning hos dem.

Som Lærer i Latin fortjener Nielsen vistnok den højeste Anerkjendelse, og det ikke blot fordi han forstod at indprænte os Grammatikens og Syntaxens Regler saa grundigt, at vi ikke let glemte dem igjen, men ogsaa fordi han indpodede os Sans for de karakteristiske og elegante Vendinger i det latinske Sprog og havde et eget Greb paa at vække vor Interesse for de digteriske Skønheder i de klassiske Værker. De Timer, hvori han gennemgik Horats med os, vare i høi

Grad nydelsesrige for os og vistnok ogsaa for ham selv. Han gjorde stedse det Læste til Gjenstand for Sammenligninger med de hos os bestaaende Forhold i Kunst og Literatur, og det gjorde han som oftest paa en underholdende, træffende, om ikke just altid lige smagfuld Maade. Ligeledes søgte han at vække vor Fantasi, ved at udmale de Scener og ligesom at portrætere de Personer, om hvilke vi læste. Det morede ham ofte, at lade os selv udføre saadanne Beskrivelser, for paa den Maade at komme efter om vi tænkte over hvad vi læste; men heller ikke i denne Henseende var han smagfuld nok til at holde sig indenfor de rette Grænser. Saaledes henvendte han en Gang det Spørgsmaal til mig: «Ser Du nu Venus staa for Dig?» — Naturligvis svarede jeg «Ja!», idet jeg haabede, at det dermed var forbi, men saa vedblev han: «Godt! hvorledes ser hun da ud?» — Enhver vil begribe, at jeg, om jeg end havde en svag Forestilling om, hvorledes en Venus skulde se ud, dog maatte føle mig meget flov ved at skulle give en saadan mundtlig Beskrivelse; jeg slog derfor Øinene ned og tav. Nielsen, der nu godt mærkede, at han var kommen ind paa et misligt Omraade, skulde nu selv udmale os et Billede af Venus; men det var klart, at dette satte ham i lige saa stor Forlegenhed som mig, og hans Beskrivelse af den skønne Gudinde blev da ogsaa lovlige nøgtern. — «Hun er, sene, sene, nøgen. — Hun har sene sene deilige Former. Sene, sene, det lange Haar hænger ned over Skuldrene. — Naa hvad ser Du nu?» — Jeg maatte da Ord for Ord gjentage hans Beskrivelse, og derpaa sluttede han Interpellationen med de Ord: «Godt! Saaledes ser Venus ud.» — En anden Gang, da vi i Livius læste om Horatiernes og Curiatiernes Kamp, spurgte han den Discipel, der blev examineret: «Ser Du nu Horatius Cocles staa for Dig, Br.?» Spørgsmaalet besvares bekræftende. — «Naa, godt, hvordan ser han

ud?» — Br. svarede efter en kort Betænkning: «Aa! han ser saa arrig ud?» — «Kom herop, Dreng.» — Br. mødte ved Kathederet og modtog en af de dobbelte Kindheste, ledsaget af den Bemærkning: «Nu ser Du arrig ud, en Dreng, der faar under Øret, ser arrig ud; men (hævende Stemmen) *Seqvens*, Du, der følger efter, hvorledes saa Horatius Cocles ud?» — *Seqvens*, der var mere poetisk anlagt, gav nu en bombastisk Beskrivelse af den ædle høie Helteskikkelse, af hvis Øie Modet lynede osv. — «Det er godt! saaledes saa han netop ud, *l. p. c.*» — Da vi en Gang læste om Templet i Delfi, udkastede Nielsen pludselig det Spørgsmaal til Fuxen i Klassen: «Har du været i Delfi, T.?» — T. svarede overensstemmende med den strængeste Sandhed: «Nei jeg har ikke, Hr. Professor!» — «Skriv ham et Nul; *Seqvens!* har Du været i Delfi?» — «Nei!» — «Null» — Saaledes gik det et Par Rækker igjennem, indtil endelig En var saa fiffig at svare ja. — «Godt! *l. p. c.*, hvad saa Du da der?» — Den Heldige fortalte nu Alt, hvad vi Alle vidste, om Templet, Indskriften over Indgangen, Pythias Præstinde osv. og erhvervede sig megen Ros. Man vil see, at denne Maade at tage Tingene paa havde et stærkt burlesk Anstrøg, og vi kunde naturligvis ikke ansee de Nuller, vi fik paa denne Maade, for at have nogen virkelig Betydning, om de end talte med ved Opgjørelsen af Karaktererne.

Den allerstørste Vægt lagde Nielsen paa den latinske Stil, og det vistnok med fuld Føie, forsaavidt det upaatvivleligt af Stilen fremgaar, om man har formaaet at tilegne sig Sprogets rette Aand og Væsen. Naar man imidlertid skulde bedømme vor Dygtighed efter de Karakterer, der tilfaldt os for vore latinske Stile, saa maatte vi have været de største Stympere af Verden; thi kunde vi en enkelt Gang opnaa et *haud illaudabilis* for vore Stile, da vare vi meget store paa

det, medens *non contemnendus* og *vix n. c.* vare de almindelige Karakterer, hvorover vi kunde glæde os, og opnaaede Nogen et *vix laud*, da blev det anset for en epokegjørende Begivenhed. Grunden til denne Kalamitet maatte ikke søges i Bedømmelsens Stræng-
hed alene, men ogsaa, og maaskee mest deri, at Op-
gaverne i og for sig vare for svære, idet de i Regelen
vare hentede fra Ciceros vanskeligste filosofiske Værker.
Hertil kom, at Nielsen ingenlunde var det danske
Sprog saa mægtig, som det Latinske, hvorfor den danske
Text, der leveredes os til Oversættelse, ofte var affattet
i et saa knudret og uforstaaeligt Sprog, at det næsten
var umuligt, at udfinde den rette Meniug. Ikke desto
mindre viste det sig dog gjerne ved *examen artium*,
at Borgerdydskolens Disciple skreve de bedste Stile,
ligesom det ogsaa var almindelig bekjendt, at de
testimonia, som Nielsen medgav os til Universitetet,
altid bleve læste og beundrede af Professorerne paa
Grund af deres elegante og klassiske Latin, medens
ellers disse Vidnesbyrd bleve henlagte ulæste. En sand
Skræk for os var de saakaldte «*verba dictata*», det vil
sige: Stilen dikteret os paa Latin, saaledes som den
skulde være. Dette Diktat maatte vi lære udenad, saa
at vi kunde staa paa et Ben og ramse det op fra Ende
til anden. Denne Udenadslæren var os en ren Tortur,
saa meget mere som Nyttens heraf forekom os tvivlsom,
og vi havde vigtigere Ting at bruge vor Tid til. At
vi altid skulde være to sammen om at skrive vore la-
tinske Stile, var heller ikke nogen heldig Foranstaltning,
da selvfølgelig den dygtigste af de to altid maatte
skrive hele Stilen alene. Saa fortrinlig en Lærer i
Latin, Professor Nielsen end var, saa havde vi dog
næppe været tjent med at have ham til eneste Lærer
i dette Fag, hvad han da heller ikke vilde have kunnet
overkomme.

I de to øverste Klasser havde vi da ogsaa forskjellige andre udmærkede Lærere baade i Latin og Græsk, iblandt hvilke jeg skal nævne de meget ansete Filologer, Professorerne Fr. Lange, Diechman, Henriksen (død som Rektor i Odense) og Metropolitan-skolens senere Rektor, Boas Buonaparte Borgen. Denne sidste var en særdeles behagelig og afholdt Lærer, der ogsaa af og til godt kunde finde sig i en lille Witz, naar den blot ikke kom ind under Kategorien af de den Gang saa stærkt grasserende Brandere eller Kjældermænd, for hvilke han havde en sand Afsky. Jeg erindrer en ganske komisk Scene, der blev foranlediget ved en saadan Kjældermand. Der blev nemlig examineret kursorisk i et større Afsnit af en eller anden Klassiker, og da Borgen mente, at han nu havde haft os Alle for, spurgte han: «Har de nu Alle hat (haft)?» — «Nei! Jeg har ikke hat!» — svarede A., der netop lige i Forvejen var blevet examineret. — «Jo vist har De saa! De var jo nylig oppe.» — «Nei! jeg har virkelig ikke hat.» — «Men hvad er det for Snak!» (henvendte han sig til os Andre); «har han ikke hat?» — «Jo! Jo!» brølede vi Alle i Kor. — «Nei! Jeg kan forsikre Dem, Hr. Borgen; jeg har ikke hat; jeg har Kaskjæt.» — Et langtrukket Uh! lød nu fra hele Klassen; men alligevel maatte vi alle lee af fuld Hals; thi der var noget uimodstaeligt komisk ved at see Borgen staa ganske fortabt og maalløs over denne kolossale Brander. Da han omsider havde sundet sig lidt, gjentog han flere Gange ganske sagte ved sig selv: «Han har ikke Hat, han har Kaskjæt! Aa Herre Gud, at man skal høre saadanne Flovser i øverste Klasse!» — Da han efter Timens Slutning gik ud ad Døren, mumlede han endnu, idet han rystede paa Hovedet: «Han har ikke Hat — han har Kaskjæt.»

Med Undtagelse af Latin og Græsk bleve de øvrige Fag omtrent betragtede som Bagateller i de øver-

ste Klasser. Dette gjaldt især om Tysk og Fransk, og vi betragtede de til disse Fag bestemte Timer som en Fritid, hvori vi kunde tage os for, hvad vi vilde. Der existerede næppe flere end et Par Exemplarer af de Bøger, som brugtes i disse Timer, og de cirkulerede rundt imellem os, efterhaanden som vi fik Brug for dem. En original gammel Fyr, Professor Mathiessen, var vor Lærer i Tysk. Han var tillige Lærer for Landkadetterne og havde formodentlig fra denne Stilling medbragt et vist militært Præg i sin hele Holdning, ligesom hans Undervisning og Foredrag altid holdt sig indenfor den strammeste Ensformigheds og Kjedsommeligheds Grænser. Vi vare ikke ganske fri for at øve vor Vittighed paa denne skikkelige gamle Mand, der stadig gik i Fælden, naar vi, tilsyneladende besjælede af den mest levende Interesse for den tyske Literatur, mindst en Gang om Ugen stillede det Spørgsmaal til ham: «Erlauben Sie, Hr. Professor! wer ist der grösste Dichter, entweder Schiller oder Goethe?» — Hvorpaa han ufravigelig svarede: «Nein! Klopstock!»

Historien gik det vel ikke an, ganske at forsømme, men jeg tror dog ikke, der var ret Mange, som anvendte synderlig megen Tid paa at studere deres Kofods Verdenshistorie hjemme. Dette behøvedes nemlig strængt taget heller ikke, da vor Historielærer, Professor Warncke, en gammel Normand, altid examinerede paa Rad, saa at vi, medens Formanden var oppe, i den under Bordet paa Knæerne opslaaede Bog let kunde gennemlæse det Stykke, hvori vi selv vilde blive overhørte. Under Examinationen gik han altid op og ned ad Gulvet og supplerede ved mundtligt Foredrag paa en ret tiltalende Maade det tørre Indhold af Kofod. Til disse Fortællinger lyttede vi med Interesse og Opmærksomhed, og saaledes lærte vi dog Historien paa en nem og behagelig Maade.

I Mathematiken vare vi paa ganske faa Undtagelser nær Alle store Stympere, hvad enten dette nu laa i Mangel paa Begavelse i denne Retning baade hos Lærere og Disciple, eller maaske snarere deri, at man den Gang endnu ikke havde et saa aabent Øie for denne Videnskabs Vigtighed og Betydning, som man senere har faaet. Det var i det Hele en gennemgaaende Feil ved Undervisningen i Borgerdydskolen, og rimeligvis ogsaa i de øvrige af Datidens lærde Skoler, at der egentlig ikke blev lagt stor Vægt paa Andet, end Latin, Græsk og til Nød Dansk; de øvrige Fag blev betragtede som Bisager, der maatte tages med, fordi der nu en Gang ved Examen forlangtes et vist ringe Maal af Kjendskab til dem, og navnlig var Lige-gyldigheden for de levende Sprog saa stor, at de fleste unge Studenter fra hin Tid røbede en forbavsende Ukyndighed i dem.

Endelig var jeg da igjennem alle Skolens Stadier naaet saa vidt, at jeg efter Sommerferien i 1828 hørte til «Kandidaterne», det vil sige dem, der i Oktober skulde afgaa til Universitetet. Fra nu af besøgte vi ikke Skolen regelmæssigt, men kun enkelte Timer om Ugen, for at udarbejde skriftlige Opgaver i Historie og Religion, skrive latinske Stile og kursorisk gennemgaa de forskjellige latinske og græske Forfattere. Af de øvrige Lærere bleve vi nu ogsaa behandlede med større Hensynsfuldhed som voxne Mennesker, men Nielsen behandlede og betragtede os fremdeles som store Dreng, og han kunde slet ikke bekvemme sig til at oversee Et eller Andet, som efter hans Mening ikke passede for Dreng. Saaledes ærgrede han sig en Dag over, at en af Kandidaterne havde taget Brillen paa, da han skrev sin latinske Stil, og for op imod ham med det Spørgsmaal: «Hvorfor sidder Du der og skaber Dig med Brillen paa Næsen! Er Du maaske bleven lærd?» — Fyren undskyldte sig med, at han

var saa nærsynet, at han, naar han ikke brugte Brillen, maatte bukke sig saa dybt ned over sine Papirer, at det smærtede ham i Brystet. — «Naa saadan! Og Du der,» idet han pegede paa mig, der under den ivrige Skriven havde ladet en lille Snusdaase, hvoraf jeg af og til betjente mig, staa foran mig paa Bordet; — «Bruger Du Snustobak? Maaske vil Du byde Professorerne en Pris, naar Du kommer til Examen!» — Jeg forklarede, at Lægen havde tilraadet mig at bruge Snustobak for mine daarlige Øine. — «Det maa jeg sige, det er morsomt; den Ene bruger Brillen for Brystet og den Anden Snustobak for Øinene!» — Naturligvis lo alle DHrr. Kandidater pligtskyldigst over denne komiske Bemærkning.

Omsider var da Forløsningsens Time slaaet, og Skolelivet endte med den store Prøveexamen, der var at betragte som en Generalprøve paa den Forestilling, der skulde opføres paa Universitetets Theater. Prøven gik overordentlig slet og lod befrygte det Værste; især vare de saa vigtige latinske Stile efter Nielsens Censur saa usle, at kun meget faa af dem bleve vurderede højere end til Non contemnendus. Men denne strenge Bedømmelse vare vi jo vante til og stolede paa, at de gamle Professorer deroppe ved Universitetet ikke vilde være saa strenge og fordringsfulde som vor egen Professor.

Examen artium foregik dengang under ganske andre Former og i det Hele taget under helt andre Forhold end nuomstunder; den blev taget ved Universitetet med en vis Høitidelighed og under en Spænding, der varede hele fjorten Dage; thi vel vare Dimittenterne fra Borgerdydskolen just ikke meget ængstelige for Examens Udfald, da det hørte til Sjeldenhederne, at Nogen fra denne Skole ikke fik første Karakter, men der var dog noget benauende ved at skulle træde frem for disse høilærde og ærværdige Professorer, hvem vi ganske

unge Mennesker selvfølgelig betragtede med stor Ærbødighed og Veneration.

Den skriftlige Del af Examen ansaaes for at være den værste. Den omfattede, foruden latinsk Stil og Version, en historisk Afhandling, der tillige blev bedømt som dansk Stil, en geometrisk og en arithmetisk Opgave, samt en tysk og fransk Version, hvilke sidste for mange af Kandidaterne vare de værste Anstødsstene paa Grund af den overordentlige Ligegyldighed, hvormed de nyere Sprog den Gang bleve behandlede i de lærde Skoler. Men til Held for Mange gik det ikke saa strængt til ved den skriftlige Examen, da det jo var umuligt for Opsynsmanden at holde et vaagent Øie med halvtresindstyve unge Mennesker, der vare placerede fire ved hvert Bord i det store Auditorium paa Ehler's Kollegium*). Det kunde jo ikke medføre stor Vanskelighed at korrespondere med sin Nabo og Gjenbo, og smaa Sedler med Spørgsmaal og Svar fløi hyppigt fra den Ene til den Anden, naar Opsynsmanden blot et Øieblik saa til en anden Side eller vendte Ryggen til. Jeg kunde saaledes være en væsentlig Støtte for mine Bordsfæller ved den tyske og franske Version. Da jeg nemlig var godt hjemme i disse Sprog, fuldførte jeg min Oversættelse i Hast og tog derpaa nogle Afskrifter, som jeg uddelte til Høire og Venstre. Jeg var navnlig meget glad ved at kunne hjælpe paa en lang, smal, gammelagtig Fyr, som saa ganske ulykkelig ud over disse sproglige Opgaver, og som nok i det Hele taget ikke var synderlig stiv i Papirerne; men jeg anede rigtignok ikke den Gang, at denne lidt løierlige og forlegne Person snart skulde blive en af vort Lands berømteste Digtere. Det var Hans Christian Andersen. Da derimod den arithmetiske Opgave ge-

---

*) Universitetsbygningen existerede ikke den Gang, og man maatte hjælpe sig med at laane Lokaler rundt omkring.

nerede mig betydeligt, fik jeg til Gjengjæld en Haandsrækning af en anden Nabo; *manus manum lavat*. Udarbejdelsen i Historie var ikke forbunden med stor Vanskelighed, da man let kunde have sine Excerpter, indeholdende Kongerækkerne og de vigtigste Aarstal, liggende imellem sine Papirer til eventuel Afbenyttelse, og den frygtede skriftlige Examen blev da *per fas et per nefas* heldigt overstaaet. Der var navnlig et Moment efter denne, som endnu den Dag i Dag fylder mig med berettiget Stolthed, naar jeg tænker tilbage paa hine lykkelige Dage. Da jeg nemlig, for at erfare, hvilken Karakter der var bleven mig tildelt for latinsk Stil, som laa os Alle særlig paa Hjærte, kom op til gamle Thorlacius, tog han min Stil frem og viste mig, at han i Marginen havde skrevet: «ciceroniansk Latin», og han tilføjede, at det var Skade, at jeg ikke havde erindret, at en Kølle paa Latin hedder *clava* og ikke *clavus*, da dette havde forhindret mig i at faa l. p. c. for min Stil, en Ære, der iaar slet ikke var tilfaldet Nogen. Naar man betænker, hvilken uhyre Vægt der i Borgerdydskolen blev lagt paa den latinske Stil, og at jeg ved Prøveexamen i Skolen havde erholdt den lidet hædrende Karakter *vix non contemnendus* for denne, saa kan man let tænke sig, at jeg styrtede aandeløs op paa Skolen for at gjøre Professor Nielsen denne glædelige Meddelelse, og jeg tror, at jeg den Gang var beredt til at give et Aar af mit Liv, hvis det var faldet i mit Lod at faa l. p. c. for latinsk Stil.

De Dage, paa hvilke den mundtlige Examination afholdtes, vare sande Festdage; man spaserede om i sort Kjole og hvidt Halstørklæde og hørte paa de Andre, naar man selv havde overstaaet sin Tour. Ogsaa ved denne viste det sig, at det ikke er Kundskaben alene, der gjør Udslaget ved en Examen, men maaskee lige saa meget en vis Behændighed og Routine i at undgaa Brud paa det ellefte Bud: «Du sollst

Dich nicht verblüffen lassen». Jeg afgav selv et træffende Bevis paa Rigtigheden af denne Paastand, da jeg blev examineret i Historie. Det første Spørgsmaal, der blev gjort mig, angik nemlig en eller anden tyrkisk Sultan, hvis Navn jeg nu ikke længere erindrer, og da Tyrkiet og dets Historie var et fuldstændigt *terra incognita* for mig og vistnok for de fleste Examinander, blev jeg unægtelig i det første Øieblik noget forbløffet; men saa faldt det mig heldigvis ind, at den omspurgte Sultan var død i det mærkelige Aar 1648, da den westphalske Fred blev sluttet og Christian IV. døde. Denne min Visdom udkrammede jeg derefter øjeblikkelig, og da jeg Intet vidste om Sultanen, men derimod en hel Del om Christian IV., gav jeg mig til at fortælle dennes Historie med stor Tungefærdighed. Den skikkelige gamle Werlauff, der ikke holdt af at gjøre mange Ord, afbrød mig ikke, men lod mig fortælle, indtil min Tid var udløben og gav mig saa l. p. c. for Historie, medens jeg upaatvivleligt havde været kvalificeret til en meget ringe Karakter, hvis han havde fastholdt sit Ønske om at høre mere om den forbistrede Sultan. Da vor Historielærer i Skolen, Professor Warncke, der havde mig mistænkt — og det ikke ganske med Urette — for, at jeg ikke havde lagt synderlig Vind paa Historiens Studium i Skoletiden, hørte om dette glimrende Resultat, blev han ganske ærgerlig og mumlede Noget om: «jo større, desto større» osv., hvorfor jeg blev nødsaget til at gjøre ham opmærksom paa, at han ikke længere havde en Skoledreng for sig. Ogsaa ved den mundtlige Examen fik jeg Leilighed til at hjælpe paa et Par svagere Kammerater i Tysk og Fransk, i hvilke Discipliner Rahbek og gamle Thomas Bruun, en Professor af den gamle Skole med Knæbuxer og Spænder i Skoene, examinerede. I deres Timer gik det lystigt til; Auditoriet var propfuldt af Tilhørere, der endogsaa stimlede sam-

men om selve det grønne Examensbord, saa at det let lod sig gjøre, at faa en Plads tæt ved Siden af Examinanden, paa hvis mangelfulde Kundskaber man da kunde bøde ved en bestandig Soufflering. Jeg anfører dette, for at give Læseren et Begreb om, hvorledes det i de Tider gik til ved *Examen artium*, og jeg tvivler ikke om, at den Maade, hvorpaa denne nu afholdes, giver en bedre Garanti for en retfærdig Bedømmelse af Vedkommendes Kundskaber.

Naa! Examen fik da Ende, og dens Resultat blev, at af samtlige 19 Dimittenter fra Borgerdydskolen i Kjøbenhavn blev En (Neukirch) indkaldt, medens de 18 fik Hovedkarakteren *Laudabilis*.

Ialt fik Universitetet i 1828 en Tilvæxt af 197 Alumner, foruden 10 fra Sorø Akademi. Der er ofte nok bleven sagt, at der blandt Studenterne fra 1828 fandtes fire store og tolv smaa Poeter. Det vil dog maaske være vanskeligt nok at udfinde, hvem alle disse Poeter vare, da det ikke engang er let at sige, hvilke de fire store vare. Fr. Paludan-Müller blev jo unægtelig senere en af de største; men jeg ved, at han i sit første Studenteraar ikke var bekjendt som Poet. Naturligvis maatte H. C. Andersen — der allerede havde forfattet mange Digte og i Rusaaret skrev sin «Fodreise til Østpynten af Amager» — og A. L. Arnesen, der som Discipel ved Metropolitanskolen havde skrevet en Vaudeville: «Intrigen ved Morskabstheatret», der ovenikjøbet var bleven opført med Bifald paa det kongelige Theater — for ikke at tale om 6te Akt til «Hakon Jarl», der var bleven spillet i en privat Kreds — regnes med til de store Poeter. Fremdeles var der Fr. Barfod, F. I. Hansen («Læsning for den fine Verden»), Møller, der udgav en Kogebog paa Vers, Hollard Nielsen, der, saavidt jeg ved, skrev Tragedier, Hellmann, Bechmann og Høxbroe (Svarthøfti), hvilke sidste to døde tidligt, førend deres poetiske Begavelse var

kommen til den Udvikling, at den stod ganske klar for dem selv eller Andre. Jeg fordrister mig ikke til at anvende Benævnelsen «Poet» paa andre end de nævnte Herrer; men det er jo slet ikke usandsynligt, at der iblandt Aarets andre Studenter kan have været saa mange, der vare istand til at skrive en Leilighedssang eller en lille munter Drikkeviser, at de tolv smaa Poeters Tal vilde blive fuldt, naar man tog dem med. Skjæbnen havde indrettet det meget viseligt saaledes, at Digterkongen, Adam Oehlenschläger, netop var Decanus for det filosofiske Facultet i dette poetiske Aar, der ialtfald fortjener at mindes som det, der bragte to saadanne Digtere som H. C. Andersen og Fr. Paludan-Müller til Universitetet.

Vel nærmest paa Grund af de forandrede Examensforhold foregaaer der i vore Dage ikke nogen stor Forandring i det unge Menneskets Liv, naar han gaaer over fra at have været Skolediscipel til at blive Student. Han gaaer fra et tvungent Studium over til et frit, og det ydre Menneske prydes med en Studenterhue. Voilà tout! — Man bemærker neppe de nye Studenter i Hovedstaden, de forsvinde imellem Mængden, og der synes heller ikke at være synderligt Fut i dem. Noget anderledes var det dog i gamle Dage, da hvert Aars October Maaned tilførte Kjøbenhavn en heel Hob af unge livsglade Mennesker fra alle Landets Egne, der alle vare henrykte over at være slupne bort fra Skolens Tvang og Tugt, alle begeistrede over at skulle træde ind i et Samfund, der er det første og herligste af alle Samfund i Verden, et Samfund, i hvilket man ikke blot sang: «Herrer vi ere i Aandernes Rige», men var nær ved at tro, at man virkelig var det, alle længselsfulde efter at gjøre Bekjendtskab med de Kammerater, med hvem de nu i adskillige Aar skulde vandre sammen baade i Universitetets Høresale og paa Livets Keglebane. En Student i gamle Dage

kunde man ligne ved en Kylling, der, efter at have pikket Hul paa Ægget, nu henrykt og forbauset betragter den ukjendte forunderlige Verden, der udbreder sig for den, medens Nutidens unge Studenter allerede saa smaat have begyndt at gjennembyrde Skallen, længe før de selv ere tilstrækkelig udklækkede til at kunne træde ud i Verden som Kyllinger. — Og nu Friheden! den herlige velsignede Frihed! — hvilken Pris sætte de unge Studenter i vore Dage vel paa den? — De have jo havt fuldt op af den i alle Ender og Kanter lige fra Fødslen af; de have jo neppe lært at knappe deres egne Buxer — med Permission at sige —, førend de gjøre Krav paa Selvstyrelse. — Nei! i Frederik den 6tes Tid, da man knap kjendte Friheden af Navn og ialfald gjorde klogere i at lade som om man ikke kjendte den, — ja den Gang gjorde det friere og friskere Studenterliv et næsten overvældende Indtryk paa de unge «*Russer*».

Russer! — Ja her have vi strax et Ord, der saa at sige tilhøre det forsvundne Kjøbenhavn, og der findes maaskee adskillige Mennesker i Nordens Athen, der ikke en Gang vide, at de unge Studenter kaldtes for Russer i det første Aar af deres Universitetsliv. Rus-aaret var vistnok for de Fleste den gladeste Tid i deres hele Liv. En Rus levede i den fornøjelige Indbildning, at han var et temmelig betydningsfuldt Medlem af Samfundet, og at det ikke var langt fra at Folk vendte sig om paa Gaden og saae efter ham, naar han gik dem forbi. Han følte sig stor; men det kan ikke nægtes, at han ogsaa følte en vis Tomhed, fordi det ikke ret vilde gaae op for ham, hverledes han passende skulde benytte al den Frihed, der pludselig var væltet ind over ham. Jo fastere man havde været omsluttet af Skolens Lænker, desto stærkere følte man sig fristet til at slaae bag ud paa den ene eller anden Maade. Men hvorledes? — Ja! det var ikke saa ganske let at

sige, da de Friheder, man kunde tage sig i det offentlige Liv i hine gamle Dage, selv for Studenter, vare indskrænkede til et temmeligt ringe Omfang. Nei! man maatte holde sine stærke Frihedsdrifter i Ave og indskrænke sig til uskadelige smaa Excentrisiteter og Liebhaberier, der ingen stor Fortræd kunde afstedkomme. Man maatte naturligviis først og fremmest have sig anskaffet en ægte Ziegenhainer, hvorpaa øverst oppe den fungerende Kjærestes og længere nede de gode Venners Navne vare indskaarne; fremdeles maatte man, for at bøde paa det ungdommelige Udseende og give sig et vist Anstrøg af Lærdom, anlægge et Par Brillor, der dog helst maatte være forsynede med Vinduesglas, for ikke at genere Synet alfor meget; man maatte endvidere anskaffe sig en Snees Ypsilanti-piber og — stundom med lidt Besvær — vænne sig til at røge, hvis man ikke i Forvejen havde tilegnet sig denne Færdighed eller Uvane — hvad man vil kalde det. — Man maatte ogsaa være med til adskillige Rusgilder, der af nærliggende Grunde som oftest bleve afholdte udenfor Fæstningens Volde, og ved hvilke der blev fortæret betydelige Kvantiteter af den Drik, der nu synes at være ganske forsvunden her fra Byen: den rigtige gamledags Punsch, der kun bestod af Rom, Citron og Sukker, (naturligviis blandet med kogende Vand), der serveredes i en uhyre Bolle og østes op i Glassene med en halv Kokusnød, der var sat paa et Skaft. At man ved saadanne Leiligheder med Jubel istemmede den gamle Vise: «Min Doktor er en ærlig Mand, osv.», følger af sig selv. Jeg frygter meget for, at denne «ærlige Doktor», der forbød sine Patienter at drikke Vand, «medmindre» det var lavet til med de tre ovennævnte Ingredienser, ogsaa er forsvunden fra Byen samtidig med Drikken.

Flittige Besøg i Theatret hørte ogsaa til Russerns bedste Fornøjelser, meest dog fordi det var dem en

Satisfaktion at kunne optræde som Smagsdommere, der frit og tydeligt kunde udtale deres Bifalds eller Mishags Ytringer, en Ret, som de da ogsaa benyttede i rigeligt Maal, baade ved passende og upassende Leiligheder.

Fremfor Alt maatte man see sig om efter et passende Stykke, som man kunde være med til at pipe ud. Det var en betænkelig Sag for en Forfatter, at bringe et nyt Stykke frem i de første Maaneder efter Examen artium; thi Russerne skulde have deres Offer, og det var just ikke altid en given Sag, at den nye Opera, der i de Tider opførtes hvert Aar til Dronningens Fødselsdag sidst i October, egnede sig til Udpibning. Jeg havde allerede anteciperet den Nydelse, at være med til en saadan Udpibning i 1827, medens jeg endnu var i Skolen, da nogle af mine gamle Klassekammerater, som vare blevne Studenter i dette Aar, fik mig med til en saadan Lystighed. Det var Overskou's første Arbeide for Theatret, Drama'et «*Farens Dage*», der maatte holde for, og det gav Anledning til virkelige «*Farens Aftener*» for Piberne, da Klapperne, der hørte til de «brutale», havde faaet en værdifuld og vægtig Assistance hos Slagterne paa Vesterbro og andre af Datidens bekjendte Slagsbrødre, der anvendte kraftige argumenta ad hominem i Skikkelse af varme Lussinger og Udsmiden af de Galleriloger, hvori vi befandt os, for at bevise Rigtigheden af deres fra de unge Studenters afvigende Dom. Der kom endogsaa en Retssag ud af denne Historie, der førte til, at de kritiske Slagtere maatte betale betydelige Bøder for deres ulovhjemlede Maade at kritisere paa.

For Russerne i 1828 var det ikke saa ganske let at finde en passende Anledning til den traditionelle Udpibning, da de nye Stykker, der bleve opførte i Begyndelsen af Rusaaret, uheldigviis vare alfor gode

til, at selv Russer kunde bekvemme sig til at udpibe dem. Men saa var Hr. J. C. Lange endelig i April 1829 saa venlig at bringe sin Tragoedie, «*Grev Essex*», paa Scenen, og den kunde vi med god Samvittighed udpibe af Hjærtens Lyst, uden at prostituere os, og det gjorde vi ærligt. Hr. Lange var vistnok selv den eneste, der ikke kunde begribe, at Alverden ikke fandt hans Tragoedie ligesaa fortræffelig, som den var efter hans egen Mening, hvad der gav Anledning til at der, efter at Publikum havde udtalt sin Dom i Theatret, endnu udspandt sig en langvarig Avisfeide, navnlig i «Kjøbenhavnsposten», imellem ham og — alle andre Mennesker. Denne saakaldte «Essexfeide», der var saare velkommen for de magre Blade, der ikke maatte befatte sig med Politik, varede i over et halvt Aar.

Fremdeles var der endnu et Moment i den nybagte Students Liv, som ogsaa var istand til at afgive adskilligt Stof til Løjer og Morskab; han skulde nemlig gjenneingaae Rekrutskolen, for at kunne blive værdig til den Ære, at blive Medlem af Kongens Livskorps, der nu, ligesom det gamle gode borgerlige Infanteri og Artilleri, saavel som det flinke og smukke Livjægerkorps, er forsvundet for den Alt nivellerende almindelige Værnepligt. — Vistnok hører det ellers ikke med til Livets Behageligheder, at skulle gjenneingaae en Rekrutskole, men for os Russer, der slet ikke havde Noget at foretage os i det Tidsrum, der laa imellem Examen og Begyndelsen af Forelæsningerne til anden Examen, var det en ligefrem Adspredelse, at komme sammen nogle Timer hver Dag til Øvelser, der ikke vare meget anstrængende og bleve drevne paa en saa human Maade, at vi ikke havde Brug for nogen «Jens Busk» til at paatale den mislige Behandling af os. Der var heller ikke saa ganske Faa, der virkelig fandt Fornøjelse i disse militære Øvelser for disses egen Skyld, og de fandt, at den ret smukke

Uniform klædte dem ganske net. Man maa erindre, at Militærgalskaben var ganske anderledes almindelig i Frederik den 6tes Tid, end den nu er, og den gjorde sig naturligviis ogsaa gjældende hos adskillige af den Tids Studenter, der stræbte efter at avancere til Underofficerer og Officerer. Den gamle Kommandant i Kastellet, General Lorenz, havde i mange Aar været Chef for Korpset, der under hans Kommando lod meget tilbage at ønske i Retning af Disciplin. I 1828 havde General Hegermann Lindenchrone overtaget Chefsposten for Livkorpset ved Siden af sin Stilling som Chef for det 2det Livregiment, og med ham kom der en større Orden og en bedre Disciplin ind i Korpset. Han var en meget dannet og human, men tillige bestemt Mand, der forstod at sætte sin Villie igjennem, skjøndt altid paa den høfligste og urbaneste Maade af Verden. Han gjorde sig den Uleilighed, hver Dag selv at være tilstede i Rekrutskolen, der afholdtes i Gothersgadens Exerceerhus, og allerede hans Nærværelse bidrog betydeligt til at bringe større Orden i Øvelserne, der lededes af den gamle Kapitain Tuff. — Gouvernøren, Landgreve Vilhelm af Hessen, havde jævnlig nogen Ærgrelse af os, naar han, kommende fra Officeers Parolen, hver Dag mødte os paa Gaden, idet vi af Kaadhed gjorde os al mulig Umage for at give ham den militære Honneur paa en saa keitet Maade som muligt: ved f. Ex. at stille os op med Front og presentere Gevær, ved at tage til Chakoen, eller vel endogsaa ved at tage denne af som en almindelig Hat. Der kom derfor Ordre til at vi skulde undervises i at give den militære Honneur paa rette Maade. Hegermann forstod grundig den Kunst at gjøre sig yndet af de unge Soldater ved at smigre dem paa forskjellige Maader, snart ved at rose deres smukke Udseende og Uniformer, snart deres Færdighed i de vanskeligere Geværgreb, deres elegante Marsch, osv.;

kort sagt: han forstod udmærket at vække deres Kappelyst og Interessen for at exercere saa godt som muligt, hvad der jo var en smal Sag for Studenter, naar de blot havde Villien dertil. Saaledes kom der da et i Korpsets tidligere Historie ukjendt glimrende Resultat ud af dette Aars Rekrutskole. Den første Følge af vor militære Dygtighed blev da den, at vi, forinden Rekrutskolen endnu var afsluttet, paa en Maade forlods bleve indlemmede i Korpset og sammen med dette havde den Ære, at paradere paa Slotspladsen lige over for Garden til Fods i Anledning af Prinds Frederiks Formæling med Prindsesse Vilhelmine den 2den Novbr.

Denne Formæling gav jo en velkommen Anledning til Adspredelser og Forlystelser. Naturligviis var jeg med i Fakkeltøget, der om Aftenen bragtes de Nyformælede og deeltog i Afsyngelsen af Oehlsenschlägers rørende Sang: «Elskov, som til Jordens Glæde», osv., der var smukt komponeret af Henrik Krøyer. Om Aftenen og en Deel af Natten drog man om i den illuminerede og kisteglade By, for at beskue Publikum, der drog omkring i Gaderne til Vogns og til Fods og Transparenterne med deres mere eller mindre idiotiske, men alle yderst loyale Inskriptioner. Det efter min Mening morsomste og naiveste af disse fandtes hos en Skomager i Nyboder, i hvis ene Vindue var anbragt en stor Oldenborre i Transparent med Underskrift: «*Leve den oldenborgske Stamme!*»

Endelig var der den herlige Institution, der kaldes Studenterforeningen, og som i langt højere Grad end nogetsomhelst Andet, formaaede at fylde den Tomhed, der følte efter Anstrængelsen og Spændingen ved Examen. Vi meldte os ind en masse, og der er neppe noget Aar, hverken før eller senere, der tilførte Studenterforeningen saa mange og saa livslystne «*temporaire*» Medlemmer, som Aaret 1828. Den Gang kunde

man nemlig i Rusaaret kun opnaae at blive optaget som foreløbigt ikke stemmeberettiget Medlem, rimeligviis fordi man nærrede nogen Mistillid til Russernes muligviis alfor overstrømmende Ungdommelighed. De bleve derfor ligesom satte paa Prøve i et Aar og maatte da underkastes en ny Ballotation, forinden de kunde optages som «*ordentlige*» stemmeberettigede Medlemmer. Der var i hine Dage, da Titel og Rangvæsenet endnu spillede en Rolle, desuden en tredje Klasse af Medlemmer, der ellers ikke havde andre Rettigheder fremfor de ordentlige, end at de bleve opførte paa en særlig Medlemstavle, de saakaldte «*overordentlige*» Medlemmer, det vil sige: saadanne, der enten vare i Besiddelse af et eller andet Embede, eller vare begavede med en, om end nok saa ringe, Titel. Heraf kan man skjønne, at der paa det Tidspunkt af vor politiske Udvikling kun var maadelige Udsigter for Lighedsprincipet, siden det ikke engang respekteredes i Studenterforeningen. Endelig var der ogsaa «*Æresmedlemmer*», i 1828 dog kun et eneste, den gamle Student *Knuud Lyne Rahbek*, hvis Portrait var ophængt i Lokalet, men hvem vi desværre ikke længe efter maatte stede til Jorden med fuld militær Honneur fra hans kjære gamle Bakkehus. Rahbek var nemlig Kapitain i Livkorpset og satte megen Pris paa denne Stilling. Senere blev ogsaa Oehlenschläger, Thorvaldsen, Weyse og Koncertmester Fröhlich optagne som Æresmedlemmer, den Sidstnævnte paa Grund af sin ufortrødne Virksomhed ved Foreningens Koncerter og Forestillinger.

Foruden det af 5 Medlemmer bestaaende Seniorat, der bestyrede Foreningens Anliggender, bestod der endnu en anden Institution, Ephorerne, af hvilke der hvert Aar valgtes 7, en for hver Dag i Ugen. Det var da en Pligt, der paahvilede disse, at være tilstede i Lokalet hver paa sin Aften fra Klokken 7—11, at

paasee, at der ingen Uorden og intet Lovstridigt skete, at Lokalet blev lukket Kl. 11 og endelig, forinden de gik bort, at indføre i en dertil indrettet Protokol, om der var passeret Noget i Løbet af Aftenen. Undertiden fandtes der ganske morsomme Bemærkninger i denne Protokol, som, hvis den endnu findes i Arkivet, vil være et værdifuldt Materiale for Foreningens eventuelle Historieskriver. Da saaledes Cosmus Bornemann engang havde skrevet en Novelle, han paa en Løverdags vilde oplæse, men var bleven syg, oplæste Chr. Winther Novellen i hans Sted, og Henrik Hertz, der den Aften var Ephor, indførte i Protokollen: «Chr. Winther oplæste en Novelle af C. Bornemann, der var daarlig.»

Det var i en vis høitidelig Stemning, at jeg en Løverdags Aften gik ind i den gamle røde Gaard paa Hjørnet af Boldhusgade og Admiralgade, hvor Studenterforeningen dengang havde sit Lokale, og for første Gang betraadte disse hellige Haller med en stor Pibe i Haanden. Godt var det, at jeg havde forsynet mig med dette nødvendige Rekvisit; thi havde jeg ikke hurtigt faaet den stoppet og tændt, vilde jeg være bleven kvalt af Tobaksrøg. Hver Løverdags Aften var der nemlig en talrig Forsamling tilstede, og med ganske enkelte Undtagelser havde Enhver sin Pibe i Munden og dampede af Hjærtenlyst, saa at Alt og Alle vare indhyllede i tætte Skyer af Tobaksrøg. Jeg traf strax paa nogle af mine forrige Lærere, der kom mig imøde med stor Venlighed og forestillede mig for forskjellige af Foreningens Honoratiores, først og fremmest for den herlige gamle Studenterven Fr. Fabricius, med hvem de Unge snart bleve fortrolige og som, til trods for Forskjællen i vor Alder, indtil sin Død blev min særdeles gode Ven og Velynder. Han bevarede hele sit Liv igjennem Ungdommens Friskhed i Hjertet, og trivedes i Grunden bedst imellem livlige og glade

unge Mennesker; om Studenterne fra 1828 erklærede han, at der aldrig havde været et saa gemytligt Kuld af Russer, siden 1808, da han selv blev Student. Senere hen paa Aftenen gik Tavlen rundt, hvorpaa man kunde tegne sig som Deltager i en Komptation, for at man paa passende Maade kunde byde Russerne Velkommen og det varede da ikke længe, inden man var bænket ved lange Borde, paa hvilke de dampende Boller med gammeldags Punsch og afbrændt Rødvin vare opstillede; Visebøgerne kom frem, og snart lød den muntre Sang, afvejlende med skjæmtefulde Taler og jublende Hurraab, gjennem Salen. Da Lystigheden havde naaet en vis Høide, blev der proponeret en Dans, og nu styrtede hele det overgivne Selskab ned i den store Hjørnestue, hvor det gamle Flygel stod. Dersom det ærværdige Instrument kunde tale, saa vilde det, hvis det endnu existerer paa Jordens Overflade, kunne fortælle mærkværdige Ting om, hvad der er præsteret paa det og om hvad man har budt det, uden at det tog synderlig Skade deraf. Ligesom en eller anden Gjenstand kan komme til at staa under Vand ved en Oversvømmelse, saaledes stod den gamle Kasses Sangbund næsten hver Løverdags Aften *under Æggepunsch*, og hvis et Menneske havde taget det Kvantum af Punseh til sig, der paa en saadan Aften blev fyldt i det gamle Klaveer, saa vilde han ikke have kunnet staa saa fast paa sine Ben, som *det* gjorde, tiltrods for de mange Stød og Skub, det fik af de Dansende. Senere anskaffede Foreningen et stort nyt Flygel, der af en theologisk Kandidat var vundet i et Industrilotteri, og da Kandidaten kort efter blev Præst paa en Ø, der efter hvad Philipsen sagde, var saa lille, at Flygelet ikke paa nogen Maade kunde faa Plads paa den, medmindre det ene Ben skulde staa i Vandet, og Instrumentet aabenbart vilde komme til at lide af en permanent Forkølelse, naar det altid havde

vaade Ben, saa blev det afhændet for en billig Pris til Foreningen og fik en reserveret Plads paa Salen, for at kunne benyttes ved Koncerter.

Man maa nu forresten ikke tro, at der hver Aften førtes et saadant Liv i Studenterforeningen, eller at man overhovedet satte nogen særdeles Pris paa Solderi som saadant; det var kun om Løverdag Aften eller ved overordentlige Lejligheder at man slog sig lidt løs paa denne Maade, og man kan med Rette sige, at Tarvelighed og Nøjsomhed var karakteristisk for den Tids Gilder, medens man tilvisse nuomstunder vilde kimse ad de Drikkevarer, med hvilke vi dengang vare meget fornøjede. Om Formiddagen kom der næsten slet Ingen i Studenterforeningen, fordi Medlemmerne vare, eller idetmindste burde være paa Forelæsninger, eller havde andre Forretninger at passe. Men henimod Kl. 2 begyndte de at indfinde sig, dels for i Læsestuen at læse Aviserne og gjøre sig bekjendt med de nyere Frembringelser paa Kulturens Omraade, dels for at slaa en gemytlig Passiar af, dels for at spille Skak og dels endelig for at spise til Middag. Andre Spil end Dam og Skak vare ikke tilladte, men det sidste dreves med stor Iver og Udholdenhed af de Spillende og under stor Deltagelse fra Tilskuerne, der især vare talrige og spændte, naar der spilledes et Parti *en quatre*. Der var mange gode Spillere i Foreningen, men paa min Tid ansaas almindeligt Melchior og Chr. Bjerring (sædvanlig kaldet „*citoyen Bjerring*“ paa Grund af hans frisindede Anskuelser) for at være de dygtigste. Der blev endogsaa med en udenlandsk Forening indgaaet en Skakkamp, som, saalænge den stod paa, fulgtes med almindelig Interesse; men jeg erindrer ikke, om det var os eller de Fremmede, der gik af med Sejren. Da der var mange Mennesker, som enten ingen Familie havde i Byen eller af forskjellige andre Grunde ikke boede hjemme, var der en stor Del, der indtog deres tarvelige

Middagsmaaltid hos Foreningens Vært. Der dannede sig da snart en snævrere Kreds, som spiste til samme Tid, og som efter Bordet gjærne nød sin Kaffe i den forreste Conversationsstue, hvor der stod en Sofa med et rundt Bord foran, og omkring dette grupperede sig i saa magelige Stillinger som muligt den lille Kreds, der paa Grund af sin morsomme og vittige Konversation sædvanlig var omringet af talrige Tilhørere. Jeg kan vel nu ikke erindre dem Alle, men jeg kan dog nævne Adskillige, der hørte til denne Kreds, saasom: Brødrene Weis, Philipsen, Arnesen, Borggaard, Suenson, E. Collin. A. Buntzen, C. M. Winther, Falkmann Petersen o. fl., for ikke at tale om de ældre Notabiliteter: Fabricius, Chr. Winther, H. Krøyer, Henr. Hertz, en Tid lang ogsaa Welhaven, der ofte sluttede sig til denne Kreds. Her talte man om alle mulige og adskillige umulige Ting (med Undtagelse af Politiken, der først fik Indpas senere, da Orla Lehmann blev Medlem) paa en i Regelen morsom og underholdende Maade; man uddelte Hib til Højre og Venstre i al Gemytlighed og blev ikke fornærmet, naar man selv fik en Snært. Der var saaledes et Medlem ved Navn Smidt, der paa Grund af sine lange og kjedsommelige Taler paa Generalforsamlingerne almindelig kaldtes «Vrøvle-Smidt»; hans Navn blev paa Medlemslisten opført som V. Smidt, uanset at hans Fornavn virkelig begyndte med et T; men det faldt ham aldrig ind at besvære sig derover. En Anden hed C. V. Nissen og kaldtes derfor Sæbe (Seve) Nissen. Han holdt imidlertid ikke af denne Benævnelse og udbrød derfor en Gang indigneret: «Men Herre Gud! jeg hedder jo ikke Seve-Nissen, men bare Nissen. Naturligvis blev han fra dette Øjeblik ikke kaldt andet end Bare-Nissen og maatte finde sig deri. Engang, husker jeg, drejede Konversationen sig om den berømte berlinske Professor Schleiermacher, der var i Besøg i Kjøbenhavn, og for

hvem der skulde afholdes et Gilde i Foreningen. Man diskuterede med megen Iver Spørgsmaalet om, hvorledes han burde modtages, og navnlig af hvem og paa hvilken Maade hans Skaal bedst kunde udbringes, naturligvis paa Tysk. Der fremkom de latterligste Forslag i denne Anledning, men jeg erindrer kun det Udkast til en Velkomsttale, som Krøyer leverede og som blev hilset med almindelig Acclamation. Det lød omtrent saaledes: «Hochzuverehrender, Hochwürdiger Herr Professor! Sie heissen Schleiermacher, Sie sollten aber eigentlich heissen Schleierbrecher; denn Sie haben den Schleier gebrochen, der früher über die Religion verbreitet war und dafür sollen Sie haben tausend Dank. Sie leben hoch.» Jacob Philipsen var unægtelig en af dem, der ved sit tørre Lune, sine vittige Bemærkninger og pudsige Indfald bidrog mest til at krydre disse Underholdninger. Han var en ejendommelig Personlighed. Pæn og prikken i sin Paa-kledning, saa han med Guldbrillerne paa Næsen ud som en komplet Modeherre. Han var bekendt for at være temmelig paaholdende, men kunde ogsaa, naar det stak ham, være meget flot; stundom var han saa kjedelig og gnaven, at man næppe kunde presse et Ord ud af ham, til andre Tider jovial og overgiven i høj Grad. Paa Grund af hans lidt stikne Væsen og aristokratiske Optræden tiltalte han just ikke Alle, og man kan heller ikke sige, at han var almindelig yndet og afholdt; men desto større Pris satte hans Venner og nærmere Bekjendte, der oversaa hans smaa Særheder, paa ham og hans Omgang. Rimeligvis har han i en Række af Aar baaret paa den Sygdom, der allerede i 1848 pludselig gjorde Ende paa hans Liv i Horsens, hvor han opholdt sig som frivillig Intendant ved Armeen. Aftenen før hans Død var jeg sammen med ham og nogle flere Bekjendte paa Gjæstgivergaarden i Horsens, og Philipsen, der var i et glimrende Humeur

og i sit flotte Lune, spurgte de Tilstedeværende, hvad de havde Lyst til at drikke. Naturligvis forlangte de Alle Champagne, med Undtagelse af mig, der, da jeg ikke antog Tilbudet for alvorlig ment, i en maaske lidt ironisk Tone udbad mig en bitter Snaps, idet jeg tilføjede: «Du lever vist ikke længe, siden Du er saa flot.» Det lignede Philipsen saa ganske, at han bestilte en bitter Snaps til mig og Champagne til de Andre, saa meget de vilde drikke. Da vi gik hjem, tog han mig under Armen og sagde: «Det er mærkeligt, at jeg ser Alting ligesom igjennem Kvadrater. Naa! god Nat og lad Snapsen bekomme Dig vel.» Da jeg den næste Dag vilde se op til ham, var han død.

Undertiden foretrak man i Middagstimerne en lille musikalsk Underholdning istedetfor Konversationen; det var da mig, der maatte holde for med Improvisation over opgivne bekjendte Themaer, og naar Carl Weiss var i rigtig godt Humeur, forlangte han gjerne en Fuga, naturligvis en Parodi paa en Fuga, der maatte honoreres med en Kop Kaffe. Til Afvexling opførte vi ogsaa smaa Melodramaer, idet En og Anden tog en Avis eller hvad der var ved Haanden og deraf med Pathos oplæste et Stykke under passende musikalsk Ledsagelse paa det gamle Flygel. Da den bekjendte Kehlet paa Rosenlund engang havde skrevet et lattørligt Avertissement i Adresseavisen, der endte med en Forsikring om, at han for Publikums Fornøjelse skulde gjøre Alt, hvad han kunde udklække i sit tredsindstyveaarige Hoved (jvfr. 2den Akt af «Capriciosa»), blev dette Avertissement gjengivet melodramatisk ved en Aftenunderholdning, og v. Halle, der udførte den deklamatoriske Del, havde da, for at forstærke den musikalske og dramatiske Effekt, anbragt en tom Blikdaase under sin Paryk, paa hvilken han dundrede af al Magt, da den Passus om det gamle Hoved forekom. Ogsaa Tegnekunsten maatte af og til give sit Bidrag til Under-

holdningen i denne Kreds, der talte adskillige gode Karrikaturtegnere i sin Midte. Disse Talenter bleve engang anvendte paa en meget pudsig Maade, som jeg skal meddele. En svensk Præst, der hed Lindblom eller saadan Noget, havde i længere Tid hospiteret i Foreningen og efterlod ved sin Afrejse som Tegn paa sin Taknemmelighed 100 Exemplarer af sit lithograferede Portrait til Uddeling, Da der ikke havde været noget særlig Interessant ved Præsten, var der Ingen, der brød sig om hans Billede, og Exemplarerne bleve saaledes liggende til behagelig Afbenyttelse. Tegnerne fik da fat i disse og omskabte dem ikke uden Konst og Lune ved Hjælp af Blyant og Raderkniv til de mest forskjellige og uensartede Billeder i alle Konstens Brancher, dog saaledes, at Præstens Ansigt i dem alle kom tydeligt frem. Man saa Lindblom som Pjerrot, «som Carl XII. paa Hjemrejsen», som «Parti af Kastelsvolden» osv. Disse Tegninger, af hvilke mange vare meget komiske, bleve siden samlede i et Lindblom-Galleri, der blev udstillet paa Salen i velgjørende Øjemed. Omtrent Kl. 4 blev Middagssessionen hævet, og nu stod Foreningen atter temmelig tom til om Aftenen, da man paany begyndte at indfinde sig, og naar Theatergængerne kom derop Klokken lidt over 9, til hvilken Tid Forestillingerne, der begyndte Kl. 6, vare forbi, var der gjerne en ret talrig Forsamling, som under Nydelsen af en tarvelig Aftensmad underholdt sig om, hvad de havde set og hørt paa Theatret. Maaske fik man sig endnu et lille uskyldigt Glas Punsch til sin Aftenpibe ovenpaa; thi baiersk Øl var dengang en ukjendt Drik i Kjøbenhavn, og, hvis man saa ikke gik af sig selv, blev man af den jourhavende Ephor Kl. 11 anmodet om at forføje sig hjem. Saaledes var omtrent det daglige Liv i Studenterforeningen.

Men midt under alle disse Rusaarets Fornøjelser og Adspredelser kunde det dog ikke være Andet, end

at der af og til dukkede lidt Alvorligt op i Sindet, da det jo var uundgaaelig nødvendigt at tænke paa den forestaaende i daglig Tale saakaldte «anden Examen», eller som den mere pompøst i det officielle Sprog benævnedes: *examen philologico-philosophicum*; thi uden at have bestaaet den, kunde man ikke komme videre paa Studiernes Bane eller faae nogen Andel i de akademiske beneficia. Denne Examen — idetmindste dens første Deel, der væsentligst gik ud paa fortsatte philologiske Studier, havde de Fleste slet ingen Interesse for, meest af den Grund, at man ikke var istand til at indsee, at den kunde være til nogen Nytte eller bringe nogetsomhelst Udbytte for Andre, end maaskee netop for dem, der agtede at blive Philologer *ex professo*. Man tog derfor Tingene med stor Ro, forhastede sig ikke med Forberedelserne og kom næsten aldrig til Forelæsninger, eller kom der i de fleste Timer kun for at more sig og gjøre Spilopper. Man vil vistnok indrømme, at det f. Ex. ikke kunde være meget underholdende eller tiltalende, at høre den vedkommende Professor — især naar denne selv havde er afgjort Tilbøjelighed til at hælde lidt hen i Retning af det Kjedelige — foredrage og tyde en græsk Tragoedie, og det var derfor ikke saa urimeligt, at vi selv forsøgte at skaffe os lidt morende Underholdning i disse Timer.

En Dag havde vi saaledes, før Professoren var kommen, faaet en stor hvid Pudelhund med Brillen paa Snuden stillet op med Bagpoterne paa Professorens Stol og med Forpoterne paa Kathederet. Da nu den værdige Mand traadte ind og opdagede denne Stedfortræder, antog hans Ansigt et saa komisk forbauset Udtryk, at hele Auditoriet brød ud i en ustandselig Latter; og da nu den godt dresserede Hund ikke gjorde Mine til at fortrække, udbrød Professoren meget indigneret paa sin pedantiske Maade: «Er det mig, der

skal docere, eller er det Hunden? — for, hvis jeg skal docere, saa finder jeg det rimeligt, at Hunden viger Pladsen!» — At denne Replik ikke var synderlig skikket til at formindske Munterheden, følger af sig selv. Men omsider lykkedes det dog at jage Hunden ud og faa Rolighed tilvejebragt; men der var naturligviis Ingen, der vidste, hvem Hunden tilhørte, eller hvorledes den var kommen ind.

Under de Forelæsninger, der ikke tiltalte Tilhørernes Smag, var der etableret smaa underholdende Selskabsspil ved de bageste Borde i det store Auditorium paa Ehlers Kollegium, hvor næsten alle Forelæsninger for Russerne fandt Sted. Naar der i Forbindelse med disse afholdtes Examinatorier og Listerne, paa hvilke man skulde tegne sig, gik rundt, blev der altid indtegnet en Mængde fingerede Navne paa disse, Navnene Gyldenspids og Bärenbaum fandtes især meget hyppigt, —, og det var da altid en speciel Nydelse for os at høre Professoren idelig og idelig at opraabe disse Personers Navne og at udtale sin Beklagelse over, at disse Herrer aldrig vare tilstede.

Men noget maatte man dog vide, og navnlig var det absolut nødvendigt at gjøre sig bekjendt med de Romerske og Græske Antikviteter, hvis man overhovedet vilde tænke paa at slippe igjennem Philologicum. Det gjorde jeg da ogsaa, uden dog at udsætte mig for nogen Overanstængelse; men af Eschylos Tragoedie paa 1500 Vers havde jeg kun faaet Lejlighed til grundigt at tilegne mig de 120 første. Jeg var selvfølgelig ikke ganske vel tilmode, da jeg med denne mangelfulde Kundskab tog Plads ved Examensbordet; men jeg maatte stole paa Lykken og søge at hjælpe paa den med lidt Behændighed. Dette iværksatte jeg paa den Maade, at jeg selv slog Bogen op for mig paa et for mig bekvemt Sted og, uden at afvente nogen Anmodning, strax begyndte paa dette. Examina-

toeren gjorde ingen Indvending, og det gik saa godt, at jeg fik Laud for Græsk.

Forøvrigt var Udfaldet af min Philologicum kun maadeligt, da jeg kun fik 2 Laud, men 3 h. ill. Dette var forsaavidt misligt nok, som jeg nu til den forestaaende langt vanskeligere Philosophicum skulde have mindst 3 Laud for at opnaa Laud til Hovedkarakter, og skjøndt dette ikke var af nogen stor Betydning for Fremtiden, vilde jeg dog have anset det for en Skam, hvis det ikke skulde lykkes mig.

Jeg besluttede derfor at tage alvorligere fat og antog dygtige Manuduktører i de to vanskeligste Fag, Philosophi og Astronomi, medens jeg ivrig besøgte Ørsteds physiske Forelæsninger, der interesserede mig meget. Moral, hvori den gamle Peter Erasmus Møller examinerede, var en Disciplin, man lod ligge hen, da det var den almindelige Mening, at god sund Menneskeforstand i Forbindelse med de Forkundskaber, man havde faaet fra Religionsundervisningen i Skolen vare tilstrækkelige til at gjøre Fyldest ved Examinationen. Forresten hed det sig, at man aldrig kunde komme heelt galt afsted, naar man blot kjendte Moralprincipet, hvilket man derfor i ethvert Tilfælde sørgede for at tilegne sig. Noget Lignende sagdes ogsaa om Examinationen i Philosophi, idet man antog det for en afgjort Sag, at den, der uden Feil kunde opremse Sibberns Definition paa Livet: «Livet er en af en indre Kilde fremgaaende, osv.» altid kunde være sikker paa at faa en Karakter, om han end ellers var aldeles uvidende baade i Logik og Psykologi. Jeg for min Part lærte den saa grundigt, at jeg endnu efter 56 Aars Forløb kan staa paa ét Ben og remse den op.

I de sidste to Maaneder før Examen studerede jeg altsaa med Alvor uden at befatte mig med uvedkommende Sager, og var da ogsaa heldig nok til at

erhverve mig et Laud i alle fire Discipliner, saa at jeg nu var Cand. philosophiæ cum laude.

Det næste Skridt, der nu forestod, var Valget af det Studium, hvortil jeg vilde vie min Kræfter, og i denne Henseende var jeg slet ikke tvivlraadig. Jeg var af Naturen praktisk anlagt, og for mig kunde der ikke være Tale om Andet end at studere Medicin. Det varede derfor ikke ret mange Dage, inden jeg meldte mig som Assistent ved Frederiks Hospitals kirurgiske Afdeling. Denne Tjeneste bestod kun i at være Haandlanger og Medhjælper for de forbindende Kandidater og Volonteurer og at vænne sig til Hospitalet. Naar man saa paa tilfredsstillende Maade havde udført dette Hverv i den tilbørlige Tid og faaet lidt Begreb om Sagerne, blev man selv først yngre og senere —, naar man fik lært noget Mere — ældre Volonteur.

Withusen, der den Gang var Overkirurg, var en smuk, kraftig og elegant Mand med et let Anstrøg af Fornemhed, der klædte ham godt og bidrog til, hos alle Underordnede at skaffe ham den Respekt, der ved en saadan Anstalt er saa nødvendig. Som Operateur besad han en stor Færdighed og en sjælden Elegance og var tillige meget medfølelse og hensynsfuld overfor de Lidende, paa hvem Operationerne skulde foretages. Man kan med Sandhed sige om ham, at han opfyldte de tre Hovedfordringer til en Operateur: „*cito, tuto et jucunde*“ — det vil sige: at Operationerne burde udføres med den størst mulige Hurtighed og Sikkerhed og med den mindst mulige Smerte for den Syge. Det var ikke en saa let Sag at opfylde disse Betingelser dengang, da man endnu ikke kjendte Brugen af Kloroform eller andre Bedøvelsesmidler, som nu, da man ikke behøver at tage det saa nøje med Tiden og Hensynet til Patienternes Lidelser under Operationen. — Under Stuegangen talte W. sjældent,

ret meget, og han kunde heller ikke lide, at den, til hvem en Sygs nærmere Behandling var betroet, uadspurgt ytrede sig om dennes formodede Befindende. Tillod man sig f. Ex. at fremvise en Frakturbandage med den Bemærkning, at den laa godt, kunde man være ganske sikker paa, at W. havde Indvendinger at gjøre, og mente, at det dog maaske var bedst at lægge den om. Withusens Ytringer kunde ofte have et ejendommeligt ironisk og uendelig tørt Udtryk. Da saaledes en Inspekteuren tilhørende Ged en Dag løb stangende efter os, da vi gik over Grønnegaarden, ytrede en af Kandidaterne, Deichmann, at han ikke kunde begribe, hvad Inspekteuren vilde med den tossede Gedebuk, der vist ikke gav megen Mælk. W., der hørte dette, vendte sig om og sagde med uforlignelig Tørhed: «Nej! Hr. Deichmann! Gedebukke give aldrig Mælk». — Samme Deichmann, til hvem jeg senere vil komme tilbage, var et overordentlig godmodigt Menneske, der paa Grund af sin Længde almindelig blev kaldet *longissimus dorsi* (den lange Rygmuskel). J. C. Bendtz, den senere Kopsstabslæge var Reservekirurg. Ogsaa han var en statelig og elegant Mand, der var bekjendt som en dygtig Operateur, men der var over hans Personlighed udbredt en vis Vigtighed, der ikke var klædelig, og som var Skyld i, at han ikke var saa almindelig afholdt, mindst af sine samtidige Kolleger. — De faste Kandidater vare Deichmann, Sommer, den senere Professor, Toft, Distriktslæge paa Langeland, og Berthelsen, Regimentskirurg ved Randers Dragoner. Disse Mænd ere nu alle døde og borte. — Overmedikus var O. Bang og Reservemedikus Ballin; men med Medicinerne havde vi i de første Aar intet at skaffe; vi stødte kun eengang om Dagen sammen, naar den kirurgiske og medicinske Falanx, hver med sin Anfører i Spidsen, traf hinanden paa deres respektive Runder i Gaarden eller paa

Gangene. Medicinerne, der vare *provectiones*, saae med lidt kold Fornemhed paa den langt talrigere kirurgiske Skare.

Da Withusen efter Colsmanns Død flyttede ind i sin Embedsbolig i det kirurgiske Akademi, blev Gundelach Møller hans Efterfølger som Overkirurg. Denne Mands hele Personlighed var ganske forskjellig fra hans Forgængers. Han havde vel et ganske karakteristisk, dog ingenlunde smukt Hoved, men en daarlig og skjødesløs Holdning og Gang og i det Hele taget ikke noget indtagende eller i nogen Maade imponerende Ydre. Han var lige kommen hjem fra en fleraarig Udenlandsrejse, og man ventede sig store Ting af ham. Der blev ogsaa strax taget fat paa en Mængde større Operationer, iblandt hvilke enkelte vare meget dristige. Hele Kjøbenhavn talte saaledes i længere Tid ikke om Andet end om «Drengen med de tre Næser». Det var en lille ualmindelig opvakt Dreng paa 9 à 10 Aar, paa hvis Næse der fandtes to Svulster, der der saae ud som to Binæser, og som efter G. Møllers Mening vare Pulsaaresvulster, der altsaa maatte kunne fjernes ved Underbinding af de store Halspulsaarer. Uagtet den bekjendte udmærkede Videnskabsmand Professor Jacobsen udtalte den bestemte Mening, at Svulsterne skyldtes et Hjernebrok og indstændig fra-raadede at foretage en saa dristig og farlig Operation, der tillige efter hans Overbevisning ikke vilde nytte, blev denne dog foretagen, men førte ikke til andet Resultat, end at Drengen blev lam og kort efter døde. Endskjøndt kasuistiske Meddelelser fra Hospitalet selvfølgelig ikke høre hjemme i disse Optegnelser, har jeg dog troet, at denne Begivenhed, som dengang vakte en uhyre Sensation baade imellem Læger og Lægfolk, og en stor og almindelig Deltagelse for den lille begavede Fyr, der med stor Frejdighed underkastede sig de farlige Operationer, ikke burde forbigaaes.

Gundelach Møller, der var en meget alvorlig og tænksom Mand, kunde undertiden være forunderlig aandsfraværende og naiv, saa at det idetmindste saa ud, som om hans Tanker vare langt borte fra det, hvormed han netop beskjæftigede sig. Som Exempel skal jeg meddele en lille Historie. En Dag blev under Stuetiden en Syjomfru indlagt, fordi hun havde faaet noget i Halsen og ikke kunde synke. Forinden Videre foretoges, udspurgte Professoren hende. — «Hvad har De nydt idag?» — «En Kop Chokolade!» — «Spiste De da Ingenting til?» — «Jo en Bolle!» — «Var det en Kjødbolle?» . . .

Hospitalslivet tiltalte mig overordentligt; det var dog lidt praktisk Virksomhed, om end ikke af stor Betydning. I sin Lomme havde man en Forbindtaske, der ligesom brændte af Begjærlighed efter at komme frem ved enhver passende eller upassende Lejlighed; det var jo en ren Svir, om man blot kunde tilbyde en Strimmel engelsk Plaster, naar En havde faaet en lille Rift paa en Finger. Og saa var det saa smigrende at blive tituleret Hr. Doktor! om det saa kun var af Gangkonerne og Porteurerne paa Hospitalet. Selv i min Familie hed jeg nu altid Doktoren, et Navn, jeg har bevaret gennem flere Generationer lige til den Dag idag.

Imidlertid var Hospitalstjenesten slet ikke saa magelig. Stuegangen begyndte om Morgenen Kl. 7, og til den Tid maatte man altsaa være paa Pletten, saa at en lille sybaritisk Morgenlur, der undertiden kan være saa overordentlig behagelig, hørte til de aldeles utilstedelige Nydelser. Det var ikke saa sjeldent, at man maatte gaa fra et Bal eller en anden Lystighed lige ud til Hospitalet — thi dengang varede Ballerne som oftest til den lyse Morgenstund, og man dandsede paa Ballerne. Det var imidlertid Noget, der ikke kunde genere livsglade unge Mennesker i fjerneste Henseende.

I et lille Værelse, der var overladt os til Garderobe, iførte man sig saa sin Hospitalsfrakke, og nu begyndte Stuegangen, der i Regelen varede til Klokken 10. Efter denne gik man tilbage til «Kirken» — saaledes kaldtes den store Operationsstue, der havde en stor aaben Plads i Midten, og forresten var omgivet af theatralisk ordnede Bænke, paa hvilke de Studerende havde Plads under Operationer og kliniske Foredrag. I det ene Hjørne af Kirken stod «Skabet», — som det κατ' ἐξοχήν kaldtes — et stort dobbelt Skab, i hvilket der opbevaredes de forskjellige Ting, for hvilke der var Brug paa Stuerne: gammelt Lærred, Bind, Bændler, Flonel, Papir, Pen, Blæk osv., og som Stuekonerne nu efter endt Stuetid kom for at rekvirere hos den Kandidat, der forestod Uddelingen. Som oftest var det Toft, hvem denne Forretning var betroet, da han havde et eget Greb paa at holde disse skraalende og nærgaaende Madamer i Ave og reducere deres som oftest altfor vidtgaaende og urimelige Fordringer. Han var en sand Skræk for Stuekonerne, og dels af denne Grund og dels fordi han altid gik med en lys Kaskjet, der havde Form af en Hjelm paa Hovedet, blev han paa Hospitalet aldrig kaldt Andet end Dragonen.

Derpaa begyndte den almindelige Konsultation, til hvilken Enhver fra Byen kunde indfinde sig og faae gratis Raad og Behandling. Her fik de unge Volontører under Reservekirurgens Vejledning den første Undervisning i at forbinde, trække Tænder ud, aarelade osv. Dengang var det Aareladningernes Tid *par excellence*, og da mange Mennesker havde den Tro, at det var en nødvendig Betingelse for deres Sundheds Vedligeholdelse, at de maatte aarelades et Par Gange om Aaret, saa var der rigelig Lejlighed til at skaffe sig Færdighed i denne lille Operation, som mange af Nutidens Studerende maaske aldrig have havt Lejlighed til at udføre i hele deres Hospitalstid. Det

var ikke sjældent, at den Volonteur, der havde *jour*, kom til at udføre en halv Snes Aareladninger paa Stuerne. Det var en blodtørstig Tid; nu sparer man mere paa denne kostbare Saft.

Hermed var nu Hospitalstjenesten forbi for den Dag, hvis der da ikke skulde være Operation, der da gjerne foretoges Kl. 11.

Kunde der nu blive en lille Mellemtime, inden man skulde til en eller anden Forelæsning eller anden Forretning, saa anvendtes denne til en lille Frokost, der snart bestod af et flækket Surbrød fra Portneren og fortæredes i vor Garderobestue, snart — naar de pekuniære Forhold tillode det — af en Boeuf, der indtoges i den nærliggende Toldbodboers, hvor vi ofte havde gemytlige Sammenkomster, især i Begyndelsen af Maaneden.

I det Hele taget var man jo sammen den største Del af Dagen og kjendte hverandre ud og ind paa en Prik. Der var altid et gemytligt kammeratligt og kollegialt Forhold imellem os indbyrdes, og jeg kan ikke erindre, at der nogensinde forefaldt alvorlige Rivninger eller Adsplittelser i Partier og Koterier. Jeg havde jo en stor Del Bekjendte blandt mine Medstuderende, dels Studenter fra mit eget Aar og dels dem fra de nærmest foregaaende Aar, med hvem jeg havde gaaet i Borgerdyden; og det varede heller ikke længe, inden jeg havde sluttet mig til en Mængde andre Kammerater fra alle Kanter af Kongens Riger og Lande, lige indtil Sagaernes Land. Jeg glemmer saaledes ikke let min store og stærke islandske Ven Skule Thorarensen, der — som alle stærke Mennesker — var uhyre godmodig og aldrig tog nogen Spas ilde op. Han var til overmaade stor Nytte paa Hospitalet netop paa Grund af sine Kræfter; thi naar der forekom en eller anden Luxation, der var vanskelig at reponere, saa kaldte man blot paa Thorarensen, der med sine

Kjæmpekræfter bragte Tingen i Orden hurtigere og bedre end noget Flaschenzug; eller skulde en svær Patient flyttes eller løftes, saa tog Thorarensen ham paa Armen som et Svøbelsebarn og kunde bære ham saa længe som det skulde være. Der var mange gode Hoveder iblandt de daværende Volonteurer, iblandt hvilke jeg blot skal nævne Mænd som Emil Hornemann, Fenger, A. Buntzen, Kaiser, Ole Strøm, Gravenhorst, Bramsen, Ryge og mange flere, hvis Navne ogsaa kjendes af den nulevende Generation og have en god Klang. Og saa var der et frisk Liv og et fornøjeligt Lune over disse unge Mænd; Dampen var altid oppe og Humeuret i Reglen glimrende, saa at Omgangen med dem var i høj Grad tiltalende og oplivende. Det gode Humør syntes at være uadskilleligt fra de medicinske Studerende, endskjøndt de daglig var beskjæftigede med saa mange alvorlige og bedrøvelige Ting; men det kan vel være, at de netop paa Grund heraf forstode at sætte dobbelt Pris paa de Fornøjelser og Nydelser, der tilbøde sig i Mellemakterne af Livets alvorlige Drama.

Til de fornøjeligste Minder fra Hospitalstiden høre de Skovture, der hvert Aar bleve foretagne i Maj Maaned og i hvilke hele Personalet lige fra Reserve-lægerne indtil de yngste Volonteurer, deltog. Saa snart Stuetiden var forbi, tog hele Selskabet Plads i de udenfor Jernporten holdende firstolede holstenske Vogne, der nu næsten kunne henregnes under Kategorien af «det Kjøbenhavn, der forsvinder», og nu gik det under Jubel og Lystighed afsted til den friske grønne Skov. Undervejs afsendtes der idelig Raketskud af vittige og lystige Indfald fra den ene Vogn til den anden; Alle var i uafbrudt Latter, og det Hele var kort sagt noget af det Fornøjeligste, man kunde tænke sig. Det endelige Maal for Touren var gjerne Ordrupskro, hvor Middagsmaaltidet indtoges, rigtignok ikke saadanne «bedre

Middage», som man nuomstunder synes at ansee for den største Nydelse — endskjøndt de tilvisse kunne være lumsk kjedelige — men kun et Par Retter Mad og en Flaske Rødvin eller maaske halvanden. De mange Sorter Vin, hvormed der nu ved enhver Lejlighed opdiskes, kjendte vi næppe af Navn, hvad jeg regner til en Fordel for vore Maver og som en Følge deraf ogsaa for vort gode Humeur. Ved Bordet blev der afsunget til Lejligheden digtede Viser, der ofte vare meget morsomme og fulde af Personligheder, udskydende hvasse Pile til Højre og Venstre imod de forskjellige Deltageres smaa Svagheder og Egenheder. Men der var Ingen, der tænkte paa at blive fornærmet herover, man lo med af fuld Hals, hvad enten man selv eller en af Kammeraterne blev truffen. Morsomme Skaaltaler og Sang afvexlede i det Uendelige, og Lystigheden var i stadig Stigen, indtil man rejste sig fra Bordet for at nyde Kaffen i det Frie.

Mindre Skovture, der imidlertid foretoges tilfods, havde vi i Foraarets og Sommerens Løb omtrent hveranden Lørdag, naar vi vare ude for at botanisere med den gamle gemytlige og af os Alle meget afholdte Professor Jens Wilken Hornemann. Disse Toure var ogsaa i Reglen meget tiltalende, da den Gamle godt kunde deltage i vor Lystighed og more sig over vore Indfald. Touren endte gjerne paa et eller andet smukt Sted, hvor der forefandtes en Beværtning, og her mødte saa Professorens Familie med Vogn, for at den Gamle kunde kjøre hjem, medens vi Andre enten fremdeles benyttede Apostelens Befordring eller lejede os en Kildevogn til Hjemtouden.

En lille uskyldig Spas, der uheldigvis blev misforstaaet, gav Anledning til, at Stemningen paa Hospitalet i et Par Dage blev lidt trykket. Jeg erindrer ikke saa nøje, i hvilket Aar det var, eller hvilke politiske Forviklinger det skyldtes, at det tydske Forbunds

9. Armeekorps, til hvilket Holsteen leverede Kontingentet, fik Befaling til efter nærmere Ordre at afgaa til Luxemborg. Alt var allerede i Orden. Prindsen af Hessen-Philipsthal var udnævnt til Chef for Korpset, og alle de extraordinaire Charger ved dette vare allerede besatte. En af Hospitalets Kandidater T., var saaledes designeret til at være Læge ved Hovedkvarteret. T., der var en meget livlig og sangvinsk Mand, hvis Fantasi let lod sig sætte i Bevægelse, glædede sig ganske overordentlig til det eventuelt forestaaende Felttog, studerede med største Iver de politiske Efterretninger, for at komme efter, hvorledes Chancerne stod for en snarlig Udrykning af Kontingentet, og han plagede os Andre ved uophørlig at tale om denne Sag, der opfyldte alle hans Tanker. For at have lidt Løjer med T. i denne Anledning, besluttede derfor den tidligere omtalte Deichmann og jeg os til at opføre en lille Komædie. Paa et helt Ark Papir opsatte vi en Skrivelse til T., der lød saaledes: «*Pro memoria!* Da det nu er besluttet, at Kontingentet skal mobiliseres, anmodes De herved om uopholdeligt at melde Dem hos Deres høje Chef, Prindsen af Hessen-Philipsthal-Barchfeld. Efter Ordre Nielsen, Skriver i Generalkommandokontoret». Brevet blev derefter sammenlagt i Form af et Tjenestebrev og forseglet med et gammelt Signet, der tilfældigvis var ved Haanden. Deichmann havde som Bataillonskirurg ved Kongens Livkorps en trekantet Hat med Sølvbesætning, hvilken jeg tog paa Hovedet, indsvøbte mig i en med rød Plysches Krave forsynet Mackintosh og tog en lille tynd Stok i Haanden, saa jeg i Mørke omtrent kunde faa Lighed med en kongelig Løber. Jeg listede mig ud af Porten til Amaliegade og gik udenom Hospitalet til Porten i Bredgade, hvor jeg ringede paa og afleverede Brevet lil Portneren, da vi naturligvis vidste, at T. ikke var hjemme. Vi glædede os nu i Tankerne til de Løjer,

vi skulde have med T. den næste Morgen paa Stuerne; men det kom ganske anderledes, end vi kunde have den fjerneste Grund til at ane. Det viste sig nemlig, at T. i sin Enthousiasme og Glæde ganske havde overseet Skrivelsens mærkelige Form og taget den for fuld Alvor. Han var allerede iført sorte Benklæder og hvidt Halstørklæde, hans Ansigt straaledede af Begejstring, og saasart Overkirurgen, dengang Gundelach Møller, indfandt sig, ilede T. henimod ham og udbad sig Tilladelse til at forlade Hospitalet, da han havde faaet Ordre til ufortøvet at melde sig hos sin Chef. Nu begyndte vi at blive lidt hede i Hovederne, da det truede med, at vor lille uskyldige Spas let kunde afstedkomme en meget ubehagelig Skandale, der absolut maatte forebygges. Deichmann, der især var yderlig befippet, henvendte sig derfor til Berthelsen, der var T.s gode Ven, forklarede ham korteligen Sammenhængen og bad ham om, dog endelig at holde T. tilbage. Berthelsen bad da T. om at maatte se Brevet, og da han havde læst det, gav han sig til at le og spurgte T., om han da ikke kunde se, at det var Narrestreger? — om han troede, at en officiel Skrivelse fra en Autoritet blev affattet i en saa latterlig Form og underskrevet af en Skriver, der sandsynligvis slet ikke existerede? osv. Det gik nu pludselig op for T., at han var bleven mystificeret, han blev bleg som et Lig og styrtede hen mod Gundelach Møller med de Ord: «Hr. Professor! der er nogle Skurke, som har holdt mig for Nar!» Det kunde Professoren selvfølgelig ikke gjøre noget ved, men trak paa Skuldrene. T. vedblev at rase. Berthelsen, der ligesom alle de Andre ikke kunde Andet end more sig over Spasen, forsøgte stadig at berolige T., men fortaug klogelig Spasmagernes Navn. Men T. vedblev at være ustyrlig, anstillede de omhyggeligste Undersøgelser og afholdt Forhør over Portneren og hele hans Husstand, hvorved han omsider lededes til

en Mistanke om, at Deichmanns trekantede Hat havde spillet en væsentlig Rolle i den opførte Farce. Han truede med at ville anmelde hele Historien til en Slægtning, der indtog en høj militair Stilling i Kongens nærmeste Omgivelser, og som nok skulde vide at udfinde Sagens Sammenhæng. Det var i Frederik den Sjettes Dage, og Enhver vidste nok, hvor ømfindtlig Kongen var over Alt, hvad der paa nogen Maade berørte Militairvæsenet, saa at Situationen begyndte at blive lidt mislig. Jeg besluttede mig derfor til at tale aabent og ligefremt med T., vedgik, at jeg var Op-havsmanden til den efter min Mening ganske uskyldige Spas, som jeg aldrig havde troet, at han vilde kunne opfatte paa anden Maade, at det maaske nok kunde medføre Ubehageligheder for mig, hvis Historien kom Kongen for Øre, men at han selv dog ogsaa vilde komme til at staa i et latterligt Lys, hvis den blev almindelig bekjendt. Jeg tilføjede, at jeg, hvis han følte sig fornærmet over Spasen, vilde bede ham om Forladelse, da jeg tilvisse intet Ondt havde tilsigtet. T., der som alle meget heftige Folk tillige var meget godmodig, lod sig let tale tilrette og takkede mig for min aabne Tilstaaelse. Hermed var denne Sag bragt ud af Verden, uden at den i mindste Maade forstyrrede det gode Forhold, der tidligere havde været imellem os, hvorimod jeg nok troer, at T. vedblivende nærrede nogen Mistanke til Deichmann som den, der egentlig havde støbt de Kugler, jeg havde skudt ud.

Aaret 1831 var mærkeligt derved, at Kolera i dette for første Gang holdt sit Indtog i Europa, og da denne ubehagelige Gjæst i Eftersommeren nærmede sig vore Grændser, opstod der i Hovedstaden en formelig Panik, der fremkaldte en Række af mere eller mindre unyttige Foranstaltninger, af hvilke den mest unyttige vistnok var den, at man vilde forsøge paa at skræmme Kole-raen bort fra Landet ved en Militairkordon, der skulde

opstilles ved dets sydlige Grændse. Paa samme Tid blev endel af Landet, navnlig Øerne, hjemsogt af en Epidemi, der var ligesaa farlig og ødelæggende som Koleraen selv, hvorfor den ogsaa af mange blev betragtet som et Slags Fætter til denne. Byerne bleve ganske forskaandede for denne epidemiske Landfeber, der anrettede store Ødelæggelser. Dengang hørte praktiserende Læger paa Landet endnu til Sjeldenhederne og for Embedslægerne var det en ren Umulighed at kunne overkomme Tilsynet med det store Antal af Syge. Saa mange af Hovedstadens Læger — endogsaa ældre uexaminerede — som man paa nogen Maade kunde undvære, bleve derfor udsendte og stationerede rundt omkring paa Landet. Da der nu desforuden skulde sendes et Par Underlæger til Assistance ved Kolera-kordonen, greb jeg selvfølgelig med Begjærighed denne Lejlighed til at komme ud i Livet og ovenikjøbet i Virksomhed i Statens Tjeneste. Jeg tog derfor Permission fra Hospitalet og meldte mig til Tjeneste hos den daværende Stabslæge Tønder, som, da han hørte, at jeg var Volonteur paa Frederiks Hospital, ikke forlangte flere Beviser paa min Dygtighed til at overtage en Kompagnikirurgs betydningsfulde Hverv. Ikke saa flot gik det for en ældre Herre, der var kommen i samme Ærinde som jeg. Det var en af de saakaldte Barberer, det vil sige: Folk, der studerede Kirurgi uden at være Studenter. Ham vilde Stabslægen føle lidt paa Tænderne og begyndte derfor med at spørge ham, hvor stor en Dosis engelsk Salt han vilde ordinere til en Patient. Uden at betænke sig svarede Fyren: «To Pund, Hr. Stabslæge!» — Tønder opslog en voldsom Latter og blinkede hen til mig, idet han spurgte, hvad jeg mente om den Dosis. Da jeg bemærkede, at den høje Forsatte var i en munter Stemning, tillod jeg mig at svare, at jeg; hvis en saadan Dosis blev given til enhver Mand af Kordonen, nærede nogen Frygt for, at Koleraen

ikke vilde kunne holdes udenfor Landets Grændser. Min Medansøger blev uden videre Examination erklæret for ubrugelig, medens jeg naadigst fik Ansættelse ved Dronningens Livregiment tilligemed Hedemann, den senere Overlæge ved 2. Dragonregiment.

Nogle Dage efter afrejste vi begge med Dampskibet til Kiel i Følge med en Del ogsaa til Tjeneste i Kolerakordonen bestemte unge Officerer, hvilke jeg næsten alle kjendte fra Kjøbenhavn, saa at Rejsen var meget behagelig og gemytlig. Iblandt disse vare de to senere saa bekjendte Generaler Wilster og du Plat, som begge skulde gjøre Tjeneste under deres Onkel, Oberst Wilster, der fungerede som Generalkvartermester ved det sammendragne Troppekorps, Wichfeldt, Hohlenberg o. fl. Vi bleve alle dirigerede til Ratzeburg, hvor Hovedkvarteret var, for her at melde os hos den kommanderende General, der tillige var Chef for det Regiment, ved hvilket jeg skulde gjøre Tjeneste, den gamle General Leschly. Han var saa forekommende at indbyde os alle til Middag i den fælles Messe, der var etableret for alle de i Ratzeburg liggende Officerer og Mellemstabsbetjente. Det kan maaske nok være, at vi lystige Kjøbenhavnere vare vel overgivne ved dette militaire Taffel, og at vi tillode os at drikke nogle flere Flasker af Generalens Vin, end han havde gjort Regning paa; thi vi bemærkede, at der hist og her sendtes os misbilligende Blikke af de gamle stive Militaire, der sadde ved Bordet, og at Generalen ogsaa af og til sendte alt Andet end venlige Øjekast ned til den Ende af Bordet, hvor vi sadde og vare saa himmelglade. Det var jo lidt uvante Omgivelser, vi vare komne ind i. Alle Officererne vare tydsktalende og — hvad der strax var mig paafaldende — i en efter deres respektive Charger meget fremrykket Alder; Lieutenanter paa henved 50 Aar hørte ikke til Sjeldenhederne, og iblandt Kapitainerne fandtes der adskillige, der enten

vare ganske skaldede eller havde kridhvidt Haar. Nuomstunder vilde det hele Officerspersonale ved Dronningens Livregiment upaatvivelig være faldet for Aldersgrænsen. Heldigvis kan jeg godt finde mig i at omgaaes med alle Slags Mennesker, og jeg kom saa snart til at staa paa en god Fod med adskillige af disse gamle Stabejsere. Der stod et gammelt Klaveer i Gjæstestuen, hvor de fleste Officierer gjerne opholdt sig om Aftenen, og de vare henrykte, naar de kunde faae mig til at spille de dengang saa yndede tydske Krigs-sange: «Du Schwert an meiner Linken», «Vater! ich rufe Dich», «Zum blut'gem Kampf» o. fl. Naar jeg saa endte med «Mantellied», i hvis sidste Vers det hedder: «Und wenn die letze Kugel bricht ins treue Hertz hinein, lieber Mantel, lass dich mit uns begraben» osv., saa stemmede de alle i med i Kor og bleve saa rørte over Sangen — maaske ogsaa af nogle nydte Glas Toddy — at Taarerne stode dem i Øjnene.

Forresten traf jeg ogsaa derovre andre tidligere Bekjendte fra Kjøbenhavn, saaledes Lieutenant Irminger, den senere General, der var Adjutant hos General Leschly, og Auditeuren Mejer, en meget begavet og dannet Mand, der var vel seet i Byens første Kredse, og af hvem jeg blev indført i Overpræsidenten, Konferentsraad Prehn's muntre og gjæstfrie Hus. Da Ratzeburg ligger meget smukt og der var rigelig Lejlighed til at gjøre Udflugter i den dejlige Omegn, kan jeg ikke nægte, at jeg førte en meget behagelig Tilværelse uden at generes af Forretninger. Men Generalen, der hørte til den gamle Skole, for hvem Disciplin og Støvlettjeneste var det Vigtigste, havde ogsaa faaet Øjet op for denne min behagelige Tilværelse og ærgrede sig saa smaat over, at en Person, der stod paa et saa lavt Trin af den militaire Rangstige som en Kompagni kirurg, saaledes spillede en vis Rolle i Byens selskabelige Kredse, og jeg blev derfor en Dag kaldt op til

ham og temmelig skarpt tiltalt, fordi jeg, som han udtrykte sig, gik omkring med Sporer paa Hælene og morede mig, men ingen Ting bestilte. Dette Sidste maatte jeg indrømme, idet jeg tilføjede, at Intet vilde være mig kjærere end at faae Noget at bestille, men at der Intet var. Hertil svarede Generalen, at han nok skulde skaffe mig Noget at bestille; nu kunde jeg forløbige hver Morgen indfinde mig paa Sygehuset, for at være Lægen ved dette behjælpelig. Dette gjorde jeg da ogsaa trolig: men da der aldrig var flere end ganske enkelte Syge paa Hospitalet, havde Sygehuslægen heller ikke Brug for min Hjælp. I det Hele gad jeg nok vide, hvem der egentlig havde Noget at bestille ved denne Kolerakordon. Vore Tropper stode opstillede i Kjæde langs den lauenborgske Grændse, og ligeoverfor dem, ikke længere borte end at man tydeligt kunde se dem, stode de mecklenborgske Tropper opstillede paa samme Maade langs deres Grændse. Kan man tænke sig noget mere latterligt! den stakkels Kolera havde kun det indskrænkede Rum imellem de to Kordoner til at holde sig lystig paa, hvis den virkelig lod sig skræmme bort af Militairkordonen. Men det tænkte den rigtignok ikke paa.

Senere blev Kordonen flyttet længere imod Nord, og var den end for mit Vedkommende begyndt under meget behagelige Forhold og Omgivelser, saa endte den desto tristere med et længere Ophold i Landsbyen Gettorf ved Kiel, hvor jeg blev indkvarteret i Kroen, og hvor der ikke fandtes et eneste fornuftigt Menneske, med hvem jeg kunde omgaaes. Da saa endelig hele dette i allerhøjeste Grad unyttige og overflødige Felttog mod Koleraen var tilende, hændte den for mig meget kjedelige Begivenhed, at det høje Generalitet aldeles havde forglemt vore ubetydelige Personers Tilværelse og derfor havde forsømt at kalde os tilbage. Den gamle General var en altfor stram Militair, til at

han kunde lade os gaa uden bestemt Ordre, og han tog os derfor foreløbig med til Glückstadt, Regimentets Garnisonssted, for at afventé, hvad Generalitetet os angaaende maatte beslutte. I denne kjedsommelige By, i hvilken jeg ovenikjøbet havde faaet anvist et Kvarter, der ikke lod sig opvarme, maatte jeg nu fejre min Julefest og henleve adskillige Uger, indtil endelig Forløsningens Time slog midt i Januar 1832. Da jeg heller ikke i Glückstadt havde det allermindste at bestille, var jeg, for ikke at dø af Kjedsomhed, ligefrem pidsket til til at forelske mig, for at jeg dog kunde have Noget at interessere mig for. Detté faldt forøvrigt temmelig let for mig, da Ejerinden af det Hotel, hvor jeg daglig spiste til Middag, havde tre meget smukke og vakre Døtre. Da jeg spillede Klaveer med den yngste og nydeligste af disse, blev hun selvfølgelig snart Gjenstand for mit Sværmeri. Heldigvis gik det dog ikke med mig som med Ole i «Abekatten»; thi — «det gik over». — Endnu bevarer jeg dog i den Stambog, som jeg forærede mig selv i Julegave, et venligt Mindeblad fra den nydelige Lisette, der forhaabenlig nu lever som en lykkelig Bedstemoder et eller andet Sted i Verden.

Da Ordren til min Hjemrejse omsider var kommen, besluttede jeg mig til, forinden min endelige Afrejse at gjøre en lille Afstikker til det nærliggende Hamborg, nærmest i den Hensigt at anskaffe mig nogle Klædningsstykker, som jeg trængte til og kunde faae billigere der end i Kjøbenhavn. Generalen, der syntes at vide Alt, hvad der i nogen Maade stod i Forbindelse med hans Regiment, maatte have faaet Nys herom. Da jeg meldte mig hos ham til Afrejse, betydede han mig nemlig meget bestemt, at jeg, hvis jeg rejste til Hamborg, hverken vilde faae anvist Vognpas eller Rejsepenge til Hjemrejsen. Jeg bukkede, sagde ikke et Ord, anbefalede mig og gik sporenstregs hen til Regi-

mentskvartermesteren, der uden mindste Indvending udliveredede mig baade Vognpas og Rejsepenge. Samme Aften afrejste jeg til Hamborg; uden at bryde mig om Generalen, der formentlig ikke havde noget at sige over mig, naar jeg ikke længer stod i Tjenesten.

Mit faa Dages Ophold i Hamborg havde forresten ingen anden Interesse end den, at jeg fik Lejlighed til at se en Personlighed, der dengang var — jeg kan gjerne sige — verdensberømt, nemlig den saakaldte «Schöne Mariane». Ved table d'hôte i det Hotel, hvor jeg boede, kom den berømte Skjønhed en Dag paa Tale, og Værten, en gemytlig gammel Fyr, der kjendte hende godt, foreslog da, at vi efter Bordet skulde kjøre ud til Niendorff, hvor hun boede i en net lille Villa, og aflægge hende en Visit. Forslaget blev naturligvis modtaget med Akklamation, og i to lukkede Vogne begav da hele Selskabet, ialt otte Personer, sig afsted. Foruden Værten og mig vare alle de Andre unge Kjøbmænd fra Tydscklands forskjellige Egne. I Salonen bleve vi modtagne af den skjønne Værtinde, der med venlig Forekommenhed indbød os til at tage Plads. Die schöne Mariane var dengang tiltrods for sine fyrretyve Aar endnu en meget smuk Dame med en høj, slank Figur og en fuldstændig elegant og nobel Holdning. Hun konverserede med stor Lethed og Utvungenhed om forskjellige Emner og syntes at være hjemme i alle Tidens brændende Spørgsmaal. Iblandt Andet kom ogsaa hendes Evne til, bestemt og sikkert at kunne angive, i hvilken By eller Egn af Tydsckland de Talende hørte hjemme, paa Bane; og virkelig angav hun dette aldeles nøjagtigt for de tilstedeværende Kjøbmænd. «Men» — spurgte En, idet han pegede paa mig — «kan De ogsaa sige mig, hvor denne Herre hører hjemme?» — «Han er dansk!» svarede hun strax uden at betænke sig. — «Men hvorledes kan De vide det, han har jo ikke sagt et Ord?»

— «Eben darum,» var hendes Svar. For nu ikke at sidde ganske som en Umælende, bemærkede jeg smilende med et let Buk til Damen: «Ja! wenn die Dänen etwas Schönes sehen, so bewundern sie und schweigen!» Denne Kompliment syntes at behage vor smukke Værtinde, hvem vi kort efter forlode med mange Taksigelser, fordi hun havde været saa venlig at modtage os, hvad der betragtedes som en særlig Gunst, for hvilken vi alene kunde takke Hotelværten som en gammel Ven af hende.

Den næste Dag forlod jeg Hamborg og havde Mod nok til, trods den vrede General, at tage tilbage til Glückstadt for at hente min Bagage. Min sidste Bedrift i denne Fæstning var at sælge min trekantede Hat til en Jøde, da Opholdet i Hamborg havde foranlediget et føleligt Svind i min Pung, hvorefter jeg med den langsomme og trættende Befordring, der ved Hjælp af et militairt Vognpas i hine Dage kunde præsteres, begav mig paa Hjemvejen til Hovedstaden.

Saaledes endte mit første Felttog.

Efter at jeg var kommen vel hjem igjen, og efter den ødelæggende Landefarsot heldig var bekæmpet ved Hjælp af de fra Hovedstaden udsendte Læger, begyndte det gamle glade Samliv med Kameraterne igjen paa Hospitalet, Forelæsningerne og Obduktionsstuen. Det vil maaske se ud som Overdrivelse, naar jeg siger, at Virksomheden paa det sidstnævnte «af Folk i Almindelighed vistnok for mindre hyggeligt ansete Opholdssted, ogsaa kunde skaffe os mange behagelige og glade Timer; og dog var det virkelig Tilfældet. Man var her saa ganske ugenert imellem sig selv, iførte sig et mageligt, hjemligt Toilette, tændte sin Pibe og gav sig i Færd med Arbejdet, — der jo ikke forhindrede, at man kunde bruge Munden saa meget, man vilde, — under Vejledning af Akademiets fortræffelige Prosektor J. C. Ibsen, der aldrig var gladere end naar han kunde

være sammen med de lystige unge Studenter, og nok kunde lide en god Spas og et vittigt Indfald.

Endskjønt Ibsen ikke selv var Student, sluttede han sig dog altid nærmest til Studenterne og havde ikke meget tilovers for de saakaldte Barberer. Oprindeligt var han bestemt til Søen, kom som ganske ungt Menneske til Skade ombord i et Skib og blev indlagt som Patient paa Frederiks Hospital, hvor hans ene Ben blev amputeret. Han fik fra nu af en levende Interesse for det kirurgiske Studium, arbejdede med Iver og udholdende Flid, fik en god Examen og uddannede sig efterhaanden til at blive en udmærket dygtig Anatom, hvis anatomiske Præparater, der vare udførte med en enestaaende Kunstfærdighed, gjorde hans Navn bekjendt i hele den medicinske Verden, ogsaa udenfor vort eget Land. Han var meget afholdt af os alle, og der lever vistnok endnu ikke faa, der ville bevidne, at «Ibsen med Træbenet» var en af de væsentligste Støtter for de Studerende og at han altid med stor Tjenstvillighed var parat til at hjælpe enhver, der ønskede det. Som bekjendt blev han senere Professor ordinarius i Anatomi ved Kjøbenhavns Universitet.

Indenfor Hospitalets Jærnporte gik nu alt igjen i den gamle Gænge med de smaa Afvexlinger, der foranledigedes ved, at man enten flyttede over til eller kom tilbage fra den medicinske Afdeling, paa hvilken man i Reglen hospiterede i et Aar under den udmærkede Kliniker, Ole Bangs Vejledning. Om Vinteren, da der ikke kunde gjøres Skovture, afholdtes der jævnlig smaa tarvelige, men gemytlige Symposier, enten i Kandidaternes Værelser eller i de respektive Ungkarlehjem, i hvilke da firestemmige Sange afvexlede med fornøjelig og livlig, ofte lidt sarkastisk Underholdning, medens hele Selskabet var indhyllet i en tæt Taage af Tobaksrøg. Man tro imidlertid ikke, at det var Sviregilder, der saaledes afholdtes; nej, der behøvedes

sandelig ikke pirrende Midler til at fremkalde Kordialiteten og Lystigheden, der ene beroede paa den ungdommelige Livslyst og den Humor, som boede i de fleste af os. De Drikkevarer, der ved slige Lejligheder nødes i meget maadeholden Kvantitet, udmærkede sig heller ikke ved deres Kvalitet. Den mest yndede Drik, der altid serveredes brændende i en Bolle, kaldtes «Stikkolai», og var — saavidt jeg husker — baade opfundet og døbt af Ole Strøm, der var en sjælden udmærket magister bibendi. Der findes i Dr. E. Hornemanns Eje et Oljemaleri af Marstrand, som ypperlig og træffende illustrerer et saadant lille Symposium, der fandt Sted i Ejerens Kandidatværelse paa Hospitalet, et Billede, der fortjente at mangfoldiggjøres paa en eller anden Maade, da det upaatvivlig ogsaa for mange af den nulevende Generation vilde have stor Interesse. Der blev ogsaa i nogen Tid hver Lørdag udgivet et Hospitalsblad, som indeholdt mange morsomme og vittige Artikler, der for en stor Del skyldtes Andreas Buntzens vittige og satiriske Pen; men Indholdet af disse Blade var kun beregnet paa en eksklusiv Læsekreds og kunde næppe forstaaes eller opfattes paa rette Maade af Udenforstaaende.

Det følger af sig selv, at næsten alle de medicinske studerende, der hørte til min Omgangskreds, vare ivrige Medlemmer af Studenterforeningen og havde en væsentlig Andel i alle de Lystigheder og Forestillinger, der foranstaltedes i denne, ligesom de altid medbragte et Pust af frisk og frejdigt Liv, naar de efter Forelæsningens Slutning Kl. 2 kom op i Foreningen for at rekreere sig efter Dagens Anstrængelser.

Uden at tage Hensyn til den chronologiske Orden, skal jeg da fortælle noget mere om de Forlystelser, der i denne fandt Sted udenfor det Daglige ved extraordinaire Lejligheder.

Hver Løverdags Aften fandt der, som alt berørt, en eller anden extraordinair Underholdning Sted i Studenterforeningen, enten Concert, Foredrag, Generalforsamling eller Oplæsning af Løvehovedets Indhold. Der var nemlig i Forstuen anbragt et stort bronceret Løvehoved, i hvis Gab man — ligesom fordem i Republiken Venedig — kunde nedlægge Klager over Beværtningen, Lokalet og andet Sligt, men ogsaa smaa Afhandlinger og Bemærkninger af almindelig Interesse. Da disse Artikler vare anonyme, kunde man lade sine Indfald og Vittigheder sprudle temmelig frit; men forinden Oplæsningen bleve de censurerede af Senioratet, for at der ikke skulde fremkomme noget Anstødeligt eller for et Medlem fornærmeligt. Jeg husker endnu en morsom Rejseskizze af E. Collin af hans Udflugt til de jyske Heder, hvor hans Fører paa et af Højdepunkterne havde gjort ham opmærksom paa, at der under deres Fødder skulde findes en forlængst i Sandet begravet Kirke — formodentlig, bemærkede han, den af Digteren besungne «Sandhedens usynlige Kirke». Naar der intet originalt Arbejde var at oplæse, foretog En eller Anden stundom udvalgte Stykker af andre Forfattere. De smaa Concerter, der hyppig gaves Løverdags Aften, vare meget yndede og kunde virkelig ogsaa tilfredsstille enhver billig Fordring. Der kunde jo raades over nogle af de bedste Sangkræfter, som Hovedstaden dengang besad; jeg skal saaledes blot nævne Abrahams og Jens Lund, hvis herlige Stemmer og fortrinlige Sammensang ikke let vil glemmes af dem, der have været saa heldige at høre dem; endvidere den ypperlige Kvartet, i hvilken til forskjellige Tider, foruden de to Nævnte, Siegfr. Hjort, Ferd. Fenger, Brødrene Carl og Edv. Smidt, H. P. Lyngbye, Chr. Winther, Gravenhorst og Flere deltog. Korsangene af de ungdommelige friske Stemmer vare heller ikke at foragte, og det var fuldkommen rigtig, hvad et lidt affekteret Medlem engang

ytrede, «at de sang *cong amore*», en Bemærkning, der var Skyld i, at han senere stedse kaldtes «Kong Amor». Ernst Bojesen, der var en dygtig Klaverspiller og begavet Musiker, ledede Indstuderingen og akkompagnerede ved Koncerterne. Arrangementet til en Koncert gik forøvrigt paa Omgang mellem nogle af de musikalske Medlemmer saaledes, at den, hvis Tur det var, bestemte Programmet, skaffede de fornødne Musikalier og berammede Prøverne. Naar man ikke havde Musiknumere nok til at udfylde en hel Koncert, sørgedes der for Afvexling ved Deklamationsnumere eller smaa halvt improviserede sceniske Forestillinger, der da i Regelen gik ud paa at persiflere en eller anden af Døgnets Begivenheder. Det vakte saaledes engang megen Omtale i Byen, at en bekjendt Søofficer havde duelleret med en Kontorist, fordi denne paa et Bal i «det Venkabelige» var mødt i graa Benklæder, hvilket Officeren, der var Balinspecteur, havde bebrejdet ham i stærke Udtryk, der fremkaldte en ligesaa skarp Replik og paafølgende Udfordring paa Pistoler. (Duellen løb forresten af uden mindste Skade for Duellanterne.) Denne Historie blev selvfølgelig strax tagen til Indtægt, da der nogle Dage efter at Duellen havde fundet Sted, blev givet en Koncert, som jeg havde arrangeret. Da Korpersonalet var samlet og Koncerten lige skulde begynde, bemærkede jeg, at v. Halle havde stillet sig op imellem Sangerne, iført et Par gamle graa Benklæder. Jeg foer da henimod ham og bebrejdede ham højkrøstet og paa en grov Maade, at han havde indfundet sig i et saa schofelt Kostume til en Koncert og anmodede ham om at forlade Tribunen strax; v. Halle replicerede naturligvis paa samme Maade, og der udspandt sig nu et saa voldsomt Klammeri imellem os To, at Professorerne og de andre ældre Medlemmer, der ved Koncerterne altid indtog den forreste Række Stole, rejste sig og vilde gaa bort, for ikke at blive

Vidne til videre Skandale; og saa naturligt udførte de to Stridende deres Roller, at endogsaa Sangerne, der ikke vare underrettede om, at denne Scene skulde finde Sted, traadte imellem for at holde dem fra hin anden. Først da Pistolerne kom frem, lugtede man Luntten, og de to Duellanters Opførsel under selve Duellen og de utvetydige Tegn paa Frygtagtighed, de paa en temmelig cynisk Maade lagde for Dagen, fremkaldte en stormende Jubel hos hele Auditoriet; det var øjensynligt, at Tilhørerne følte sig betydelig lettede, da de vare komne til Erkjendelse af, at den hele Skandale kun var en forud aftalt Scene. En anden Gang blev der efter E. Collins Forslag udført en saakaldet «Meubelkoncert», en parodisk Efterligning af Akustikeren Kauffmanns berømte selvspillende Instrumenter og Automater, der dengang vakte endel Opsigt i Kjøbenhavn. Scenen var fuld af forskjællige Meubler: Skabe, Kommoder, et Kloset osv., hvori der var anbragt Spilledaaser, og en bekjendt gemytlig Personlighed, der vistnok endnu vil erindres af Mange under Navnet Bjørne-Petersen, fremvistes som Trompet-Automat; han blev trukken op i Ryggen med en lille Skralde, og ved at holde et Lys foran Trompeten blev det vist, at Tonerne virkelig fremkom ved Luft. Ogsaa Haydns bekjendte Børnesymfoni, der udføres paa lutter Børne-Instrumenter, blev engang givet meget godt under Anførsel af en morsom Kapelmester. Ovenpaa Koncerterne fulgte sædvanligvis, efter at man havde spist til Aften, Kompotation og Dands, som tidligere beskrevet.

Hvad der vakte almindeligst Deltagelse og altid tildrog sig størst Opmærksomhed, var dog de Komedier, og andre Præstationer, der som fast Regel gaves Juleaften og Fastelavns Mandag. De opførte Stykker, der altid vare forfattede af Foreningens egne Medlemmer, havde forsaavidt megen Lighed med de moderne Nyaars-

revuer, som de altid vrimlede af Allusioner til de Begivenheder, der i Aarets Løb havde vakt nogen Sensation, eller behandlede saadanne Spørgsmaal, der netop stode paa Dagsordenen. Man var saa ivrig efter at faa de allerseneste Begivenheder med, at de Spillende næsten aldrig fik Texten til Slutningssangen fra Forfatteren førend om Eftermiddagen paa Forestillingsaftenen. Det hændte da ikke saa sjældent, at En eller Anden ikke havde faaet Tid til at lære sit Vers; men han generede sig da ikke for at bukke sig ned til Souffleurkassen, tage Manuskriptet op og synge sit Vers efter dette. De opførte Stykkers Tilblivelsesmaade var temmelig ofte baseret paa et meget udvidet Medarbejdersystem. Naar der skulde gives en Forestilling, henvendte Senioratet sig til en Forfatter, som oftest enten Fabricius, C. Borgaard eller Arnesen, og en af disse skrev da enten Stykket helt og holdent, eller gav blot Hovedideen og et Skelet af Stykkets Gang, medens Dialogen først blev til i en Samling af dem, der ansaaes for vittige Hoveder. Jeg erindrer saaledes at Senioratet en Gang var i stor Forlegenhed, fordi der absolut skulde gives en Forestilling i en eller anden Anledning, men det var aldeles umuligt at tilvejebringe et passende Stykke dertil. Man greb da til den Udvej at forsamle alle de vittige Hoveder i Senioratets Værelse, hvorefter der blev henlagt et Ark Papir for hver af dem med Tilhold om at skrive det fuldt af Vittigheder. De paa denne Maade Anholdte fandt dette Indfald saa morsomt og originalt, at de bleve i godt Humeur, der yderligere opfriskedes ved nogle Flasker Vin, og da tilmed Kappelysten ikke undlod at vise sin gavnlige Indflydelse, varede det ikke ret mange Timer, inden alle Arkene vare afleverede, fuldt beskrevne med mere eller mindre gode Vittigheder og Brandere. Paa Grundlag af disse Ark eller rettere sagt med disse løse Stene uden Kalk, blev der da opført

en dramatisk Bygning, der rigtignok var saa svag, at man generede sig ved at give det andet Navn end «Ingenting», og med denne Titel blev Stykket (*sic*) da spillet paa Hoftheatret under levende Bifald. Foreningens ældste Stykke er vistnok «Harlequin Cosmopolit» eller «Kjærlighed uden Examen» af Fabricius, der er trykt som Manuskript for Studenterforeningens Medlemmer; det var allerede spillet en Gang før min Tid (med Agier som Harlequin), men blev gjenopført ved en Forestilling for Damer paa Vesterbros nye Theater i Forbindelse med en tydsk Komædie, «Werthers Leiden» (spillet paa Tysk), hvori Suenson som Probenreuter Werther kom ind paa en lille Norbagge, overraskende Lottchen, der omgivet af sine otte smaa Sødskende var ifærd med at smøre Rundtenommer til disse. Hvis man vilde akkomodere Fabricius' Stykke lidt efter Tiderne, vilde det vistnok endnu kunne ses med megen Fornøjelse. Medens vi ere ved Fabricius, eller, som han altid kaldtes gamle Brice, skal jeg med det Samme omtale et andet Stykke, hvortil han var den egentlige Fader, om end de Herrer, der stode Faddere til Barnet, bidroge endel til at pynte og udstyre det. Stykket var i to Akter og hed: «Nu gaar Ballonen». I første Akt forestillede Scenen en Gade, og man saa Suenson, Arnesen, Philipsen og mig siddende i en Gondol under en Luftballon, ifærd med at tage Afsked med vore Venner. Paa Kommandoen «Lad gaa» begyndte Ballonen at stige, hvilket ret sindrigt gjordes øjensynligt for Tilskuerne derved, at Koulisserne lidt efter lidt rullede nedad over en Valse, saa at Huse og Tage efterhaanden forsvandt og afløstes af Luft og Skyer. Det sidste Samkvem, Luftskipperne havde med Jorden, bestod i at Boghandler Reitzel*) fik en Pris Tobak af mig, idet

*) Reitzel, der var godt kjendt og arholdt af alle Studenter, var en ualmindelig høj Mand og plejede gjerne at anmode Enhver, der holdt Daase, om en lille Pris.

en lang Arm blev stukken frem af Souffleurhullet for at modtage denne Vederkvægelse imellem to Fingre. Da saa en af de Rejsende udbød: «Naa, nu forsvandt Gjødvads Flipper!» (der udmærkede sig ved en ualmindelig Størrelse), saa slog man sig til Romed, at der nu umuligt kunde være mere af Jorden at see. Af alle de Witzer, som de fire Passagerer reve af sig under Farten, erindrer jeg nu ikke synderlig Andet, end at Philipsen, der var forsynet med en Faldhat og af og til blev sendt ned for at rekognoscere og fouragere, paa en af disse Toure kom tilbage fra Republikken St. Marino, medbringende den Besked, at alle Indbyggerne vare Marinere, og at det i hele Republikken ikke var muligt at opdrive anden Beværtning end marinerte Sild. Ligeledes havde Passagererne undervejs haft Bekymring for, hvilket Sprog de skulde tale med Indbyggerne paa Maanen; men da de ved Ankomsten dertil af Skildvagten blev anraabt med et «Hvem der?» oplyste en af de Rejsende sine Ledsagere om, at det ikke var saa underligt, at man kunde Dansk paa Maanen, thi der laa jo saa mange af de danske Baronier. Anden Akt foregik paa Maanen, hvor Ballonen var strandet. Her var et bleggult Skjær udbredt over alle Omgivelser, og alle Beboerne, baade civile og militaire, vare klædte i gult Nankin. I Begyndelsen var Forholdet mellem de to Planeters Beboere meget hjærteligt; men da Jordboerne tillode sig at udbrede frisindede Lærdomme imellem Indbyggerne paa Maanen, begyndte dennes Magistrat at blive ængstelig især da den var kommen efter en mistænkelig Ytring, der var falden, om Magistrats-Maaneskin paa Jorden, hvilket blev anset for at være fornærmeligt for Maanen, og det kom derfor snart til et hæftigt Sammenstød og en alvorlig Strid imellem Luftskipperne og Maanens Borgemester*), der tilsidst

*) En af Kjøbenhavns nuværende Borgemestre stod den Gang som gul Skildvagt paa Maanen.

befriede sig og sin Maane fra disse farlige Demagoger paa en meget praktisk Maade, idet han blot kommanderede «Klar til Halvmaane!» Denne Ordre blev øjeblikkelig efterkommet, og det Stykke af Maanen, hvorpaa de Fremmede stode, faldt strax ned, det vil sige, der rullede et Mellemtæppe ned imellem dem og Maaneboerne; derpaa foretoges et hurtigt Changement til Gadedekorationen i første Akt, og de fire Luftskippere kom farende ned som skudte ud af en Kanon. Man lærer heraf, at gamle Brice allerede for mange Aar siden har distanceret Jules Verne med Hensyn til Beskrivelse af Maanerejser. Med den Udvikling, hvortil Sceneriet og Maskineriet nuomstunder er naaet, maatte der upaatvivlelig kunne laves en meget morsom Farce af dette Sujet. Et andet meget godt og i det Hele fortrinlig udført Stykke: «Hvor skal jeg sætte min Søn i Skole», var, saavidt jeg mindes, skrevet af Arnesen eller maaske Fabricius i Anledning af en af Kjøbmand Gad i Helsingør skreven Piece under samme Titel. Arnesen og gamle Rosenkilde spillede Hovedrollerne, og den Sidstes Fanden, der indfinder sig forklædt paa Regentsen for at søge en Huslærer til sin Søn, var en ganske ypperlig Præstation; især var det af en uimodstaaelig komisk Virkning, at Fanden hver Gang Studentens Raisonnementer satte ham i Forlegenhed, kløede sin Hale, der var skjult under Frakken. Denne Forestilling maatte efter almindelig Opfordring gjentages, og i denne Anledning skrev Rosenkilde det morsomme Brev, betræffende den omtalte Hale, der findes aftrykt i P. Hansens Biografi af ham. Det treakts Lystspil af Carl Borggaard «Hvem boer her?» fortjener særlig at omtales, baade fordi den hørte til de bedre Stykker, og fordi det store dramatiske Begavelse hos F. L. Høedt først i dette kom for Dagen; han spillede en intrigant Dame saa fint og saa elegant i enhver Henseende, at det vakte almindelig For-

bauselse. Til Afvexling opførtes ogsaa en Gang en Efterligning af en Forestilling paa Prices Morskabstheater med Linedands, Voltigerkonster og Pantomime. En for sit ualmindelige korporlige Omfang bekjendt Personlighed gjorde megen Lykke ved sin Linedands som den lille tolvaarige Josephine Winther, iført kort hvid Kjole med Rosenguirlander, og gamle Brice vakte megen Munterhed, ved sine komiske Indfald som Bajads især da han gik ned og forpattede sig mellem Damerne paa Tilskuerpladsen, for at «Patronen» ikke skulde finde ham. Heller ikke Balletten blev tilsidesat ved Forningens Forestillinger; der opførtes til forskjellige Tider «Faust», «Nina» og «Gratiernes Hylding». Paa Indstuderingen af «Faust» blev der anvendt megen Tid og Flid, og Figuranter og Figurantinder havde i fjorten Dage hver Aften flere Timers Undervisning af den ældre Stramboe, Mefistofeles' ypperlige Fremstiller paa det kongelige Theater. Mefistofeles var i vor Ballet Dandselærer, og holdt Dandseøvelser for Herrer og Damer, ved hvilke Faust kom sammen med Margrethe. Rollen blev spillet af mig, der var fuldstændig kostumeret som Mefistofeles, kun at jeg var iført sort Kjole og hvidt Halstørklæde. Margrethe gaves af v. Halle; hun endte med at sælge Svovlstikker paa Gaden, slog sig til Drik og blev tilsidst som fuld Kjælling baaren bort paa Stigen af Vægterne. I «Nina eller den Vanvittige af Kjærlighed» gav Th. Collin Titelrollen meget godt; men hverken han eller v. Halle toge sig synderlig godt ud som Damer, hvilket heller ikke var Tilfældet med de fleste Figurantinder, der, især naar de vendte Ryggen til, saa ganske horrible ud. Men i denne Henseende var nu rigtignok hine Tidens Publikum ikke forvænt; thi det kongelige Theaters Figurantinder udmærkede sig hverken ved Skjønhed eller Ungdom, nogle af dem dandsede paa Pinde, Andre paa Smørfjærdinger. Af dem, der udførte Damerollerne

i Studenterkomedierne, var egentlig Agerskov den, der saa bedst og mest kvindelig ud. Forresten laa det Morsomste ved disse Balletter som oftest i Programmerne, af hvilke jeg desværre ikke er i Besiddelse; jeg erindrer kun, at der i Programmet til «Nina» etsteds stod: «Elskeren kommer igjen; Nina kjender ham ikke, for han har røde Buxer paa». I «Gratiernes Hylding» dandsede G. Carstensen som Skræddermester Apollo en Pas de Glubsk, som endte med en i flere Minutter varende Pirouette, der indbragte ham stormende Bifald.

Paa Fastelavns Mandag tilbødes der Forlystelser efter en mere storstilet Maalestok, og Fantasien tillod sig stundom temmelig extravagante Udflugter i denne Retning. Man generede sig saaledes ikke for at omdanne de to store Sale til en Skov og i denne at give en fuldstændig Præsentation af Dyrehavsbakken med dens Tælte, Beværtningslokaler, Tyrolere, Mester Jakel, Kanonjoden, Frederiksstens Fæstning, Vaffelbagere, Lirekasser, Gynger, ja endog Beridere. Gravenhorst var en nydelig Beriderske og gjorde stærkt Indtryk paa nogle af de gamle Professorer, der idelig forfulgte ham og klappede ham paa Halsen, hvorfor han tilsidst maatte skille sig af med dem ved at snærte dem eftertrykkeligt over Benene med sin Pisk. Som Bevis paa, hvor fri Tonen var ved saadanne Lejligheder, skal jeg anføre, at jeg hørte en ganske ung Student sige til en af Professorerne: «Naa! lad nu Pigebarnet være, gamle Støder, og hold dig til Dine Antikviteter, der passe bedst for Dig.» Man kan vanskelig gjøre sig et Begreb om den Larm og Tummel, det Liv og den Lystighed, der fandtes paa denne Dyrehavsbakke, hvis Kirsten Pils Kilde da rigtignok ogsaa sprudlede med noget ganske Andet end Vand.

Paa en anden Fastelavns Mandag blev der givet en fin Soirée hos en fornem Familie. Det gamle for-

røgede Lokale blev rengjort og oppudset saa godt som muligt og smykket med elegante Meubler og Gardiner. Senioratet forestillede Værtens Familie, og Medlemmerne vare Gjæsterne. Harboe, en i det daglige Liv meget sat og alvorlig Mand, var Værten; Gøtje, en ualmindelig tyk og lille Person med et rundt jovialt Ansigt, var Fruen i Silkekjole og Turban; Falkman Petersen og P. T. Zahrtmann Sønerne og Carl Weis Datteren i Huset. Alle Gjæsterne vare klædte i højeste Gala, enten i forskellige Uniformer eller i sort civil Dragt med forskellige Kors og Stjærner, og bleve anmeldte af Hushovmesteren ved Navn og den antagne Titel. Det vakte megen Munterhed, da der raabtes: «Underlæge Hornemann og Søn», og ind traadte gamle Etatsraad Jens Wilken Hornemann i sin Søns Uniform som Skibslæge, og ved Siden af ham Sønnen i sin Faders dengang brugelige Hofdragt. Efterhaanden som Gjæsterne ankom blev der budt The omkring af elegant klædte Tjenere, og der førtes nu en levende Konversation, bestandig i den fineste Salontone og med udsøgt Courtoisie ligeoverfor Damerne, der alle vare balklædte. Denne Tone blev endog ganske godti vedlgeholdt indtil Taffelet var forbi og Ballet begyndte; men saa slog rigtignok den gamle Studenterlystighed igjennem, og Finheden forduftede lidt efter lidt. En anden Gang havde man fundet paa den i og for sig lidet tiltalende Ide, at forvandle hele Lokalet til en Feltleir, og ethvert Medlem var forpligtet til at møde i en eller anden Uniform. I den forreste Stue var en Snes unge Studenter i deres egen smukke Uniform opstillede som Vagt, der traadte under Gevær og gjorde Honneurs saa ofte en højerestaende Officer kom forbi. Der var en kommanderende General med sin Stab og en Mængde Officerer af alle Vaabenarter. Mest Fornøjelse fremkaldte dog de kvikke Marketendersker og de mange ypperligt maskerede og kostumerede Menige,

saavel som de prægtige Borger- og Brandofficerer i alderstegne Uniformer med trekantede Hattè; det Hele løb heldigere af, end man turde have ventet, takket være det aldrig svigtende Lune hos adskillige Medlemmer.

Jcg skal indskrænke mig til disse Prøver paa Opfindsomheden, naar det gjaldt om at skaffe en Lystighed tilveie, da jeg ellers maa frygte for at blive for vidtløftig og snakkesalig, hvortil ældre Folk jo let forfalde, naar de komme til at tale om deres Ungdoms Begivenheder.

Ved enkelte højtidelige Lejligheder blev der ogsaa givet større Middagsgilder, og jeg erindrer endnu med stor Fornøielse et saadant, der blev afholdt i Anledning af Kongens (Frederik VI.s) Fødselsdag. Man havde af Foreningens Vært faaet Meddelelse om, at han ved et heldigt Indkjøb var bleven sat istand til at levere en meget god Champagner til tre Mark under den sædvanlige Pris. Det blev nu strax regnet ud, at man ligefrem maatte fortjæne tre Mark for enhver Flaske Champagner man drak, og Følgen heraf var, at man naturligvis nød en stor Mængde Flasker af denne besparende Drik. Resultatet blev selvfølgelig en overstadig Lystighed. Efter Bordet sknlde der paa Salen opføres en Casortisk Pantomime, og da Deltagerne i denne kom op i Paaklædningsværelset, for at kostumere sig til Forestillingen, opdagedes det til almindelig Forskrækkelse, at det Medlem, der skulde spille den traditionelle Hexemesters Rolle, befandt sig i en Tilstand, der gjorde det aldeles umuligt for ham at udføre selv den allersimpleste Hexekonst den Aften. Man indskrænkede sig til at male ham sort over hele Ansigtet, sendte Bud efter en Vogn og lod ham kjøre hjem. En Anden maatte i Hast paatage sig at udføre Hexemesterens ikke ubetydelige Parti. Det fortjæner at noteres som et smukt Bevis paa Pligtsfølelse, at den

haardt medtagne Hexemester dog havde en instinkt-mæssig Fornemmelse af, at han den paafølgende Morgen havde Noget at udrette i Sparekassen og derfor flere Gange mumlede: «Sparekassen». E. Collin, der strax begreb, at Hexemestenen skulde møde i Sparekassen, men mistvivlede om at blive istand dertil, løb ned til sin tilstedeværende Fader og fik denne Sag bragt i Orden. Fra denne Begivenhed skriver sig den senere saa almindelige Talemaade: «At drikke til Hexemester»

En Gang imellem forsøgte man sig ogsaa for Alvor i den fine Tone ved at gjøre elegante Baller med virkelige Damer, der ikke vare udklædte Studenter; men jeg tror nok, at man ved disse Baller begik den Feil, at overdrive Elegancen en Smule. Der var saaledes et Bal paa Skydebanen, ved hvilket endel af Kavallererne vare blevne enige om anskaffe sig en særlig, temmelig fremstikkende Dragt: hvide snævre Pantalons og Kjoler med blanke Knapper. Jeg var selv en af dem, der uglede sig saaledes ud, og jeg tør derfor nok sige, at dette Balkostume baade var lidt affekteret og ikke engang klædeligt for Alle, der bare det. Ballet aabnedes med en Menuet, der dandsedes efter et af Mandsstemmer udført Kor til Melodien af Menuetten af «Elverhøj», hvortil Chr. Winther havde skrevet en meget smuk Text. Stadsmusikanten, Hr. Füssel, havde i flere Uger før Ballet travlt med at udskrive og med det store Orchester at indøve de mange nye Danse, der i denne Anledning vare komponerede af Foreningens egne Medlemmer. Damernes Værelse var smykket med en saa overdaadig og feagtig Pragt, og udstyret med saa mange smaa Bekvemmeligheder og Behageligheder, at det næsten ikke var muligt at faa dem ud af det igjen, naar de først vare komne derind. Det er indlysende, at saadanne Festiviteter maatte medføre større Udgifter end ønskeligt for Studenternes Lommer, og disse frembøde derfor ofte en beklagelig Tomhed; men heraf lod man

sig dog ikke genere synderligt; Pengespørgsmaalet var gjerne det, der sidst kom i Betragtning ved saadanne Lejligheder, og man fandt sig med Resignation i at pleje fortrolig Omgang med Smalhans i længere Tid, naar man blot kunde være med. Af Klints første Sang i «Gjenboerne» veed Enhver, hvorledes det gaar til:

«Naar Maanedens Midte sig nærmer,
Og Pengenes Ende med den.»

Denne Situation var saa at sige normal for mig og flere af mine gode Venner, og jeg mente derfor, at det kunde være en god Spekulation at sætte nogle af mine Midler i faste Ejendomme i Begyndelsen af Maaneden. I dette Øjemed anskaffede jeg mig nogle Gange paa Lønningsdagen en Sølvdaase som et værdifuldt Aktiv; men da jeg mærkede, at jeg otte à ti Dage efter blev nødsaget til at sælge den igjen, — naturligvis med betydeligt Tab — saa indsaa jeg, at denne Finantsoperation ikke var videre heldig. Vi spekulerede ogsaa, naar vi trængte til Penge, i det den Gang endnu bestaaende Tallosteri og gave os af med at drømme Tal; jeg skal i denne Henseende meddele en ganske mærkelig lille Begivenhed. En Mandag Morgen laa jeg endnu blundende i min Seng, da Døren pludselig blev revent op med stor Voldsomhed og ind styrtede en af mine Venner, stærkt ophidset, med det Raab: «Har Du Penge?» — «Hvor kan det falde Dig ind?» var mit Svar. «Men hvorfor spørger Du saa ivrigt?» Han fortalte nu, at han, da han om Morgenen traadte ud af sin Gadedør, havde set tre Numre skrevne med Kridt paa en rød Mur ligeoverfor og tilføjede, at vi nødvendigvis maatte skynde os at besætte dem, da det var Tirsdag*) imorgen. Da han nævnede de tre Tal, studsede jeg og blev ganske underlig tilmode; thi det blev pludselig klart for mig, at jeg om Natten

*) Paa hvilken Dag Lotteriet altid blev trukket.

havde drømt fire Numre, hvoraf de tre vare de af ham nævnte. Det var nu ganske øiensynligt, at vi maatte vinde, og ved at sammenlægge vore kontante Beholdninger, fik vi omsider fire Mark skrabet sammen, hvormed vi besatte Kvarternen. Den næste Dag, da Lotteriet blev trukket, gik vi naturligvis hen for at se vore Numere komme ud, og hvad sker? De tre Tal, der havde staaet paa Muren, kom ud det ene efter det andet, og vi vare nærved at daane af spændt Forventning; men det fjerde, det ene af dem, jeg havde drømt, mødte med Udeblivelse, og de 40,000 Rd., vi skulde have vundet, hvis dette ogsaa var kommet ud, røg i Lyset — rimeligvis til stor Gavn for os, der nu ikke fik en eneste Skilling, fordi vi ikke havde været velhavende nok til at besætte Terner og Amber. Jeg uddrog af denne Begivenhed den Slutning, at jeg næppe vilde blive rig ved Lotteriets Hjælp, og 50 Aars Erfaring har paa det Evidenteste bevist, at min Slutning var rigtig.

Studerterne vare paa hin Tid meget loyale og brøde sig slet ikke om Politiken, uden forsaavidt som den gav dem Stof til Vittigheder og Persiflage i Komedierne. Men i dette Punkt fandt der et betydeligt Omslag Sted, efter at Orla Lehmann var bleven optaget som Medlem, og det var ganske naturligt, at denne frihedsglødende unge Mands store Begavelse og henrivende Foredrag maatte gjøre et stærkt Indtryk paa de unge livlige Studenter, for ikke at tale om, at de frisindede Ideer fra alle Sider begyndte at gjøre sig gjældende.

Ogsaa jeg lod mig en kort Tid rive hen, og jeg maa til min Skam tilstaae, at jeg var med til adskillige politiske Kaadheder, som jeg senere fortrød. Vist er det, at Politiken ikke havde nogen heldig Indflydelse paa Aanden i Studenterforeningen; den gamle Gemytlighed — jeg tør næsten sige — Elskværdighed —

forsvandt lidt efter lidt og blev afløst af politiske Diskussioner og bittre Disputer; thi det er jo desværre det Ejendommelige ved politiske Kjævlerier, at Bitterheden aldrig kan holdes borte fra dem. Det er min Overbevisning, at Lehmann ikke meldte sig ind i Foreningen, for at skaffe sig selv den Adspredelse og Underholdning, som vi Andre søgte i den, men kun i den Hensigt, at vække politisk Agitation. Der var Mange, som misbilligede denne hans Optræden, — der vist nok ogsaa af og til beredede Senioratet adskillige Bryderier —, Mange, hvem den nye Aand, der var kommen ind i Foreningen, ikke tiltalte. Dette var ogsaa Tilfældet med mig og Mange af mine nærmeste Omgangsvener, som desuden paa Grund af vort fælleds Studium vare henviste til en nærmere Sammenlutning paa et heelt andet Sted og under andre Forhold. Endskjøndt vi derfor altid bevarede vor Interesse for Studenterforeningen — hvad jeg for min Deel endnu gjør den Dag i Dag —, saa samledes vi dog ikke saa hyppigt i den, som tidligere, og jeg vil kun af og til komme tilbage til den i disse Blade.

Det kirurgiske Studium dreves ingenlunde paa en saadan Maade og efter en saadan Maalestok, der kunde være tilfredsstillende for de Studerende, og i det Hele taget var Forholdene ved Akademiet saa lidt tiltalende, at Erindringen om dem paa ingen Maade hører til de Minder, paa hvilke jeg for min Deel tænker tilbage med synderlig Glæde.

Dette skyldtes væsentlig Akademiets hele fejlagtige og antikverede Organisation. Det sorterede under det gamle Kancelli (Justitsministeriet) og bestyredes udelukkende af sine egne Professorer, der ikke hørte til det Slags Folk, der følte nogen særlig Trang til at gaa frem med Tiden. Da jeg begyndte at studere, var det allerede gaaet op for dem af de Studerende, der vare akademiske Borgere, at de bestaaende Forhold

ved Akademiet ikke længere vare holdbare eller tidsvarende, og at det var i højeste Grad ubilligt, at enhver forløben tysk Barbersvend havde de samme Rettigheder, som de, naar han blot kunde være saa heldig at slippe igjennem den kirurgiske Examen. Desuden følte de sig ogsaa ilde berørte ved hver Dag at skulle færdes imellem disse for største Delen raa og udannede Personer. Denne Antipathi ytrede sig først ved Stikkerier og Spydigheder under Forelæsningerne, idet vi f. Ex. udviklede stor Opfindsomhed i pantomimisk og og parodisk at fremstille forskjellige Scener af Barberernes Virksomhed, saasom: Skumpiskning, Indsæbning, Afstrygning af Kniven, Tagen ved Næsen, Offrenes Jamren, naar de blev skrabede og skaarne i Ansigtet, o. s. v., alt til stor Ærgrelse for de Paagjældende. Disse Drillerier bleve da besvarede med Puf, Stød og andre smaa Haandgribeligheder, der omsider førte til formelig Bataljer, som leveredes paa Gangene og Trapperne uden for Auditoriet. Ibsen, der som Konservator boede paa Akademiet, var en god Allieret for os og udførte under det første alvorlige Sammenstød en mærkelig Bedrift med sit Træben. Da han nemlig bemærkede, at en af Vore var i slemt Bekneb under Kampen med en stor og stærk Barbersvend, stak Ibsen sit Træben ind mellem Benene paa denne sidste, løftede ham, ridende paa dette, op og satte ham ganske læmpelig ud over Trappegelænderet ned i Forhallen, saa at han kom temmelig hovedkulds ud af Striden. Det kan imidlertid ikke nægtes, at den første Slagdag var uheldig for Studenterne, der hverken vare saa talrige eller saa kampdygtige, som Modstanderne. Til Kampen, der gjentoges den følgende Aften, maatte vi derfor rekvirere Assistance hos nogle af Datidens bekjendte stærke Studenter, f. Ex. Matematikeren Svenningsen, Brødrene Reith og nogle af Islænderne paa Regentsen, der i Reglen vare meget fredsommelige Folk, men der-

imod ikke behagelige at have at bestille med, naar de fik Bersærkegang. Barbererne fik da deres reglementerede Prygl. Heldigvis hendøde disse mindre hyggelige og mindre passende Skjærmydsler snart af sig selv.

Allerede i Slutningen af 1830 var der paa anden Maade gjort Forsøg paa at bringe en bedre Tingenes Tilstand tilveje, idet der var bleven affattet og af de Studerende underskrevet en Petition om Sammensmeltning af det kirurgiske Akademi med Universitetet og om Ophævelse af de Ustuderedes Ret til at tage kirurgisk Examen. Denne havde nemlig en ikke ringe Betydning derved, at alle Lægeembeder i Staten, baade militære og civile, udelukkende besattes med kirurgiske Kandidater, medens de, der underkastede sig *examen medicum rigorosum*, som den kaldtes, kun havde Adgang til de ganske faa Fysikater, der den Gang fandtes i Landet og til Lærerposterne ved Universitetet. Vil man end indrømme, at Akademiet i sin Tid, da Antallet af de medicinske Studerende kun var meget ringe, og da Kirurgien i det hele taget ikke stod i nogen høj Anseelse, havde stiftet væsentlig Nytte ved at uddanne Elever, der baade kunde forsyne Hæren og Flaaden med det nødvendige Lægepersonale og Landet med Distriktskirurger, saa vare Forholdene jo nu aldeles forandrede, idet Antallet af akademiske Borgere, der studerede Kirurgi, var blevet saa stort, at alle Embeder let kunde besættes med dem. Og da nu tilmed de Fordringer, der ved begge Examina stilledes til Kandidaterne, i Hovedsagen vare omtrent de samme, saa var der jo slet ingen fornuftig Grund til at beholde dem begge. Den hertil udvalgte Deputation henvendte sig først til Kancellipræsidenten, Stemann, der ikke tog synderlig gunstig imod den, men henviste den til Universitetsdirektionen. Denne syntes vel at interessere sig mere for Sagen, men ansaa det for rettest, at man indgav Petitionen direkte til Kongen.

Dette skete da ogsaa, og Følgen heraf blev naturligvis, at Andragendet returnerede ad samme Vej, som det var kommet, for at der kunde indhentes Oplysninger og Erklæringer fra alle mulige vedkommende og uvedkommende, hvad der selvfølgelig foranledigede, at hele Sagen foreløbig gik istaa i adskillige Aar.

Med mine private Forhold var der imidlertid foregaaet en væsentlig Forandring, idet min gamle Bedstemoder var død og havde efterladt mig en lille Kapital. Desværre var denne dog ikke stor nok til, at jeg kunde leve og fortsætte Studeringerne for Renterne af den, og det maatte derfor gaa ud over Kapitalen. Jeg har allerede i disse Erindringer omtalt, at jeg fra min tidligste Ungdom af havde en stærk tilbøjelighed til Flothed, og jeg nødtes desværre til at tilstaa, at denne ikke var aftagen med Aarene. Den lille Kapital gav den saa at sige ny Næring, og jeg er nær ved at tro, at den i Grunden var mere til Skade end til Gavn for mig, saaledes som jeg nu en Gang var anlagt. En Kollega, med hvem jeg senere hen i Tiden havde nogle Pengeforretninger at afgjøre, og som forstod sig Pokkers godt paa disse, sagde ved denne Lejlighed til mig, «at jeg var et rent Barn i Pengesager.» Jeg beklager, at jeg maa indrømme, at hans Paastand vistnok var ganske sand. Hvis der — hvad jeg antager — hører et vist Talent, baade til at samle Penge og til at forvalte disse, naar man først har været saa heldig at faa dem samlet, saa vilde jeg grumme gjerne have ofret et eller flere af de smaa Talenter, med hvilke Himlen havde begavet mig, og som hele mit Liv igjennem mere have været til Fornøjelse for Andre, end til nogensomhelst Nytte for mig selv, blot for at komme i Besiddelse af det ene, som jeg manglede. Men det er netop Ulykken, at disse meget forskjelligartede Talenter ikke saa let kunne forliges med hverandre, men snarere — i det mindste

meget ofte — maa anses for fjendtlige Elementer, der ligefrem stride imod og ophæve hverandre. Jeg havde mange forskellige Interesser og megen Lyst til at føre et muntert og selskabeligt Liv, saa at jeg snart var optagen og vel set i mange Kredse. Jeg førte saaledes i et Par Aar et Liv, som i og for sig var meget behageligt, men næppe rigtig hensigtsmæssigt til Fremme af Studeringerne, der bleve lidt stedmoderlig behandlede, skjønt aldrig ganske tilsidesatte. Det gik ogsaa snart op for mig, at dette Liv ikke kunde føre til noget, og tilmed begyndte Lysten til selvstændig Virksomhed at vaagne hos mig.

Den nærmeste Anledning hertil var atter Koleraen, der i 1834 med stor Voldsomhed var udbrudt i Sverig, navnlig i Gøteborg og Stockholm. Da Sverig den Gang ikke var tilstrækkelig forsynet med Læger, gik et ikke ringe Antal af danske Læger derover til Assistance og iblandt disse et Par af mine nærmeste Omgangsvener, Gravenhorst og A. Buntzen. Disse blev med stor Forekommenhed modtagne af de svenske Autoriteter, bleve godt lønnede og fik en meget behagelig, selvstændig Virksomhed. Da jeg hørte herom og virkelig ønskede, at komme ud af det altfor overvældende selskabelige Liv, jeg førte, besluttede jeg mig til ogsaa at prøve min Lykke i Sverig paa egen Haand. Den lille Kapital skaffede mig Midler til Rejsen, og jeg drog afsted.

Da jeg spildte nogen Tid med at søge efter et Sted, hvor jeg kunde komme an i det sydlige Sverig, ankom jeg desværre saa temmelig post festum til Stockholm, hvor Koleraen den Gang allerede var saa stærkt i Aftagende, at der ikke kunde ventes Ansættelse for flere Læger. Det var altsaa en komplet mislykket Spekulation, og i Begyndelsen ærgrede jeg mig ikke saa lidt derover; men Omgangen med de danske og adskillige meget elskværdige svenske Kolleger, hvis

Bekjendtskab jeg havde gjort, bragte snart mit let bevægelige Sind i Ligevægt igjen. Jeg flyttede ind til Buntzen paa det af ham bestyrede Hospital, hvor der nu var Plads nok, og gjorde mig Umage for at faae saa mange Kolerapatienter at se som muligt, hvad der dog blev mig til nogen Nytte senere, da Koleraen i 1853 hjemsøgte Kjøbenhavn.

Lægernes Stilling havde forøvrigt i Begyndelsen af Epidemien hverken været behagelig eller fri for Fare, da det gik i Stockholm som alle Vegne, hvor Koleraen optraadte med stor Voldsomhed, at den lavere Befolkning ligefrem beskyldte Lægerne for, at de dræbte de angrebne. Det maatte jo ganske naturligt hos den uvidende Mængde vække en pinlig Opsigt, at der hver Dag bragtes saa mange døde ud af Hospitalerne, medens man ikke saae nogen forlade dem som helbredte, idet man glemte at betænke, at der dog skal Tid til Helbredelsen. Pøbelen truede derfor med at storme Hospitalerne og slaa Lægerne ihjel. Det var den daværende Kronprins, den almindelig afholdte Prins Oscars store Fortjeneste, at han beroligede Stemningen ved hver Dag selv at indfinde sig paa Hospitalerne, hvor han underholdt sig med Lægerne, hvorved han betydelig støttede dem i deres Virksomhed. Misstemningen imod dem faldt ogsaa snart bort af sig selv.

Det var min Hensigt at følge med de danske Læger, naar de rejste hjem; men der blev uventet sat en Stopper for denne Plan. Da jeg nemlig gjerne vilde have et saa godt Udbytte som muligt af min mislykkede Rejse, besøgte jeg en Dag i Selskab med en yngre svensk Læge Koppehospitalet, der netop den Gang var stærkt belagt. Da vi hjemme ikke havde haft nogen Koppeepidemi i en lang Række af Aar, og jeg følgelig aldrig havde haft Lejlighed til at se de naturlige Kopper, var det jo rimeligt, at jeg be-

nyttede Omstændighederne til at gjøre mig bekendt med denne Menneskehedens Svøbe. For at blive smittet nærrede jeg slet ingen Frygt, da jeg var vaccineret. Vi gik da ind og opholdt os vel en halv Times Tid i disse med Koppepatienter fyldte Sale, der i høj Grad vare inficerede af den for Kopperne specifikke, vamlé *virus*. Da vi atter vare komne udenfor i den fri Luft, trak vi begge Vejret dybt og saae paa hinanden med et ejendommeligt Blik, som om der var Noget, vi vilde betro hinanden. Jeg brød da først Tavsheden og spurgte min Ledsager, om han havde haft nogen særlig Fornemmelse, medens vi vare i Hospitalet, thi mig forekom det, som om der i et Moment var faret en forunderlig kold og ubehagelig Gysen igjennem mig, og at jeg antog, at jeg i det samme Øjeblik var bleven smittet af Kopperne. Ganske forbavset erklærede han da, at han netop havde den selv samme forunderlige Fornemmelse, og at han nærrede den samme Frygt, som jeg. Vi tænkte nu ikke videre paa denne Sag, der næsten rent gik os ad Glemme; men da Tidens Fylde kom, viste det sig desværre, at vor Frygt havde været vel begrundet; thi hos os begge indfandt Feberen, Eruptionen af Kopperne o. s. v. sig næsten i samme Time, og hele Sygdommen forløb for os begge saa fuldkommen ensartet, at dens forskjellige Stadier fulgte efter hverandre saa at sige paa Minuttet. Vi blev indlagte paa en ledig Stue i et Hospital, og i Betragtning af, at vi begge vare Læger, meget omhyggelig og godt forplejede paa Statens Regning. Iøvrigt skal jeg afholde mig fra at plage Læseren med en udførligere Beskrivelse af denne væmmelige Sygdom og af alle de Lidelser, den medførte for mig. Til Belønning for disse erhvervede jeg mig uimodsigelig en paa Erfaring og Selvprøvelse grundet, fuldstændig Indsigt i Koppesygdommens Natur og Væsen, samt nogle hædrende Ar paa Næsetippen,

hvilke jeg dog nærmest kan takke min Kjærlighed til Musik for. Jeg havde nemlig i flere Dage været fuldstændig rask og holdt mig kun inde, fordi en stor Kruste, der sad paa min Næsetip og ikke bidrog syndelig til at forskjønne mit Ydre, ikke vilde falde af, da jeg en Dag læste i Avisen, at «Fra Diavolo» med en berømt Tenorist i Titelrollen skulde opføres om Aftenen. Dette kunde jeg umulig modstaa; i Theatret maatte jeg absolut og borttog derfor ved Anvendelsen af Vold den uforskammede Næsekruste. Vinterkulden virkede ikke heldig paa den sit Skjold berøvede Næsetip, der efter denne Exkursion tillagde sig nogle smukke Ar, som den endnu efter et halvt Sekulums Forløb opbevarer til Minde om sin Ejermands musikalske Letsindighed.

Da jeg nu begyndte at længes svært efter at komme hjem igjen, og da der just tilbød sig et Rejseselskab i Skikkelse af en ung Haarkunstner, der skulde til Kjøbenhavn for at fuldende sin Uddannelse under den bekjendte Alibert, saa besluttede jeg mig til at benytte Lejligheden, der tilbød sig, tiltrods for den vedvarende strænge Kulde. Det maa erindres, at der den Gang hverken existerede Jærnbane- eller Diligenceforbindelse imellem Stockholm og de sydlige svenske Søstæder, saa at hele den 90 Mile lange Vej til Helsingborg maatte tilbagelægges med Skjuts, det vil sige paa en ussel aaben Bræddevogn uden Fjedre, uden Hynder paa Sædet og uden nogen som helst anden Komfort. Paa hver Station maatte vi vente en eller flere Timer efter friske Heste, og da vi i Reglen nødtes til at overnatte i et eller andet Værtshus, saa naaede vi først Helsingborg efter otte Dages uophørlige Lidelser og i en stivfrossen Tilstand. Min Rejsefælle mente, at vi kunde være glade ved at være komne saa vidt, uden at have tilsat Livet, da Landevejene i Sverig ansaas for at være meget usikre, og det antoges, at

Skjutskarlene paa mange Stationer stod i Forbindelse med Landevejsrøverne, hvem de ved Signaler underrettede om, naar der formentlig var Forretninger at gjøre. Af Hensyn til slige befrygtede Overfald havde Frisøren forsynet sig med to store Rytterpistoler, af hvilke han overgav mig den ene, og vi sørgede altid for, at Skjutskarlene, hver Gang vi skiftede Heste, fik at se, hvorledes vi med stor Omhyggelighed eftersaa vore Pistoler og forsynede dem med nyt Fængkrudt, for at han kunde vide, hvad der ventede ham, hvis han skulde pønse paa Svig imod os. Over Helsingør rejste vi saa til Kjøbenhavn, og en smuk Vinteraften i Slutningen af Januar Maaned gjorde vi Holdt i Vimmelskiftet lige overfor Helliggejstes Kirke, hvor jeg boede hos Riise. Her steg jeg 'af og sagde farvel og Tak for godt Følgeskab til min svenske Rejsekammerat, til hvem jeg nu tilbageleverede Pistolen, for hvilken jeg ikke haabede at faae nogen Brug i Kongens Kjøbenhavn.

Med megen Glæde blev jeg modtagen af Riise, hans elskværdige Hustru og hans mange Børn, der alle holdt en Klat af mig, efter at de først havde forvisset sig om, at det virkelig var mig, der mødte med et saa afskyeligt rødskjoldet Ansigt, der sandelig ikke var blevet forskjønnnet under min Fraværelse, hverken af Kopperne eller senere af Kulden under den lange Rejse. — «Naa! min kjære Lorck!» spurgte Riise, da vi vare komne til Ro ved Thebordet, «har Du saa havt noget Udbytte af din svenske Rejse?» — »Om jeg har!» svarede jeg. «Det skulde jeg rigtignok mene. Jeg har faaet et overfladisk Kjendskab til den asiatiske Kolera, har gjort et overmaade grundigt og næsten for intimt Bekjendskab med de naturlige Kopper, har set Stockholm og lært mange elskværdige Kolleger at kjende i denne Stad, har prøvet, hvad det vil sige, at rejse med Skjuts i 15 Graders Kulde, har

medbragt en trestemmig Sang, «Kung Carl den unga hjelte», der forhaabentlig vil gjøre stor Lykke i Studenterforeningen, har faaet en lodden Krave paa min Frakke og har endelig anskaffet en Muffe til hver af Deres Smaapiger; og alt dette har ikke kostet mig mere end 400 Rdl. — Er det ikke Udbytte nok for en saa billig Betaling?» —

Allerede tidligere har jeg omtalt J. Chr. Riise, i hvis Hus jeg opholdt mig en halv Snes Aar, og til hvis Familie jeg sluttede mig saa nøje, at jeg kunde anses for at være et Medlem af den. Mit første Bekjendtskab til ham skrev sig fra Borgerdydskolen, hvor han var Lærer i Tysk og Skrivning. Da jeg kom til ham, var han tillige Kopist i Brandforsikringskontoret med en Gage af 300 Rdl. aarlig, uden Udsigt til Avancement. Han havde giftet sig i en ung Alder og fik snart en talrig Børneflokk, saa at han maatte arbejde strængt og uafbrudt, for at kunne skaffe Familien Underhold. Han begyndte da i Forening med Bogtrykker Thiele Udgivelsen af Maanedsskriftet «Archiv for Historie og Geografi», der fandt mange Læsere og i kort Tid forskaffede sig stor og fortjent Udbredelse. For mig, der hver Dag var Vidne til, hvorledes Manden maatte anstrænge sig af yderste Evne, for at faa alt det Arbejde, der var paalagt ham, udført, blev det snart indlysende, at han ikke længe vilde kunne udholde dette Liv; — og hvad skulde der saa blive af Familien, naar Kraften svigtede ham? Jeg greb derfor enhver Lejlighed til at tale med ham herom og opfordrede ham uophørlig og indtrængende til at ansøge om et eller andet Embede. Han indvendte stadig, at hertil savnede han de fornødne Kvalifikationer, da han ingen Embedsexamen havde, at han ingen Protektion havde, at han blot vilde blive afvist, o. s. v.

Saa skete det, at Theaterkasseren, Printzlau, i 1835 blev afskediget paa Grund af Misligheder, og jeg

foreholdt da Riise, at en saadan Post netop var Noget for ham, og at han ikke vilde kunne forsvare det for sin Familie, hvis han nu ikke vilde gjøre et alvorligt Forsøg paa at faae den. Da jeg naturligvis havde Medhold hos hans Hustru, lykkedes det endelig vore forenede Bestræbelser efter mange Forestillinger og Overtalelser at bevæge ham til at søge Audients i denne Anledning hos Frederik VI., der efter hvad jeg vidste, satte megen Pris paa «Archivet», der nok omtrent var det eneste Skrift, han læste. Riise kom meget tilfreds tilbage fra Audientsen, thi rigtignok vilde han ikke blive Theaterkasserer den Gang, da denne Post allerede forud var lovet til Rindom; men Kongen havde været meget venlig imod ham og havde ligefrem lovet ham, at han skulde faae det første ledige Embede, som passede for ham. Da det traf sig saa heldigt, at Embedet som Kasserer ved Klasselotteriet kort efter blev vakant, glemte Kongen ikke sit Løfte, men gav Embedet til Riise, der efter faa Aars Forløb rykkede op til at blive Inspektør ved samme Institution og saaledes var godt hjulpen.

Da jeg var kommen lidt til Ro igjen efter min svenske Expedition og saae, at adskillige af mine Samtidige allerede havde taget eller stode i Begreb med at tage Examen, følte jeg, at det ogsaa for mig maatte være paa Tide at tage alvorlig fat, og jeg anskaffede mig da forskjellige Manuduktører, for at Arbejdet kunde gaa med fuld Kraft; thi at det var Maskinarbejde, at læse til kirurgisk Examen, saaledes som den nu en Gang var indrettet — det kan ingen nægte; og Maskinarbejdet var kun forskjelligt efter de forskjellige Maskinmestere, der skulde examinere. Men det var, som om en ond Dæmon foer i mig, hver Gang jeg kom i altfor intim Berørelse med det kirurgiske Akademi og hvad dertil hørte; og det maa indrømmes, at de Fordringer, som af dets Professorer stilledes til

Kandidaterne, til en vis Grad maatte oprøre og indignere ethvert fornuftigt og selvtænkende Menneske. Manuduktøren sagde — for at nævne et Exempel: «Lær Fengers Kollegiehæfte over Accouchement udenad paa Deres Fingre, saa at De kan staa paa et Ben og ramse det op fra Ende til anden; thi, kan De ikke det, naar han giver Dem Stikordet, saa vil De faae en daarlig Karakter; og glem saa ikke de forskjellige Anekdoter og smaa Vitser, som høre til, men giv dem endelig paa de rette Steder, det vil sige, paa de Steder, hvor han selv i en lang Række af Aar stadig har fortalt dem med en vis naiv Glæde; thi kommer De med dem paa et forkeert Sted, saa bliver han vred». Det var den Maade, hvorpaa man studerede Accouchement. Selvfølgelig hørte vi gamle Saxtorphs Forelæsninger over denne Videnskab og lærte noget af dem; men de Kundskaber, vi herved erhvervede os, havde ingen Værdi paa det kirurgiske Marked, hvor ikkun Fengers Varer stod i nogen Pris. — Kom jeg saa til Kirurgien, saa forbavsedes jeg hvert Øjeblik ved at høre Manuduktøren sige, at det og det egentlig ikke var saa ganske rigtigt, men at jeg skulde svare saaledes, hvis jeg blev examineret af Prof. A. medens Prof. B. forlangte et ganske andet Svar paa det samme Spørgsmaal. Man blev saaledes ligefrem nødsaget til, ikke alene at lære noget fejlagtigt, men ogsaa til vel at huske paa, hvem af Dhrr. Professorer, der skulde have det rigtige og hvem det forkeerte Svar. Da der nu var hele tre Professorer, der docerede og examinerede i Kirurgi, nemlig Fenger, Withusen og Callesen, der sandelig vare meget forskellige Individualiteter, saa vil man indse, at Opgaven, naar de alle tre skulde tilfredsstilles, kunde være vanskelig og ærgerlig nok for Examinanderne. Disse blev desuden plagede med en Mængde Petitesser, i hvilke især den gamle Fenger var meget stærk, og paa hvilke han satte saa stor Pris,

at selv den flinkeste Kandidat, der ellers i enhver Henseende havde klaret udmærket for sig, kunde udsætte sig for at faae en ringere Karakter, naar han ikke var fuldstændig inde i alle disse latterlige Smaaligheder, som i og for sig vare uden mindste Betydning. Jeg hørte saaledes en Gang Fenger examinere en meget flink Kandidat om de forskjellige Methoder og Midler, man havde til at standse Forblødninger, og Svarene faldt i enhver Henseende fyldestgjørende og tilfredsstillende ud. «Naa!» sagde saa F., «kan De nu ogsaa nævne mig nogle af de almindelige Husmidler, som anvendes til at standse mindre Forblødninger?» — Kandidaten nævnede nu en hel Snes saadanne, der faldt ham ind; men F., der ikke var fornøjet hermed, vedblev stadig at forcere den stakkels Kandidat til at nævne flere, og da dennes Viden i denne Retning omsider var bleven udtømt, udbrød F., at han jo dog maatte kjende et Middel, der fandtes i ethvert Hus. Da det forventede Svar endnu udeblev, udbrød F. megen gnaven: «Aa! Spindelvæv!» — Man kan ikke fortænke den flinke Kandidat i, at han blev ærgerlig over dette Dyrplageri og derfor bemærkede, at han i det Hus, hvor han havde sit Hjem, aldrig havde set Spindelvæv. — En anden Gang plagede han en stakkels Kandidat i et helt Kvarter med en vidtløftig Diskussion om, hvorvidt man ved en Aareladning helst skulde benytte et rødt eller et blaat Armbind. Kandidaten foretrak den røde Farve, fordi Blodpletter ikke saa let kunde ses paa den. — «Ja, det kan nok være ganske rigtigt,» sagde Fenger; «men er der ikke Tilfælde, hvor den blaa Farve bør foretrækkes?» — Kandidaten mente, at det var en temmelig indifferent Sag. — «Nej! det er det slet ikke,» udbrød F., «for hvis De skal aarelade en nervøs Dame, saa bliver hun bange for den røde Farve.»

Jeg kunde fortælle mange Historier af samme Slags, men jeg tør antage, at de her meddelte ere tilstrækkelige til at give et Begreb om, hvor absurd Examinationen undertiden kunde være ved den kirurgiske Examen, der for Resten ogsaa i andre Retninger gav rigelig Anledning til berettiget Anke. Medens saaledes saa vigtige Fag som Therapi og Pharmakologi (tilligemed Botanik og Kemi) kun havde en Time under en fælles Examinator, havde Accouchement alene for sig en hel Time. For hver Time gaves en Specialkarakter; men om denne kunde Kandidaten intet faae at vide, da den ikke nedskreves strax, men først efter en i en anden Stue holdt Konference med den Reservekirurg, der havde ført Protokollen, og den blev ikke bekjendtgjort. Om Censorer var der ikke Tale. Efter hvad der ganske aabent blev tilstaaet af en af Reservekirurgerne, havde disse en ikke ringe Indflydelse paa Dhrr. Professorers Bedømmelse af Kandidaten, og da disse i mange Tilfælde havde været Vedkommendes Manuduktører og følgelig havde personlig Interesse af, hvorledes det gik dem, saa var der al Grund til at se med mistænkelige Øjne paa dette temmelig uheldige Forhold. For at være retfærdig, skal jeg dog ikke undlade at bemærke, at vi i det mindste i et Fag, nemlig Anatomi, fik en særdeles lærerig og grundig Undervisning, der dog ikke skyldtes Akademiets egne Lærere, men to Privatdocenter, begge den Gang Militærlæger, den gemytlige Henck og den senere Professor ved Universitetet, Stein, for ikke at tale om den udmærkede praktiske Vejledning, vi fik af Ibsen.

Man har et ganske betegnende Udtryk, som hedder: «at se sig gal» paa en Person, for hvem man af en eller anden Grund nærer en særlig Aversion. Jeg tror nok, at dette Udtryk passede ganske godt paa mig og mine Følelser lige over for det kirurgiske Akademi og dets Institutioner. Jeg saae mig ligefrem

gal paa dem, og i Følge den bekjendte Sætning, »*Facit indignatio versus*», gav jeg mig til, i «Kjøbenhavnsposten» at skrive en Artikel, der var undertegnet «en Kandidat», i hvilken jeg temmelig skarpt belyste Forholdene ved Akademiet og den kirurgiske Examen. Artiklen vakte en ikke ringe Opsigt, og Professor Gundelach Møller mødte allerede nogle Dage efter med et temmelig uheldigt Svar, for saa vidt som han ganske havde misforstaaet «Kandidatens» Artikel, forvexlede Akademiet med dets Direktion og pukkede paa de store og gode Gjerninger, Akademiet i sin Tid havde udrettet, om hvilke ingen havde udtalt nogen Tvivl. Med ham var det altsaa en let Sag at blive færdig. Imidlertid blev «Kandidatens» Artikel vedblivende drøftet i de medicinske Kredse; man gjættede frem og tilbage paa, hvem dog Forfatteren kunde være, og de, der selv vare tilbøjelige til altid at trippe om paa Ræveklør, lugtede et helt Komplot bag ved «Kandidaten». Der fremkom da ogsaa en vidtløftig Replik under Mærket *A. G.*, der almindelig tilskreves en af Reservekirurgerne, og som vel delvis indrømmede Berettigelsen af de fleste af Kandidatens Ankeposter, men paa den anden Side vrimgede af uforskammede og uberettigede Insinuationer imod Forfatteren, hvem Forf. tilskrev uhæderlige Motiver, og som — man havde begyndt at faae Færten — ret beseet vel heller ikke var Kandidat, som han udgav sig for. — Disse nærgaaende Personligheder, som slet Intet havde med Sagen at gjøre, og fra hvilke jeg selv ganske havde afholdt mig, irriterede mig i højeste Grad. Jeg blev vred, hvad man aldrig skal blive under en saadan Fejde, og, da det var mig bekjendt, at Rygtet havde andre, der nødig vilde impliceres i Sagen, mistænkte for at staa bag mig, saa tog jeg en Beslutning, der maaske ikke var klog, men ialfald ærlig, og underskrev Svaret til *A. G.* med mit fulde

Navn, idet jeg afgav den Erklæring, at jeg og jeg alene var Forfatteren baade af den første alarmerende Artikel og de senere, der vare fremkomne under Mærket «en Kandidat.»

Jeg havde saaledes aabenlyst betraadt Krigsstien imod Akademiet, og det faldt mig ikke ind at kaste mig for Akademiet som angrende Synder. At tage kirurgisk Examen tænkte jeg naturligvis ikke længere paa, men jeg tog det med Ro, afventende de Par Aar, der endnu vare tilbage, inden den længe attraaede Sammensmeltning imellem Universitetet og Akademiet fandt Sted, og den nye, saakaldte kombinerede Examen for første Gang blev afholdt i 1838. Men selv ved denne undgik jeg ikke at faae en lille Luftning med fra det velsignede gamle Akademi. I kirurgiske Operationer blev jeg nemlig prøvet af Fenger. Efter at jeg havde udført de mig tildelte Operationer med tilhørende Forbindinger, som det syntes, aldeles tilfredsstillende, kom F. uheldigvis til paa sit Uhr at se, at der endnu manglede et Par Minutter, inden Timen var ude. Han spurgte mig da, om jeg kunde klippe med venstre Haand? — «Nej!» svarede jeg, «endskjønt jeg har øvet mig meget derpaa, kan jeg det dog ikke.» — «Jo vist kan De saa, prøv!» sagde F., idet han gav mig en stor Klump sammenrullet Charpi og en Sax i Haanden. Naturligvis filede jeg forgjæves med Saxen, uden at kunne klippe Klumpen igjennem. «Det var slemt, for en Kirurg skal være *ambidexter!*» sagde F. og bukkede, thi nu var Timen forbi.

Dagen efter Examen hævdede jeg de sidste 30 Rdl. af min ovenfor omtalte, lille Kapital, der saaledes havde opfyldt sin Pligt og holdt ud til Enden. Senere har den mange Gange været savnet.

Efter at jeg var bleven Kandidat, vedblev jeg fremdeles at bo i Riise's Hus, hvor jeg følte mig ganske som hjemme. Vel havde der af og til for kortere eller

længere Tid ogsaa været andre Pensionærer i Huset tilligemed mig, men ingen af disse havde sluttet sig saa nøje til Familien som jeg. De fleste af Riise's mange Børn havde jeg saa at sige seet fødes, havde utallige Gange baaret dem paa Armene, og leget med dem, medens de vare smaa, og ligesom Riise's elskværdige Hustru altid kaldte mig sin ældste Søn, saaledes fik hun af mig sjældent andet Navn end «Mutter.» Imellem Riise og mig var der desuden en ikke ringe Sympathi paa Grund af vor fælleds Interesse for Theatret og navnlig for Musik, der for os begge var den største og kjæreste Nydelse. Vi gave os begge af med at komponere lidt, han mest firstemmige Sange, som den Gang vare meget en vogue, medens jeg lavede en utallig Mængde Valse og Gallopader, der gjorde megen Lykke paa Ballerne og hvoraf en Snes Stykker udkom i Trykken, samt Sange og Romancer, af hvilke ogsaa flere ere trykte.

Det var ogsaa i Riise's Hus, at den første spæde Spire blev nedlagt til det nu saa mægtige Træ, «Musikforeningen». Den første Idee til denne Forening blev egentlig undfanget i det kgl. Theaters Parterre, hvor en stor Del ivrige Musikvenner vare samlede den 5te Marts 1836, Weyse's Fødselsdag, paa hvilken hans sidste Opera, «Festen paa Kenilworth», blev given. Den Gang existerede endnu det gamle Parterre, der var en billig Plads, og til hvilken Damer ikke havde Adgang, og i dette samledes jevnlig en stor Del Studerende, Literater, yngre Embedsmænd og andre Skuespilyndere, fordi de her vare sikke paa at træffe ligestemte Sjæle, med hvem de omtrent kunde sympathisere i Henseende til Opfattelse og Bedømmelse af de givne Stykker og deres Udførelse. I Aarene omtrent fra 1830—40 var der altid en fast Stok af Theater- og Musikvenner tilstede i Parterret, saa ofte Theatret havde noget Se- eller Høreværdigt at byde paa, og da

denne Kreds altid samledes paa den Side af Tilskuerpladsen, hvor den Kgl. Loge var, kaldtes den almindeligt Hofparterret, skjøndt Gud skal vide, at der var ikke noget Fornemt ved den. Der var i denne Kreds mange gode Hoveder og baade i musikalsk og æsthetisk Henseende dannede Mennesker, som forstode at bedømme dramatiske og musikalske Præstationer med Indsigt og Sagskundskab, og det var derfor naturligt, at disse i hin Tid vare de egentlige Toneangivere i Theatret og som oftest gave Signalet til Bifalds- eller Mishagstytringer. Medlemmerne af denne Kreds vare godt kjendte baade af Skuespillerne og af Orchestrets Medlemmer, og man havde en vis Respekt for dem, fordi de aldrig lode Noget af det, man i Theatersproget kaldte «Svineri», gaa upaatakt hen. Hvad enten der paa Scenen eller i Orchestret blev begaaet en Buk, kunde man være sikker paa at høre et tydeligt Hm! Hm! fra Hofparterret, og Vedkommende vidste da strax, hvad der var i Vejen. Men paa den anden Side kunde man ogsaa være overbevist om, at intet Godt og Paa-skjønnelsesværdigt gik upaaagtet forbi, men altid fremkaldte levende Bifald paa passende Sted og rigelige saakaldte «Kjenderbravoer», paa hvilke Vedkommende satte endnu større Pris. Denne opmærksomme og ufortrødne Følgen med fra Publikums Side havde upaatvivlelig en overmaade gavnlig Virkning paa Personalet, og det maa navnlig af denne Grund meget beklages, at der nu ikke længere findes noget virkeligt toneangivende Parterre i det Kgl. Theater.

Ved den omtalte Forestilling paa Weyse's Fødselsdag blev der af Forskjellige udtalt Beklagelse over den uheldige Stilling vore Komponister indtog, da det var saa godt som umuligt for dem at faa deres større Værker udgivne i Trykken, og det blev da foreslaaet, at man skulde prøve paa at danne en Forening til Udgivelse og Udbredelse af saadanne. Dette Forslag

vandt strax Anklang, og endnu samme Aften, da en Del af Theatergængerne vare samlede i Studenterforeningen, tegnede en halv Snes Stykker sig som Medlemmer af den eventuelle Forening i nævnte Øjemed. I de paafølgende Dage steg Medlemmernes Antal hurtigt, navnlig ved ufortrøden Bestræbelse af E. Collin og mig. Vi to i Forbindelse med Søren Kjerkegaard, hvem vi — jeg ved egentlig ikke af hvilken Grund — havde tilkaldt, samledes saa en Aften hos mig, hvor vi forfattede et Udkast til Love for Foreningen. Allerede den 16de Marts, elleve Dage efter Ideens første Undfangelse, da Antallet af Medlemmer var steget til 141, afholdtes den første Generalforsamling. ved hvilken jeg forelagde Udkast til Lovene, som derefter bleve diskuterede og vedtagne. Saaledes var Musikforeningen stiftet og har i snart 56 Aar ført en sund og frodig Tilværelse. Paa samme Generalforsamling valgtes den første Bestyrelse, der kom til at bestaa af I. P. E. Hartmann, Conferentsraad Holm, Ernst Weis, Ernst Bojesen, E. Collin, Riise og mig.

Medens jeg boede hos Riise, gjorde jeg hvert Aar paa min Fødselsdag en Frokost, til hvilken en stor Del af mine Venner stadig indfandt sig, endskjøndt Beværtningen var ganske tarvelig; men disse Frokoster havde nu engang faaet Ord for at være meget lystige og morsomme. Dette skyldtes hovedsagelig den Skik, jeg havde indført, at enhver Gratulant skulde medbringe en om end aldeles værdiløs Gave, hvad der gav Anledning til mange morsomme og vittige Indfald. I en Krog udenfor Døren var der opstillet et Skelet, holdende i Haanden en Ildtang, imellem hvis Brancher der var indstukket en stor Plakat med Paaskrift: «Ingen indlades uden Present!» Hændte det nu undertiden at en eller anden homo novus, der ikke kjendte Husets Regler, alligevel mødte uden at medbringe Nogetsomhelst, blev han uden Persons Anseelse øjeblikkelig af-

vist og anmodet om at forsyne sig med det Nødvendige inden han kunde vente at faae Adgang. Jeg erindrer kun et eneste Exempel paa, at En slap ind uden at medbringe Noget ved Hjælp af et godt Indfald. Det var naturligvis Philipsen, der altid var lidt aparte, som vedblivende paastod, at han virkelig havde medbragt en Present, nemlig en udmærket Appetit, der saavidt han vidste var den bedste Gave en Gjæst kunde bringe sin Vært. Dette Indfald maatte han imidlertid dyrt betale, idet de øvrige Gjæster uafbrudt proppede Alt muligt i ham, for at det kunde konstateres, at han virkelig havde medbragt en udmærket Appetit. Sædvanlig varede Frokosten til Kl. 6 à 7 om Aftenen, da jeg skulde hen i Familien for at modtage dens Lykønskninger og mere værdifulde Gaver. Som oftest sluttede de Dagen med et lille privat Sold oppe i Studenterforeningen.

Med særlig Fornøjelse mindes jeg endnu en af disse Fødselsdage, der afsluttedes med en mere end almindeligt glimrende Finale. Den ligesaa vittige og underholdende Selskabsmand som uovertræffelige sceniske Kunstner, Ludvig Phister, med hvem jeg den Gang omgikkes meget, havde nemlig indbudt mig og nogle fælleds Bekjendte til at slutte Dagen med et lille «afkjølede Bæger» hos sig, naar vi kom fra Studenterforeningen. Dette kunde imidlertid først ske Kl. 11, da der var Komputation, ved hvilken en af Carl Borgaard til Ære for Fødselsdagsbarnet forfattet Sang skulde afsynges. Da vi ankom i en meget gemytlig og løftet Stemning, stod allerede den duftende Bolle paa Bordet i den festlig oplyste Sal, omringet af Glas, der syntes os at have temmelig store Dimensioner. Den opmærksomme Vært bød os strax Velkomstbægeret; der smagte fortrinligt og gled overordentlig let ned over Tungen — som man siger. — Det er en ren Gudedrik — raabte Adskillige, medens dog Enkelte

syntes at nære en ubestemt Frygt for, at denne dejlige Drik maaske dog var altfor ren og ublandet. Phister forsikkrede imidlertid, at den var blandet med Vand, hvad der ogsaa var overensstemmende med den strængeste Sandhed, da han — hvad han hvidskede til mig — virkelig havde hældet en hel Theskefuld Vand i Bollen, for med frelst Samvittighed at kunne afgive denne Forsikkring. Skruplerne syntes at forsvinde, og under Sang og Skjæmt gled det ene Glas ned efter det andet. Vi havde vel saaledes siddet en halv Times Tid, da Sangeren F., som var bleven forsinket, ankom. Paa Grund af Udeblivelse blev han dømt til strax at drikke tre Glas, for at han kunde komme paa samme Højde som vi Andre. Dette syntes ham at være et rimeligt Forlangende, som han strax fyldestgjorde med stor Fornøjelse og cum maxima lettitate. Han havde imidlertid glemt at tage Temperaturforandringen med i Beregning; han var kommen fra en bidende Kulde ind i et meget varmt Værelse, og Virkningen af de hurtig tømte Glas udeblev under disse Omstændigheder ikke. Da han mærkede Uraad, forlangte han at blive lukket ud igjen strax, og Christian Schmidt, den senere saa bekjendte Casinoskuespiller, som den Gang endnu var en halv Dreng og højt betroet Tjener hos Phister, fik da Ordre til at følge F. ud. Phister, som den Gang endnu var ugift, boede i et Hus ligeoverfor Nicolai Taarn. Fra Gaden førte en meget høj og steil Stentrappe op til Gadedøren, og det var derfor ikke urimeligt, at Christian, da han havde lodset F. ned, raabte til ham: «Tag Dem nu endelig i Agt for Trappen, Hr. F.!» — «Aa! Pas Du bare Dig selv, Dreng!» — svarede F.; men i det Samme gled han og rutschede ned ad alle Trappetrinene og blev siddende paa Fortovet. Grinende lukkede Christian Gadedøren med de Ord: «Ja jeg sagde Dem det nok, Hr. F.! — God Nat!» — Da vi

Andre senere kom ned, sad F. endnu paa Fortovet, og Philipsen gjorde den Bemærkning, at han vist maatte være frossen fast og at det var bedst at faa fat i en Mukkert for at hugge ham op.

Da jeg allerede som Uexamineret havde gjort Tjeneste som Kompagnikirurg; blev der efter Skik og Brug, da jeg havde faaet Examen, tildeelt mig Bataillonskirurgs Karakter, og denne velklingende Titel, der gav mig Plads i Rangforordningens 8de Klasse Nr. 3, klæbde saa ved mig i over 30 Aar, indtil Lovgivningen atter tillod mig at blive den kvit. Min gode Ven, Adolf Simonsen, der var ansat i Generalitetet, havde faaet fat paa Brevet, hvori Udnævnelsen meddeltes mig, og ved et stort Middagsselskab, som han gav paa sin Fødselsdag, havde han henlagt Udnævnelsen og et Par nydelige gule Sporer under Servietten ved min Kuvert. Sporerne vakte almindelig Jubel, og det blev dekretet, at Støvlerne strax skulde trækkes af mig og Sporerne paaskrues, inden jeg kunde faa Lov til at spise.

Saaledes var jeg da nu baade Rangsperson og havde erhvervet mig jus practicandi. Men desværre var der til denne Ret for mig ikke samtidig knyttet nogen Forpligtelse for mine Medmennesker til at benytte min værdifulde Hjælp mod Erlæggelsen af en rimelig Godtgjørelse; og det var dog herpaa, det nærmest kom an, naar Retten skulde have nogen Betydning. Det var ikke nogen let Sag at skaffe sig Praxis i Kjøbenhavn, og den Gang var det endnu ikke almindeligt, at man lige fra Examensbordet flyttede ud og etablerede sig paa Landet, hvor man saa strax kunde optræde som en allerhovedes Karl, forbause de Indfødte ved mirakuløse Kure og tjene svære Penge. Hvad skulde jeg da nu stille op? — En god Ven gav mig, maaske halvt i Spøg — det Raad, at jeg skulde ind-

melde mig som Medlem i en af de borgerlige Klubber, hvor han mente, at jeg let maatte kunne insinuere mig hos de gamle gemytlige Borgere og bane mig Vej til Praxis i deres Familier. Endskjøndt jeg tilvisse ikke havde nogen Tro til Nyttens af dette Raad, gik jeg dog ind paa Tanken og blev Medlem af den meget ansete og velstaaende Klub, «det forenede borgerlige Selskab.» I Studenterforeningen havde man faaet at vide, paa hvilken Aften jeg vilde holde min Debut i Selskabet. Jeg var derfor næppe kommen til Sæde ved et Spillebord, — da jeg skulde have mig en «Jakob» med tre adstadige Borgermænd, med hvilke min Morbroder, der var et mangeaarigt og afholdt Medlem, havde gjort mig bekendt, — førend Tjeneren kom ind og underrettede mig om, at der var et Bud, der vilde tale med mig. Da jeg kom ud i Forstuen, saa jeg, at det var Studenterforeningens gamle Tjener, Anders, der skulde hilse fra Baronessen, om Doktoren vilde se hen til hende, da hun var bleven syg. Baade Anders og jeg havde ondt ved at bevare den tilbørlige Alvor, og jeg maatte derfor skynde mig at give ham kort Besked, idet jeg med en vigtig Forretningsmine svarede: «Ja det er godt!» — Jeg satte mig saa igjen til min «Jakob», der begyndte at more mig ypperligt paa Grund af de mange staaende Witzer, (der syntes at være uadskillelige fra dette Spil), som mine Medspillende uophørligt reve af sig. Men det varede ikke længe, inden jeg atter blev forstyrret af Tjeneren, da der nu var et andet Bud, der vilde tale med mig. Jeg blev lidt ærgerlig, da jeg nok kunde slutte mig til, at det var nye Gavtyvestreger fra dem oppe i Foreningen, og ganske rigtigt var Budet ingen Anden end Foreningens anden Tjener, Peter, der skulde hilse fra Grosserer Philipsen, om Hr. Doktoren ikke vilde være saa venlig at se op til ham snarest muligt, da han var meget daarlig. «Jo?» — svarede jeg — «vil Du hilse Hr.

Philipsen og sige, at han kan stole paa, at jeg skal se ind til ham endnu i Aften.» Kort efter var Spillet ude og der blev proponeret et Slag endnu, hvilket jeg dog maatte afslaa med Beklagelse over, at jeg var nødsaget til at forlade et saa behageligt Selskab. Naturligvis ilede jeg lige op i Studenterforeningen, hvor jeg blev modtaget med en Homerisk Latter af Skjælmerne, der havde foranstaltet denne efter deres Mening saa udmærkede Reklame for mig. Den forekom imidlertid mig lidt klodset og jeg frabad mig paa det Bestemteste en Gjentakelse.

Det blev mig meget snart indlysende, at de gamle brave Borgere vare vel fornøjede med deres gamle prøvede Huslæger, og det kunde ikke falde mig ind at vente, at de skulde skille sig af med dem til Fordel for mig. Iøvrigt maa jeg tilstaa, at Klubbens Medlemmer vare meget venlige og forekommende imod mig, og jeg tror nok at turde sige, at de i det Hele taget syntes ret godt om den livlige og muntre unge Mand, hvem efter meget kort Tids Forløb det Tillidshverv blev overdraget, at være Selskabets Baldirektør. Da jeg under Udøvelsen af denne Funktion lod mig det være særligt magtpaaliggende at tilvejebringe en tidligere ukjendt Elegance og Comfort i Damernes Toiletværelse, erhvervede jeg mig ogsaa de unge Damers almindelige Paaskjønnelse, hvilket de viste mig i Gjerningen ved hyppig at inklinere for mig paa Ballerne. Udenfor Ballerne strakte disse Inklinationer sig dog ikke. Jeg var heller ikke noget godt Parti.

Hvad der var Anledning til, at jeg den 2den Decbr. 1839 skulde møde ved den sædvanlige Søndagsparol paa Amalienborg, erindrer jeg ikke længere, men vist er det, at jeg i min Egenskab af Militærlæge var tilstede ved den sidste Kongeparol, som Frederik d. 6te

afholdt i dette Liv. Den gamle Konge havde jo i længere Tid været syg, men i de lakoniske Bulletiner, som hver Dag udgaves om hans Befindende, havde det i lang Tid hedt sig, at «Kræfterne tiltage», hvad der foranledigede mig til den Bemærkning: at hvis den Mand nogensinde skulde dø, saa maatte Dødsaaarsagen absolut blive et altfor uhyre Overmaal af Kræfter. Ved den omtalte Parol var han imidlertid meget svag og maatte støtte sig paa sin Sabel for at kunne staa paa Benene. Den næste Morgen døde han. Om Middagen var jeg tilstede paa Amalienborg, da Christian den 8de proklameredes til Konge og for første Gang viste sig som saadan for sit Folk, og jeg var Vidne til dette Folks Spænding, medens det stadig ventede, at Giveren af den Norske Konstitution skulde trække et Dokument op af Lommen, der tilsikkrede det danske Folk en lignende Velsignelse. Mange paastode, at de havde seet den højt betroede Adler staa bag Kongen, holdende i Haanden en Papirsrulle, der selvfølgelig ikke kunde indeholde Andet end den forventede Konstitution, og man vilde vide, at den skulde offentliggøres strax, hvis der viste sig ildespaaende Demonstrationer eller hørtes truende Oprørskrig af den forsamlede Mængde. Men denne forholdt sig ganske rolig, og Konstitutionen blev liggende ligesaa rolig i Kongens eller Adlers Lomme, hvis den virkelig var i en af dem. Efter denne Skuffelse adskiltes Mængden for at forberede sig til at afholde Møder for at affatte Adresser og Petitioner. Endnu samme Aften overværede jeg et meget talrigt besøgt og animeret Møde af Studenterne i Hotel d'Angleterres store Sal, hvor de unge Frihedsmænd aabnede deres Veltalenheds Sluser og holdt begejstrede Taler, medens dog de Besindigere, der navnlig repræsenteredes af P. Kjerkegaard og Rasmus Nielsen, søgte at holde lidt igjen. Der kunde saaledes ikke opnaaes nogen Enighed, men Studenterne delte sig i

to Partier, der hver for sig indgav en Adresse af højst forskjelligt Indhold. I Hovedstaden var der i disse Dage et meget bevæget og interessant Liv, der mest førtes paa de offentlige Steder, Klubberne og Konditorierne, da Ingen havde Ro eller Lyst til at blive hjemme. Alle vilde nu give deres Besyv med, om hvilken Regjeringsform, der passede bedst for Danmark, og allevegne fra strømmede der Adresser og Deputationer ind paa Kongen, der modtog dem alle og var utrættelig i at give huldrige Svar til alle, men vogtede sig vel for at give Løfter til Nogen. — De let bevægelige og lidt letsindige Kjøbenhavnerne bleve imidlertid snart trætte af disse evindelige Adresser, som der dog ikke kom Noget ud af, og Hofmarschallatets Bekjendtgjørelser om, hvilken Sørgedragt der skulde anlægges og hvorledes den skulde bæres af de forskjellige Klasser i Samfundet, — om lit de parade og castrum doloris, — om de Personer, der skulde have Funktioner ved disse, om det vidtløftige Ceremoniel, der skulde følges ved Bisættelsen osv. osv. — lagde nu Beslag paa Publikums Opmærksomhed og leverede tilstrækkeligt Stof til Snak og Sladder. Man tillod sig endog saa at spøge med disse alvorsfulde Sager, og der lavedes den Kjældermand om Dhrr. Officerer, der paraderede i Sørgegemaakt, at de vilde blive adlede og erholde Navnene Hellebardenfleth og Katafalkenskjold, medens Digteren H. P. Holst, der havde forfattet det «Farvel», der blev afsunget over Vesterport, da det kongelige Lig passerede derigjennem, skulde optages i den danske Adel under Navnet: Peter Vester Portenskjold.

Jeg var imellem dem, der afsang dette «Farvel», hvortil Weyse havde komponeret Musiken; men vi kunde godt have sparet os Ulejligheden, da Ingen hørte derpaa. Hele Sørgeprocessionen gjennem Byens Gader gik nemlig for sig med en Iilfærdighed og en

Hurtighed, der kun slet harmonerede med Situationen. De Herrer af Følget, som vare beordrede til at gaae, bleve i den Grad overanstrengte og forpustede, at de næppe kunde vinde med. Ja! det hændte endogsaa, at en af disse, en ældre Søofficer, blev medtagen i den Grad, at han, da Toget naaede Frihedsstøtten, faldt om og døde. Det saa ud, som om Vedkommende blot ønskede at faa det Hele overstaaet saa hurtigt som muligt, — hvad der vistnok ogsaa var Tilfældet, da man stadig, — skjøndt uden mindste Grund, — nærede Frygt for Spektakler og Optøjer. Alt dette i Forbindelse med det højst ubehagelige kolde og fugtige Vejr midt i Januar Maaned bevirkede, at hele Sørgetoget gjorde et mere uhyggeligt end højtideligt Indtryk paa den store Menneskemasse, der overalt havde samlet sig, for at overvære dette Skuespil. Ved Indkjørselen til Frederiksbergs Alle opløste Toget sig, medens den kgl. Lign gvounder Eskorte af en Afdeling Husarer kjørte videre ad Landevejen. I Selskab med tre gode Venner kjørte jeg lidt efter Midnat i en lukket Vogn til Roeskilde, da vi vilde overvære Bisættelsen i Domkirken den næste Formiddag. Da det selvfølgelig vilde være aldeles umuligt at faae Tag over Hovedet i Roeskilde, havde vi været saa forsynlige, i vor Vogn, der foreløbig vilde blive vort Logis, at medtage et Brædt, der kunde tjene os som Bord, Lygter med Lys i, Kort — hvis Tiden skulde falde os altfor lang, — og nogle styrkende Spise- og Drikkevarer. I Begyndelsen prøvede vi paa at være underholdende, men det vilde ikke ret lykkes, og i al Fald forsvandt et hvert Spor af Humør og Gemytlighed, da vi udenfor Roskildenhvile saae Ligvognen med det kongelige Lig holde ene og forladt foran Kroen, medens den udmattede og forfrosne Eskorte udhvilede og varmede sig indenfor. Herfra blev senere op ad Dagen Kisten baaren af Bønderne til Roeskilde, hvor Processionen

saa igjen dannede sig efter det foreskrevne Ceremoniel. Paa Grund af mit udbredte Bekjendtskab imellem de Musicerende, der skulde udføre Sørgekantaten i Kirken fik jeg en ypperlig Plads imellem Sangerne, hvorfra jeg kunde overse hele Højtideligheden. Da denne var forbi, kjørte vi Alle til min Broders Præstegaard i Hvedstrup, hvor vi bleve opvarmede og forfriskede ovenpaa Nattens og Dagens Besværligheder og sluttede Dagen med en gemytlig l'hombre.

I hele to Maaneder havde nu vort eneste Theater været lukket og de stakkels Kjøbenhavnere havde maattet undvære deres kjæreste Fornøjelse og deres udtømmelige Stof til Konversation i Selskaber og paa offentlige Steder. Endelig aabnedes da Theatret igjen den 3die Febr. 1840 med den første Opførelse af H. C. Andersens Drama: «Mulatten». Philipsen fandt, at det var et uhyre Held for Theatret, at det efter den lange Sorgens Tid kunde begynde med en Mulat, der passende kunde repræsentere Halvsorgen, inden man gik over til lystigere Stykker. — Kongen selv kom dog først i Theatret d. 2ode Marts, da der opførtes et af Bournonville komponeret Balletdivertissement «Fædrelandets Muser» og efter Befaling «Norma», hvorved Hs. Majestæt til Overflod konstaterede sin Forkjærlighed for den italienske Opera, af hvilken vi i hans Regjeringstid fik meget Mere at høre, end de Fleste syntes om.

«Nu ville vi Alle spare!» — havde Kongen sagt — og Begyndelsen til disse Besparelser blev gjort ved Afholdelsen af det store pragtfulde Bal parée paa Christiansborg Slot d. 22de Maj i Anledning af Kongeparrets Sølvbryllupsfest. At jeg var med til den Historie, følger af sig selv, og ved Hjælp af min gode Ven Sally, der var Sekretærvæd Hofmarchallatet, var det en let Sag for mig at faa et Adgangskort. Alverden vilde med ved denne Lejlighed, og Alverden — idetmindste den

Del af denne, som jeg kjendte —, kom ogsaa med, iblandt Andre en Deel gode Venner fra Studenterforeningen. I mange Dage var der nu i det hele Kjøbenhavn ikke Tale om Andet end om den forestaaende glimrende Fest og om de Toiletter, hvori man skulde give Møde. For de civilt Uniformeredes Vedkommende var der nemlig indtraadt en fuldstændig Revolution i Paaklædningen. «*Quidquid delirant reges plectuntur Achivi!*» Hs. Majestæt, der ubestrideligt var i Besiddelse af en meget smuk Buste, var af Naturen lidt mere stedmoderlig behandlet i Henseende til Underkroppen og yndede derfor ikke de snevre hvide Knæbenklæder, der tidligere havde været reglementerede til Galla, men befalede, at disse for Fremtiden skulde ombyttes med lange hvide med Guldstriber forsynede Caschemirs Pantalons, medens de Militære beordredes til at møde i revumæssig Paaklædning med fine Lærredsbenklæder. Ved disse Bestemmelser blev en betydelig Mængde hvide Knæbenklæder vakante, og jeg benyttede denne Omstændighed til at laane et Par saadanne af min Kollega i Musikforeningens Administration, Conferentsraad Holm. Som Bataillonskirurg maatte jeg nemlig være i Uniform, men jeg kunde dog ikke bekvemme mig til at møde i rød Kjole og hvide Lærreds Permissioner. Da jeg den Gang ikke var i Tjenesten, behøvede jeg ikke at bryde mig om den udstedte Ordre, men iførte mig, da Aftenen kom, Conferentsraadens elegante Knæbenklæder, som passede mig brillant, hvid Vest, hvide Silkestrømper og Sko med Spænder i. Til denne Undermundering tog den røde Kjole sig ikke saa ilde ud endda, og efterat jeg havde faaet Pariserkaarden paa og den trekantede Hat under Armen, syntes jeg idetmindste selv, at jeg saa Pokkers elegant ud. Da alle Byens Karether vare beslaglagte af Balgjæster, lykkedes det først efter stort Besvær at faa fat i en gammel Kasse, i hvilken vi da

sex i Tallet, lutter gode Venner fra Studenterforeningen, kjørte op til Slottet, alle i et ganske ypperligt Humør. Vognrækken var saa lang, at vi først helt oppe ved Volden kunde slutte os til den, og vi havde ogsaa et langt Stykke Vej at kjøre Skridt for Skridt, før vi kunde naa Maalet. Det var endnu ganske lyst og Gaderne vare fulde af Folk, der morede sig med at gjøre kritiske og vittige Bemærkninger om de pyntede Balgjæster i Vognene. Hver Gang vi traf paa nogen af vore nærmere Bekjendte, der nikkede ind til os, stak jeg til stor Fornøjelse for Publikum et af mine silkebestrømpede Been ud af Karethvinduet for at vise, hvor nydelig jeg var, og hele Vejen igjennem førte vi en livlig og underholdende Konversation med Folk paa Gaden. Der var ikke Spor af Højtidelighed i vor Stemning, da vi omsider naaede op i de glimrende Sale og blandede os imellem de pyntede Gjæster, af hvilke jeg personlig kjendte en stor Mængde; men det Hele gjorde et smukt og overmaade behageligt Indtryk. Ingen følte sig generet eller trykket, men Stemningen var meget animeret og fornøjelig. Enkelte vare endogsaa efter Tid og Sted maaske lidt vel gemytlige. Jeg husker saaledes en meget morsom Scene, i hvilken Hovedpersonen var en Brandofficer i Uniform. I sin borgerlige Stilling var Manden en velbekjendt Malermester, som paa Grund af sit store, runde, altid stærkt farvede røde Ansigt aldrig blev kaldet Andet end Poul Brunrødt. Da man i Riddersalen var ifærd med at danne Quadrille francaise, besluttede han at være med og engagerede i denne Hensigt en kjøn lille Dame, hvem han syntes godt om. Det var tilfældigviis en af de Augustenborgske Prindsesser, der vel studsede lidt over Engagementet, men dog smilende tog imod det og holdt gode Miner, da hun stillede sig op i den fyrstelige Kvadrille med sin Brandofficer. Denne lod sig aldeles ikke dekontenonsere af det fornemme

Selskab, hvori han saa uforvarende var dumpet ned, men syntes at befinde sig saa vel som en Fisk i Vandet, og vovede i sin Solo adskillige mærkværdige pas, der i høj Grad morede baade hans Meddandsere og de omstaaende Tilskuere. Det latterligste ved den hele Scene var dog hans forbausede Ansigt, da han, efter at have ført sin Dame tilbage til sin Plads, fik at vide, hvem han havde gjort den Ære at dandse med. — Der blev ogsaa dandset i en anden Sal, hvor efterhaanden et udvalgt Selskab af Damer og Herrer, der forud kjendte hverandre og ikke satte synderlig Pris paa at blive regnet til la haute volée, havde samlet sig og dandsede ret af Hjertenslyst og med stor Udholdenhed, hvad der aabenbart meget tiltalte Kongen, som i længere Tid opholdt sig i denne Sal for at glæde sig over de livlige Dandsere og Dandserinder. Selv den ivrigste Dandser sætter imidlertid ogsaa nogen Pris paa de mere materielle Fornødenheders Tilfredsstillelse, og i denne Henseende var den Kreds, til hvilken jeg nærmest havde sluttet mig, meget heldigt stillet paa Grund af mit personlige Bekjendtskab til en af de Kammerherrer, som ved denne Lejlighed fungerede som Marschaller. Denne rare Mand sørgede under hele Festen saa omhyggeligt for os, som en Høne for sine Kyllinger. Det maa indrømmes, at den hele Fest var særdeles vellykket; men den var vistnok mere fornøjelig for Gæsterne end for Værten, som var lidt betænkelig og forstemt over de Pøbeloptøjer, der samtidig fandt Sted paa Slotspladsen. Man skreg og hujede, peb og truede med at slaa Vinduerne ind i Slottet, saa at det tilsidst blev nødvendigt at rydde Pladsen ved et Chok af Husarerne.

En Maanedstid derefter, den 28de Juni, havde vi saa Kroningsfesten i Frederiksborg. De mange Penge, som den kostede, kunde maaske ogsaa uden Skade have været sparede; men os forskaffede den et Par

overordentlig morsomme og æventyrlige Dage, som jeg regner til mine behageligste Minder. En stor Del af Studenterforeningens Medlemmer, saavidt jeg husker 60 i Tallet, besluttede at tage ud til den Spas, efter at vi først igjennem Sally havde sikret os Adgangskort til alle de Seeværdigheder, hvortil saadanne behøvedes. Men der var mange andre Vanskeligheder at overvinde, inden Turen kunde komme i Gang. At opdrive Kjøretøjer til Frederiksborg, blev ligefrem erklæret for umuligt. Naal kunde vi ikke naa derhen til Lands, saa kunde vi jo prøve Søvejen, «de Danskes Vej til Ros og Magt», der i dette Tilfælde rigtignok var en Omvej, mon dog ogsaa en Udvej. Vi lejede da det lille Dampskib «Jylland», der befordrede den hele Ladning af lystige og overgivne Passagerer til Rungsted, hvorfra vi saa vilde tilbagelægge Resten af den dejlige Vej med Apostlenes Befordring. Ved Rungsted forefandt vi heldigviis den af Foreningens Vært afsendte og af to af dens Tjenere convojerede Bagagevogn, der indeholdt hele vort Kroningsmaaltid, der hovedsagelig bestod af forlorn Skildpade, foruden en Mængde andre faste og flydende Næringsmidler, der for nogle Dage kunde holde Hungersnøden borte fra 60 med god Appetit forsynede Ungersvende. Vi kunde nu roligt marschere af, da vi vidste vor Tilværelse nogenlunde sikret for det Første. — Men naar vi nu kom til Frederiksborg, hvad saa? — Byen var selvfølgelig saa belemret med Indkvartering af alle de mangfoldige Mennesker, der havde noget med Kroningen at gjøre enten som Funktionærer eller indbudte Gjæster, at selv det mindste Hul i hvert Hus var optaget, og Værten med Familie var tvungen til at trække sig tilbage til Loftet. Hvad skulde saa vi 60 Fyre gribe til, for at finde et Sted, hvor vi kunde søge hen om Dagen og slumre lidt om Natten?! — For Alt det havde den gamle Studenterven, Konferentsraad

Collin, sørget paa den mest tilfredsstillende Maade af Verden. Ejeren eller Forpagteren (?) af Frederiksborgs Ladegaard, der laa tæt udenfor Hillerød, havde nemlig netop ladet opføre en ny Staldbygning, der kunde rumme flere hundrede Kreaturer, men som endnu ikke var tagen i Brug, og paa Collins Anmodning havde han overladt denne Bygning til Kaserne for de 60 Studenter, som her fik et ganske fortræffeligt Logis. Den store Søsterseng var redet paa første Sal, det vil sige paa Loftet, over hvilket var udbredt et tykt Lag frisk Halm og Hø, der indbød til Hvile. I Stue-Etagen, den egentlige Stald, var der hensat lange Borde, ved hvilke vi siddende paa Bænke, kunde indtage vore Maaltider. Udenfor var der Pumper og de for Kreaturerne bestemte Vandtruge, ved hvilke vi kunde foretage vort Morgentoilette. Det Hele var uhyre gemytligt, og jeg tvivler meget om, at Nogen af os vilde have byttet dette Logis for en elegant Salon med en med Fjeder madratter forsynet forgyldt Seng. Da vi hen paa Eftermiddagen ankom, var vi henrykte over at tage vort Logement i Besiddelse, og efter at vi først havde hilst paa Værten og Konferentsraad Collin, der boede hos ham, bleve de lange Borde strax dækkede og forsynede med Forfriskninger, da vi baade vare sultne og tørstige ovenpaa den lange Vandring. At der fulgte en lille Bolle efter Aftensmaden, følger af sig selv. Lys blev det dog ikke tilladt os at have, saalidt som at røge Tobak i det brandfarlige Lokale; men det behøvedes da endelig heller ikke, da det i disse lyse Sommernætter var lyst omtrent til Sengetid, og Tobakken smagte nok saa godt i den frie Luft. Da vi nu skulde til Ro og Enhver indrettede sit Natteleje efter Behag med lidt eller meget Hø under Hovedet, bemærkedes det, at en af Kameraterne, — der var bekjendt som en temmelig pertentlig Kavaller, og derhos var mistænkt for, at hans nydelige blonde

Krøller ikke vare ganske naturlige, men egentlig tilhørte en Paryk —, havde medført et Pudevaar, som han stoppede med Hø for at Lokkerne ikke skulde tage Skade ved at komme i umiddelbar Berørelse med Høet. Denne Sybarisme kunde naturligvis ikke taaes i dette Selskab, og den fine Mand var fra nu af pris-given til Forfølgelse og alskens Drillerier. Af en Knappennal blev der i en Hast lavet en Krog, der blev fastgjort til et Seilgarn, og dette blev saa kastet over en af Lægterne i Taget, saa at der dannedes et fuldstændigt lille Hejseapparat. Dette blev betroet til den Banlystes Sidemand. Med Behændighed og Underfundighed fik denne saa Krogen fastgjort i den blonde Paryk, som derpaa ved et rask Ryk i den anden Ende af Seilgarnet gik til Vejrs. Man tænke sig nu den stakkels skaldede Mands Forbavselse og hans uafadelige krampagtige Famlen efter det borte-blevne Klenodie, og man vil ikke fortænke os i, at denne lille Scene, der blev ypperlig udført, blev modtaget med en skraldende Latter, der næsten ikke lar til at standse. Da Parykken omsider dalede ned og blev attraperet af dens Ejermand, var denne saa forsigtig, at han bandt corpus delicti fast til Hovedet med sit Lommetørklæde, for at forebygge Gjentagelse af den Spas, der forresten nær havde ødelagt hele vor Nattero; thi Lystigheden var bleven saa stor, at den ikke vilde høre op igjen, og det regnede uophørligt ned med Brandere og Vittigheder. Et Øjeblik kunde det se ud, som om der nu vilde blive roligt; men saa kom pludseligt En eller Anden med en Bemærkning, der atter fremkaldte en Lattersalve over hele Linien. Da vi dog gjerne skulde søve lidt for at kunne udholde Kroningsdagens Anstrengelser, maatte man tilsidt gjøre sig vred for at stoppe Munden paa de alfor utrættelige Spasmagere, saa at der omsider blev Ro i Hallen, og Søvnens Gud fik Lov at sætte sig paa vore trætte Øjenlaage.

Det Første, vi foretog os, da vi efter en vederkvægende Søvn vaagnede den næste Morgen, var at ile ud under Pumperne, for at faae et forfriskende Styrtebad og en alvorlig Afskylning af Hovederne, for at Haarene kunde blive tilbørlig rensede for det vedhængende Halm og Hø. Det øvrige Toilette var snart gjort, da det kun bestod i at trække Støvler og Frakker paa, hvilke sidste havde gjort Tjeneste som Overdyne om Natten. Forresten var det svært med at hitte Rede paa Skotøjet, men efter en Del Vrøvl lykkedes det dog omsider Enhver af os, at komme til at staae i sine egne Støvler.

Endskjøndt vi havde det saa inderlig godt hjemme i vort Kvartér og fandt det hele Samliv saa særdeles behageligt, maatte vi jo dog, efter at have nydt vor Morgenkaffe med Tilbehør, see til at komme afsted, for at betragte det Liv og det Røre, der efterhaanden udviklede sig i den lille By, hvorhen der uafbrudt ankom Strømme af Rejsende baade fra Hovedstaden og fra Lanødet. Dagvognen fra Kjøbenhavn havde alene over tyve Bivogne. Byens Fysiognomi var heelt forandret, og ud af alle Vinduerne tittede fornemme Ansigter, som ellers ikke hørte hjemme dér. Vor første Gang var ud til Slotsbakken og Indelukket, hvor de Tropper, der skulde forrette Vagttjenesten i og ved Slottet, Livjægerkorpset og Kongens eget Regiment, bivouakerede. I de deilige Omgivelser, tog Teltleiren sig overordentlig smukt ud, og de mange Besøgende, der stadig strømmede ud til den og bleve meget forekommende modtagne af Dhrr. Officerer, fremkaldte et meget livligt og tiltalende Tableau. Ogsaa Opholdet i den indre Slotsgaard, hvortil vore Billetter aabnede os uhindret Adgang, var meget interessant, saa vel ved den travle Bevægelse, som her herskede, som maaskee især fordi det skaffede os Leilighed til at gjøre et lille Indblik i selve de kongelige og fyrstelige Personers Menage. Ogsaa for disse var nemlig

Pladsen meget kneben og indskrænket, og mange af dem maatte tage til Takke med Leiligheder, som var alt andet end bekvemme. De unge Prindsesser af Hessen og Augustenborg vare saaledes indkvarterede i et af Taarnene, hvis Vindueskarme paa Grund af de tykke Mure var usædvanlig brede. I disse havde de unge livsglade Prindsesser sat sig op, for at kunne betragte Folkelivet og Forberedelserne til Kroningen, og det lod til, at dette for dem usædvanlige, man kan gjerne sige offentlige Liv midt imellem Publikum og uden for al Etikette, forskaffede dem en særlig Fornøjelse. At vor Loyalitet blussede op i stærke Flammer ved Betragtningen af disse elskværdige unge Fyrstinder, behøver jeg ikke at sige.

Der var saa hyggeligt i denne Slotsgaard, at vi ikke mærkede, at Tiden løb fra os, og vi maatte nu skynde os med at komme hjem til vort Kreaturpalads, hvor Middagsmaden maatte indtages, inden Kroningshøitidelighederne begyndte, da vi ellers vanskeligt vilde kunne opdrive noget Spiseligt den hele Dag.* Netop som vi vare færdige med vor Diner, kom Konferentsraad Collin gaaende hen til os i hele sin Kroningsstads: fuldstændig Ridderdragt med orangefarvet Fløjels Kaabe og Hat med hvid Fjer. Han saae ganske ulykkelig ud og syntes at befinde sig temmelig ilde i dette Kostume. «Ja!» — sagde han — «nu kan de see, hvordan jeg er uglet ud; jeg vil hellere lade dem see mig strax, for at de ikke skulle komme til at lee, naar de siden faae mig at see i Processionen.» — I den Henseende kunde han imidlertid være ganske rolig; der var vist Ingen iblandt os, hvem det kunde falde ind at lee af ham.

Det var nu paa Tiden at komme afsted, for ikke at komme for silde til at see hele Herligheden. Vore Billetter gave os Adgang til Kirken, men vi foretrak at blive udenfor i Slotsgaarden, for at kunne see hele

Optoget, naar det passerede over Svalen paa Slottet og derefter ned over den med rødt Klæde belagte Vei over Gaarden lige til Kirken. Efter af Processionen var passeret, kunde Ingen fængere komme ind i Kirken; men jeg kom der alligevel, idet jeg, støttende mig til mine Musikbekjendtskaber, gik ad en Bagdør op til Orgelet, hvor Orkestret og Sangerne vare placerede, og herfra havde jeg den bedste Udsigt over Kirken og Hvad der foregik i denne under Kroningsakten. Jeg skal forøvrigt ikke opholde mig ved en Beskrivelse af denne, der kan findes i Datidens Blade, men kun sige saa meget, at det Hele tog sig langt kjønnere ud i Virkeligheden, end paa Schacks Kroningsbillede. Efter at Kroningen var forbi, skulde vi saa op i Riddersalen, for at see de kronede Majestæter sidde ved Taffelet. Paa en Forhøining i det ene Hjørne af Salen sad Kongeparret ganske ene og lod sig beskue af Folket, der defilerede forbi. Jeg syntes næsten, at jeg havde ganske ondt af de to Majestæter, der sadde saa ene og forladte og ingen ordentlig Madro kunde faae paa deres Kroningsdag; det er ikke en Gang sandsynligt, at de fik deres Mad varm, da den havde en lang Vej at passere og maatte gaa igjennem mange Hænder, inden den naaede til dem. Fra Køkkene til Tjenerne, fra disse til Hof- og Kammerjunkere, saa til Kammerherrer og endelig til de allerfornemste Excelenser, der præsenterede dem for de allerhøieste Herskaber, maatte Retterne vandre. Da de forskjellige Tafler vare forbi, kunde man mere sig ved at see de gamle Riddere i deres karmoisinrøde og orange-gule Kapper (efter den respektive Rang) komme ned i det mest glimrende Humør af Verden, for at stige ind i deres ventende Ekvipager, hvad der forresten for Adskillige ikke var nogen ganske let Sag og først lykkedes dem ved deres Tjeneres Hjælp. Om de gamle Herrer vare saa «kreuzfidele», fordi de af et ærligt

dansk Hjærte havde tømt et lovligt stort Glas paa Majestæternes Velgaaende, eller fordi de nu kunde komme hjem og aflægge det Kostume, der aabenbart generede de Allefleste betydeligt, skal jeg lade staa hen.

Af Seeværdigheder var der nu kun tilbage det store Fyrværkeri, der blev afbrændt Kl. 11. Det kan godt være, at det var overmaade storartet og smukt; men desværre fik Ingen det at see, da det paa Grund af det blikstille Vejr lige fra Begyndelsen af var indhyllet i et tæt Slør af Krudtdamp, hvorigjennem man kun af og til kunde øine et enkelt Glimt. Man kunde ganske vist have anvendt sin Tid paa en mere fornøjelig Maade, end ved at staa i en stiv Klokketime i Trængsel, uden at see Andet end sin Formands Ryg.

Hermed vare Festlighederne forbi. Men for mit Vedkommende var der kommet et lidt alvorligere Moment ind imellem den megen Lystighed. En Officer, Søn af en af Kongens Generaladjutanter, var nemlig pludselig bleven alvorlig syg, og Prof. O. Bang, der som Etatsraad var tilstede ved Kroningen, blev kaldet til ham. Da Bang traf mig i Slotsgaarden, anmodede han mig om at aarelade Patienten, der var angreben af Pleuritis, og om derefter at blive hos ham og tilsee ham, indtil han uden Fare kunde kjøres til Kjøbenhavn. Som Følge heraf kunde jeg ikke gjøre Hjemtouren med Kameraterne, men maatte blive i Frederiksborg endnu i nogle Dage, i hvilken Tid jeg fik Bolig paa selve Slottet og en brillant Forplejning fra Hs. Majestæts eget Kjøkken. Nogle Dage efter kjørte jeg med Patienten standsmæssigt hjem i Kareth med fire Heste for. Dagen efter blev der mig tilsendt et raisonabelt Honorar, og min Kroningsreise havde saaledes bragt mig baade Fornøjelse og Indtægt. Patienten lever endnu og er i Tidens Løb avanceret til Generallieutenant, p. p.

Kort efter Christian den 8des Thronbestigelse var det besluttet at afsende en Orlogsfregat i den Hensigt at afslutte Handelstraktater og indsætte Konsuler i de forskjellige Sydamerikanske Stater baade paa Øst- og Vestkysten. Det var mange Aar siden, at en dansk Orlogsmand havde været paa en saa lang Tour, og det var derfor ganske naturligt, at Mange havde stor Lyst til at komme med paa den. Admiralitetet viste sig ogsaa meget imødekommende imod Dhrr. Marineofficerer og udkommanderede fjorten Officerer med den foruden Chefen, Kommandør Chr. Wulff. Da jeg var hjærtelig kjed af at gaae og drive i Kjøbenhavn og længtes inderlig efter at komme ud og see mig om i Verden, var det mit højeste Ønske at kunne komme med paa denne interessante Rejse; men da de to Læger, med hvilke en Fregat var normeret, allerede vare udnævnte, syntes det næsten at høre til Umulighederne for mig at faae dette brændende Ønske opfyldt. Ved stor Ihærdighed og utrættelig Hængen i, samt ved indflydelsesrig Protektion, lykkedes det mig dog omsider at bevæge nogle meget formaaende Personer til at interessere sig levende for mig, og da tilmed Chefen, der var gunstig stemt for mig, udtalte det som sit personlige Ønske, at der skulde ansættes en tredie Læge paa Fregatten, erholdt jeg under 18de August 1840 en Skrivelse fra Admiralitets- og Comissariatskollegiet, der meddelte mig, at jeg var bleven antaget som Underchirurg paa Fregatten «Bellona» med 20 Rdlr. i maanedlig Gage og Forpleining ved Officersbordet. Det var jo vistnok ikke glimrende Betingelser at gaae ind paa, men dette var mig af underordnet Vigtighed; jeg kom med og var ustyrlig taknemlig og glad. Hvem der derimod slet ikke var glad over denne tredie Læge, det var Skibets Næstkommanderende, daværende Kapitainlieutenant Steen Bille, der nu skulde skaffe Plads til 21 Messemedlemmer,

nemlig: foruden de 14 Officerer til 3 Læger, en Præst, Proviantforvalteren, Chefens Secretair og Naturforskeren, Dr. Henrik Krøyer, der ogsaa havde faaet Tilladelse til at følge med Expeditionen. Og saa var der endda for en Del af Reisen to Passagerer, der ogsaa fik Forpleining i Messen og skulde have en Soveplads om Natten. Opgaven var i Sandhed vanskelig nok, men Næstkommanderende lovede, at Alting nok efterhaanden skulde komme i Orden, naar vi — som han udtrykte sig — «først vare komne lidt til Ro i aaben Sø.» Efter at have bivouakeret nogle Nætter bag et grønt Forhæng, fik jeg da ogsaa mit Lukaf indrettet ved Siden af Krøyers paa Batteriets Styrbordsside. Det bestod, ligesom hans af sammenføjede Skodder, der vare overtrukne med malet Lærred; stort var det just ikke, men lyst, luftigt og udmærket armeret med 6 Geværer, lige saa mange Huggere og en Kanon. Over denne var min engelske Hængekøje anbragt, og i den sov man ganske fortræffeligt og uafhængig af Skibets Bevægelser, medens det var et reent Kunststykke at ligge fast i Standkøjerne, naar Søen var urolig; kun maatte jeg passe paa, at Køjen var ordentlig fastsurret i en passende Afstand fra Kanonen, med hvilken det ikke var behageligt at komme i altfor intim Berøring. Var end dette Lukaf lovlig kjøligt og luftigt, medens vi færdedes i de kolde Zoner, saa indsaae jeg dog strax, at det, saa snart vi kom i Varmen, vilde have sine betydelige Fordele og afgive et langt behageligere og sundere Opholdssted end de lumre og indelukkede Officerslukafer paa Banjerne, af hvilke tilmed adskillige maatte huse to Beboere. Jeg havde saaledes i det Hele taget god Grund til at være tilfreds med mit Logement, for hvilket jeg egentlig kun havde Brug om Natten og de enkelte Timer om Dagen, naar jeg fandt det tjenligt at trække mig tilbage til en lille Lur. Om Dagen opholdt man sig i Messen,

en temmelig rummelig Salon, i hvis Midte der var anbragt et stort til Gulvet fastsurret Bord, omkring hvilket de 23 Messemedlemmer havde god Plads ved Maaltiderne, og som udenfor disse afbenyttedes til forskjelligt Brug efter Enhvers Lyst og Behov. Ved den ene Væg var der fastsurret et Klaveer, der var blevet anskaffet for Messens Regning, paa hvilket Lieutenant Chr. Wulff og jeg hyppigt maatte divertere de andre Herrer Messemedlemmer og stemme dem til blidere Følelser.

Den 27de August 1840, Kl. 10 Form., lettede «Bellona», for at tiltræde sin lange Reise. En Mængde Standspersoner af forskjellig Art fulgte med som Chefens eller Messens Gjæster til Helsingør, hvor de bleve landsatte om Efteraaret. Ogsaa jeg gjorde et lille Besøg i Land, for at sige Farvel til Fru Top og andre af mine Bekjendte fra gammel Tid. Næste Morgen lettede Fregatten igjen og stod Sundet ud forbi Kronborg, hvis Kanoner gave os den sidste tordnende Afskedshilsen fra det kjære Fædreland, og saa vare vi ude paa de vildene Vover, paa hvilke vi nu i lang Tid skulde vugge os, og som skulde bære os til de fjerne og ukjendte Lande, som jeg higede efter at see.

Reisens Begyndelse var ikke heldig. Først maatte vi flere Dage for Modvind krydse imellem Skagen og den norske Kyst; saa fik vi i Nordsøen næsten stadig Stille eller skral Modvind, og saa maatte vi ogsaa krydse os frem gjennem Kanalen, af hvilken vi først naaede ud den 11te Septbr., 15 Dage efter at vi havde forladt Kjøbenhavns Rhed. I Kanalen skete den Ulykke, at Fregatten uden mindste Skyld fra dens Side overseilede en fransk Lugger. Senere hen, da vi vare komne til Rio, læste jeg i et af de første Nummere af «Korsaren», der var begyndt at udkomme, efter at vi havde forladt Kjøbenhavn, en Notits om, at en ombord værende Læge — hvorved naturligvis var

sigtet til mig — i denne Anledning havde komponeret en Overseilingsgallop, hvad der hverken var vittigt eller sandt.

«Den berygtede spanske Sø er dog ikke saa slem, som den har Ord for!» — yttrede jeg en Aften, da jeg i et deiligt Maaneskins Vejr lavede mig til at gaae tilkøjs. Men det viste sig ogsaa her, at man aldrig skal rose Nogen for tidlig; thi endnu samme Nat rejste sig en svær Storm med taarnhøje Bølger, der medførte en voldsom Slingerage og uophørlig Overskyldning af Skibet, og denne varede uafbrudt i tre Nætter og Dage. I Begyndelsen gav denne vor første alvorlige Storm Anledning til stor Forbauselse og mange uimodstaaelig komiske, keitede Bevægelser hos de Usøvante, idet de idelig tabte Balancen og trimlede om paa Dækket, væltede med Stolene, naar de sadde i Messen, spille Maden ned over sig selv og deres Side-mænd, naar de sadde ved Bordet, eller gik baglænds fra dette, uden at sige Velbekomme. Om jeg maaskee kan takke den Omstændighed, at jeg er Søn af en Søofficer, for det skal jeg ikke kunne sige; men vist er det, at jeg egentlig aldrig har været søsyg; derimod skal jeg ikke nægte, at de høje Bølger gjorde et alt andet end behageligt Indtryk paa mig. Da jeg til en af de ældre Officerer udtalte mig meget betænkeligt om disse, loe han blot af mig og sagde, at jeg skulde vente til vi kom til Cap Horn, saa skulde jeg nok faae noget andet at see. Imidlertid vare disse spanske Søer, som man spottede over, dog saa kraftige, at de, da de paa den tredie Dags Aften toge Afsked med os for den Gang, sloge den Bagbords Bougport og Bakfinkenet ind, hvorved adskillige af Folkene kom til Skade, iblandt andre ogsaa Mesterkokken, hvem jeg, da Lazarethet stod heelt under Vand, overlod min Køje, medens jeg selv kamperede paa Gulvet i Messen.

Efter denne Dravat fulgte en roligere Periode med hyppig Vindstille, der var Skyld i, at Bellona, der ellers var en udmærket Sejler, kun kom langsomt fremad, og samtidig indfandt sig den tropiske Varme, der snart begyndte at blive lidt generede baade Dag og Nat. For mig viste sig nu mit Lukafs Fordele i et glimrende Lys. Alle vare nu iførte lette Sommerdragter med korte Trøjer, og da Krøyer en skjøn Morgenstund mødte paa Dækket i en fuldstændig Dragt af gult Nankin og med en gul Straahat paa Hovedet, kunde jeg ikke bare mig for at sige: at det nu var klart, at vi maatte være i Nærheden af de kanariske Øer, da der var kommet en Kanarieflug ombord. Denne uskyldige Bemærkning tog Krøyer meget ilde op, og vi havde Grund til at beklage, at denne i andre Henseender saa begavede og flinke Mand i det Hele taget var meget tilbøjelig til at blive fornærmet over de største Bagateller, hvad der foranledigede hyppige Sammenstød med de øvrige Messemedlemmer og især med Næstcommanderende. Grunden til hans store Pirrelighed var maaskee for en stor Del at søge i hans exceptionelle Stilling ombord? Da han ikke hørte med til det tjenstgjørende Personale i Skibet, kunde han, — der tilmed var en Frihedsmand fra Top til Taa —, ikke ret vel finde sig i de Baand og Indskrænkninger, som Disciplinen paalægger Enhver, der er ombord i en Orlogsmænd. Hans Fordringer om Afbenyttelsen af Baade og Mandskab, naar Forholdene tillode, at der skrabadet eller fiskedes, konvenerede desuden ikke altid Næstcommanderende, der heller ikke var i Besiddelse af noget særlig blidt Temperament, og saaledes forekom der imellem disse tvende jevnlige Rivninger, som ikke sjældent maatte henvises til Chefens Afgjørelse.

Heller ikke jeg havde i Begyndelsen saa grumme let ved at finde mig i de mange disciplinariske For-

skrifter, som for et civilt Menneske undertiden kunde tage sig lidt smaalige ud. Jeg paadrog mig da ogsaa forskjellige Vidskere paa Grund af Forseelser imod Etiketten, men lærte snart at bøje mig for denne.

Nogle Dages gunstige Reise havde den 22de Septbr. bragt os saa vidt, at vi turde haabe at naae Madeira den følgende Dag, og vi syntes allerede at kunne mærke den krydrede Duft fra Øen, der efter Sigende skal kunue spores 20 Miil tilsøes. Men saa indtraadte atter det kjedsommelige Stille, der tilmed ikke var ganske frit for Fare i dette med forskjellige smaa Øer og Klipper opfyldte Farvand. Strømmen satte saa stærkt ind imod disse, at det, da Fregatten ikke vilde lystre Roret i det stille Vejr, endogsaa blev nødvendigt at sætte Baadene ud, for at bugsere den fri af Desertos. Den 25de om Morgenen saae vi Funchal liggende for os, og da der henad Eftermiddagen rejste sig en let gunstig Brise, naaede vi saa vidt, at vi kun var en Fjerdingsvei fra den bestemte Ankerplads, da der pludselig satte en stærk Byge op, som tvang os til at søge Søen igjen og at holde det krydsende hele Natten, indtil vi endelig den 26. Sptbr. Kl. 6 om Morgenen kom ind paa Funchals Rhed, hvor Bellona ankrede op 32 Dage efter dens Afgang fra Kjøbenhavn. Den Nydelse, det er, at komme op om Morgenen paa Dækket af et Skib, der ligger udenfor Madeira, er ikke til at beskrive; den friske lette og balsamiske Luft, man indaander, fremkalder et ganske ejendommeligt Velbefindende; man føler sig som et nyt Menneske og saa let som Fuglen i Luften. Det er derfor ganske naturligt, at Brystsvage befinde sig forholdsvis vel, saalænge de opholde sig paa denne henrivende Ø. Jeg skal forøvrigt afholde mig fra en vidtløftig Skildring af Madeiras Herligheder, ligesom overhovedet geografiske og ethnografiske Beskrivelser af de Steder, hvor Bellona paa sin videre Rejse efterhaanden

kom, maa holdes udenfor disse Blade, der maa indskrænke sig til at give et kort Omrids af Livet ombord og navnlig af min Deeltagelse i dette. Efter at have af vor Konsul, Hr. Selby, kjøbt for 5000 Kroner Madeiravin, deels til Messens og deels til Folkenes Brug, gik vi efter sex Dages behagelige Ophold ved Madeira atter tilsøes den 2den Octbr.

Det næste Maal for Rejsen var nu Bahia, og der forestod os altsaa en lang Sørejse, om hvilken det kunde forudsættes, at den vilde blive meget ensformig og kjedelig, saa at vi maatte være belavede paa, i længere Tid at føre et meget stille og indadvendt Liv. Varmen blev meget trykkende og generende, og først efter Solnedgang kunde man drage Vejret frit og føle sig nogenlunde veltilpas, og fra denne Tid af indtil Midnat vare alle Officererne samlede paa Dækket i et Slags Klub, hvor man morede sig ved Tobaksrøgning, et Glas Grog og gemytlig Konversation. Med den platte Sejlads og det blikstille Vejr fulgte den uhyggelige Sideslengerage, der maaske er de Søfarendes værste Plage. Man kan ikke gjøre sig nogen Forestilling om den nervøse Pirrelighed, og dermed følgende Gnavenhed, den Svimmelhed og den i Hele taget apathiske Tilstand, hvori man befinder sig, naar det hverken er muligt at gaae, staae, sidde eller ligge, uden at man af al Magt maa støtte sig eller holde sig fast ved Noget, for ikke at falde om; Intet kan man foretage sig, ikke engang tænke, og det er ikke langt fra, at man kan faae formelig Livslede og spore en vis Tilbøjelighed til at styrte sig ud over Rælingen ned i det tilsyneladende saa stille og rolige Vand. Heller ikke ere disse Sideslengerager ganske fri for Fare, og der haves Exempler paa, at store Skibe endogsaa have slingret deres Reisning overbord. Den eneste Forfriskning, der under disse Omstændigheder tilbødes os, vare Badene, der toges paa den Maade, at man satte

sig i det tomme Badekar og lod sig overhælde med Vand, indtil Karret var fuldt; men selv denne lille Nydelse kunde kun tilstedes hver anden Dag, da Badene af Hensyn til Skibsordenen og Tjenesten kun maatte finde Sted i to Timer hver Dag, og i denne korte Tid kunde kun Halvdelen af Messemedlemmerne blive expederede. For Mandskabet blev der hver Morgen nedsænket et stort Seil fra Skibssiden, hvorved der dannedes et Basin, hvori Folkene kunde svømme omkring uden Fare for at komme i ubehagelig Collision med Haierne. Det var en lille Extraforretning for mig, at maatte overvære denne Badning hver Morgen Kl. 5.

Onsider naaede vi da Passaten; Skibet gjorde nu en jævn Fart af 7 Mil i Vagten og den uhyggelige Sideslengerage ophørte. Man fik nu ogsaa Lyst til at more sig lidt, og Forlystelsernes Række aabnedes med et stort Skildpaddegilde i Messen, hvortil Chefen blev indbudt. Skildpadden havde Messen kjøbt paa Madeira for den urimelig billige Pris af halvanden Pjaster, og man nærede derfor nogen Frygt for, at der kunde være Et eller Andet i Vejen med den. Der blev derfor nedsat en Commission, for nøjagtigt at undersøge Corpus delicti og foretage en lille Prøvetillavning, forinden man spenderede de mange gode Sager til Tillavningen af den hele maaskee uspiselige Pade. Dette vigtige Hverv overdroges til Lieutenant Wulff og mig, der udførte det til almindelig Tilfredshed, og vi havde den Satisfaktion, at man efter Chefens Erklæring ikke kunde faae bedre Skildpadde paa den Kgl. Skydebane i Kjøbenhavn, ligesom ogsaa den tilhørende Punsch vandt stort Bifald, hvad der tydeligt nok fremgik af de store Kvantiteter af den, der fortæredes. Messen bærede mig med en vis Tillid, naar der var Spørgsmaal om gastronomiske og kulinariske Sager, og denne skyldtes det vel ogsaa, at der lige fra Reisens Begyndelse blev paalagt mig

det Hverv at være Forskærer ved Bordet. I og for sig var denne Bestilling jo ikke saa meget behagelig endda, da det baade fordrede Tid og Anstrængelse, at skære for hver Dag til 21 med god Appetit begavede Herrer; men den havde dog ogsaa sine smaa Fordele, naar der var Smalhans i Spisekammeret og de ferske Rationer sparsomme — hvad der næsten var blevet til Regel i vor Messe —, idet jeg da, benyttende mig af Forskærerens i alle civiliserede Nationer anerkjendte Ret, altid sørgede for at lægge et lille godt Stykke til Side for min egen Mund og af og til kunde faae Leilighed til at favorisere en god Ven.

Den næste Forlystelse bestod i en dramatisk-musikalsk Aftenunderholdning, der fandt Sted i Chefens forreste Kahyt, hvor Theatret var anbragt imellem de to Styrbords Kanoner bag et grønt Klædes Forhæng. Forestillingen faldt ud til stor Tilfredshed for Publikum, der navnlig beundrede Damernes elegante Toiletter, der vare forarbejdede med stor Kunstfærdighed af de ombordværende Skræddere af Sofabetræk, Gardiner og andet hensigtsmæssigt Stof; for at tilvejebringe fyldigere Former, hvor den mandlige Taille lod meget tilbage at ønske, var der anvendt Udstopning med Hovedpuder; Lokkerne vare forarbejdede af Kabelgarn og Barmene dannede af Kanonforladninger. Efter Forestillingen gaves Punsch og — hvad der var endnu bedre — umiddelbart efter dens Slutning fik vi god Vind.

Det gik nu rask fremad, og den 28de Octbr. Kl. 10 Form. passerede vi Linien under en levende Kanonade, der saa at sige kunde høres paa begge Hemisphærer af Jorden, da vi paa denne Dag for første Gang paa Reisen havde klart Skib med Ladning i Kanonerne. De traditionelle Lystigheder, som ellers sædvanlig finde Sted i Skibe, der passere Linien, bleve ikke tilladte, fordi de imellem saa mange Mennesker,

som Bellona husede indenfor sine Planker, let kunde udarte til Kaadheder, som ikke ret vel kunne taales i en Orlogsmænd.

Da den gode Vind vedblev, blev Kursen forandret til en mere vestlig, saa at vi nu styrede lige imod Bahia, der for Tiden virkelig vare vore Ønskers Maal, da vore ferske Provisioner vare slupne heelt op og Smørret fordærvet, saa at Messen var sat paa en mindre tiltalende Diæt. Da der endelig af Udkiggerne i Foremers blev raabt: «Land!», vilde jeg gjøre mig vigtig og være den Første af Messens Medlemmer, som fik Amerikas Fastland at se og tog mig for at entre op i Merset. Men det skulde jeg ikke have gjort; thi det var sandelig en drøi Tour, som jeg gjerne havde opgivet paa Halvveien, hvis jeg ikke havde frygtet for at blive til Nar for de Andre. Da jeg endelig forpustet og udmattet havde naaet Maalet, blev jeg strax bunden fast, som Skik og Brug er, naar en Uvedkommende kommer op i Merset, og maatte løskjøre mig ved Løftet om at give Brændeviin. Da jeg var ganske betagen af Svimmelhed og kun ønskede, at jeg var vel nede igjen, fik jeg intet andet Udbytte af dette mit første og sidste Forsøg paa at spille let Matros, end det, at jeg fik en klar Forestilling om den Kraft, Udholdenhed og Behændighed, der fordres af en Sømand. Den næste Morgen kunde jeg i al Magelighed beskue Brasiliens deilige Kyst, og den 4de Novbr. efter en Reise af 34 Dage fra Madeira, gik Bellona til Ankers paa Bahias Kyst. Vi fandt her, som allevegne, hvor vi kom hen, en storartet Gjæstfrihed hos mange, navnlig tyske Familier; thi den Gang betragtede Tydskerne en dansk Orlogsmænd som deres naturlige Beskytter.

Efter tretten Dages Ophold ved Bahia gik Reisen videre til Rio Janeiro; den var rigtignok kun kort, idet den kun medtog fire Dage, men dog i flere Henseender

temmelig ubehagelig. Det blæste stadigt en rebet Mersseilskuling med svær Sø, saa at Batteriet — følgelig ogsaa mit Lukaf bestandig stod under Vand. Sex Flasker af min deilige Madeiraviin og adskillige af Krøyers Glas med Dyr i Spiritus bleve ituslaaede ved Slingeragen, saa at vore Lukafer vare saa gennemtrængte af spirituøse Dunster, at man kunde faa sig en lille Perial ved blot at stikke Næsen indenfor Døren. Et endnu haardere Stød for os Alle var det, at Messens Status i disse Dage blev opgjort og fremlagt, og den var af en saa sørgelig Beskaffenhed, at Haarene rejste sig paa vore Hoveder. I de tre Maaneder, hvori vi havde været ude, havde Messen forbrugt Indtægterne for 10 Maaneder, hvad der ikke tydede paa sunde oekonomiske Principer hos Messeforstanderen, Capt. Math. Meyer. Et høist tragikomisk Indtryk paa Alle gjorde især en af de sidste Poster i Regnskabet, der vedrørte en Risengrød, hvorind Messeforstanderen troede at overraske os paa en behagelig og hjemlig Maade, meden vi laae ved Bahia. Der var til denne Grød forbrugt 20, siger og skriver tyve Flasker Mælk à 1 Krone Stykket; — og saa paastode de Sagkyndige endda, at det ikke var Komælk, men kun Negerinde Mælk, vi havde faaet for Pengene. Det følger af sig selv, at Messeforstanderen efter disse Bedrifter frivillig abdicerede, hvorefter der ved fri Afstemning blev valgt en Anden, Lieutenant M. Suenson, hvis vanskelige Opgave det blev, foreløbig i tre Maaneder at skulle bespise 22 Mennesker daglig paa Credit.

Efter de sørgelige Oplysninger, vi havde faaet, var Stemningen ombord saaledes ikke meget glimrende, da vi gik til Ankers i den vidunderlig deilige Bugt, der danner Rio Janeiros Havn, og Naturen syntes at sympathisere med os, da der, strax efter at vi havde afgivet vore Saluter til Fortet og det engelske Admiralskib, udbrød et saa voldsomt Torden- og Regnvejr, som

man kun træffer det i Troperne. Under dette kom vor Ministerresident, Commandeur Prytz og hans Søn, til hvem jeg fra tidligere Tid havde noget Kjendskab, ombord, og efter Indbydelse af denne sidste til at gaae med iland og tilbringe Natten hos ham, fik jeg Tilladelse til at modtage denne og blev saaledes den Første, der fik Brasiliens Hovedstad, dets Keiser og den franske Comoedie i Rio at see, hvilken Hans keiserlige Majestæt med hele Hoffet samme Aften ogsaa beærede med sin Nærværelse. Man kan ikke tænke sig noget deiligere og behageligere Sted at leve paa — fraregnet en stundom lidt vel overdreven Varme, end Rio Janeiro, naar man Notabene har Penge nok i Lommen. Da vi imidlertid altid havde vor «syge Monster» at trækkes med, maatte vi for største Delen indskrænke os til de billigere Fornøjelser, som Familielivet tilbød os i rigeligt Maal. Man føler sig lidt flau, naar man træffer sammen med Officererne paa de andre fremmede Orlogsmænd, af hvilke Rios Havn vrimlede, og vi gik derfor ofte afvejen for dem. At blive ombord og betragte Havnen med dens pragtfulde Omgivelser og at iagttage den Trafik og det afvexlende Liv, der hersker i dette umaadelig Basin, hvori en heel Flaade af alle Nationers Skibe enten ligge for Anker, for at losse og lade, eller uophørlig seile ind og ud, — var allerede i og for sig en stor Nydelse. Af danske Skibe var der omtrent 30 i Havnen, og da der var indløben Efterretning om, at den franske Blokade af Platafloden var hævet, sammenkaldte Chefen alle Skibsførerne til et Møde ombord i Bellona, i hvilket det blev udtalt som ønskeligt, at vi strax skulde anløbe Buenos Ayres.

Den 5te Decbr. gik Fregatten da atter tilsøes, og da Heden i den sidste Tid havde været meget tryk-kende og foranlediget adskillige alvorlige Tilfælde af Choleringe baade hos Officerer og Mandskab, saa vare

vi ganske tilfredse med at komme lidt ud at lufte os i den friske Søluft. Saa forvænte vare vi blevne af den stærke Hede i Rio, at vi, uagtet vi dog havde 18 à 19 Graders Varme, begyndte formelig at fryse, da vi kom ud i aaben Sø, saa at vi maatte iføre os varmere Klæder og tage et Tæppe over os om Natten. Der var slet ikke behageligt ombord i de 7 Dage, vi brugte for at naae Montevideo: de Fleste vare mere eller mindre upasselige eller gnavne, Skibet begyndte atter at rulle svært og at knage i alle Ender og Kanter — hvorfor vi almindelig kaldte det «Fregatten Knage» — smaa Trakasserier imellem Messemedlemmerne bleve lovlig hyppige, og endelig gjorde Messens sørgelige pekuniære Status det nødvendigt, at vi maatte føre et overordentlig tarveligt Liv. — Den 12te December naaede vi Montevideo, hvor vi kun opholdt os i 6 Dage. Da vor Ankerplads var temmelig langt borte fra Byen, kom vi kun sjældent i Land, men Byen var et Eldorado for Messen paa Grund af Oxekjødets billige Pris, og den indkjøbte derfor en heel slagtet Stud paa 400 ₧ for 4 Piastre, foruden to levende Exemplarer af samme Race, der med meget Besvær bleve heisede ombord ved Hjælp af Hornene. Samtidig med Studene kom en Lods ombord, der var en heel Del dyrere end hine, da han havde betinget sig 850 Piastre for at lodse Fregatten de 30 Mil frem og tilbage fra Montevideo til Buenos Ayres, foruden 5 Piastre om Dagen saalænge han var ombord.

Platafloden, der er saa bred, at man ikke øjner Land paa nogen af Siderne, er meget ubehagelig at beseile paa Grund af den rivende Strøm og de hyppige, for den eiendommelige orkanagtige Storme eller Byger, de saakaldte Pamperas. Vi forlode Montevideo Kl. 3 om Morgenen, sejlede hele Dagen mrd 10 Miles Fart, saa at Lodsens om Eftermiddagen lod mindske Sejl. Følgen heraf var, at det blev mørkt, da vi endnu vare

3 Mil fra Buenos Ayres, og maatte gaa til Ankers. Næste Morgen lettede vi igjen, men da Vinden skrallede, maatte vi efter en halv Times Forløb igjen kaste Ankeret. Det næste Forsøg var endnu uheldigere, da Ankeret maatte kastes, inden vi endnu havde faaet det ret op. Endelig kronedes det tredie og sidste Forsøg med Held, saa at vi sent om Eftermiddagen den 19de Decbr. kom til Ankers lidt over 2 Mil fra Byen. Opholdet paa Platafloden mindes jeg ikke med nogen Fornøjelse. I og for sig afgiver denne Flod vistnok en af de allerubehageligste Ankerpladser, man kan tænke sig for et stort Skib, der maa ligge i en lang Afstand fra Land, hvortil der kun hveranden Dag afgik Baad fra Skibet. Følgen heraf var, at de, der ønskede at komme til Byen, maatte opholde sig to Nætter i denne og følge lig betale baade for Løgis og Forplejning, som man kunde have frit ombord. Det var derfor ogsaa kunde de mere velhavende, det kunde tænke paa at gaa iland ret tidt, medens vi Andre som oftest bleve ombord. Men heller ikke her var Opholdet synderlig hyggeligt, navnlig ikke for mig, hvis Lukaf hvert Øjeblik maatte nedtages, fordi Spillet, hvorved Ankeret lettes, ellers ikke kunde gaa, og her blev jo Ankeret lettet hver anden Dag, stundom flere Gange om Dagen, paa Grund af virkelige eller befrygtede Pamperas. I Messen var der stille og trist, da en Del af Officererne som oftest vare i Land, og de Ombordværende vare gnavne og kjedsommelige. Chefen med sin Adjudant og Secretair boede under hele Fregattens Ophold paa Platafloden i Land, for at passe sine diplomatiske Forretninger, ligesom ogsaa Næstcommanderende, der havde truffet paa en Familie af sit Bekjendtskab i Byen, som oftest var fraværende. Paa Juleaften, da Tankerne uvilkaarligt dvælede ved de Kjære i Hjemmet, var Stemningen hos de faa Ombordværende især meget alvorstfuld, og paa vor største Højtidsdag, første Jule-

dag, kunde vi ikke engang faa en Prædiken at høre, da Præsten var iland for at vie en dansk Kaptain til en kvindelig Passager, han havde medbragt. — Dette eensformige Liv afbrødes kun for nogle Dage ved en lille Extratour, som Bellona foretog sig til den anden Side af Floden, vel nærmest i den Henseende at fylde Vand. Denne Tour maatte helst have været undladt; thi i et Par Kabellængders Afstand fra den bestemte Ankerplads, Colonia, skete det Uheld, at Skibet stødte temmeligt haardt og blev staaende imellem nogle store Stene. Først den næste Morgen, da Højvande indtraadte, lykkedes det med store Anstrengelser at faa Fregatten flot igjen. Denne Begivenhed kunde let have faaet skjæbnesvangre Følger for os, da det, da Bellona efter Hjemkomsten var sat i Dok, viste sig, at den Lækage, Skibet ved denne Lejlighed havde faaet, var langt betydeligere, end man den Gang havde nogen Anelse om. Det kan næsten ansees for et Mirakel, at Skibet i en saadan Tilstand lykkelig og vel passerede Cap Horn to Gange. Strax efter vor Tilbagekomst fra Colonia kom Chefen med Suite ombord, efter heldigt at have fuldendt sin diplomatiske Mission. I Montevideo, som derpaa blev anløbet, tilbragte vi et Par Dage, og her gik jeg iland med Messens Klaver, hvilket vi havde solgt til Lodsens for 150 Piastre, da det var umuligt at holde det i Stemning ombord.

Den 1ste Februar gik vi da endelig, efter at have tilbragt halvanden Maaned paa den afskyelige Plataflod, atter tilsøes for at tiltræde den lange Rejse omkring Cap Horn til Valparaiso. Det var ordentlig forfriskende at komme ud igjen paa det aabne salte Hav, efter at vi saa længe have set os ærgerlig paa det gule og uklare Flodvand; det var opmuntrende atter at træffe de gamle Venner, Delfinerne og Springerne, der tumlede sig omkring Skibet, og det var velgjørende at komme lidt i Bevægelse igjen ovenpaa al den Dvask-

hed og Kjedsommelighed, som det lange Ophold ved Buenos Ayres havde foranlediget. Sejladsen gik rask fremad, og den berygtede Omsejling af Cap Horn kom vi nogenlunde godt fra, endskjøndt den voldsomme Storm, vi mødte, nødsagede os til at gaa heelt ned til 60° sydlig Bredde, hvor der var lovligt kjøligt. Da nu en stor Deel af Skibet, og da navnlig mit Lukaf, i længere Tid stadigt stod under Vand,, medens Stormen peeb ind til mig igjennem den utætte Kanonport, saa er det klart, at min Tilværelse i den Tid ikke var synderlig behagelig. Da vi kom op i det stille Hav blev Temperaturen varmere og Søen roligere; men den beroligende Indflydelse af disse Momenter udstrakte sig desværre ikke til de Ombordværendes Sind. Det mærkedes stedse tydeligere, at der ikke fandtes den ønskeligste Harmoni mellem Chefen og Næstcommanderende, der væsentlig skyldtes disse Herrers grundforskjellige Natur og Væsen, og det var naturligviis uundgaaeligt, at denne Misstemning maatte forplante sig videre og fremkalde Rivninger imellem de øvrige Messemedlemmer, af hvilke ikke saa ganske faa civile Personer, som havde ondt ved at finde sig i noget Slags umotiveret eller unødvendig Vilkaarlighed og Hensynløshed. Naar man, for at anføre et Exempel instar omnium, sad ved Messens Bord beskjæftiget med sine Bøger og Skriverier og en højere Officer vilde benytte Bordet til Udfoldelsen af Søkort, saa var det vistnok ganske i sin Orden, om han anmodede Vedkommende om at gjøre Plads for sig og at flytte sine Sager tilside; men til at rive dem ned paa Gulvet til Højre og Venstre med begge Arme, uden at sige et eneste Ord, dertil kunde han umulig være berettiget, og jeg for min Part fandt mig heller ikke foranlediget til at finde mig i nogensomhelst Raahed af denne Art. Slige Scener vare ikke saa sjældne, men det er nu ikke til nogen Nytte at drage dem frem igjen.

Den 28de Febr. naaede Bellona Valparaiso og havde altsaa netop brugt Februar Maaned til Rejsen hertil fra Montevideo. Denne Rejses ualmindelige Hurtighed vakte overalt stor Forbauselse, og det var heldigt, at Breve og Aviser, som vi medbragte fra Montevideo, kunde bevise Sandheden, som man var nær ved at betvivle. Strax efter Ankomsten rejste Chefen med Adjudant og Overlægen til Chilis Hodvedstad, St. Jago, for at føre diplomatiske Forhandlinger med Præsidenten; og da senere Næstcommanderende, ogsaa med en Adjudant, efter Chefens Indbydelse fulgte efter, havde vi det meget gemytligt ombord, hvor den strenge Etikettes Fordringer i denne Mellempæriode bleve noget nedskruede. I Land mødte os overalt den mest vidtstrakte Gjæstfrihed og Forekommenhed, og i den tyske Klub, hvor vi vare blevne indførte, havde vi et fast og meget behageligt Tilholdssted, hvor vi med stor Fornøjelse kunde tilbringe Aftenen, naar vi ikke vare andetsteds engagerede. Lægger man nu hertil den dejlige Omegn, den herlige Temperatur og friske Søluft, hvori man befinder sig saa vel, de udmærkede ordnede offentlige Forhold og den udviklede Handelstrafik, der findes i denne livlige By, saa kunde man saare let fristes til det Ønske, at man for bestandig maatte kunne blive i dette lille Stykke jordiske Paradis. Vist er det, at jeg for mit Vedkommende under hele Rejsen intetsteds befandt mig saa vel i enhver Henseende som i Valparaiso, hvor jeg nok tør sige, at jeg efterlod mig mange gode Venner. Hele Marts Maaned blev Bellona ligende paa Valparaiso's Rhed, og paa Maanedens sidste Dag satte den atter Sejl til for at gaa til Callao.

Seiladsen varede ikke længe; thi allerede den 9de Dags Aften krydsede Bellona i Mulm og Mørke, kun vejledet af de til Ankers liggende Skibes Toplanter ind paa Callaos Rhed, hvor vi som sædvanligt

gik tilankers temmeligt langt ude fra Land. Denne Rhed er ikke noget behageligt Liggested, navnlig paa Grund af den overordentlig tætte Taage, der hver Morgen staar over Landet og som, naar Solen skinner igjennem den, har en saa skadelig Virkning paa Øjnene, at den kan forvolde en forbigaaende Blindhed, der da ikke kan hæves, førend Skibene gaae tilsøes i nogen Tid, Byen Callao er et usselt Hul, som man havde nok af at besøge én Gang. Men desto større Interesse havde Perus Hovedstad, Lima, og tiltrods for min daarlige oekonomiske Forfatning gjorde jeg dog flere Rejser dertil. Om denne i flere Henseender saa mærkelige By og om dens lige saa mærkelige Folkeliv, skal jeg imidlertid her Intet berette, da der i Forvejen er skrevet saameget herom af saa mange Andre. Jeg skal indskrænke mig til at sige, at de Dage, jeg tilbragte i Lima, vare meget behagelige og interessante, takket være de mange anbefalinger, som mine Venner i Valparaiso havde medgivet mig til mange elskværdige tydske Familier, der vare utrættelige i at bevise mig Venlighed og Gjæstfrihed. Min Musik, og da navnlig mit Smule Talent til at improvisere, skaffede mig overalt en gunstig Modtagelse, men kunde paa den anden Side ogsaa af og til være mig lidt til Besvær, naar jeg, træt og udmattet af at løbe om i den stærke Hede, blev nødsaget til i flere Timer at hamre firehændige Symfonier og Sonater baade med Herrer og Damer; thi der grasserede et sandt musikalsk Raseri inellem de tydske Familier i Lima. Der var ogsaa en ganske god italiensk Opera i Byen, og til denne havde vor Chef i Egenskab af Diplomat taget en Loge, der stod til Officerernes Disposition, naar de kom til Byen. Ogsaa et lille videnskabeligt Udbytte havde jeg i Lima, idet jeg erhvervede mig et Par Kranier af Indianere, med hvilke jeg ved min Hjemkomst meget glædede Professor Eschricht. Efter at det var lykkedes at faa en Konsul ansat, kom Kom-

mandeuren ombord, og samme Dag maatte jeg lægge mig tilkøjs, lidende af gastrisk Feber. Den 28de April lettede Bellona, for at tiltræde Hjemrejsen. Mit Lukaf var under de stedfundne Vejrforhold ikke noget heldigt Opholdssted for en Patient, da det næsten altid var fuldt af Vand og udsat for en pibende Trækvind. Chefen var meget venlig imod mig og sendte mig næsten hver Dag gode og styrkende Sager fra sit eget Bord, og da Kulden blev mere og mere følelig, jo længere vi kom Syd paa, kunde det ikke forsvares at lade mig blive liggende i saa uhyggelige Omgivelser, hvorfor jeg fik Tilladelse til at flytte min Køje ind i Messen om Natten. Det syntes næsten som den gamle Bellona ret inderlig længtes efter at komme hjem igjen snarest muligt, og den skyndte sig derfor det bedste den havde lært. Den 18de Maj rejste sig en voldsom Storm med taarnhøje Bølger, der vel bragte Medbør, men tillige medførte stor Fare, idet vi i tre Nætter og Dage maatte lændse med 12 Miles Fart, endskiøndt Fregatten kun førte klodsrebet Store-Merssejl og Fok. Holdt Krammet og kunde Skibet komme ligesaa hurtig afsted som Søerne, saa var det godt, ellers havde det været forbi med os. Men det kan nok være, at Bellona tog Benene med sig, og paa et Etmaal udsejlede den ikke mindre end 264 Kvartmil. Paa den 20de Dag efter Afrejsen fra Callao passerede vi for anden Gang Cap Horn paa en langt hurtigere men rigtignok ogsaa en hel Del farefuldere Maade end første Gang. og paa den 42de Dag naaede vi Rio Janeiro. Her ventede os to Meddelser, af hvilke den ene, der lød paa, at Admiralitetet havde tilstaaet Messen et Gratiale af 1200 Rdlr., blev modtaget med almindelig Anerkjendelse, medens den anden, der var en Ordre til Chefen om, at Bellona skulde sejle lige hjem, af de Fleste hilstes med Glæde, men af dem, der havde gjort Regning paa en længere Tour til Vestindien, med

Ærgrelse. Til de Sidste hørte jeg, der gjerne vilde have besøgt min Faders Grav paa Christiansstads Kirkegaard og seet de Steder, hvor han havde færdedes i sine sidste Dage. Efter fjorten Dages meget behagelige Ophold i Rio, lettedes Ankeret for sidste Gang den 22de Juni; den 8de Juli ved Midnatstid passeredes Linien for anden Gang, og uden at have oplevet flere mærkværdige Begivenheder kom vi lykkelig og vel til Ankers paa Kjøbenhavns Rhed den 14de August 1841, Kl. 10 Form., efter en Fraværelse af omtrent et Aar og efter at have gennemsejlet 7172 Mil. Den 21de blev Commandoen strøgen, og jeg var nu atter min egen Mand. Endskjøndt jeg nok tør sige, at jeg i det Hele taget havde staaet mig godt med alle Messens Medlemmer, ene med Undtagelse af Næstcommanderende, med hvem jeg hvert Øjeblik paa Grund af hans hensynsløse Opræden kom i Konflikt, saa kan jeg dog ikke sige Andet, end at jeg havde faaet nok af Opholdet der ombord og var lovlig træt af de hyppige Trakasserier, der var en Følge af den store Mangel paa Enighed og Samstemning, der herskede imellem Messens Medlemmer. Af de Officerer, der vare udkommanderede paa dette Togt med Bellona, naaede 6 at blive Admiraler, nemlig: Chefen, Bille, E. Suen-son, A. Schultz, E. Krieger og C. Schønheider, og de fire sidstnævnte af disse leve endnu. Af de civile Bestillingsmænd leve endnu kun Proviantforvalteren, Overkrigskommissær Nielsen og jeg.

Efter at have hilst paa Slægt og Venner, afleveret de medbragte Fjerblomster, Konchylie, Kolibrier og andre Kuriositeter til vedkommende unge Damer, solgt mine fra Messen leverede 50 Flasker fortrinlige Madeira til en god Pris og sundet mig lidt i Kongens Kjøbenhavn, søgte og fik jeg Plads paa Fødselsstiftelsen, for at gennemgaa det sædvanlige 3 Maaneders Øvelseskursus ved denne. Naar man skal have saa stort Ud-

bytte som muligt af dette Ophold, er det nødvendigt, at man holder sig hjemme, og jeg var saa meget villigere hertil, som jeg slet ikke følte mig rask, uden at jeg kunde komme efter, hvad jeg egentlig fejlede. Da min Tid paa Stiftelsen var ude, besluttede jeg mig derfor til at lægge mig under Kur paa Frederiks Hospital. Her kunde man heller ikke blive klog paa min Sygdom, men fandt, at Symptomerne havde en paafaldende Lighed med dem, som ere karakteristiske for den saakaldte Malerkolik, endskjøndt der ikke kunde udfindes nogen Anledning til, at jeg kunde have paadraget mig denne. Jeg gjenngik en Brøndkur og oppede mig saa meget, at jeg trøede at kunne modtage Tilbudet om en foreløbig Konstitution som Underlæge ved 9de Bataillon og flyttede da ud paa Kasernen i Wildersgade. I Begyndelsen gik det nogenlunde godt, men henad Sommeren indfandt de gamle Symptomer sig med forøget Styrke, saa at jeg ikke længer formaede at holde mig oppe. Det var lidt uhyggeligt at ligge syg og hjælpeløs paa en Kaserne, hvor jeg kun havde min Oppasser til at sørge for mig; min Familie laa paa Landet i Vedbæk, og det var kun sjældent, at mine Venner fandt Vejen til mig. I nogle Dage var den Traad, der bandt mig til Livet, kun meget svag, og jeg havde en Fornemmelse, som om jeg slet ikke var paa Jorden, men ligesom svævede højt oppe i Luften og — mærkværdigt nok — syntes jeg altid at see min Tante, Fru Hvidt, ved Siden af mig. Efter den kjære Hvidt'ske Familie, til hvilken jeg var saa stærkt knyttet ved Slægtskabs, Kjærligheds og Taknemligheds Baand, følte jeg en fortærende Længsel, og jeg havde bestandig Følelsen af, at jeg umuligt vilde kunne blive rask igjen, hvis jeg ikke kunde komme ud til dem i Vedbæk. Da der under Sygdommen efterhaanden havde udviklet sig en komplet Lamhed over mig, og jeg saaledes alligevel vilde blive nødsaget til foreløbig at op-

give Tjenesten, tog jeg da, fulgt og omhyggelig understøttet af min Ven Jacob Philipsen ud til Vedbæk. Om den kjærlige Modtagelse og Deeltagelse, som jeg her fandt hos den kjærlige Slægt, saalænge jeg var hjælpeløs og svag, kan jeg kun sige, at Mindet herom altid har været og endnu er opbevaret hos mig i et taknemligt Hjerter, om end Faa af den daværende Generation nu er iblandt de Levende.

Jeg havde ikke været ret længe i Vedbæk, førend der endelig kom Lys i det Mørke, der hidtil havde hvilet over den egentlige Beskaffenhed af min gaadefulde Tilstand, som man ikke var langt fra at ville tilskrive Rygmarvstæring. Emil Fenger, der var min Læge, kom en Dag ganske oprømt til mig og sagde, at han nu var istand til at sige mig, hvad jeg fejlede. Det er en Blyforgiftning, De lider af, og den har De forskaffet Dem gennem Næsen. Han fortalte nu, hvorledes denne Opdagelse var skeet. — Den bekjendte dygtige Botaniker Drejer, der i længere Tid havde været lidende af en Sygdom, der havde en paafaldende Lighed med min, var død. Hans Ven, Lægen Peter Bramsen, havde samtidig læst i en medicinsk Journal, at der etsteds i Tydskland var forekommet forskjellige Forgiftningstilfælde ved Snustobak. Da det nu var ham bekjendt, at hans afdøde Ven havde været en meget stærk Snuser, faldt det ham ind at lade Indholdet af Dreyers Snustobaksdaase, der endnu fandtes staaende paa hans Bord, nøjagtigt undersøge, og det viste sig da, at Tobakken var blandet med en forholdsvis ikke ubetydelig Kvantitet Mønnie. Det var endvidere in confesso, at jeg, der ogsaa i en Række af Aar har været en stærk Snuser, bestandig havde brugt den samme Tobak som Drejer, den saakaldte røde Macouba og altid havde kjøbt den paa samme Sted, som han. De Undersøgelser, som der derefter blev foretagne, førte til den Oplysning, at der for halvandet

til to Aar siden, da Forraadet af denne Tobak var sluppet op, under Fabrikantens Fraværelse var bleven lavet et større Kvantum af den, til hvilket der — istedetfor det uskadelige Stof, som ellers brugtes forat frembringe den ejendommelige røde Farve —, ved en Fejltagelse af Drengen, der afhentede Farven hos Urtekræmmeren, var bleven tilsat Mønnie. Førend jeg gik tilsøes med Bellona, anskaffede jeg mig en betydelig Kvantitet af denne forfalskede Tobak til Brug paa Rejsen og fortsatte ogsaa efter min Hjemkomst Brugen deraf. Det var saaledes let forklarligt, at jeg ved den stadige og temmelig rigelige Afbenyttelse af denne forfalskede Tobak lidt efter lidt blev angreben af en Blyforgiftning, der tilstrækkeligt forklarede Fænomenerne ved min Sygdom. Da nu Aarsagen til denne var kjendt, lykkedes det ved Anvendelsen af de passende Midler, vel langsomt, men tilsidst dog fuldstændigt at hæve den.

Det var ganske heldigt for mig, at jeg, strax efter at jeg var bleven rask, fik Lejlighed til at gjøre en lille Rekreatjonsrejse, paa hvilken jeg besøgte Hamborg, Berlin, Dresden, det sachsiske Schweitz og Leipzig, hvor jeg i otte Dage var sammen med min yngste Broder, som i flere Aar havde opholdt sig dersteds og nu, efter at være gaaet i Kompagni med det bekjendte Bøghandlerfirma I. I. Weber, som netop den Gang havde paabegyndt Udgivelsen af «Illustrirte Zeitung», havde giftet og bosat sig i Leipzig. Som en kjær Erindring fra denne lille Rejse opbevarer jeg Mindet om et Besøg, som der gaves mig Lejlighed til at aflægge hos den berømte Komponist, Mendelsohn-Bartholdy i hans eget hyggelige og lykkelige Hjem, hvor jeg blev modtagen med den elskværdigste Forekommenhed og Venlighed.

Efter at jeg styrket og oplivet var kommen hjem igjen, kastede jeg mig over Journalistiken og var i

længere Tid en stadig Medarbejder af «Kjøbenhavns-posten» og Georg Carstensens Blad «Figaro», ligesom jeg ogsaa i længere Tid leverede en ugentlig Correspondance til det norske Morgenblad! — Det var dog især Theatret, og navnlig de musikalske Forhold ved dette og i det Hele taget herhjemme, hvormed jeg særlig beskjæftigede mig. Disse sidste stode den Gang paa meget svage Fødder, da der manglede en kraftig og dygtig øverste Styrelse med virkelig Interesse for Sagen. Det kgl. Kapel, der under Schall's Ledelse havde nydt en stor og berettiget Anseelse, var gaaet langt tilbage under det Triumvirat af Anførere, der vare satte til at forestaa det, Funch, Bredal og Frølich, da Ingen af dem havde Betydning og Autoritet nok til at kunne gjøre sig gjældende, ligesom selve Delingen af Magten naturligviis snarere var skikket til at fremkalde Tvivl og Usikkerhed end højere Enhed og Sammenhold i Orchestrets Præstationer. Uden Wexschall, der ved sin enestaaende Dygtighed og Nidkjærhed som Primarius i Orchestret bidrog saa meget til at holde det Hele sammen, vilde der være gaaet mere i Stykker, end der gik. — Under disse uheldige Forhold tabte Interessen for Musik sig mere og mere hos Publikum, og det blev da ogsaa klart for Theaterdirektionen, — af hvilken den musikalsk dannede Konferentsraad Kirstein var bleven Medlem —, at det blev absolut nødvendigt at indforskrive en dygtig Kapelmester, der kunde bringe de forfaldne Sager paa Fode igjen. Først tilbød man Marschner Pladsen, men han foretrak at beholde sin magelige Stilling i Hannover, og man henvendte sig saa til Frantz Joseph Gläser, der var ansat ved Königstädtertheatret i Berlin, havde gjort sig bekjendt som en ret talentfuld om end ikke just genial Theaterkomponist og blev almindelig anset for at være en meget energisk og dygtig Orchesterdirigent, hvad han havde beviist ved sine tidligere An-

sættelser i denne Stilling baade i Wien og Berlin. Glæser modtog Kaldelsen og begyndte strax at virke med stor Iver og utrættelig Ihærdighed i sin nye Stilling. Den ypperlige Udførelse saavel af Solopartierne som af Ensemblet i den første Opera, der kom frem under hans Auspicier, Rosini's «Vilhelm Tell», tydede paa, at der var kommet nyt Liv i den gamle Garnison, — skjøndt denne just ikke udelukkende bestod af Elite-tropper — og alle Musikvenner vare glade over de gode Udsigter, der aabnedes for Fremtiden. Disse stege end yderligere derved, at Glæser viste den samme store Interesse og Iver for de musikalske Forhold i Hovedstaden, der laa udenfor Theatrets Virkekreds, og de naaede næsten op til Enthousiasme efter den storartede og vellykkede Opførelse af Haydn's berømte Oratorium «Skabelsen», der fandt Sted i Christiansborgs Slots Ridehus den 5te April 1843 under Medvirkning af omtrent Alt, hvad Kjøbenhavn kunde præstere af gode musikalske Kræfter. Den utrættelige Udholdenhed, Energi og Anførerdygtighed, som Glæser udviklede ved denne Lejlighed, fremkaldte hos flere Musikvenner Ønsket om at bevidne ham deres Taknemlighed, og der dannede sig i denne Henseende en Comité, bestaaende af to Medlemmer af Kapellet, Dhrr. Wexhall og Bjerregaard, samt mig. Vi udstedte da en Indbydelse til et Festmaal for Glæser paa den kgl. Skydebane, i hvilket henved 150 Musikvenner deeltog. Det faldt i mit Lod at holde Festtalen for Hædersgjæsten, og da jeg ved Slutningen af denne trak en af de smaa Taktstokke af Spanskrør, som Glæser altid benyttede, frem af min Brystlomme og foreviste den for Forsamlingen med den Bemærkning, at det var med denne usselige Pind, at Kapelmesteren havde dirigeret saa mange spillende og syngende Mennesker og forstaaet at holde dem saa ypperligt sammen, saa udbrod der endeløs Jubel for Glæser. Den lille Taktstok

var ganske opflosset i den ene Ende, hvad der tydede paa, at den i Stridens Hede adskillige Gange med Kraft var ført imod Nodepulten; for dens Ægthed kunde jeg garantere, da jeg selv havde tilegnet mig den efter Ridehuskoncertens Slutning, for at opbevare den som en Erindring om denne Aften.

Som musikalsk Anmelder kom jeg ofte i Berørelse med de mange fortrinlige Virtuoser, som dengang gjæstede Kjøbenhavn, og Omgangen med flere af disse var mig til megen Nydelse og Fornøjelse. Som det kjæreste Minde fra den Tid har jeg dog opbevaret Erindringen om de to fremragende Kunstnere, der samtidig opholdt sig her i et længere Tidsrum, Violinisten Ernst og Pianisten Døhler, der begge vare de elskværdigste og mest fordringsløse Omgangsvener, man kunde tænke sig. Som Sekretær eller Rejsefælle medbragte de desuden den tyske Liederkomponist Truhn, der ogsaa var en meget dannet og behagelig Mand. Med dette Kløverblad tilbragte jeg mange nydelsesrige Timer, fordetmeste under Skjæmt og Spas, paa hvilken de, tiltrods for enkelte melankolske Anfægtelser satte megen Pris, og som en lille Prøve paa vort gemytlige Samliv skal jeg fortælle, hvorledes vi efter Ernsts Forslag fejrede Døhlers Fødselsdag, der indtraf under hans Ophold i Kjøbenhavn. Om Morgenens Kl. 8 samledes vi i Ernst's Værelse, for i højtideligt Optog at begive os til Fødselsdagsbarnet og bringe ham en Serenade. Paa Skulderen af Ole Bull, der ogsaa var her i Byen, sad Ernst tilhest, og begge disse Violinens Konger spillede af alle Kræfter paa deres respektive Violiner, medens Truhn og jeg, Musikhandleren Olsen og Sangeren Faaborg fulgte parviis efter skraalende af fuld Hals paa vor Serenade. Vi tog Døhler paa Sengen, af hvilken han dog snart kom op, morende sig kosteligt over dette burleske Optrin. At der senere paafulgte en gemytlig Frokost, følger af sig selv. Før sin Afrejse

nedskrev Ernst i min Stambog Melodien til Carnevalet og tilføjede nedenunder: «Folgen 74 Variationen für meinem Freunde, Dr. Lorck.»

Efter Opfordring af Brødrene Berling overtog jeg den 1ste November 1844 Redaktionen af et nyt Blad, der førte Navn af «Kjøbenhavns Theaterblad», uden at jeg dog vilde indlade mig paa at lade mit Navn sætte paa Bladet som Redaktør, hvad dog Alle og Enhver vidste, at jeg i Virkeligheden var. Rigtignok eksisterede der allerede i Forvejen fem Blade, der alle befattede sig med Theatermeddelelser; men disse fremkom dog i Reglen kun, naar der gaves nye Stykker, eller naar der ellers passerede Noget af særdeles Interesse i Theaterverdenen, medens det var Meningen, at det nye Theaterblad saavidt muligt skulde følge hver Aftens Forestillinger paa begge Theatrene og saaledes danne et Slags Kontrol med disse. En saadan ansaaes for nyttig og behagelig baade for Publikum, for hvem Theatret og dets Anliggender jo altid afgav det kjæreste Emne for Konversation, og for Skuespillerne, for hvem det formentlig maatte være opmuntrende og gavnligt, at deres Præstationer fulgtes med Opmærksomhed og Interesse af en upartisk Kritik. Theaterbladet maatte derfor udkomme hver Dag. Idet jeg paatog mig Bladets Redaktion, var jeg ingenlunde blind for de betydelige Vanskeligheder, der vare forbundne dermed; men hvad der særlig bidrog til, at jeg besluttede mig dertil, var den Omstændighed, at Kjøbenhavn aldeles savnede et Musikblad, som en saa stor By, hvor Sandsen for Musik var begyndt at vækkes og var i glædelig Stigen, ikke burde undvære. Denne Mangel skulde Theaterbladet derfor ogsaa prøve paa at afhjælpe. Endelig havde Udgiveren ogsaa tænkt paa at skaffe Bladet en mere praktisk Anvendelighed ved at aftrykke Personlisten for hver Aften paa dets Bagside, saa at det kunde benyttes baade som Plakat og som en

passende Underholdning i Mellemakterne. Theatrets Chef, Lewetzau, syntes imidlertid ikke at være synderlig gunstig stemt for dette Foretagende, hvilket han fra Begyndelsen af lagde alle mulige Hindringer i Vejen for. Han forbød saaledes Theatrets Kontrollører at sælge det og forment Bladets egne Bude Adgang til Forsalen under Paaskud af, at Meddelelsen af Personlisten stred imod det Privilegium til at trykke Plakater, der var tilstaaet Tribler's Enke. Udgiverne havde imidlertid affundet sig med denne privilegerede Dame; og at det kun var et Paaskud, fremgik desuden deraf, at Chefen i sin Egenskab af Overhofmarschal ogsaa forbød Bladets Salg i Hoftheatret ved den italienske Operas Forestillinger, der dog neppe vedkom ham. Sagen var den, at Lewetzau aldrig kunde finde sig i andet end en rosende og beundrende Omtale af det kgl. Theater, dets Præstationer og dets Direktion, og han fandt det aldeles horribelt, at Nogen turde understaae sig at give gode Raad til eller vel endogsaa at dadle en kongelig Direktion, der dog maatte forstaae sig bedre paa Sagerne end nogensomhelst Anden i Kraft af den Sætning, at «hvem Gud giver Embede, giver han ogsaa Forstand». At han derfor ikke kunde nære nogen Velvillie for et Blad, der efter sin bedste Overbevisning ikke alene roste, men ogsaa undertiden tog sig den Frihed at dadle, naar det fandt Anledning dertil, følger af sig selv.

Ogsaa med Kapelmesteren kom Theaterbladet snart til at staa paa en spændt Fod, da det — med al Anerkjendelse af hans mange gode Egenskaber som Dirigent, — snart maatte komme til Overbevisning om, at han ikke besad en saa luttret musikalsk Smag, som ønskeligt var hos en Mand, paa hvem hele vor musikalske Udvikling beroede, men af hvis Virksomhed, der ikke syntes at fremkomme synderlig store Resultater. Det kan nok være, at Glæser's Hyperloyalitet

havde nogen Skyld heri, idet han, der havde den dybeste Respekt for Hoffet og Alt hvad dertil hørte, ganske lod sig lede af den Smag, der gjorde sig gjældende hos dette, og denne gik jo fuldstændig i italiensk Retning. Det maa upaatvivlelig have været en drøj Tur for Glæser, naar han ufravigelig indfandt sig og holdt ud til det Sidste ved enhver af det italienske Operaselskabs Forestillinger paa Hoftheatret. I den Loge, der af Kongen var stillet til Disposition for det kgl. Theaters Sangere og Sangerinder, for at de kunde faae Lejlighed til, af de herlige italienske Kunstnere at lære, hvorledes man skal synge falsk og spille vanvittigt, saae man ham altid paa den forreste Bænk, hvor han sad under Lidelser for at tækkes sin Konge. Det kunde ikke være Andet, end at der af og til gaves god Anledning til at udtale sig misbilligende om Glæser som Dirigent, — navnlig om hans temmelig hyppige Misforstaaelser med Hensyn til Anvendelsen af det rette Tempo, hvilket han var tilbøjelig til at forcere i en uforsvarlig Grad —, og om Valget af de Operaer, han bragte paa Repertoiret, f. Ex. Rossinis «Corinths Belejring», om hvilken man i Forvejen maatte kunne vide, at den — med den Besætning, den her kunde vente, maatte komme til at gjøre fuldstændig fiasco.

Theaterbladet var ganske vist ikke nogen Rosiflengius, og det var nok muligt, at det undertiden tog lidt skarpere fat end absolut nødvendigt. Det var derfor ikke saa forunderligt, at det jevnlige kom i Konflikt med den gamle «Berlingske Tidende», der havde en indgroet Tilbøjelighed til at finde Alt saa saare godt. Det nævnte Blads Redaktør, hvis Fortjenester af Journalistiken forøvrigt ikke skulle benægtes, havde ulykkeligviis den Idee, at han var en ufejlbarlig Autoritet i Alt, hvad der angik Theater og Musik, medens han i Virkeligheden mindst af Alt forstod sig paa disse Ting. Den Berlingske og Theaterbladet røg derfor et Par

Gange stærkt sammen i Anledning af en uheldig Julekantate af Glæser og nogle ubetydelige Kompositioner af Baron Løvenskjold, og dette førte til, at Hr. Nathanson erklærede, at to Blade, hvis Anskuelser vare hinanden saa diametralt modsatte, ikke kunde eller burde udgives af det samme Firma. Fuldmægtigen paa Berlings Kontor, Hr. Smidt, blev da for Eftertiden anført som Udgiver paa Theaterbladet; om han var det i Virkeligheden eller blot pro forma, skal jeg ikke kunne sige, da jeg Intet havde at gjøre med Bladets oekonomiske Anliggender. Forøvrigt blev jeg snart kjed af det hele Foretagende og opgav det for mit Vedkommende efter et Aars Forløb.

I 1844 tog jeg for sidste Gang virksom Deel i en Forestilling i Studenterforeningen, hvor jeg i de senere Aar kun sjældent var kommen. Hostrups «Gjenboerne» skulde opføres for første Gang paa Hoftheatret af og for Studenter. Forestillingen var fæstsat, men uheldigviis blev to Dage i Forvejen den, der skulde spille Klint, hvis Rolle jo er en af de betydeligste i Stykket, syg og kunde ikke medvirke. Man var nu i den største Forlegenhed, da Ingen med saa kort Varsel turde paatage sig denne store Rolle, og man besluttede da at henvende sig til mig som en routineret Veteran. Smigret ved den Tillid, der saaledes vistest mig, lovede jeg da ogsaa at gjøre Alt, hvad jeg formaaede for at vise mig værdig til den. Dagen før Forestillingen blev Rollen mig tilsendt tidlig paa Formiddagen med den Besked, at der ikke kunde blive anden Prøve end Generalprøven, der skulde afholdes Kl. 12 Middag den næste Dag, som var Forestillingsdagen. Uagtet jeg strax indsaa, at denne Rolle slet ikke laa for mine Evner eller passede for min Personlighed, saa at der slet ikke kunde blive Talen om at spille den paa en tilfredsstillende Maade, saa troede jeg dog nok, at jeg vilde være istand til at lære den, saa at Stykkets Opførelse

kunde blive muliggjort, naar jeg anvendte al min Tid og al min Flid paa at læse. Det lykkedes mig da ogsaa at kunne møde til Generalprøven i rette Tid, temmelig sikker i Rollens Memorering, saa at det erklæredes, at Stykket kunde gaa om Aftenen. Naturligvis rygtedes det snart imellem Studenterne, at min beredvillige Imødekommen havde reddet Forestillingen, og da jeg traadte ind paa Scenen i Forspillet, der foregaaer paa Chr. 4., blev jeg modtaget med en uendelig Jubel og et voldsomt Bombardement med Kaalhoveder, Gulerødder, Spinat og andre Grøntsager, der oversvømmede hele Scenen, saa at et Par Tjenere først maatte feje denne reen, inden Stykket kunde fortsættes. Det var Publikums Bidrag til Aftenens Morskab, en Parodi paa Bouketkastningen til de søde Italienerne, der netop paa den Tid forrykkede Hovederne og Hjerterne paa Kjøbenhavns finere Portion. Paa 25 Aarsdagen efter denne første Opførelse af «Gjenboerne», blev der i Studenterforeningen afholdt en Jubilæumsfest, til hvilken alle de, som første Gang havde spillet med i Stykket, blev indbudne. Desværre var jeg den Gang ved Embedsforretninger forhindret i at efterkomme Indbydelsen.

Min Medvirken ved denne Forestilling havde forresten givet Anledning til, at jeg igjen var kommen i nærmere Berørelse med Studenterforeningen, og jeg blev derfor en ivrig Deeltager i det store skandinaviske Studentermøde, der fandt Sted henimod Slutningen af Juni 1845. De talrige Gjæster bleve indkvarterede hos Familier rundt om i Byen, og min Onkel, Etatsraad Hvidt, stillede hele sin store Lejlighed i Kronprindsessegade til Disposition, da Familien laa paa Landet i Vedbæk. Til mig blev det overdraget at være Vicevært og at sørge for Arrangementet af det Hele. Ved Hjælp af Madratser, Tæpper, Puder og Lagener, der havde henhørt til Dampskibet Caledonia's Inventarium, fik jeg tilvejebragt 20 meget gode Sovesteder, som jeg

fordeelte i alle Lejlighedens Værelser og kunde derfor melde mig til Komittéen som parat til at modtage et lignende Antal skandinaviske Brødre. Da disse ankom og efter det lange Triumftog gennem Byens Gader endelig havde naaet Universitetet, hvor Værterne vare mødte, for at afhente deres respektive Gjæster, bleve Indkvarterings-Sedlerne leverede til disse. Men det viste sig nu at være en meget vanskelig Opgave at finde sine Folk ud af denne myldrende og pludrende Masse, og jeg greb derfor til det Middel, at jeg stillede mig op og af mine Lungers fulde Kraft raabte: «Etatsraad Hvidt! herhen!» — Herved lykkedes det omsider den bekymrede Hyrde at samle sine vildfarne Faar med samt deres Bagage, og hele Karavanen afmarscherede da til Kronprindsessegade. Her bød jeg saa i min Onkels Navn Gjæsterne velkomne og bad dem tage tiltakke med Arrangementet, idet jeg anmodede dem om at vælge et Sovested, i hvilket Værelse de selv behagede og gjorde dem opmærksomme paa, at de her kunde være ganske ugenerede. Da det endnu var tidligt paa Aftenen, efter at Toiletterne vare soignerede, en Forfriskning indtagen og Alt ordnet saa tilfredsstillende som muligt i denne lille Studenterkaserne, stillede jeg det med almindelig Aklamation vedtagne Forslag, at vi skulde aflægge et Besøg i Tivoli. Her traf vi, som rimeligt var, den største Del af de andre Brødre, og Følgen blev talrige med Dusdrikken forbundne Libationer, der — tiltrods for de nøjagtigste Aftaler om at træffes paa et bestemt Sted til bestemt Tid — foraarsagede mig uhyre Besværligheder med at samle mit Mandskab til Afmarschen. Langt efter Midnat naaede vi da omsider trætte og udmattede vort Hjem, hvor jeg lagde mig til Hvile med den trøsterige Overbevisning, at alle de mig Anbetroede sov trygt i Morphei Arme. Jeg havde imidlertid næppe slumret en Timestid, førend jeg blev vækket ved en hæftig

Ringen paa Gangdøren. Jeg sprang da hurtig op og løb ud, som jeg var, in puris naturalibus, for at lukke op og høre, hvad der var paafærde. Udenfor stod en elegant Herre, der bukkede høfligt og spurgte, om ikke Doktor Lorck var her? — Jo! det er mig! — svarede jeg —; men undskyld at jeg tager imod Dem i et saa letfærdigt Kostume; men hvormed kan jeg være Dem til Tjeneste? — Ja! her nede i Porten ligger en norsk Student, hvem jeg traf paa Gaden i en temmelig overstadig og hjælpeløs Tilstand, og da jeg ikke kunde faae Andet ud af ham end de Ord: Doctor Lorck og Etatsraad Hvidt, saa ansaae jeg det for rigtigst at bringe ham herhen. Jeg takkede forbindtligst og det viste sig nu ogsaa ganske rigtigt, at det var en af mine Fyre, hvis Fraværelse ikke var bleven bemærket, da vi kom fra Tivoli. Med noget Besvær fik jeg ham bugseret op ad Trappen og bragt i Seng ved Hjælp af den fremmede Herre, der syntes at more sig kosteligt over det Indblik, han her havde faaet Lejlighed til at gjøre i Studenterlivet.

Efter at Alt var kommet i Orden den næste Morgen og man havde recolligeret sig lidt ovenpaa den foregaaende Aftens Udskejelser, forelagde jeg Gjæsterne et Slags Program for, hvorledes de paa bedste Maade kunde anvende Tiden til at gjøre sig bekendte med Hovedstadens Seeværdigheder, og uddeelte til dem Alle Spisekort, der skaffede dem fri Afbenyttelse af det table d'hote, der under Mødet var etableret i Studenterforeningens store Sal. For Aftenens Anvendelse havde Comiteen sørget paa bedste Maade. Forresten skal jeg atholde mig fra en nærmere Beskrivelse af de stedfundne Fester, hvorom der kan søges nøjagtig Oplysning i Datidens Blade. Kun en af disse skal jeg kortelig berøre, fordi jeg uforvarende kom til at spille en lille Rolle ved den. Sexaen afholdtes i det store Telt, der ellers blev benyttet som Cirkus. En svensk

Magister udbragte efter et smukt Foredrag et Leve for Kongen, hvorefter naturligviis alle Hatte og Huer fløj af og et enthusiastisk Hurraraab paafulgte. Ved tilfældigvis at vende mig om, lagde jeg Mærke til, at to af Kjøbenhavns betydeligste Grosserere, der vare bekjendte som ivrige Frihedsmænd, stode med Hattene paa Hovedet og ikke deeltog i Hurraraabene. Jeg tillod mig da at sige til dem, at de formodentlig ikke maatte have hørt, at det var et Leve for Kongen, der var bleven udbragt, siden de ikke tog Hatten af som alle vi Andre. Da Dhrr. imidlertid ikke bærede mig med andet Svar, end at trække haanligt paa Smilebaandet, blev jeg ilter og udbrod: Ja! naar de ikke selv kan faae Hattene af, saa skal jeg hjælpe dem dermed; og i det Samme trak jeg med den Krogstok, jeg havde i Haanden, Hatten af dem begge, idet jeg tilføjede en alvorlig Anmodning til dem om snarest muligt at forlade Teltet, hvor de jo Intet havde at gjøre. Hermed troede jeg, at den Historie var forbi, men heri tog jeg fejl. Rygtet om, hvad der der var passeret, fik hurtigt en overordentlig stor Udbredelse, hvad jeg tilskriver den Omstændighed, at mange Mennesker saa gjerne undte de to Herrer den Lektion, de havde faaet. — At den ogsaa var naaet op til allerhøjeste Steder, erfarede jeg nogle Dage efter, da jeg maatte møde ved den sædvanlige Kongeparol, der fandt Sted den første Mandag i hver Maaned. Jeg var nemlig bleven fast ansat ved 9de Bataillon og skulde derfor præsenteres ved Parolen. Der var foruden mig en halv Snes Underlæger tilstede ved denne Lejlighed, men Kongen gik dem Alle forbi og opholdt sig kun ved mig, med hvem han talte i længere Tid, navnlig om min Rejse med Bellona. Efter Parolen blev jeg lykønsket af adskillige ældre Officerer af mit Bekjendtskab, der meente, at jeg maatte staae særdeles højt anskrevet hos Hs.

Majestæt. Det er meget muligt, at det var Tilfældet, men jeg har ialtfald ikke mærket noget til det senere.

Jeg flyttede da nu atter ind i Kasernen i Vildersgade, hvor jeg denne Gang fik en meget comfortable Lejlighed i Stueetagen og begyndte igjen Udførelsen af mine militære Pligter. Disse vare jo vistnok ikke overmaade mange, men yderst trivielle, og jeg kan endnu grue ved Tanken om de rædsomme Dage, jeg f. Ex. stundom maatte tilbringe paa Amager fra Kl. 6 Morgen til 7 Aften for at overvære Skydeøvelserne. Imidlertid forsømte jeg aldrig Tjenesten, hvor kjedeligheden end kunde være, og stod mig altid godt med de militære Autoriteter. Jeg kan kun erindre et eneste Tilfælde, hvor jeg paadrog mig en lille Reprimande i en Etikettesag. Da min Bataillon nemlig en Dag skulde præsenteres for Brigadechefen, Prindsen af Wittgenstein-Berleburg i Gothersgadens Exerceerhus — om Formiddagen i Exercits og om Eftermiddagen i Gymnastik, havde jeg om Formiddagen indfundet mig i civil Dragt, Prindsen, der forresten godt kjendte mig, da vi ofte havde talt sammen om musikalske Sager, spurgte da Bataillonschefen om, hvem den civile Herre var? — Det er Doctoren, Deres Durchlautighed? — Prindsen vinkede mig da hen til sig og spurgte, om jeg ikke vidste, at jeg skulde være i Uniform, naar jeg mødte i Tjenesten? — Jeg bukkede stiltiende og indrømmende. Da Præsentationen først var forbi Kl. 2 og skulde begynde igjen Kl. 4, kunde jeg ikke naae frem og tilbage, naar jeg skulde gaae den lange Vej hjem til Kasernen, for at trække Uniformen paa, at sige naar jeg i denne Mellemtid tillige skulde spise til Middag i Ro og besørge nogle andre smaa Ærinder. Jeg mødte derfor om Eftermiddagen igjen i civil Dragt. Saasnart Prindsen fik Øje paa mig, stiledede han hen imod mig og sagde: De hørte nok ikke, Hr. Bataillonskirurg, at jeg i Formiddags gav Dem en Reprimande? — «Jo!, Deres

Durchlautighed! — svarede jeg med det uskyldigste Ansigt af Verden —, men jeg troede, at den gjaldt for hele Dagen». Han var godmodig nok til at lee af dette noget hazarderede Svar, og hermed var den Sag forbi.

I nogle Aar førte jeg nu et roligt og ensformigt, men derfor ingenlunde kjedsommeligt eller ubehageligt Liv. Lønningen var vel ikke stor, men til Gjengjæld gav Tjenesten ogsaa rigelig Tid tilovers, og ihukommende Sætningen: «time is money!» gjorde jeg min Tid saa frugtbringende, at jeg havde Midler til at føre en ganske behagelig Tilværelse. I Reglen arbejdede jeg hjemme hele Dagen indtil Kl. 4 om Eftermiddagen, da jeg gik hen for at spise til Middag i Pæthau's Restauration, ovenover Mini's bekjendte Café, hvor jeg hver Dag samledes med et lille udvalgt Selskab, som efter Middagen saa gik nedenunder for at drikke Kaffe, ryge Cigarer og underholde sig ved en let og spøgende Konversation. Mini's Café havde den Gang — og har det sandsynligviis endnu under det forandrede Udseende og under et andet Firma — en ikke ringe Betydning for det sociale Samkvem i Hovedstaden, idet forskjellige Grupper af Venner og Bekjendte daglig mødtes der til bestemte Tider, paa hvilke man kunde være sikker paa at træffe hverandre, for at kunne tilbringe en behagelig Timestid med at samtale om Dagens Begivenheder, høre hvad Nyt der var passeret og læse Bladene, som den Gang heldigviis hverken vare saa mange eller saa voluminøse, at man jo nok kunde overkomme at faae dem alle kigget igjennem. Stamgjæsterne opholdt sig altid i det lange smalle Værelse til Venstre for Butiken, der langs Væggene var forsynet med mange smaa Borde, omkring hvilke man kunde samle sig i mindre af hverandre uafhængige Grupper, og udelukkende i dette turde der ryges. Om Formiddagen var de altid en

Del af de betydeligere Skuespillere, der gjerne medbragte lidt Nyt fra Theatret og derfor samlede en Kreds om sig af dem, der havde særlig Interesse af dette og dets Anliggender; endvidere Elever fra den militære Højskole, som den Gang var indstalleret i det nu forsvundne saakaldte Gæthus ved Siden af Theatret, Embedsmænd og andre Forretningsfolk, der vare paa Vejen til deres Kontorer og forskjellige andre stadige Frokostgjæster. Om Eftermiddagen indfandt Pæthus Middagsabonnenter sig. Herrerne fra det tydske Kancelli dannede en afsondret Gruppe, med hvem Ingen indlod sig, i den fjerneste Ende af det lange Værelse, medens det Selskab, hvortil jeg hørte, altid tog Plads i den modsatte Ende ud til Kongens Nytorv. De egentlige Stamgjæster i dette vare: Brødrene Ernst og Carl Weis, Henrik Krøyer, A. L. Arnesen, Philipson og jeg; men der sluttede sig altid flere til os af vore fælleds Bekjendte, for at deeltage i den livlige og underholdende Konversation, til hvilken Gjæsterne ved de andre Borde ogsaa lyttede med Opmærksomhed. Dette var nu ikke saa overmaade heldigt for os, der just ikke altid vejede vore Ord og Udtryk saa nøje, men stundom vel endogsaa kunde lade kritiske og satiriske Bemærkninger falde, der af Uindviede let kunde opfattes paa en ganske anden Maade, end de vare meente. Hvad der siges i Kjøbenhavn paa et offentligt Sted, er naturligviis strax publici juris, og hvad der blev ytret i denne Kreds blev derfor hyppigt bragt omkring i Byen i en forvansket Skikkelse. Mange bleve derfor fornærmede over de uskyldigste Udtalelser af Ministrene — saaledes kaldtes i Almindelighed Stamgjæsterne hos Mini —, hvad man til Exempel kan see af Bournonville's Bog: «Mit Theaterliv», i hvilken han drager stærkt tilfelts imod, det, han kalder «Caffehuspassiar», og imod vor Kreds, hvem han betegner som «la faction des ennuyés», og tillægger en fornem, tom,

kold og kjedelig Kneipetone. Denne Karakteristik af den omtalte Kreds var rigtignok saa lidt træffende som vel muligt; thi kjedelig kunde man ialfald ikke kalde den, og jeg tør nok sige, at de Fleste af dem, der hørte til den, baade vare besjælede af en levende Interesse for og havde ganske god Forstand til at bedømme dramatiske og musikalske Præstationer. Af egen Erfaring kan Bournonville ikke have talt, da han aldrig selv kom hos Mini; men han maa sandsynligviis have faaet en forkeert Rapport af en eller anden venlig eller onskabsfuld Lyttepost, og det synes, som om han især var bleven meget opbragt over, at En iblandt os — jeg troer Philipsen — havde begaaet den Brander at kalde hans Ballet «Den nye Penelope», der vistnok var en af de svageste af hans Balletter, for «Den pene Loppe». Det vilde nemlig efter hans Mening blive til komplet Ødelæggelse for Balletten, at den havde faaet dette Øgenavn, som den naturligviis vilde beholde. — Ogsaa Overskou havde, som man kan læse paa mange Steder i hans Theaterhistorie, en afgjort Aversion for denne Kreds, som han altid benævnedes «Klikken hos Mini». Han var ikke langt fra at betragte den som en Theaternisse, der altid var paa Spil og anrettede Ulykker. Naar et nyt Stykke ingen Lykke gjorde, saa var det efter hans Mening Klikkens Skyld, da den allerede længe før Opførelsen skulde have fordømt Stykket; Klikken var uretfærdig, partisk og kunde aldrig bekvemme sig til at rose Noget, der ikke kom fra dens egne Venner osv. osv. Imidlertid kunde Klikken ganske roligt trøste sig med, at det just ikke var noget Beviis paa dens Smagløshed, at den ikke i Et og Alt delte Smag med Hr. Overskou. — Om Aftenen var Mini's Café dog stærkest besøgt, dels af de stadige Theatergængere, til hvilke jeg hørte, og Andre, der kom fra Forsamlinger eller fine Theselskaber, der havde efterladt en Længsel efter

noget Forfriskende, deels af den store Masse af Pebersvende, der havde Trang til at være lidt sammen med andre Mennesker og ikke ret vel kunde sove roligt om Natten, naar de ikke havde aflagt et lille Besøg hos Mini, inden de gik hjem til deres eensomme Ungkarleiligheder. Til disse sidste hørte ufravigelig min kjære gamle Ven og Velynder Fabricius (gamle Brice), der altid kaldte Etablissementet for Apotheket. Tilrods for den voldsomme Tobaksrøg var der hyggeligst om Aftenen, og jeg vil ikke nægte, at det ofte kostede mig Overvindelse at forlade det gode Selskab før efter Midnat.

Der skulde dog snart indtræde en Forandring i det sybaritiske og dovne Liv, som næsten alle Kjøbenhavnere førte i de sidste Aar af Christian den 8des Regjeringstid, og vist er det, at Alle trængte til og længtes efter Vækkelse.

Torsdagen den 20de Januar 1848 sad jeg i Theatret for at høre min Yndlingsopera, «Joseph og hans Brødre», hvis Opførelse jeg altid overværede, naar det paa nogen Maade var mig muligt. Huset var kun tyndt besat og Hofparkettet stod ganske tomt, da man hvert Øjeblik kunde vente Kongens Død. Over de faa Tilskuere hvilede der en uhyggelig Taushed og Stilhed, der kun afbrødes et Øjeblik, da den bekjendte Dr. phil. og Lehns greve Raben, der sad i første Pladsloge, ved Tæppets Fald med høi Røst forlangte det Hele da capo og alle Brødrene frem. Men ikke engang dette barokke Udbrud af en glødende Enthusiasme formaaede at fremlokke et svagt Smil paa de alvorlige Ansigter. Om Aftenen Kl. 10¹/₂ udaandede Kongen sit sidste Suk, men før end dette skete, havde Borgerrepræsentationen allerede vedtaget og underskrevet en Petition til Kong Frederik den 7de om en fri Forfatning. Da jeg senere paa Aftenen gik hjem over

Slotspladsen, mødte jeg Generaladjudanten og flere højere Embedsmænd, der allerede kom tilbage fra Gratulationsvisiter hos den nye Konge. — Den følgende Morgen Kl. 9 blev Generalmarschen slaet i Gaderne og Byens Porte lukkede, indtil Tropperne havde aflagt Troskabseden. I en bidende Kulde maatte jeg med min Bataillon staa paa Børnehustorvet indtil Kl. 1¹/₂, da Prinds Ferdinand endelig ankom med sin Stab og Auditøren, der oplæste og modtog Eden. Alt gik af i den største Orden og Rolighed, undtagen paa Frueplads, hvor Livkorpset var samlet. Her havde en Deel civile Personer taget Plads ved Universitets-trappen og morede sig med at afsynge Marseillaisen og skandinaviske Sange, og at raabe Hurra for Frihed og Konstitution; men de under Gevær staaende Studenter deeltog slet ikke i disse taabelige Demonstrationer. I det Hele taget var der paafaldende liden Tendents til at gjøre Optøjer og Spektakler i hine bevægede Dage, da det jo meest var ældre, besindige og alvorlige Mænd, der ledede den hele Frihedsbevægelse, imod hvilken man tilmed vidste, at den nye Konge selv ikke var ugunstig stemt. Uagtet jeg ikke selv tog nogen aktiv Deel i de politiske Forhandlinger og Sammenkomster, der snart hørte til Dagens Orden, — endskjøndt jeg nærede den mest levende Interesse og Deeltagelse for dem —, havde jeg dog ualmindelig god Leilighed til at sætte mig ind i disses hele Udvikling og Gang, da jeg stod i nærmere personligt Forhold baade til den Kreds, fra hvem Bevægelsen egentlig udgik, og til de betydeligste af Datidens Journalister og til Enkelte af dem, der stode Kongen nær, iblandt hvilke jeg blot skal nævne hans fuldtro Ven, den fortræffelige Etatsraad Lunding, med hvem jeg stod paa en meget venskabelig Fod. Det var formodentlig i Erkjendelsen af disse gode Chancer for

mig, at den gamle Fabricius nogle Dage efter Thronskiftet gav mig det Raad, at jeg skulde føre en nøjagtig Dagbog over Begivenhederne. Da jeg svarede ham, at det gjorde jeg allerede, udbrød han paa den ham ejendommelige hjærtelige og gemytlige Maade: «Ja! De er et Satans Menneske! De har altid gode Ideer!» — «Nu siger De Dem jo selv Komplimenter!» — svarede jeg.

Hvad enten nu Ideen var god eller ikke, saa havde jeg virkelig bragt den til Udførelse og førte fra den zode Jan. og lige indtil den Dag, da jeg med min Bataillon afgik til Armeen, en nøjagtig Dagbog. Den har imidlertid lige saa lidt været bestemt til Offentliggjørelse, som den er skikket dertil, og den venlige Læser behøver derfor ikke at nære nogen Frygt for, at jeg skal meddele dens Indhold, hverken heelt eller i Udtog, da de Begivenheder, den omtaler, jo tilmed ere vel bekendte for Alle.

Jeg opholdt mig i denne Tid meget hos Hvidts, meest for at kunne være lidt til Trøst og Beroligelse for den elskelige gamle Tante, der desværre altid var svag og lidende, saa at hun ikke kunde forlade Stuen. Nu da alle Børnene vare gifte og hjemfarne, og Manden var optagen hele Dagen af sine mange Forretninger og sin virksomme Deeltagelse i det politiske Liv, sad hun ofte saa ene med sine Ængstelser og sin Frygt for Uroligheder og Spektakler. Et stærkt Indtryk gjorde det især paa hende, da Manden den 24de Jan. kom fra Børsen og blev ledsaget til sit Hjem af en Skare paa henved 5000 Mennesker, Kjøbmænd, Borgere og Studenter, der udenfor hans Bolig udbragte Leveraab for ham, gamle Danmark til Eideren og Friheden. Hvidt, der den Gang boede paa tredie Sal i sin Gaard, maatte tye ind til Stue Etagens Beboere, for fra et Vindue at bringe sin Tak, som han sluttede

med et Leve for Kjøbenhavns Borgere. Den stakkels syge Kone var ikke glad ved denne store Folkegunst, der efter hendes Mening let kunde berede Manden Vanskeligheder og Fortrædeligheder. Efter hendes Anmodning maatte jeg blive der til Middag og love hende, at komme der saa ofte som det var mig muligt, for at Hvidt kunde have Nogen at underholde sig med ved Bordet. Forresten vare disse Folkedemonstrationer ogsaa Hvidt selv meget imod, og den følgende Dag, da det tegnede til, at de vilde gjentage sig, søgte han at komme bort i al Hemmelighed, idet han benyttede Børsens anden Udgang ud imod Christianshavn og lod sig sætte over til Nyhavn med en Færgebaad.

At bestille Noget for Alvor var i denne Tid næsten umuligt; man higede kun efter at høre Nyt, og hver Dag bragte sandelig ogsaa Nyheder nok. Politiske Flyveskrifter, Petitioner og Forfatningsudkast vrimlede formelig frem og bleve underkastede ivrige Diskussioner pro et contra baade paa offentlige Steder og i mere afsluttede Kredse. Enighed herskede der den Gang saa lidt som nu; thi Heelstatsmændene og Eidermændene stode meget skarpt over for hinanden; men den Gang var der dog Liv og Flugt i Tingene, og Alle toge med levende Interesse Deel i Forhandlinger og Diskussioner, medens nu næsten intet Menneske tager Notits af de allerværste Ballader, som vore folkelige Mænd af og til opføre til deres egen Fornøjelse. Vi ere nu saa indvrøvlede i Storpolitik, at den er temmelig nær ved at virke som Vomitiv, naar man blot faaer Færten af den.

Nogle af de Udnævnelser, der foretoges strax efter Thronbestigelsen, vakte en Deel Misnøje hos Publikum. Selv Stemann optraadte paa dette Felt som Satiriker. Da en gammel Justitsraad fra Kancelliet en Dag havde Audients hos ham, spurgte Stemann ham, om han

ogsaa havde indgivet Ansøgning om Kassation af sin Titel? — «Hvorledes mener Deres Excellence?» svarede Manden ganske forbløffet. — «Jo! jeg har hørt, at alle Justitsraader ere bleve enige om at andrage om at maatte blive frie for deres Titel, siden Berling er bleven Justitsraad.» Ved samme Leilighed skal jeg meddele en anden ganske karakteristisk Anekdote, der fortaltes om Stemann. Da han var syg, var Kongen en Dag taget hen til ham, for at høre hans Raad om, hvem der burde vælges til at tage Sæde i de erfarne Mænds Forsamling. Stemann nævnede da allerførst Ussing. «Ja! — bemærkede Kongen —, men Folk sige, at han er en Ræv.» — «Kan nok være, Deres Majestæt! — svarede Stemann —, men saa er han idetmindste en Dansk Ræv.» — Det var formeentlig et lille Hib til Carl Moltke. — Der er forresten ingen Grund til at opholde sig ved de øvrige Udnævnelser, af hvilke nogle vare kuriøse nok, da de dog nu ingen synderlig Interesse kunne have: jeg skal blot omtale, at Hofmarschallen blev stærkt altereret, da Kongen udnævnte sin Kammertjener til Kammerassessor. Lewetzau protesterede stærkt herimod, fordi han ikke fandt det passende, at Marschallatets Bureauchef skulde have samme Rang som en Tjener, og Kongen maatte da stille ham tilfreds med at love ham, at Sally skulde faa en højere Titel.

At jeg deeltog i de to Casinomøder og i det store Tog, der fulgte Magistraten til Slotspladsen den 21de Marts, følger af sig selv. Da Alt, hvad der passerede ved disse Leiligheder er bekjendt nok, skal jeg ikke opholde mig herved. Derimod turde det maaskee være af nogen Interesse, naar jeg, der havde saa god Leilighed til at øse af de paalideligste Kilder, fortæller lidt om, hvorledes det egentlig gik til med Martsministeriets Dannelse.

Bardenfleth og Lunding havde begge bag Tæppet overværet Forhandlingerne paa Casinomødet, og da Kongen havde modtaget Beretningen om disse, sammenkaldte han den følgende Morgen Kl. 10 Statsraadet, i hvilket han forelagde sine Ministre det Spørgsmaal, om de vilde antage og følge de Principer med Hensyn til det slesvigske Spørgsmaal, der i Övereenstemmelse med Nationens Ønsker fra nu af vilde gjøre sig gjældende hos Regjeringen. Da Alle med Undtagelse af Bardenfleth besvarede dette Spørgsmaal benægtende, sagde Kongen, at han i saa Fald ikke længere havde Brug for deres Tjeneste. Kongen overdrog nu til Bardenfleth det Hverv at danne et nyt Ministerium, og denne holdt i denne Hensigt flere Gange Conferencer med Monrad. Overalt hed det sig nu, at det nye Ministerium vilde komme til at bestaae af: Bardenfleth, Hvidt, Monrad, Claussen og Unsgaard. Hele Dagen var man i spændt Forventning; men endnu om Aftenen Kl. 10 var man ikke kommet videre, end at man troede at vide med Sikkerhed, at Bardenfleth, Grev Sponneck og Francke vare blevne enige, men at man ikke kunde komme videre, fordi Monrad, hvem man gjerne vilde have med, paa ingen Maade vilde indtræde i Ministeriet, hvis Hvidt ikke var med, og Hvidt vilde man netop ikke have med, fordi man frygtede for, at det i al for høi Grad vilde irritere Stemningen i Hertugdømmerne, naar han, der havde stillet sig i Spidsen for Bevægelsen, blev optaget i Ministeriet. Imidlertid var det aldeles nødvendigt, at Ministeriet blev dannet endnu i den Nat, for at kunne modtage og svare den Deputation fra Hertugdømmerne, der ventedes næste Morgen. Hvidt vilde selv meget nødig være Minister, men gav dog for saa vidt efter for Monrads indtrængende Forestillinger, at han lovede at paatage sig det provisorisk, hvis Kongen forlangte det. Kl. 12 om Natten bleve Hvidt og Monrad hentede til

Kongen, men Forhandlingerne førte endnu ikke til noget Resultat. Den 22de om Morgenen Kl. 7 kjørte Bardenfleth ud til Vilhelm Moltke, for i Kongens Navn at besværges og opfordres ham til at overtage Dannelsen af et nyt Kabinet; Kongen var stærkt nedtrykt og begyndte at tale om, at han vilde nedlægge Regjeringen, hvad der under de stedfindende Forhold vilde være den største Ulykke for Landet. Moltke vilde ikke gaa ind herpaa; han erkjendte vel, at han havde Forpligtelser imod Fædrelandet, som han paa enhver mulig Maade skulde opfylde efter bedste Evne, men det stred imod hans Følelse at indlade sig i Underhandlinger med «Casinomændene.» Endelig gav han dog efter for Bardenfleths indtrængende Bønner og Forestillinger og fulgte med ham til Slottet. Efter at han her først havde spurgt Hvidt, om Bevægelsespartiet vilde have Noget imod hans Person som Minister, og denne havde besvaret dette Spørgsmaal benægtende, indvilgede Moltke i at ville prøve paa Dannelsen af et nyt Ministerium. Kl. 10 Form. samledes Monrad, Hvidt, Claussen, Lehmann og Tscherning tilligemed en Mængde højere Embedsmænd med Moltke, og der udspandt sig nu en levende Forhandling, der varede indtil Kl. 2, da man endelig var bleven enig om den nye Ministerliste, der lød paa: Vilh. Moltke Ministerpræsident og Finantsminister, Bardenfleth Justitsminister, Grev Knuth Minister for Rentekammeret og interimistisk Udenrigsminister, Bluhme for Toldkammeret, Scheel Plessen for Hertugdømmerne, Monrad Cultusminister, Hvidt og Lehmann Ministre uden Portefeuille, Tscherning Krigsminister. Finantsministeriet var tilbudt Hvidt, men han ønskede ikke at overtage nogen Portefeuille, ligesom han overhovedet betragtede sin Indtræden i Ministeriet som blot interimistisk. Krigsministeriet var tilbudt General Schøller, der afslog det, og blev vistnok kun nødigt modtaget af Tscherning, der godt følte, hvilket van-

skeligt Hverv, han paatog sig. Da Ministerlisten var bleven forelagt Kongen, bad han de nye Ministre enkeltvis komme ind til sig og sagde til hver især, at han betragtede sig som en konstitutionel Konge og kastede hele Ansvaret for Regjeringens Førelse over paa sine Ministre, og derfor vilde han heller ikke, naar disse ikke udtrykkelig forlangte det, tage Deel i Statsraadets Forhandlinger.

Slotspladsen var hele Dagen opfyldt af store Menneskemasser, der med Utaalmodighed ventede paa Efterretning om Ministeriets Dannelse, og da denne omsider kom, udbrød der en sand Storm af Hurra og Leveraab for Kongen. Jeg havde den særlige Fornøjelse at høre Ministerlisten blive forelæst af en ingen ringere Person end Politidirektøren selv, der havde anlagt det gladeste Ansigt af Verden. Jubelraabene vedvarede hele Dagen og en Deel af Natten paa Slotspladsen og uden for de nye Ministres Boliger; navnlig var man utrættelig i at bringe folkelige Ovationer til Hvidt og Moltke, der var bleven meget populær. — Inde hos Mini var Stemningen ogsaa meget animeret indtil langt ud paa Natten. Da der under en tilfældig Pause i Diskussionen blev opkastet det Spørgsmaal, hvorfor Lehmann ikke havde faaet nogen Portefeuille, svarede Philipsen, at der nok ingen kunde blive til ham, da Berling havde faaet den grønne Portefeuille, hvori han hver Dag bragte «Den Berlingske Tidende» op paa Slottet.

Imidlertid havde Oprøret i Hertugdømmerne udviklet sig saaledes, at det maatte kues ved Vaabenmagt. Naar der skulde afsendes en tilstrækkelig Styrke til Slesvig, vilde Hovedstaden blive temmelig blottet for Tropper, og det blev derfor nødvendigt at tænke paa en ordentlig Organisation af de bestaaende borgerlige Korpser. Tscherning havde i denne Anledning ladet Stadshauptmanden, Oberst Conradt, tilsige til at

møde hos sig, for at høre hans Mening om nogle nødvendige Reformer ved Borgervæbningen. Til den bestemte Tid mødte en Adjudant. «Er De Stadshauptmanden?» — spurgte T. — «Nei! — — Stadshauptmanden gaaer ikke ud.» — «Vil De saa være saa god at hente mig den Næstcommanderende.» — «Ja! det er Oberstlieutenant Fridenreich; men han gaaer rigtig nok heller ikke ud.» — «Vil De saa maaskee gaae tilbage til Stadshauptmanden og bede ham at sende mig den Høistkommanderende i Korpsset, som gaaer ud.» — Lidt efter mødte Conradt selv. Da Tscherning udtalte sin Forundring over, at Adjudanten havde sagt, at Stadshauptmanden ikke gik ud, medens han dog nu kom selv, svarede C., at han var en gammel Mand. «Ja! det seer jeg» — sagde T. —, og derfor kan jeg ikke begribe, at De vil blive paa en Post, der i disse Tider trænger til en rask og rørig Mand.» — C. bemærkede hertil, at de Næstkommanderende ogsaa vare gamle og svagelige Mænd, hvortil T. kun svarede, at det var en god og rimelig Grund til, at de Alle gik af og gjorde Plads for yngre og brugbare Kræfter. — Dette skete da ogsaa snart efter, og Oberst Bruhn, en af Christian den 8des tidligere Adjudanter, blev Chef for Kjøbenhavns samlede Borgervæbning.

Den begeistrede Stemning i Kjøbenhavn tiltog med hver Dag, der gik, og Alle higede kun efter saa snart som muligt at komme afsted til Armeen. Endelig slog da ogsaa Timen for den 9de Bataillon, ved hvilken jeg var ansat, og den 3die April rykkede vi ud af Kasernen med flyvende Faner og klingende Spil. I sit Vindue i Strandgade stod vor gamle Chef, Oberst Dorscheus, og saae med Vemod efter sin Bataillon, der nu kommanderedes af Major Thestrup. Det gjorde mig hjærteligt ondt for den gamle skikkelige Mand; men det kunde jo ikke være anderledes; nye Tider fordre nye Kræfter. Vi marscherede gennem de af en

jublende Folkeskare tæt opfyldte Gader til Toldboden, hvor vi bleve indskibede til Als. Ogsaa vi vare i en fornøjelig Stemning, da vi bildte os ind, at den hele Krig kun vilde blive til en militær Promenade igjennem Hertugdømmerne. Men havde jeg den Gang havt nogen Anelse om, at det for mit Vedkommende gjaldt om en næsten femaarig Fraværelse fra mit Hjem, saa havde jeg neppe været saa let om Hjertet, som jeg var. — Efter Ankomsten til Sønderborg, hvor den ogsaa blev hilset med Jubel, blev Bataillonens landsat og fik Ordre til, strax at afmarschere til Augustenborg, hvor Officerspersonalet blev indlogeret i Slottets Gjæsteværelser, paa hvis Døre vore respektive Navne allerede fandtes skrevne med Kridt. Vi bleve modtagne med stor Forekommenhed af Hertugens Hushovmester, Hr. Speerschneider, der altid var tilstede ved vore Fælledsmaaltider, som indtoges i Spisesalen, iført sort Selskabsdragt og med Hatten i Haanden, for at paasee, at vi bleve vel betjente i enhver Henseende. Det var meget fornuftigt af Manden, der ved denne Høflighed og Imødekommen undgik alle urimelige Rekvisitioner. Vi bleve behandlede som Gjæster og opførte og som saadanne. I den hertugelige Families Beboelsesleilighed vidnede Alt om en pludselig og temmelig hovedkulds Afreise, og i Hertugens eget Værelse laae endnu, mærkværdigt nok, alle hans Breve og Papirer i den skjønneste Orden. Det er ubegribeligt, at Ingen har tænkt paa at bortjerne dem, førend de bleve beslaglagte og senere kom til at afgive et rigt Stof til Wegener's bekjendte Srkift. — Det var tidligt Foraar i 1848, og i den deilige Slotspark vare Buskene allerede ganske grønne, saa at vi førte et reent Slaraffenliv paa Augustenborg Slot; men desværre varede det ikke længe, da vi allerede paa den tredie Dag fik Ordre til at marschere tilbage til Sønderborg og dér strax bleve indskibede til Holnæs ved Flensborgerfjorden. Her

vare Forholdene ikke saa meget tiltalende, da der paa Stedet kun fandtes to Bygninger, den ene beboet af Toldkontrolløren, den anden af en Toldassistent, saa at ikke ret Mange af de 800 Mand kunde komme under Tag. Vi stode her ligeoverfor Fjenden, der var forsynet med Kanoner; da vi følgelig maatte være belavede paa at faae Saarede, lagde Lægerne Beslag paa det største Værelse til Lazareth. Foreløbig benyttede vi imidlertid Værelset til Sovelokale for saamange af Officererne, der kunde faae Plads paa Straasækkene og den indbragte Halm. Hekla under Steen Bille laa paa Fjorden til vor Assistance. Den tredie Dags Middag, samme Dag da Affairen ved Bau fandt Sted, rykkede Bataillon frem imod Glücksborg, som den havde faaet Ordre til at besætte. Dette opnaaedes uden Vanskelighed, da Fjenden kun retirerende gjorde en svag Modstand, og henimod Aften holdt vi vort Indtog paa Glücksborg Slot, hvor hele Bataillon blev indkvarteret for Natten. — Paa dette Sted var Modtagelsen ikke slet saa venlig som paa Augustenborg, og det kneb haardt for os at faae opdrevet noget Spiseligt og Drikkeligt, hvortil vi stærkt trængte. Endelig lykkedes det efter langvarige Underhandlinger med Kjøkkenpigerne, der alle tudede og skraalte af fuld Hals over Nederlaget ved Bau, at faae Løfte om stegt Flæsk og Kartofler med Løgsauce, hvormed vi vare meget tilfredse. Drikkevarer syntes endnu vanskeligere at tilvejebringe, da Slotsfogeden paa det bestemteste erklærede, at der ikke var en eneste Flaske Viin i Kjælderen, da Friskarerne havde drukket Alt, hvad der var. En af Officererne, der var en gammel Praktikus, udrød strax: «Det er naturligviis Løgn! lad mig blot komme til at tale med Fyren, saa skal vi faae at see.» Hvilke Overtaleelsesmidler, han derefter anvendte, veed jeg ikke; men vist er det, at fire Oppassere kort efter bragte saa mange Flasker Viin ind,

som de kunde bære og deriblandt baade Madeira og Champagne. Bordet blev nu dækket i en Fart, de med Lys forsynede Kroner tændte, og vi holdt nu et fyrsteligt Maaltid, der smagte os fortræffeligt og blev oplivet ved en Mængde Skaaler og Taler. — Friskarerne, disse Slesvig-Holstenernes «enfants terribles», havde været her før vi og havde vendt op og ned paa Alting i Slottet, undersøgt alle Gjemmer og Skuffer og væltet Indholdet, hvoriblandt en stor Mængde Breve og andre Papirer, ud paa Gulvet, hvor de fløde omkring. Der saae derfor ikke meget hyggeligt ud i Værelserne, i hvilke vi ad libitum søgte os Nattelejer; men da der var fuldt op af Dynner og Tæpper, var det let nok at lave sig et mageligt Leje, paa hvilket man kunde faae sig en tryk Søvn, som vi haardt trængte til. Forresten fik vi ingen Tid til nærmere at bese Slottet, da Bataillon en tidligt den næste Morgen brød op for at marschere ind i Angelen. I Landsbyen Munkebrarup overnattede vi og, for ikke at blive udsat for Overrumpling, iagttoges den Forsigtighed, at et heelt samlet Kompagni blev indkvarteret i en Gaard for sig. I den Gaard, hvor jeg tilligemed nogle Officerer havde faaet Logis, samlede vi om Aftenen en stor Deel af Byens mest anseete Bønder, for at snakke lidt Politik med dem og høre, hvorledes Stemningen var imellem dem. Nogle fra Glücksborg medbragte Flasker Champagne bidroge til at oplive Bønderne, der tilsidst bleve meget snaksomme. De forsikkrede alle eenstemmig, at de ingensomhelst Grund havde til at klage over det danske Regimente, der aldrig havde betyngtet dem med overdreven Skattepaalæg og i det Hele ikke forlangte Mere af dem, end hvad de let kunde præstere. Som Beviis herpaa fremtog vor Vært sin Skattebog, hvoraf det fremgik, at han i 1848 ikke betalte højere Skatter end da han for 17 Aar siden overtog Gaarden efter sin Fader, uagtet Eiendom-

men nu havde omtrent den dobbelte Værdi. — Med Hensyn til Sproget forklarede de, at de af dem, der vare over 40 Aar, alle talte Dansk, medens den yngre Generation var tydsktalende paa Grund af den tydske Skoleundervisning. Den Gang vare Angelboerne vist endnu loyale Folk, men de bleve snart fordærvede ved Agitatorer, der satte alle Hjul i Bevægelse, for at vinde denne rige og vigtige Deel af Landet. Det kunde være ret interessant at see, om dens Skattebøger endnu have det samme Udseende som i 1848. — Den 11te April om Mørgegenen forlode vi Munkebrarup, for ved Ausacker at støde sammen med den øvrige Armee, der kom fra Flensborg, og nu gik det videre til Op-rørets Hovedrede, Slesvig, hvortil vi først naaede temmelig seent om Aftenen, da det alt var blevet mørkt. Der var derfor en Deel Konfusion med Indkvarterings-billetterne, og da det syntes at ville trække længe ud, bemægtigede jeg mig uden videre en Billet, der lød paa to Officerer, og lagde Beslag paa den til Fordeel for min Overlæge, Heinr. Hahn, og mig selv. Jeg havde just ikke gjort noget ganske uheldigt Greb, da vi fik et meget godt Kvarter hos den bekjendte Slesvig-Holstener Provst Boysen. Han selv havde naturligviis ved de danske Troppers Nærmelse sørget for at salvere sin egen højærværdige Person, men han havde efterladt en sølle theologisk Kandidat, Hr. Hadenfeldt, som Vicevært, en meget krybende og sledsk Person, der var høflig imod os indtil Væmmelse. Provstens Familie var meget elskværdig, vi tilbragte megen Tid i dens Selskab og kom i det Hele taget overmaade godt ud af det med dem Alle, idet vi naturligviis saa lidt som muligt berørte Politiken. Her, som næsten overalt, hvor Skjæbnen har ført mig hen, forskaffede min Musik mig en gunstig og velvillig Modtagelse.

Strax efter Ankomsten til Slesvig blev jeg kommanderet til at gjøre Tjeneste paa det saakaldte «Jæger-

hospital» i Allstadt. Her var jeg beskjæftiget hin skjæbnesvangre Paaskemorgen, da Allarmsignalet pludselig lød i alle Gader, for at kalde Tropperne under Gevær. Korpsstabslægen, Prof. Bendz, indfandt sig strax efter paa Hospitalet og gav mig Ordre til, paa ingen Maade at forlade de Syge, før end de alle vare evakuerede til Flensborg, til hvilket Øjemed Vogne skulde blive mig tilsendte. Medens jeg med Længsel ventede efter disse, begyndte der allerede at indkomme Saarede, der trængte til øjeblikkelig Hjælp, og da disses Antal vedblev at stige, og der tillige medbragtes temmelig foruroligende Beretninger fra Kamppladsen, gjorde jeg i Hast de Syge bekjendt med Situationen og opfordrede dem, der vare i Stand til at gaae, til at give sig paa Vejen til Flensborg tilfods, eftersom vi nu ikke længere kunde stole paa at faae Vogne, idet de ellers upaatvivlelig vilde blive Krigsfanger. Nogle og tyve efterkom min Opfordring. Efterhaanden som Antallet af Saarede, der indbragtes til Jægerhospitalet tiltog, blev min Stilling mere og mere kritisk, da det blev mig klart, at jeg nu ikke længere kunde haabe at slippe bort selv. I den værste Forlegenhed kom jeg med de haardt Saarede, hvis Tilstand fordrede alvorlig operativ Indskriden, da der ikke fandtes de hertil nødvendige Instrumenter paa Hospitalet, og jeg savnede enhver Medhjælp. Disse lod jeg derved blive paa Vognene, hvor jeg anlagde en foreløbig Forbinding saa godt, det lod sig gjøre, og beordrede derefter Vognene til at kjøre dem videre til Flensborg, idet jeg med hver Vogn tillige afsendte et Par af de med deres Vaaben forsynede Syge, der uden Skade kunde taale Transporten, da disse saa kunde tjene til et Slags Eskorte, der kunde holde Kudskene til at gjøre deres Skyldighed. Jeg havde været i uophørlig travl og anstrængende Virksomhed fra den tidlige Morgenstund, og da Klokken var bleven 12 om Natten, medens jeg

nu havde 53 Saarede liggende i Hospitalet, kunde jeg næppe holde mig opreist længere, da jeg var fuldstændig udmattet baade paa Legeme og Sjæl. Jeg sendte da Bud til Byens Physikus og lod ham anmode om at sende mig Hjælp, da jeg ikke var istand til at holde længere ud. Denne blev ogsaa strax beredvillig ydet mig, saa at jeg kunde gaae til mit Kvarter, for at faae nogle Timers Søvn og Hvile. Jeg blev her modtaget med den samme Venlighed som hidtil og blev meget glad ved at finde min Oppasser, den trofaste Vium, en solid og ærlig Jyde, der ikke havde villet forlade mig. Da jeg gjorde ham opmærksom paa, at vi nu begge vilde blive Krigsfanger, svarede han Intet, men tog blot sin Sabel og knækkede den over, idet han med indædt Harme mumlede: «Den skal de Hunde Fa'en rive mig inte fo'.» Da jeg gik til Sengs var jeg meget nedtrykt, da jeg slet ingen Forestilling havde om, hvad der egentlig var passeret under Slaget, eller om, i hvilket Omfang Udfaldet af dette havde været uheldigt for os; jeg troede mig ene og forladt imellem forbittrede Fjender og vidste ikke, hvad man vilde gjøre ved mig. Tidlig den næste Morgen gik jeg atter hen paa Hospitalet, for at varetage mine Forretninger og saae paa min Vei ikke Spor af nogen Fjende. Senere indfandt sig en preussisk Officeer, der forlangte mit Æresord paa, at hverken jeg selv eller mine Patienter vilde prøve paa at slippe bort. Naturligviis kunde jeg kun afgive dette for min egen Person, idet jeg dog lovede at gjøre Alt, hvad der stod i min Magt, for at forhindre Forsøg paa at flygte, da jeg meget vel indsaae, at slige Forsøg kun vilde foranledige strengere Forholdsregler imod de Tilbageblivende. Jeg erfarede nu først, at 9 af mine Kollleger delte Skjæbne med mig og vare tagne til Fange i det i den anden Ende af den lange By — det saakaldte Friederichsberg — beliggende Dragonhospitalet,

hvor de vare blevne overraskede under deres Arbeide med at amputere og forbinde. At jeg følte mig lettet ved at erfare, at jeg ikke var ganske ene imellem Fjenderne, kan jeg ikke nægte, om end denne Tanke var lidt egoistisk. Min isolerede Stilling var imidlertid bleven bekjendt, og endnu samme Morgen blev en Kollega, Underlæge Fibiger, sendt til min Assistance.

Paa et Møde, der nogle Dage efter afholdtes af samtlige for Tiden værende Læger i Slesvig, baade tyske og danske, civile og militære, i den Hensigt at ordne Hospitals- og Sundhedstjenesten i Byen, blev det vedtaget, at jeg skulde beholde Jægerhospitalet til- ligemed min ovennævnte Kollega,*) og at jeg skulde blive boende i mit gamle Kvarter, der var nær ved Hospitalet. Med dette Arrangement var jeg efter Om- stændighederne ret vel tilfreds, da Kvarteret var godt og saa behageligt, som det under disse Forhold kunde ventes. Vel var Provsten kommen hjem Dagen efter Slaget, men ogsaa han beviste mig den største Venlig- hed og Forekommenhed og iagttog stedse overfor mig en høflig og opmærksom Værts Pligter. Kun naar Talen kom ind paa det politiske Gebeet, kunde det jo ikke undgaaes, at vi tidt stødte heftigt sammen. Det var øjensynligt, at Provsten hver Middag mødte ved Bordet med den faste Beslutning, ikke at ville tale om Politik. I Begyndelsen af Maaltidet drejede Samtalen sig altid om almindelige og ligegyldige Ting; men naar saa Talen kom paa Nyhederne og Aviserne, saa vare vi snart i Gang med den politiske Diskussion tiltrods for alle Provstindens Vink og velmente Afbrydelser, og den endte altid med, at vi begge bleve heftige, stundom endogsaa meget skarpe i vore gjensidige Ud- talelser. Intet kunde mere irritere Provsten end min rolige og urokkelige Overbeviisning om, at vi dog til-

*) Han blev allerede efter 4 Ugers Forløb hjemsendt.

sidst vilde sejre, fordi vi havde Sandheden og Retten paa vor Side. Da han en Dag fortalte mig, at der nu blev gjort Indsamlinger til en tydsk Flaade, svarede jeg, at det var mig kjært at høre, da det jo vilde blive til en reen Gevinst for de Danske, som naturligviis vilde tage alle Skibene, saasnart de kom i Søen. Da han en Dag i Stridens Hede havde tilladt sig alfor uforskammede og nærgaaende Yttringer imod de Danske, afbrød jeg ham og sagde, — idet jeg pegede paa et Portræt af ham, der hang paa Væggen — «Jeg seer, at Deres Højærværdighed er Ridder af Dannebrog!» — «Aa! det skal snart blive malet over!» — «Det vilde jeg ogsaa gjøre i Deres Sted!» — «Og hvorfor det?» — «Fordi De ikke fortjener at bære det!» — Hver Gang vi rejste os fra Bordet, gjentog den samme Scene sig: Provsten rakte mig Haanden og sagde: Nej, nu ville vi aldrig mere tale om Politik. Desuagtet begyndte Historien forfra den næste Dag og saaledes fremdeles, saalænge jeg boede der i Huset.

Det var heldigt for os, at det ikke var Slesvig-Holstenerne, men Preusserne, der førte Kommandoen i Slesvig, thi disse vare altid høflige og forekommende imod os, medens de ved enhver Lejlighed schofledede Oprørernes Officerer og ingenlunde lagde Skjul paa den Foragt, de følte for disse Førrædere mod Konge og Fane. Det blev strax sagt os, at vi egentlig ikke betragtedes som Krigsfanger, men at vi kun bleve tilbageholdte, for at soignere vore saarede Landsmænd og vilde efterhaanden blive hjemsendte som vor Tjeneste i det nævnte Øjemed ikke længer var fornøden. Slesvigerne, der nærrede et glødende Had til Alt, hvad der var dansk, vare meget misfornøjede med den gode Behandling, der blev os til Deel og søgte af al Magt at skade os, ved at udsprede de forfærdeligste Rygter om den barbariske Maade, hvorpaa Fangerne fra Bau

bleve behandlede i Kjøbenhavn, og om den røveriske Adfærd, de danske Tropper havde udviist paa Glücksborg Slot, hvor de endogsaa skulde have plyndret Kirken og Kapellet. Da jeg nu selv havde været med i Glücksborg og vidste, at Ingen af vore Folk havde sat sine Fødder hverken i Kirken eller Kapellet, fandt jeg mig foranlediget til at tage mig lidt af denne Sag, og forklarede derfor i et Brev til Hertuginde af Glücksborg (Prindsesse Vilhelmine) Alt, hvad der var passeret under vort korte Ophold paa Slottet. Faa Dage efter modtog jeg et egenhændigt paa Dansk skrevet overmaade venligt Brev fra Hertuginde, — hvilket endnu er i min Besiddelse —, hvori hun iblandt Andet ytrer: «Det har været mig en sand Trøst at erfare, at mine gode Landsmænd ikke have været Skyld i al den Forstyrrelse, der er skeet paa mit kjære Glücksborg.» Jeg var glad over, at mit Brev dog saaledes havde gjort nogen Nytte, men det ærgrede mig, at Hertuginde's Brev til mig, uagtet det var forsynet med det hertugelige Segl, dog var blevet brækket af den preussiske Kommandant og lige under Hertuginde's Underskrift var forsynet med en uforskammet Paategning af en Adjudant, saalydende: «Ich ersuche sie Ihre Privatcorrespondenten zu benachrichtigen, dass in Zukunft nur Briefe in deutscher oder französischer Sprache an Sie gelangen können. v. d. Osten.» — Jeg skal forresten ikke længer opholde mig ved de mangfoldige Trakasserier og Drillerier, vi vare udsatte for fra Slesvigernes Side, da de nu ikke længere kunde have nogen alvorlig Interesse; men desværre beredte de os af og til forskjellige Ubehageligheder og gavede Anledning til flere for os meget følelige Indskrænkninger i vor personlige Frihed. Saaledes blev det vore Oppassere forbudt at gaae ud; os selv blev det forment at komme paa offentlige Steder, og vi maatte afgive vort Æresord paa, at vi ikke vilde korrespondere med

Nogen i Danmark uden i aabne Breve, der skulde afsendes gennem Kommandantskabet, medens vi tidligere havde ført en uhindret Korrespondance over Lybæk. At alt Sligt maatte gjøre os det tvungne Ophold i Slesvig mere og mere piinligt følger af sig selv.

Efterhaanden var da 5 af de fangne danske Læger blevne frigivne, og da den største Deel af de i Jægerhospitalet behandlede Saarede vare helbredede, besluttedes det, at de faa tilbageliggende Uhelbredede skulde sendes op til det store Lazareth paa Gottorp Slot, hvorhen jeg da ogsaa blev forflyttet, for at overtage en Service, der tidligere var besørget af en af de frigivne Colleger. — To Maaneder havde jeg tilbragt i Provst Boysens Hus, og det gjorde mig i Grunden ondt at forlade denne Familie, med hvem jeg — fraegnet de politiske Differentpunkter — saa godt harmonerede og som uatbrudt havde viist mig al mulig Forekommenhed og Velvillie. Den Eneste, der aldeles havde forandret sin Opførsel imod mig, var den ovenomtalte Kandidat Hadenfeldt, der efter Slaget ved Slesvig havde ombyttet sit tidligere Spytsslikkervæsen med en brøsig og uforskammet Opførsel, hvorover Provstens Familie tit loe ham ud. Men skiøndt jeg havde al Grund til at være fornøjet med mit Kvarter, var jeg dog glad ved Omflytningen, da det eensformige og afsondrede Liv i Altstadt begyndte at blive lidt trættende. Det var en heel Reise, naar jeg vilde besøge de andre danske Læger paa Gottorp og Dragonhospitalet, og da jeg i den sidste Maaned atter havde været ganske ene paa Jægerhospitalet, kunde jeg heller ikke godt være synderligt længe borte derfra. Min brave Oppasser var derimod temmelig utilfreds med Forandringen; thi han havde ved sin Tjenstvillighed og Godmodighed insinueret sig betydeligt baade hos Pigerne og Fruen, saa at han havde overmaade gode Dage som Krigs-

fange og var tilmed ikke forbleven ganske uanfægtet af erotiske Fornemmelser. Paa Gottorp havde han ikke Andet at bestille end at opvarte mig, og det var det Samme som Ingenting.

Paa Gottorp blev der mig anviist et venligt og hyggeligt Værelse i Mezaninetagen med en henrivende Udsigt over Anettenhöhe og en Deel af Thiergarten. I Prindsen af Noers Statholderdage havde dette Værelse været benyttet af hans Børn. Naar man blot tog Hensyn til det legemlige Velbefindende, var Opholdet paa Gottorp ganske behageligt. Alle de ved Lazarethet fungerende Læger — med Undtagelse af den dirigerende Læge, Dr. Lauer, som holdt sig i en behørig Afstand fra os Andre — førte her en fælleds Menage paa Byen Slesvigs Regning, og det maa indrømmes, at Byen paa en meget nobel Maade skilte sig ved det Hverv, der var paalagt den. Om Formiddagen var der dækket et net Frokostbord, til hvilket Enhver søgte hen efter sin Tid og Leilighed; men om Middagen spiste alle de danske og preussiske Læger sammen til en bestemt Tid i en af de store Sale, der tidligere havde hørt til Statholderleiligheden. Disse Fælledsmaaltider vare i Reglen baade gode og gemytlige, da der var mange flinke og vakkre Mennesker imellem disse Læger; men naturligviis kunde heller ikke i denne ungdommelige og livlige Forsamling de politiske Diskussioner holdes borte, og de førte ofte til temmelig hidsige Sammenstød. En Deel af Preusserne tilhørte «das junge Deutschland» og vare hildede i de umodne demokratiske Ideer, som dengang gjorde sig gjældende, og de havde forsaavidt større Sympathi for Slesvig-Holstenerne end de preussiske Officerer, som de levede i den aldeles forkerte Tro, at disse kæmpede for Friheden imod de Danskes Despoti og Undertrykkelser. Det var saa meget vanskeligere at føre en frugtbar Diskussion med disse Herrer, som de vare aldeles

blottede for Kjendskab til Danmarks og Hertugdømernes Historie og gjensidige Forbindelse. Jeg blev derfor hjærtelig kjed af at disputere med dem, og da jeg en Dag under en langvarig Diskussion med en ung Berliner opdagede, at han havde den Tro, at Slesvig hørte til det tydske Forbund, saa greb jeg med Begjærlighed Leiligheden til at erklære, at jeg for Fremtiden ikke kunde indlade mig paa nogensomhelst politisk Diskussion med Folk, der vare saa ganske blottede for Kjendskab til de Forhold, hvorom de anmassede sig en saa bestemt Mening. Forresten stode vi i meget godt Forhold til de preussiske Læger og omgikkes dem altid venskabeligt.

Da de Saaredes Antal var aftaget betydeligt, og der egentlig nu kun vare saadanne tilbage, hvis Behandling kunde forudsættes at ville medtage meget lang Tid, inden de kunde forventes fuldstændigt helbredede, og da efterhaanden sex af de danske Læger vare frigivne og hjemsendte, syntes vi stakkels Fire tilbageblevne, at det kunde være paa Tiden, at Touren ogsaa kom til os. Gjentagne Gange gjorde vi Forstillinger herom til den dirigerende Overlæge, Lauer, men han holdt os stadig op med Undskyldninger og Snak. Kjede heraf besluttede vi endelig at henvende os direkte til General Wrangel, for at begjære Opfyldelsen af det Løfte, han strax havde givet os. Herpaa indløb nogle Dage efter Svar i Skikkelse af et Brev til Lauer fra Stabslægen, Dr. Wasserfuhr, hvis Indhold omtrent var: at vi gjorde ham for meget Vrøvl, og at vi nok skulde komme bort, naar Tid var, men at vor Nærværelse endnu var nødvendig for de danske Saarede. Denne sidste Paastand var nu aldeles usandfærdig, da de preussiske Læger havde saa lidt at bestille, at de — hvad de selv erklærede — meget godt kunde overtage Behandlingen af de faa tilbageværende danske Saarede. At vi ikke kunde være tilfredse med dette

Svar, følger af sig selv, og da Lauer tillige havde tilladt sig den Yttring, at vi vare Fanger, og at han kunde kommandere over os, saa fandt vi, at det dog var et lovlig stift Stykke, at vi baade skulde være Fanger og være bundne ved de forskjellige Æresord, man havde affordret os, og vi tilsendte derfor Lauer et af mig, der var den af os, som var det tydske Sprog bedst mægtig, konciperet langt Brev, der paa en meget bestemt Maade gjengav alle vore Ankeposter, gjennemgik hele Sagens Historie og sluttede med den Erklæring, at vi, saaledes som Sagerne nu stode, toge de forskjellige Æresord, vi havde givet, formelig tilbage. — Den næste Dag kom Wasserfuhr tilfældigviis til Slesvig, og de frække Danskes Brev blev ham strax foreviist. At han blev meget «entrüstet» over vor kolossale Uforskammethed, følger af sig selv, saa meget mere, som han troede at være kommen paa Spor efter et Komplot imellem hans egne Undergivne, af hvem han just ikke var elsket. Da vi fire Syndere mødte for den opbragte Generalstabslæge, paastod han derfor først, at en af de preussiske Læger maatte have været os behjælpelig med Affattelsen af Brevet til Lauer. Jeg afgav derpaa den bestemte Erklæring, at jeg ene havde konciperet det, og at ingen af de preussiske Læger havde nogen Anelse om dets Tilværelse. — «Saa maa jeg gjøre Dem min Kompliment, fordi De skriver saa godt tydsk!» — svarede han. Men efter Komplimenten kom Grovhederne, hvori han efterhaanden arbeidede sig ind med en saadan Voldsomhed, at jeg hvert Øjeblik frygtede for at han skulde faa et apoplektisk Anfald, men paa hvilke vi imidlertid hørte med uforstyrrelig Ro. Han endte med at sige, at Wrangel vel var en meget human Mand, men at han upaatvivlelig vilde sende os til Stade, hvis han fik dette Brev at see. Hertil bemærkede jeg ganske tørt, at det isaafald ikke vilde være os muligt at pleje vore

saarede Landsmænd, for hvis Skyld jo Generalen kun holdt os tilbage. Herpaa kunde Wasserfuhr ikke finde noget passende Svar, hvorfor han kun stampede i Gulvet, udstødte et uartikuleret Brøl og forsvandt. Natten syntes at have beroliget de oprørte Gemytter, og den næste Morgen kom Lauer til os og talte i en heel anden Tone. Idet han villigt indrømmede, at vort Brev ogsaa vilde forskaffe ham Ubehageligheder, hvis Wrangel fik det at see, tilføjede han, at det paa den anden Side vilde foranledige, at det vilde trække længere ud med vor Frigivelse, der dog absolut vilde finde Sted i Løbet af fjorten Dage, og han anmodede os derfor indstændigt om at tage Brevet tilbage, hvad vi da ogsaa med sædvanlig dansk Godmodighed bleve enige om at gjøre. Faa Dage efter blev den syvende Kollega frigiven, og den 15de Juli slog da omsider ogsaa min Forløsningstime, efter at jeg havde tilbragt henved 3 Maaneder, der var forekomne mig som lige saa mange Aar, i den rædsomme By, Slesvig. Det var meget humant af Preusserne, at de tillode mig at medtage min Oppasser, der egentlig var Kombattant og følgelig med Rette kunde været tilbageholdt som Krigsfange. Forsynet med Vognpas og Kvarteeranvisning fra Kommandantskabet i Slesvig, kørte jeg da med let Hjerte afsted over Flensborg og Aabenraa, hvor jeg maatte overnatte, og videre den næste Morgen til Haderslev, hvor jeg skulde melde mig hos Wasserfuhr og Wrangel, der her havde sit Hovedkvarter. Da Wrangel spurgte mig, om jeg havde Noget at beklage mig over, skyndte jeg mig at svare Neil, for ikke at udsætte mig for Ophold og Forsinkelse, og af samme Grund tillod jeg mig at afslaa hans Indbydelse til Middag. Fra Haderslev medsendtes en preussisk Husarofficer, og i Christiansfeld forøgedes Følget med en Trompeter paa en hvid Hest. I dette pragtfulde Optog ankom jeg omtrent Kl. 2 udenfor Kolding, hvor

Herregaardsskytterne havde Forposttjenesten. Medens Vognen holdt stille, red Officeren lidt længere frem og svingede et hvidt Tørklæde under en mægtig Fanfare af Trompeteren. Forpostkommandørens Adjutant kom sprængende i fuld Galop, for at modtage Parlementærens Budskab, og da han bemærkede mig, der var Gjenstanden for alle disse Ceremonier, paa Vognen, udbrøde vi begge i en hjærtelig Latter. Først efter at der var blevet givet en formelig Kvittering for mig, fik jeg Lov til at kjøre ind i Kolding, hvor jeg hilstes til Høire og Venstre af saa mange bekjendte Ansigter. Da det netop var Officerernes Spisetid, deeltog jeg i deres table d'hôte, men maatte skynde mig, for at naae ud til Hovedkvarteret i Viuff, for at melde mig hos General Hedemann og Korpsstabslægen. — Da jeg naturligviis efter tre Maaneders Fangenskab, hvori alle Meddelelser kun havde været yderst ufuldstændige, brændte af den inderligste Længsel efter at gjensee mine Kjære i Hjemmet, udbad jeg mig 8 Dages Permission, der strax blev mig tilstaaet; og den næste Dags Morgen Kl. 6 rullede jeg afsted med Diligencen.

Da jeg kom tilbage til Armeen, havde Forholdene forandret sig, idet General Krogh havde overtaget Overkommandoen og Hovedkvarteret var blevet forlagt til Veile. Jeg blev ansat som Læge ved Hovedkvarteret og Medhjælper hos Korpsstabslægen, i hvilken Egenskab jeg skulde være bereden. En Hest fik jeg ogsaa ganske rigtig leveret, men for Sadel og Ridetøi skulde jeg selv sørge, og Intendanturen var ikke at bevæge til at tilstaae mig nogensomhelst Godtgjørelse i denne Anledning. Det synes maaskee lidt urimeligt, men er dog bogstavelig sandt. Det var blevet mig sagt, at jeg neppe vilde blive tilfreds i min nye Stilling, da Korpsstabslægen var temmelig kort og hensynsløs i sin Optræden ligeoverfor sine Undergivne. I denne Henseende nærede jeg ingen Frygt, da jeg stod i tidligere

Bekjendtskab til Prof. Bendz og vidste, at han godt kunde lide mig; men jeg besluttede dog at være paa min Post. Den første Dag, jeg mødte hos ham, bad han mig om at sætte mig ned og skrive et Brev, som han vilde diktere mig. Dette smagte mig ikke rigtigt, og jeg tillod mig derfor den Bemærkning, at enhver Underofficeer jo kunde skrive et Brev efter Diktat ligesaa godt som jeg, hvorfor jeg bad ham om, blot at opgive mig det omtrentlige Indhold, saa skulde jeg nok selv koncipere Brevet. Han saae lidt forbauset paa mig, men lod mig dog skrive Brevet, med hvis Form og Stiil han var fuldkommen tilfreds. — Da jeg nogle Dage efter bragte ham Listerne over de Syge og Saarede ved Armeen, der hver Uge skulde indgives til Overkommandoen, studsede han ved at see, at disse vare affattede i en fra den tidligere brugte lidt forskjellig Form, og han spurgte da, hvad det skulde betyde? — Herpaa svarede jeg, at jeg havde tilladt mig denne lille Forandring i Listernes Form, fordi Oversigten paa denne Maade blev langt lettere og tydeligere. Bendz tyggede lidt paa det, men syntes dog ikke om denne Bessermachen af en Underordnet, men sagde temmelig kort, at jeg kunde tage disse Lister med mig igjen og saa bringe dem tilbage førte paa den hidtidige Maade. Da jeg havde den fuldeste Overbevisning om min Methodes uomtvistelige Fortrin, blev jeg ærgerlig og svarede lidt uforskammet, at hvis Professoren vilde have Listerne slet affattede, saa maatte han hellere tage en Anden dertil. Hermed bukkede jeg og vilde gaae. Men Bendz, der baade var godmodig og i Grunden strax havde indseet, at jeg havde Ret, holdt mig tilbage, bebreidede mig, at jeg var saa Pokkers kort for Hovedet og sagde, at vi jo kunde tale nærmere om Sagen. Resultatet blev, at Listerne bleve førte paa den af mig foreslaede Maade. — Efter disse to smaa Sammenstød herskede der altid den

bedste Forstaaelse inellem Korpsstabslægen og mig, saa længe jeg forblev i min Stilling hos ham. I Veile med dens deilige Omgivelser tilbragte jeg et Par meget behagelige Sommermaaneder. Paa Grund af den store Mængde Officerer, som var indkvarterede i Byen, var der altid en livlig Bevægelse i denne, og Byens Borgere gjorde Alt, hvad de formaaede, for at gjøre dem Opholdet saa behageligt, som muligt. Jeg fik hurtigt Adgang til mange vakkre Familier og mindes med særlig Taknemlighed de mange behagelige Timer, jeg tilbragte i den konstituerede Amtmand, Herredsfoged Withs elskværdige Familiekrede, og mit fortræffelige Kvarteer hos Prokurator Anckersen. Kort efter Kongens Besøg i Veile og den store Revue paa Leerbæk Mark blev Hovedkvarteret forlagt til Horsens. Ogsaa i denne By forskaffede jeg mig mange kjære Bekjendtskaber og havde det godt i mit Kvarteer hos den gamle Distriktslæge Mikesch, hvor man var saa opmærksom imod mig, at jeg formelig maatte tage mig i Agt, for at komme til at hoste, da jeg ellers kunde udsætte mig for, at der blev sendt store Skaale fulde af Havre- og Hyldebærsuppe ind til mig, som jeg da for Skams Skyld blev nødsaget til at drikke.

Efter Afslutningen af Vaabenstilstanden blev den aktive Armees forskjellige Troppeafdelinger fordeelte rundt om i Landet. Kort forinden var Armeens Stabslæge, Prof. Møller, kommen til Horsens, for i Forening med Korpsstabslægen at ordne Lægeforholdene og Sundhedstjenesten. Ved denne Leilighed forefaldt der en vidtløftig Korrespondance og en Deel andet Skriveri, der Alt blev mig betroet, og jeg skilte mig saa prompte og tilfredsstillende ved disse Forretninger, at Stabslægen fandt sig foranlediget til den Yttring, at jeg var i Besiddelse af en ikke almindelig administrativ Dygtighed. — Da Korpsstabslægen fik Ordre til at tage Ophold i Odense, som det Sted, der omtrent laae

midtvejs imellem de forskjellige Garnisoner og Kantonementer, fulgte jeg altsaa med dertil, og da han kort efter blev beordret til Kjøbenhavn, for at indtræde i en Kommission til Ordningen af Armeens Sundhedsvæsen, blev jeg tilbage som høitbetroet Mand, der underskrev «efter Ordre». Denne Stilling var jo i og for sig behagelig nok og gav mig ogsaa Noget at bestille, men den nødte mig paa den anden Side til at blive, hvor jeg var, saa at der ikke kunde tænkes paa nogen Permission. — I Begyndelsen saae det ikke ud til, at jeg skulde blive saa tilfreds med det mig anviste Kvarteer i Odense, som jeg hidtil havde været andetsteds; jeg skulde boe hos Consul C. Nielsen, hvis Leilighed slet ikke var indrettet til at kunne modtage Officerer, saa at jeg om Dagen maatte opholde mig i Familiens Spisestue, hvad der var meget geneert for begge Parter, der gjensidig vare meget misfornøjede med hinanden. Men heldigviis stod der i samme Spisestue et udmærket Instrument, hvis Toner snart bevirkede en Tilnærmelse imellem os, og da min Vært gjerne vilde gjøre Alt for mig saa godt som muligt, lod han i Hast et Par hidtil ubeboede Værelser smukt indrette til mig. Ved nærmere gjensidigt Bekjendtskab udviklede der sig snart et saa venskabeligt og behageligt Forhold imellem hele denne elskværdige Familie og mig, at jeg kunde betragte mig næsten som en Søn af Huset. Naar man dog ikke kunde komme hjem, saa kunde man være vel tilfreds med Opholdet i Odense, der allerede den Gang var en ret betydelig By. Selskabeligheden var meget stor, og alle Vegne vare Officererne kjærkomne Gjæster. — I Begyndelsen af Marts kom Korpsstabslægen tilbage fra Kjøbenhavn, og jeg kunde da endelig faae den saa meget eftertragtede Permission, der dog ikke kunde blive synderlig lang, eftersom Vaabenstilstanden snart var udløben. Ved min Tilbagekomst til Odense blev der fra Heste-

depotet udleveret mig en Ridehest, der bar tydelige Spor af at være tagen lige fra Ploven og vist aldrig havde været i nogen Rideskole. Den udmærkede sig ved en ejendommelig filtret og opretstaaende Manke, hvorfor jeg gav den Navn af Brutus. Denne Gang havde Intendanturen dog været saa opmærksom at forsyne mig med Sadel og Ridetøi. En lille Sorg havde jeg, idet jeg, nu da Trainkudskene vare opfundne, maatte sige Farvel til min trofaste Vium, der afgik til sin Bataillon.

Den 24de Marts forlod jeg Odense, medførende Brutus, Medicinalstabens to Kjøreheste, Kudsk, Saccochefører og min nye Oppasser, og i dette Optog ankom jeg om Aftenen i et øsende Regnvejr til Fredericia. Reisen var imidlertid for Intet at regne imod de første sex Timer af mit Ophold i Fredericia, hvilke jeg tilbragte paa Gaden stadigt i skyllende Regn under Bestræbelser for at finde et Logis for mig og mit Menageri. Disse mislykkedes imidlertid fuldstændig baade for mig og for Borgmesteren, der gjorde sig Umage nok for at skaffe mig under Tag. Tilsidst tabte jeg Taalmodigheden og udbrød med Heflighed, at jeg vilde blive nødsaget til at forlange militær Assistance fra Hovedkvarteret, hvis Borgmesteren ikke var istand til at skaffe mig et Kvarter. Imidlertid havde Borgmesteren staaet og kigget i min Indkvarteringsbillet og udbrød pludselig: «Men er det ikke Lorck?» — Jo! det kunde jeg ikke nægte. — «Ja! da skal De sandelig ikke komme til at ligge paa Gaden, kom De blot med mig.» — Det viste sig nu, at Borgmesteren, særlig gjennem sin Hustru, havde staaet i nøje Forhold til den Hvidt'ske Familie, og for dens Skyld blev nu hans Fuldmægtig jaget ud af sin egen Stue, der blev overladt mig. Jeg var for ødelagt af Kulde og Træthed til at kunne gjøre Undskyldninger og Komplimenter, og jeg havde neppe lagt mit Hoved paa den fordrevne

Fuldmægtigs bløde Dyner, før jeg slumrede blidelig ind.

I Fredericia erfarede jeg, at Vaabenstilstanden, der var udløben den 26de Marts, var bleven forlænget til den 3die April paa Grund af fortsatte Fredsunderhandlinger. Det viste sig imidlertid snart, at disse kun dreves paa Skrømt, for at Fjenden kunde faae Tid til at faae sine Hærmasser samlede, og at Haabet om Fred maatte opgives.

Den 28de Marts blev Hovedkvarteret forflyttet til Assens, hvor der ved min Ankomst mødte mig de samme Fataliteter og Vanskeligheder med at faae Kvarter, som i Fredericia, indtil det ogsaa her lykkedes mig ved personligt Bekjendtskab til Byfogden, Justitsraad Buchwald, at forskaffe mig et udmærket Kvarter hos Distriktslægen, Kancelliraad Hempel, hos hvem allerede i Forvejen Korpsintendanten var indkvarteret. De, der ere de meest gjæstfrie og velvillige, faae altid ved saadanne Leiligheder de største Byrder at bære. Den 29de om Aftenen ankom Krigsministeren, General Hansen, med den franske General Fabvier, der neppe var synderlig vel seet af General Krogh eller hans Stabschef, Læssøe. Jeg skal imidlertid ikke blande mig ind i disse Herrers Affairer, men holde mig til mine egne. Kun i faa Dage forblev Hovedkvarteret i Assens, da det allerede den 31te Marts afseilede til Sønderborg paa Dampskibet Hekla, der havde 6 Skonnerter fyldte med Tropper paa Slæbetoug. Henad Aften kom vi til Sønderborg, og her begyndte nu det gamle Kvarteervrøvl igjen, kun i en betydelig forøget Grad, da der i den lille By og den nærmeste Omegn laae en Armee paa 25000 Mand, foruden Hovedkvarter, Intendantur, de forskjellige Stabe, osv. — Her havde jeg desværre ingen Bekjendtskaber at støtte mig til og maatte derfor tage tiltakke med et usselt Logis i en lille Bagstue, hvor en Collega allerede i Forvejen

var bleven indkvarteret. Da han var kommen først, havde han naturligviis bemægtiget sig den eneste Seng, der var, og jeg maatte lade mig nøje med en gammel trebenet Sofa med Hestehaarsbetræk til at hvile mine trætte Lemmer paa. Om hvorledes Sagerne stode, havde jeg slet ingen Forestilling, da de, som vidste Noget, vare saa kloge at holde det hos sig selv. Først sent om Aftenen den 2den April fik jeg at vide, at Armeen den næste Morgen skulde rykke ind i Slesvig. —

Den 3die April før Fanden fik Sko paa, det vil sige Kl. 4 om Morgenens, sad jeg allerede paa Ryggen af Brutus, for efter Pligt og Skyldighed som Læge ved Hovedkvarteret at følge dette. Kl. 5 overskrede vi vor Rubicon, Alssund. — Jeg vil oprigtigt tilstaae, at jeg ved at betræde Slesvigs Fastland følte en vis Frygt, — ikke just for de fjendtlige Kugler — men snarere for den Opførsel, jeg eventuelt kunde vente af min Brutus, der neppe var vant til at staae for Skud. Jeg erkjendte, at jeg var fuldstændig i hans Magt, og hvis han skulde faae isinde at slaae bag ud og kaste mig af, saa havde jeg ikke Andet at gjøre, end at finde mig deri. Forresten var Brutus den hele Dag igjennem i Selskab med saa mange artige Heste, der vare vante til Rumlen, at den formodentlig skammede sig over at være mindre velopdragen end disse og forholdt sig rolig. Jeg maatte toure frygteligt omkring paa denne Dag, uden at jeg dog havde den fjerneste Forestilling om, hvor jeg var eller om, hvorledes det var gaaet til, at jeg om Eftermiddagen pludselig befandt mig paa Graasteen Slot i Selskab med Korpsstabslægen. Her besluttede vi at udhvile os en halv Timestid efter Dagens Anstrengelser, rekvirerede Thee og lode os bevæge til at drikke en Flaske Viin, indtil Theen kunde blive færdig. Efter denne lille Forfriskning besteg vi atter vore Heste og rede tilbage til Sønder-

borg, hvor jeg omsider Kl. 7 havnede i min hyggelige Bagstue med en Følelse af at være radbrækket i alle Lemmer. Det havde blæst koldt den hele Dag, og jeg trængte haardt til lidt Varmt, men min venlige Vært saae sig ikke i Stand til at forskaffe mig Noget-somhelst. I det Hele taget var det vanskeligt at faae sine materielle Fornødenheder tilfredsstillende i Sønderborg, da man ikke kunde finde mindste Forekommenhed hos Værterne. Da Kongen kom til Als blev der afholdt et Krigsraad, i hvilket det — jeg tror til almindelig Misfornøjelse — blev besluttet, foreløbig at opgive Slesvig og at indskrænke sig til at forsvare Als og Jylland. Den 10de April afgik Hovedkvarteret med Dampskibet Ophelia til Middelfart. Ordren kom saa pludseligt, at jeg først 10 Minutter i Forvejen fik at vide, at jeg skulde afsted, saa at det kneb for mig at komme ombord i rette Tid. I Middelfart fik vi da atter nogenlunde anstændige Kvarterer, da kun Hovedkvarterets og Intendanturens Personale var indkvarteret i selve Byen. Generalen tog Bolig paa Hindsgavl. Her levede vi et temmelig roligt Liv langt borte fra den egentlige Krigsskueplads, da vi pludselig bleve opskræmmede ved en Efterretning, der som et pludseligt Tordenskrald slog ned imellem os. General Krogh med Læssøe fik Ordre til at fratræde Overkommandoen, der blev givet til General Bülow med Flensborg som Stabschef. Denne Begivenhed vakte megen Misstemning ved Hovedkvarteret og jeg tør nok sige hos den største Deel af Armeen, da Krogh var almindelig afholdt baade af Officerer og Menige. — Den nye Overgeneral var bekjendt som en modig og tapper Mand, der saa tit havde viist, at han ikke skaanede sit Skind. Det var at vente, at vi snart vilde faae noget Alvorligt at bestille, og Forventningerne bleve heller ikke skuffede. — Da der var indløbet Meddelelse om Koldings Besættelse af Fjenden, blev Hovedkvarteret den

22de April flyttet til Snoghøi. Den Hurlumhei, som her fandt Sted paa Grund af Troppers, Kanoners og Hestes Udskibning og videre Fremrykning lader sig lettere forestille end beskrive. Hovedkvarterets talrige Personale var heelt og holdent indkvarteret i den eneste Bygning, der kunde afbenyttes, Færgegaarden. Generalen og Stabschefen fik hver et lille Værelse. Alle vi Andre vare Kommuniste og beboede i Fællesskab to smaa Hummere og en Stue, der tillige var Overkommandoens Bureau, almindelig Spisestue og om Natten Sovesal. Om Aftenen blev Dispositionen til det forestaaende Slag dikteret, og vi vidste altsaa, at det vilde gaa løs den næste Morgen. Det var derfor rimeligt, at vi Alle søgte Hvile snarest muligt. Men denne var rigtignok ikke let at finde. I de to Smaakamre havde nogle ældre Herrer, der fulgte Hovedkvarteret som Amateurer, indstalleret sig i de to eneste Senge, som fandtes; alle vi Andre, 10 i Tallet, maatte ligge paa Gulvet i Halm med et Stolesæde under Hovedet og vore Feltkapper over os. Jeg anstrængte mig af alle Kræfter for at sove; men det var aldeles umuligt, da jeg hvert Øjeblik forstyrredes enten af en Ordonnants, der bragte Melding, eller af en snorkende Sidekammerat. Jeg vandt derfor intet Andet ved mit Natteleje, end at jeg om Morgenen var stiv i alle Lemmerne og befandt mig meget utilpas; men da jeg allerede Kl. 4 var kommen tilhest, opfriskede Morgenluften og Bevægelsen snart de sjunkne Livsaander. Det blodige og for os uheldige Slag ved Kolding skal jeg her ikke nærmere beskrive, endskjøndt jeg havde den bedste Lejlighed til at see Alting, da jeg altid var i Nærheden af Overgeneralen. Armeen trak sig tilbage og udstillede Forposter ved Krybily, medens Hovedkvarteret gik tilbage til Snoghøi. At jeg efter at have tilbragt en søvnløs Nat og derefter havde siddet 14 Timer tilhest og været Vidne til saa megen Jammer og Elendig-

hed, nu kunde trænge haardt til Hvile, er begribeligt. Jeg besluttede derfor à tout prix at bemægtige mig en af Sengene i de smaa Kamre for denne Nat. Den ene af de Herrer, der den foregaaende Nat havde været i Besiddelse af Sengen, var bleven saaret i Slaget og bragt til Middelfart. Da jeg havde forbundet ham, syntes det rimeligt, at jeg tog hans Plads. Efter at vort tarvelige Maaltid var indtaget og Enhver havde skrevet et Par beroligende Ord til Hjemmet, skulde Dagsbefalingen dikteres. Heraf benyttede jeg mig til ubemærket at slippe bort og at bemægtige mig den ledige Seng. Jeg begravede mig under Dynen, vendte Ryggen til og lod mig nu ikke afficere af de mange Forsøg, der bleve gjorte paa at gjøre mig min Erobring stridig. Den næste Dag blev Hovedkvarteret atter flyttet til Fredericia, hvor jeg igjen tog min Tilflugt til den venlige Borgmesterfamilie, hvor jeg blev venlig modtaget og havde det rigtig godt.

Den 30te April havde jeg været ovre i Middelfart, for at hente Penge hos Intendanturen. Det hørte nemlig med til mine Forretninger som Korpsstabslægens Medhjælper at udbetale Lønninger til Medicinalstabens hele over- og underordnede Personale, inklusive Oppassere, Saccocheførere, Kudske og Hesteopvartere. Dette Regnskab var slet ikke saa let paa Grund af de mange $\frac{1}{5}$ og $\frac{3}{5}$ Skillinger, der hver 5te Dag skulde beregnes. Men jeg stolede paa, at enhver Trainkudsk til Punkt og Prikke vidste, hvad der tilkom ham, og jeg kunde være ganske rolig for, at Intendanturen ikke udbetalte Mere, end man skulde have. Neppe var jeg sent om Aftenen kommen tilbage fra denne Expedition, belæsset med en stor Sæk fuld af Specier, førend der kom Bud fra Stabslægen om, at jeg strax skulde indfinde mig hos ham. Da jeg frygtede for, at der forestod mig en Deel natligt Skriveri, blev jeg ilde tilmode over denne Tilsigelse, men gik naturligviis.

Jeg var neppe kommen indenfor Døren, førend Stabslægen udbrød: «De reiser i Morgen til Als!» — «Til Als?» — spurgte jeg ganske forbauset. — «Ja! som Overlæge ved 13de Bataillon; er De maaskee ikke for nøjet med det?» — Jo! det var jeg rigtignok; jeg takkede forbindtligst og skyndte mig hjem, for at træffe de nødvendige Forberedelser til Afreisen. Den næste Morgen afleverede jeg mit Regnskab, den kontante Beholdning, Brutus og alle andre Utensilier til min Eftermand, og — efter endnu at have faaet en lille Frokost hos Borgmesterens Frue, der paa ingen Maade vilde lade mig reise fastende —, kørte jeg med Extra-post over Strib, Middelfart og Assens til Sønderborg, hvor jeg meldte mig hos den dirigerende Læge og Chefen for Flankekorpsen. Jeg skulde skynde mig saa meget som muligt, da Overlæge Hvidding, hvem jeg skulde afløse, hurtigst muligt skulde møde i Fredericia, for at overtage et Hospital; men det var vanskeligt nok for mig at slippe hurtigt bort fra Sønderborg, da jeg i Øjeblikket var en interessant Personlighed, der havde bivaanet Slaget ved Kolding og kunde fortælle Detailler om dette. Med den hurtigste Befordring, der var at opdrive, kørte jeg nu afsted til Meelsgaard, hvor 13de Bataillons Stabskvarter var, og satte Overlæge Hvidding i den største Forbauselse ved min medbragte Ordre til ham om ufortøvet at begive sig til Fredericia. Den 13de Bataillon indtog et meget vidtstrakt Kantonnement i Nørre Herred, og det var dens Opgave at forsvare denne Deel af Øen imod et eventuelt fjendtligt Angreb, og da hertil udfordredes et nøje Kjendskab til Terrainet og til de Forsvarsmidler, der stode til Disposition, var det rimeligt, at den samme Bataillon uafbrudt beholdt dette Hverv og ikke afløstes af nogen anden. Bataillonskommandøren var Oberstlieutenant Trepka, en ridderlig og højhjærtet Mand, der altid udviste den største Humanitet imod sine

Undergivne og var almindelig afholdt. Jeg blev indkvarteret «omtrent 10 Minutter» — som Alsingerne sigte — fra Meelsgaard i en idyllisk Skovfogedbolig, der laae i Udkanten af en Egeskov. Jeg kan saaledes ikke negte, at jeg havde trukket et heldigt Lod. Men Menneskene ere vanskelige at tilfredsstille, og i Begyndelsen faldt det mig især meget svært at vænne mig til denne Stilhed og Ro, der dannede en saa paa-faldende Kontrast til det bevægede Liv i Hovedkvarteret. Hjemme i mit Kvarter var jeg ganske indskrænket til min egen Omgang, da min Vært, der forresten var en grumme skikkelig Mand, ikke var kommen udenfor den Alsiske Bondestands meget indskrænkede Sfære. Af og til kunde jeg vel mere mig en halv Timestid ved hans pudsige og naive Underholdning, men i Reglen gik jeg dog helst afvejen for den. Naturen derovre var jo smuk, og da jeg havde Heste og Vogn til min Disposition, kunde jeg af og til kjøre mig en Tour eller ride ud med Adjutanten, der havde to Rideheste og gjerne stillede den ene til min Afbenyttelse. Det Sted, hvor vi hyppigst toge hen, var en tæt udenfor Nordborg beliggende Gaard, Fechtenborg, der beboedes af Husfogeden, Kapt. Riegels, en overordentlig gemytlig og venlig Vært, hos hvem vi altid blev modtagne med oprigtig Velvillie. En Dag gjorde jeg ogsaa med adskillige Offitører og nogle Embedsmænd fra Nordborg en lille Udflugt med Skonnerten Delphinen og en af Kanonbaadene til den i Munden af Aabenraafjord liggende Ø, Barsø. Befolkningen, der var loyal og dansksindet med Liv og Sjæl, modtog os med en næsten rørende Glæde. Vi maatte vandre fra Gaard til Gaard; overalt blev der budt os Forfriskninger, og naar vi forlode den ene Gaard, fulgte alle dens Beboere, Store og Smaa, med til den næste, saa at vi tilsidst havde hele Øens Befolkning efter os som en Hale. At Lystigheden endte med en munter Svingom

og mægtige Hurraraab til Afsked, da vi atter forlode denne venlige lille Ø, følger af sig selv.

Da Insurgenterne begyndte deres mordbrænderiske Bombardement af Fredericia, fik vort Kantonnements-distrikt en betydelig Forøgelse af Folkemængden. Den 13de Bataillon havde i en Række af Aar garnisoneret i Fredericia, hvor altsaa de gifte Officerer og Underofficerer havde efterladt deres Familier. Koner og Børn, der ved Bombardementet vare fordrevne fra deres Arner, søgte nu Tilflugt hos Mændene paa Als, hvor der dog hidtil havde været nogenlunde sikkert, idetmindste paa den nordlige Side af Øen. Min Praxis fik en betydelig Tilvæxt ved denne Koloni af Fruentimmer og Børn, der etablerede sig i vort Kantonnement, men det var saa langt fra at jeg blev ærgerlig derover, at jeg snarere betragtede det som en Velgjerning, at jeg fik Noget at bestille; thi jeg vil ikke nægte, at den idylliske Eensformighed i Længden forekom mig lidt triviell. Ogsaa hos Omegnens Bønder havde jeg nogen Praxis, da de ikke vilde benytte Doktoren i Nordby, fordi han — som de sagde — var tydsk. Den egentlige Grund var dog vistnok den, at den tydske Doktor skrev lange Regninger for sine Besøg, og jeg slet ingen. Endskjøndt alle Forberedelserne til det store Udfald fra Fredericia bleve trufne i den største Hemmelighed, kunde det dog ikke være Andet, end at vi maatte faae en bestemt Anelse om, at der forestod en eller anden overordentlig Begivenhed, da hele den ene til Flankekorpsset hørende Brigade (Ræders) pludselig blev overført fra Als til Fyen. Vor Anelse bedrog os heller ikke. Allerede i den aarle Morgenstund d. 6te Juli hørte vi en voldsom Kanonade i Retningen af Fredericia, og vi vidste da, at det nu gik løs. Det var en ængstelig Dag for os, en Dag, der syntes aldrig at ville faae Ende. Ingen kunde holde sig rolig hjemme, men alle Officererne samlede

sig i Stabskvarteret, hvor de gik omkring i ængstelig Spænding om, hvorledes Udfaldet vilde blive af denne for Armeen saa vigtige Begivenhed. At Skydningen holdt saa tidligt op, forbausede de Fleste, endskjøndt de deraf troede at kunne drage gunstige Slutninger. Ingen kunde jo tænke, at de brave Jenser saa hurtigt havde fuldendt deres Dagværk og at de fjendtlige Batterier og Værker udenfor Fredericia allerede Kl. 10 om Formiddagen ikke existerede længere. I vor Uro gjorde vi det Løfte, at vi vilde feire Dagen ved et Gilde, der baade skulde have Næb og Kløer, hvis vore Kamerater seirede. Først den 7de Juli om Morgen fik vi med Dampskibet fra Fyen Underretning om den glimrende Bedrift, Armeen havde udført. Jeg behøver neppe at sige, at vi i vor Glæde ikke glemte at indfrie det Løfte, vi havde gjort i vor Befippelse; Gildet blev afholdt i min Skov, der langt ud paa Natten gjenlød af Sang, Taler og Hurraraab for vore tapre Kamarater. Med denne glimrende Vaabendaa afsluttedes de egentlige Krigsbegivenheder i 1849.

Kort efter afsluttedes Vaabenstilstanden, om hvilken der var talt saa meget og til hvilken jeg havde glædet mig saa meget, da jeg haabede paa at komme til Kjøbenhavn igjen. Men hvem der ikke kom til Kjøbenhavn, det var mig. Derimod blev jeg fra Overlæge atter reduceret til Underlæge og fra Als forflyttet til Assens, hvor der endnu henlaae en Deel Haardtsaaredé fra Fredericia og hvor jeg desuden skulde gjøre Tjeneste ved et Batteri og Ingeniørdetachmentet, som kantonerede i Byen. Det var et overordentligt Held for mig, at jeg i Assens fik det samme Kvarter, som jeg havde haft under mit tidligere korte Ophold i denne By, nemlig hos Distriktslæge Hempel, i hvem jeg vandt en mangeaarig fuldtro Ven. Hans elskelige Hustru var utrættelig i Omsorg for mit Velvære, og jeg tør nok sige, at jeg i de 9 Maaneder, hvori jeg

opholdt mig i dette venlige og gjæstfri Hjem, efterhaanden havde gjort mig afholdt af alle Husets Beboere lige ned til den gamle Puddelhund Tyrk, der aldrig var gladere, end naar han kunde faae Lov til at ligge oppe i mit Værelse, naar jeg var der. Hempel og jeg harmonerede udmærket godt sammen, havde samme Smag og samme politiske og sociale Anskuelser, holdt begge meget af et muntert Liv og vare begge ivrige L'hombrespillere. Da Hempel var meget søgt i Omgang og stod i selskabelig Forbindelse med alle de bedste Familier i Byen og Omegnen, blev jeg ogsaa inddraget i disse Kredse. Jeg kan saaledes ikke nægte, at jeg førte en i mange Henseender behagelig Tilværelse i Assens; men jeg følte mig dog bestandig trykket ved Fraværelsen fra de Kjære i Hjemmet og ved den uafviselige Tanke om den Usikkerhed i mine Fremtidsudsigter, som dette hele eller halve Feltliv desværre medførte.

At det vilde gaae løs igjen hen ad Sommeren, var der — tiltrods for de ideligt opdukkende Fredsrygter — Ingen, der tvivlede om. Min Bestemmelse fik jeg at vide henimod Slutningen af Mai, da jeg fra Armeens Stabslæge modtog en Meddelelse om, at jeg af Krigsministeren var konstitueret som Overlæge i Armeen og ansat til Tjeneste ved den paa Als kantonerede 5te Liniebataillon, til hvilken jeg skulde melde mig inden den 1ste Juni, men at jeg dog ikke maatte forlade Assens «før det var højst nødvendigt». «Dieser langen Rede kurzer Sinn» syntes mig at være den: at jeg skulde reise fra Assens den 31te Mai om Morgenen med Dampskibet, og det gjorde jeg da ogsaa. Samme Dags Formiddag meldte jeg mig i Sønderborg hos Divisionschefen, General Schleppegrell, og Divisionslægen og om Eftermiddagen hos Bataillonskommandøren, Major Bülow i Stabskvarteret paa Hartsprung, en omtrent midtvejs imellem Augustenborg og

Nordborg beliggende Gaard. Majoren kjendte jeg godt fra forrige Aars Felttog, da han var Adjudant ved Hovedkvarteret, og iblandt de øvrige Officerer traf jeg ogsaa mange gode Bekjendte fra tidligere Tid. Jeg var derfor vel tilfreds med at være kommen til denne Bataillon, og jeg fik ofte senere Leilighed til at give vor Brigadekommandør, Oberst Baggesen, Ret, da han lykønskede mig til at være kommen til en saa flink Bataillon.

Jeg blev indkvarteret i Nærheden af Stabskvarteret paa Folbjerggaard, hvor jeg i en af Kaptainerne (Rothe) fandt en meget behagelig Kontubernal. Det var en stor Gaard, paa hvilken Kommandoen førtes udelukkende af Kvinder, af hvilke der var tre Generationer: en gammel Enke, der ejede Stedet, en middelaldrende Datter, der ogsaa var Enke, og en ung Datterdatter, der endnu ikke var bleven Enke, da hun ikke havde været gift og heller ikke tænkte paa at gifte sig for det Første. Kvarteret var i det Hele upaaklageligt, og der herskede det bedste Forhold imellem de tre Generationer af Værtinder og deres Gjæster. Kun imod den daglige Forpleining og navnlig med Middagsmaden følte jeg mig ikke rigtig tilfreds. Den evindelige Kjærnemælksuppe, Vælling, Grød osv. med Eftermad af Pandekager og Æbleskiver vilde ikke ret tiltale mig, der kom lige fra de Assenske Kjødgryder, og jeg indførte derfor efterhaanden adskillige Forbedringer i vor Menage, der jo rigtignok ogsaa foranledigede forøgede Udgifter. Rothe, der hele den lange Vinter igjennem havde ligget og syltet Valle paa Als, var bleven saa vant til den Alsiske Landkost, at han var godt fornøjet med den, og han fandt derfor, at vor nye Levemaade nu var bleven temmelig luxuriøs. Han blev dog snart forsonet med den, da Rygtet om vort Spisekammers forbedrede Tilstand snart forskaffede os hyppigere Besøg af de

øvrigte Officerer og dermed forøget Underholdning og Adspredelse.

Nogle Dage efter min Ankomst til Bataillonen blev der fra det store Trainkudskedepot i Sønderborg tilsendt mig en ny Oppasser. Jeg blev ikke lidet forskrækket, da jeg saae denne Skikkelse komme anstigende. Det var en lille blond Jyde med et smilende og forlegent Ansigt, iført en gammel rød Soldatertrøje, der var uendelig vidtløftig i alle sine Dimensioner, saa at Kraven stod ham heelt op over Ørene; og paa Hovedet havde han en civil Kaskjet. At denne Fugleskræmsel skulde være min uadskillelige Ledsager i en uoverskuelig Fremtid, den, af hvem mit personlige Velvære for en stor Deel vilde afhænge, den, paa hvem jeg under kritiske Omstændigheder skulde stole —, det var Noget, der vistnok i det første Øjeblik maatte fremkalde bedrøvelige Betragtninger hos mig. Men Hans havde neppe været i nogle Timer hos mig, før end jeg havde mærket, at der var en god Kjærne indenfor denne mindre tiltalende Skal, og at han var i Besiddelse af meget paaskjønnelsesværdige Egenskaber. Han var det villigste, adrettteste og opmærksomste Menneske af Verden, taknemlig og glad for hvert venligt Ord, man sagde til ham, nøisom, ædruelig og tilmed ikke ganske blottet for Kundskaber, da han havde fungeret som Hjælpelærer hos en Skolemester paa Landet. Hans viste sig kort sagt at være en sand Perle af en Oppasser, og ved sin Tjenstagtighed og Opmærksomhed erhvervede han sig snart almindelig Yndest hos alle Bataillonens Officerer.

Den fortræffelig udrustede Armee var nu samlet; men hvornaar skulde den komme i Virksomhed?! — Det var det store Spørgsmaal, der beskjæftigede os fra Morgen til Aften og hver Dag drev os ned i Stabskvarteret henimod den Tid, da Ordonantsen skulde komme fra Sønderborg med Posten. Men Aviserne

vare ligesaa kloge som vi Andre, og der var ikke Andet for end at vente og saa at benytte Ventetiden paa bedste Maade. Og det gjorde vi troligt. Kap- tainerne exercerede med deres Kompagnier og jeg med mine 8 Ambulance- og 2 Kantinssoldater. De første bleve øvede i at sammensætte deres Baare med den størst mulige Hurtighed, i at tage paa de Saarede paa den lemfædigste Maade og i at gaae med Baaren i et vist gyngende Trit, hvorved stødende og hoppende Bevægelser kunde undgaaes. Kantinssoldaterne fore- stillede de Saarede, og der vilde ikke have været en Stump tilbage af disse Fyre, hvis de i Virkeligheden havde faaet blot en ringe Deel af de Læsioner, som de maatte fingere til Fordeel for Øvelserne. Endvidere afholdt jeg Examinatorier i «Instrux for det underord- nede Personale ved Sundhedstjenesten», og da Divi- sionslæge Djørups «Regler for Sundhedsplejen» udkom, gjennemgik jeg denne med alle fire Kompagnier og søgte at indskærpe Folkene de mange nyttige Lær- domme og Forholdsregler, som dette lille Skrift inde- holdt. I Begyndelsen nærede jeg temmelig sangvinske Forventninger om den Nytte, disse Foredrag kunde stifte, men desværre fik jeg senere den Overbeviisning, at jeg i denne Henseende havde levet i en fuldstændig Illusion. — Større Satisfaktion havde jeg af et praktisk Kursus i Kogekunsten — der i Felten kan være af væsentlig Betydning —, som jeg holdt for en Deel af Folkene, idet jeg lærte dem at lave Labescouse efter alle Kunstens Regler. Paa mit Togt med Fregatten Bellona havde jeg lært, hvorledes denne ombord i Skibene saa meget yndede Ret tillavedes, og da jeg engang havde serveret den for nogle af Officererne, og disse havde fundet den fortræffelig, bleve vi enige om det Ønskelige i, at Folkene ogsaa bleve gjorte be- kjendte med den. Vi samlede da en Dag et Kompagni paa en Mark, etablerede os fuldstændigt paa Feltod,

satte alle Kogekjedlerne i Gang og begyndte nu paa en Tillavning en gros af Labescouse. Folkene viste megen Interesse for denne Akt, og da de fik Retten at smage, fandt de den ganske udmærket. Under Felttogets senere Gang fik jeg Leilighed til at bemærke, at Folkene ofte lavede sig en Labescouse, naar Omstændighederne tillode Tilvejebringelsen af de fornødne Ingredientser.

Den 22de Juni afholdtes der en stor Divisionsmanøver paa Kettinge Mark, til hvilken General Malmberg og Oberst Hodges, den engelske Opmand var tilstede. Den Sidste, der var en rigtig Master Beefsteakes at see til, mødte paa nonchallant engelsk Manner til dette militære Skuespil i grøn Jagtkjole og graa Hat. Ved Frokosten var han rørt og udgjød Taarer; om det var Krokodilletaarer, vides ikke. — Aldrig har jeg i mit Liv været saa fuld af Støv baade udvendig og indvendig, som da jeg om Aftenen kom hjem efter den Manøver. Det var aldeles umuligt at blive nogenlunde reen igjen paa anden Maade, end ved at stille sig under Posten og lade sig overpumpe i længere Tid. Man kan ikke let tænke sig noget ubehageligere end de smalle Alsiske Landeveje i tørt og varmt Vejr. De tætte Hækker paa begge Sider af Vejene forhindre Støvet i at komme ud og Luften i at trænge ind. Naar derfor flere tusinde Mand marschere hen ad saadanne Veje, vilde det være en Eufemisme, om man sagde, at det støvede stærkt; nei man vandrer gennem en tæt Støvmasse, og man indaander ikke Luft, men kvælende Støv.

Endelig d. 16de Juli rykkede Divisionen over de to Skibsbroer, der vare slagne over Alssund, og stod nu for tredie Gang paa Slesvigs omtvistede Grund, denne Gang med den faste Beslutning, at ville blive der. Paa Grund af den stærke Hede var Fremmarschen meget ubehagelig og udmattende for Folkene. Her

knækket, og da Majoren spurgte mig, hvorledes jeg havde sovet, svarede Adjudanten paa mine Vegne: «Jo! Doctoren har sovet saa haardt, at han har ligget Baaren itul!» — Morgentoiletet i Skoven tog sig meget fantastisk ud, idet der overalt vrimlede af hvidklædte Skikkelser i det Grønne; thi den velkomne Leilighed til at kunne skifte Linned, blev benyttet i stor Udstrækning. Marketenderne serverede med Caffé, og Flensborgerne havde ikke glemt os derude i Skoven, men sendte hele Vognladninger af Forfriskninger ud til os. Det var, som om vi befandt os paa en stor Skovtour, og vi morede os saa godt, at det ikke faldt Nogen af os ind at tage til Byen, og vi bleve derfor ikke videre fornøjede, da vi om Eftermiddagen Kl. 6 fik Ordre til at bryde op igjen. Ogsaa denne Gang maatte vi uden om Flensborg og marscherede til Egnen omkring Lille-Volstrup, hvor Bataillonens om Natten kamperede paa en Mark. For denne Nat fandt jeg et gjæstfrit Tag under Brigadens Ambulancetelt, hvor ogsaa Brigadekommandøren med hele sin Stab havde indkvarteret sig. Bivouaken ved Lille-Volstrup var overmaade interessant. Egnen var smuk og malerisk, og man kunde ikke forlange bedre Vejr til at ligge paa Landet i. En Hytteleir reiste sig i utrolig kort Tid. Den var ordentligt inddelt i Gader med Gadenavnene paa Hjørnerne, saa at man havde let ved at orientere sig i Leiren. Naar saaledes en Underofficier meldte, at den eller den var bleven syg, saa spurgte jeg blot: Hvor boer han? — I Peer Madsens Gang, den anden Hytte fra Hjørnet tilhøre! — saa var det let at finde den syge Mand. Enkelte af Officershytterne manglede ikke en vis Elegance, og tredie Kompagnies Officierer havde udenfor den egentlige Hule opbygget en stor Veranda med en vis arkitektonisk Skjønhed. Denne blev snart et almindeligt Samlingssted for alle Bataillonens Officierer, ja selv Brigade-

chefen bærede den imellem ved sin Nærværelse og morede sig over de firstemmige Sange, som vi havde sat i Gang.

Desværre maatte vi snart forlade vor smukke Bivouak, for at rykke Fjenden nærmere, og Aftenen før Isted Slaget bivouakerede vi paa en Mark ved Haastrup. Her traf jeg atter i Ambulanceteltet Brigadechefen og hans kjække livsglade Stabschef, Capt. Kranold, der var fuld af Enthusiasme og udtalte Ønsket om at kunne føre et saadant Liv endnu i mange Aar. Senere hen paa Aftenen blev hans Stemning imidlertid alvorligere, og det var som om der var paakommet ham en Forudfølelse af, at han ikke vilde overleve den paafølgende Dag. Førind han lagde sig til Ro, forlangte han reent Tøi af sin Oppasser, idet han yttrede: «De Hunde skulle dog ikke finde mig som et Svin paa Valpladsen». —

Hvilen var ikke lang den Nat, og allerede Kl. 2 om Morgenen satte Kolonnen sig i Bevægelse henimod Over-Stolk. Ved Indgangen til Byen holdt Schleppegrell og Trepka. Den sidste nikkede venligt til mig, idet han sagde: «God Morgen, Doctor! i Dag faar vi Noget at bestille!» — Det var sidste Gang, at jeg saa disse to Helte, der faa Timer efter begge vare faldne paa Ærens Mark. Ambulancen blev etableret i et af de yderste Huse i Byen, og paa dette formeentlig sikke Sted lod jeg ogsaa min Vogn blive tilbage, for tilfods at følge Bataillon. Min Oppasser, hos hvem Tapperhed ikke var nogen fremragende Egenskab, fremstillede sig for mig og spurgte, om han skulde gaae med mig. Jeg kunde ikke nænne at bringe den stakkels Fyr, der dog ingen Nytte kunde gjøre, i Exponencen; og sagde derfor: «Nei! bliv Du kun her, min gode Hans! og pas godt paa Bagagen». Jeg skyndte mig nu, for at indhente Bataillon, men havde ikke gjort mange Skridt, før jeg med Forbauselse

hørte en levende Geværild bag ved mig. Kranold styrkede afsted i den tætteste Kuglereg, og Baggesen udbrød: «Ham seer jeg aldrig mere!» — Han havde Ret; thi faa Minutter efter var det kjække Bryst gjenneboret af de fjendtlige Kugler. — Uden at vide, hvad der egentlig gik for sig, var jeg kommen midt ind i al den Hurlumhei, og det var ikke til at tænke paa at komme ud af den igjen, saa meget mindre, som allerede talrige Saarede gjorde Krav paa min Hjælp. Det var den uhyggeligste Scene, man kan tænke sig: Kuglerne pebe os om Ørene, den tætte Taage gjorde, at man kun i faa Skridts Afstand kunde skjelne Gjenstandene omkring sig; man vidste ikke, om man var imellem Venner eller Fjender, og Regnen øsede ned i saa tætte Strømme, at Forbindingstøi og Bandager inden kort Tid vare drivende vaade. Jeg placerede mig bag et Gjærde, hvor jeg lod Kantinsoldaten plante det grønne Ambulanceflag, og soignerede de Saarede saa godt som Omstændighederne tillode det, medens Kanonkugler susede hen over vore Hoveder. Et nogenlunde sikkert Sted var det umuligt at finde under dette forfærdelige Virvar. Om hvad der forøvrigt forefaldt ved Stolk, skal jeg Intet berette, men kun meddele, at der, da Batteriet Baggesen trak sig tilbage, udbrød en panisk Skræk iblandt Mange, og med den Strømning, der saaledes opstod, bortreves ogsaa jeg. Da denne vilde Flugt omsider standsede, var det min nærmeste Opgave at finde min Bataillon, der var forude, og jeg indslog derfor den Retning, der formeentlig hurtigst vilde føre mig til Maalet. Herved kom jeg med mine to Kantinssoldater, som stadigt fulgte mig, ud i en Mose, som vi med stor Besværlighed maatte arbejde os igjennem, medens Spidskuglerne sloge ned rundt om os. Det var en temmelig fortvivlet Situation at være i; min tykke Feltkappe var af den evindelige Regn bleven saa svær, at den tyngede som

af sine egne og et Par Trætøfler til foreløbig Afbenyttelse, medens han prøvede paa at faae mine egne Sager tørrede. — Der begyndte nu en travl Virksomhed, der lagde Beslag paa alle mine legemlige og aandelige Kræfter. Divisionslæge Djørup, der forestod Ambulancen, havde samlet en Deel Læger om sig, saa at Soigneringen af de mange Saarede kunde gaae nogenlunde rask fra Haanden. Men det var jo umuligt at hjælpe Alle saa hurtigt, som de selv og Lægerne ønskede det, naar det betænkes, at der ved denne ene Ambulance behandledes henved 1500 Saarede paa denne Dag. En Beskrivelse af al den Jammer og Elendighed, hvortil jeg her var Vidne, skal jeg ikke indlade mig paa; det forekom mig selv bagefter ubegribeligt, at jeg havde kunnet være saa rolig derved, som jeg var; men under saadanne Omstændigheder er Lægen saa udelukkende opfyldt af sit alvorlige Kalds Pligter, at de reent menneskelige Følelser saa at sige ikke kunne faae Tid til at gjøre sig gjældende. En betydelig Opmuntring for os under alt dette var det, at Slaget aabenbart havde taget en gunstigere Vending for Vore.

Kl. 6 om Eftermiddagen var Arbeidet ved Ambulancen fremmet saa vidt, at jeg kunde tænke paa at opsøge min Bataillon. Denne fandt jeg ogsaa snart uden synderlig Vanskelighed, da hele Armeen efter det seirrige Slag havde indtaget en revuemæssig Opstilling paa en Mark udenfor Slesvig. Siden Morgen var Bataillonnen bleven 200 Mand tyndere. Min Kudsk havde ogsaa indfundet sig med Vognen, der var bleven afhentet, efter at Stolk var kommen i vor Magt. Kufferten og Vadsækken vare der rigtignok endnu, men de indeholdt ikke Andet end en Uniform og nogle Smaating, som Vedkommende ikke havde havt Brug for. Stabens Mundforraad, der var blevet udmærket kompletteret i Flensborg, var selvfølgelig ganske forsvundet.

Hr. Overlæge» — sagde Terkelsen en Dag til mig —, «for de Sviin, der gaae derude og rode i Alleen, er ogsaa vore, naar vi ville have dem». I vor Smed havde vi en dygtig Kok, der ved Hjælp af en tydsk Kogebog, som vi fandt i Huset, snart lærte at tillave adskillige fine Retter. Da vi en Dag fik en Foustage Østers tilsendt fra Amtmanden i Husum, saae vi os endogsaa i Stand til at gjøre en Diner, til hvilken vi inviterede Helgesen, hans Adjutant og Forpostkommandøren, og hvis Menu frembød: Suppe, Østers à discrétion, fyldte Sillerier og Kalkunsteg med en ypperlig Salat. Helgesen paastod, at man ikke kunde spise bedre hos Frères Provenceaux i Paris. Vort Hus blev snart anseet for at være det bedste i Frederikstad, hvorfor vi ogsaa kunde glæde os ved talrige Gjæster, der aldrig generede os.

Efterhaanden kom flere af de bortflygtede Indvaanere tilbage til Byen, og der aabnedes endogsaa flere Butikker, iblandt hvilke en Bagerbod især var os meget velkommen. Vi fik da ogsaa tilsidst et ordentligt Kvarter med gode Senge. Jeg kan ikke beskrive den Velbehagelighed, jeg følte, da jeg første Gang lod mig falde ned i min Seng; jeg hvinede formelig af Glæde og kunde for lutter Velbefindende neppe falde i Søvn. Denne Seng forsonede mig ganske med Opholdet i Frederiksstad, og jeg kom snart til Erkjendelse af, at det dog i Grunden var bedre at blive her, end at komme tilbage til den gamle Stilling ved Slesvig, hvor vi kun kom i Seng fire Gange om Ugen og maatte ligge i Barakkerne eller paa Forpost de andre fire Dage og Nætter. Der blev ogsaa i et passende Lokale indrettet en Klub, hvor de Herrer, som ikke holdt deres egen Husholdning, kunde spise om Middagen, og hvor man om Aftenen kunde samles til selskabelig Underholdning.

blevne, hvor de vare, istedetfor at tage tilbage til det trættende og kjedsommelige Liv i Barakkerne ved Dannevirke; thi tilsidst havde vi dog faaet os indrettet ganske komfortabelt imellem Byens Ruiner og førte et ganske gemytligt Samliv. — Desværre havde jeg i den sidste Tid af vort Ophold i Frederiksstad gjort personligt Bekjendtskab med den slemme Marskfeber, saa at jeg ikke var istand til at følge Bataillonens længere end til Husum, hvor jeg maatte indlægge mig som Patient paa det derværende Hospital. Da min Tilstand efter 8 Dages Forløb var uforandret, raadede Lægen mig til at tage til Flensborg, for at komme ganske bort fra Marsklufften. Her forblev jeg som Kvarteersyg til Midten af Januar 1851, da jeg atter vendte tilbage til Bataillonens, dog ingenlunde helbredet for den kjedsommelige og svækkende Marskfeber, som først forlod mig længe efter. Jeg maatte saaledes endnu i en kort Tid nyde Baraklivets Glæder, indtil disse endelig ophørte ved Fredens Afslutning. Den 1ste Februar nedlagdes Overkommandoen og den aktive Armee blev opløst. Korpsstabslægen var allerede reist til Kjøbenhavn, for at faae Disloceringen af Lægerne ordnet. Disse vare blevne opfordrede til skriftligt at indgive deres Ønsker om, hvor de helst vilde hen; men man vidste godt forud, at der ikke vilde blive taget Hensyn til disse Ønsker, og det kunde heller ikke godt lade sig gjøre, da Alles Ønsker omtrent havde samme Maal, at komme til Kjøbenhavn. Mit — som det synes mig — meget beskedne Ønske gik ud paa, at jeg maatte komme tilbage til Kjøbenhavn i den samme Stilling, hvori jeg havde været før Krigens Begyndelse, eller, hvis dette paa ingen Maade lod sig gjøre, da at maatte forblive som Overlæge ved en af de Afdelinger, der skulde ligge i Slesvig. Uden at have faaet nogen Besked fra Stabslægen fulgte jeg nu med min Bataillon til Kjøbenhavn, hvorved jeg idetmindste opnaaede det Gode, at

tede for deres Dygtighed, Paalidelighed og gode Oekonomi, og det var saaledes ganske naturligt, at alle de Penge, der ved Sparsommelighed efterhaanden kunde samles paa Kistebunden, bleve anvendte til Parter i Skibe, af hvilke de fleste bleve byggede paa Øens egne Skibsværfter*). — Naar man lever imellem en Befolkning, der saa at sige gaar aldeles op i én fælleds Interesse, er det ganske naturligt, at man selv kommer til at dele denne, og det faldt saa meget lettere og naturligere for mig at komme hertil, som jeg altid havde næret en stor Forkjærlighed for Søn og Alt, hvad dermed staar i Forbindelse, og strax fra Begyndelsen af havde fattet en levende Interesse for Fanø og dens i saa mange Henseender tiltalende og ejendommelige Beboere, maaskee ogsaa noget af den Grund, at det var her iblandt dem at jeg fandt mit første egentlige Hjem. Jeg spekulerede derfor stadigt paa, hvorledes jeg, der var en Fremskridtsmand og havde stor Lyst til Virksomhed, skulde bære mig ad, for at faae Bugt med de indgroede gamle Vaner, der forhindrede en fornuftig og tidssvarende Udvikling af adskillige Forhold paa Øen. Det var just ikke alle mine hertil sigtende Forslag i forskjellige Retninger, der mødte nogen ublandet gunstig Modtagelse; men ét var der idetmindste, der hilsedes med stor Jubel og almindelig Tilslutning af hele Befolkningen, og det var det, der gik ud paa at forskaffe Fanø sin egen Navigationsskole med de samme Rettigheder som de allerede tidligere i Landet bestaaende Navigationsskoler. Det er indlysende, at en saadan vilde blive af overordentlig stor Betydning baade i oekonomisk og tildeels ogsaa i moralsk Henseende for Fanøboerne, der hidtil

---

*) Ved den nu saa stærkt tiltagende Afbenyttelse af Dampskibe i Fragtfarten ere disse Forhold desværre meget forandrede for Fanø's Vedkommende.

og jeg skal derfor til de ovenstaaende aforistiske Bemærkninger kun tilføje, at jeg ogsaa under min Virksomhed i denne By var saa heldig at forskaffe mig mange gode Venner, der ved forskellige Leiligheder, som for mig og Mine vare af stor Betydning, viste mig en kjærlig Deltagelse og en Hengivenhed, som jeg altid vil bevare i taknemlig Erindring.

Da jeg efter 15 Aars Ophold i Bogense følte, at den nu 73-aarige Mands Kræfter ikke længere vilde strække til, og jeg mistvivlede om, fremdeles at kunne røgte mit Embede paa en forsvarlig og for mig selv tilfredsstillende Maade, søgte og erholdt jeg min Afsked og flyttede i Oktober 1883 tilbage til Kjøbenhavn, hvor min Vugge havde staaet og hvor jeg dog endnu af og til kan træffe paa en eller anden Ven fra Ungdomstiden, der nu, ligesom jeg, vandrer om som en graahaaret Pensionist.

RETTELSER.

- Pag. 15. Sidste Linie fra neden: fornyes, læs: forsynes.
— 86. 15. Linie fra neden: godti, læs: godt.
— 109. 16. Linie fra oven: 56, læs: 50.
— 120. 4. Linie fra oven: ogsaa, læs: altsaa.
— 131. 15. Linie fra oven: Efteraaret, læs: Eftermiddagen.
— 138. 8. Linie fra neden: Kyst, læs: Rhed.
— 143. 6. Linie fra oven: Henseende, læs: Hensigt.
-